

J/10308

**A Magyar Köztársaság legfőbb ügyészének
országgyűlési beszámolója
az ügyészség 2003. évi tevékenységéről**

Átiktatva: J/31.

TARTALOMJEGYZÉK

1. Az ügyészi szervezet	7
2. A büntetőjogi ügyészi tevékenység	16
A) A bűnözésre vonatkozó 2003. évi adatok	16
a) A 2003. évi bűnözésre vonatkozó főbb adatok és általános megállapítások	16
b) A bűncselekmények szerkezete	18
c) A személy elleni bűncselekmények	19
d) A vagyon elleni bűncselekmények	19
e) A közlekedési bűncselekmények	21
f) Az államigazgatás, igazságszolgáltatás és közélet tisztasága elleni bűncselekmények	22
g) A közrend elleni bűncselekmények	23
h) A gazdasági bűncselekmények	23
i) A bűncselekmények nyomozására vonatkozó néhány főbb adat	24
B) Az ügyészségi nyomozás	24
a) A Központi Ügyészségi Nyomozó Hivatal tevékenysége	25
b) A megyei (fővárosi) ügyészségi nyomozó hivatalok tevékenysége	27
C) A nyomozás törvényessége feletti felügyelet	28
a) A nyomozás megtagadása, illetve a feljelentés elutasítása és az erről szóló nyomozó hatósági határozatok felügyelete	29
b) A nyomozás ügyészi felfüggesztése és a nyomozást felfüggesztő nyomozó hatósági határozatok felügyelete	30
c) A nyomozás megszüntetése és a nyomozást megszüntető nyomozó hatósági határozatok felügyelete	31
d) A fokozott felügyelet	31
e) Jogorvoslat a nyomozás során	32
f) Az ügyészségen tett feljelentések elbírálása	33
g) A biztosíték letétbe helyezésének engedélyezése	33
h) A kényszerintézkedésekkel kapcsolatos eljárás	34
ha) Az előzetes letartóztatás a nyomozás során	34

hb) A személyi szabadságot korlátozó egyéb kényszerintézkedések	35
hc) Zár alá vétel	36
i) Az ügyész eljárása a nyomozás befejezése után	36
ia) A vádemelés	36
ib) A vádemelés elhalasztása	37
ic) A bírósági eljárás egyszerűsítését szolgáló intézmények	37
D) A vádhatósági tevékenység	38
E) Perújítás, felülvizsgálat, jogegységi eljárás, jogorvoslat a törvényesség érdekében	40
F) A büntetés-végrehajtás törvényességi felügyelete	41
G) Gyermek- és ifjúságvédelmi ügyészi tevékenység a büntetőügyekben	53
H) Büntetőjogi szakági vizsgálatok	59
a) A nyomozás törvényessége feletti felügyelet és a vádelőkészítés körében	59
b) A vádképviselési gyakorlat körében	59
c) A büntetés-végrehajtás törvényessége feletti felügyelet körében	60
d) A gyermek- és ifjúságvédelem körében	64
3. A magánjogi és a közigazgatási jogi ügyészi tevékenység	65
A) A magánjogi és közigazgatási jogi tevékenység és változásai általában	65
B) A környezetvédelemmel kapcsolatos ügyészi tevékenység	68
C) A szabálysértési eljárásokkal kapcsolatos ügyészi tevékenység	70
D) A közigazgatással kapcsolatos más ügyészi feladatok	73
E) A cégbírósi eljáráshoz kapcsolódó ügyészi tevékenység	75
F) A munkaviszony és a szolgálati viszony szabályai érvényesülésének segítése	76

G) A társadalmi szervezetek és alapítványok törvényességi felügyelete	77
H) Az ügyészséghez benyújtott törvényességi kérelmek tapasztalatai	78
I) Gyermek- és ifjúságvédelmi törvényességi felügyeleti ügyészi tevékenység	80
J) Magánjogi és közigazgatási jogi szakági vizsgálatok	81
4. A katonai ügyészség tevékenysége	86
A) A katonai ügyészi tevékenységről általában	86
B) A büntetőjogi katonai ügyészi tevékenység	87
C) A magánjogi és a közigazgatási jogi katonai ügyészi tevékenység	94
D) A Katonai Főügyészség vizsgálatai	96
5. Az ügyészség együttműködése egyes szervekkel; a sajtóval és az állampolgárokkal való kapcsolat	96
A) Az ügyészség és az Országgyűlés kapcsolata	96
a) Interpellációk és kérdések	96
b) Az Országgyűlés egyes bizottságainak eljárásához kapcsolódó ügyészi tevékenység	99
c) A Magyar Köztársaság ügyészsége 2001. és 2002. évi tevékenységéről szóló beszámoló országgyűlési bizottsági fogadtatása	100
d) A mentelmi jog felfüggesztésének indítványozása	100
B) Az ügyészség és az országgyűlési biztosok kapcsolata	100
C) Részvétel az Országos Igazságszolgáltatási Tanács munkájában	101
D) Az ügyészség kapcsolata az Alkotmánybírósággal	102
E) Az ügyészség és az Állami Számvevőszék kapcsolata	102
F) Az ügyészség és a központi közigazgatási szervek együttműködése	103

G) A Közbeszerzések Tanácsával való kapcsolat	105
H) Az ügyészi szervezet kommunikációja	106
I) Az ügyfelek tájékoztatása	108
6. Az ügyészségi informatika	109
7. Az ügyészség nemzetközi tevékenysége	113
A) Nemzetközi kapcsolatok	113
B) Jogsegély-ügyek	118
C) Az Európai Unióhoz való csatlakozás	120
8. Az ügyészség személyügyi helyzete	122
A) Az ügyészség személyügyi helyzete	122
B) Az ügyészek képzése, továbbképzése	123
C) A katonai ügyészség személyügyi helyzete	126
9. Az ügyészség működésének gazdasági feltételei	127
10. Az ügyészek tudományos tevékenysége és az OKRI	130
A) Az ügyészek tudományos tevékenysége	130
B) Az OKRI	131
1. számú melléklet: A Legfőbb Ügyészség Panaszirodája 2002. évi ügyfélforgalmának összetétele az ügyfelek lakóhelye szerint	135
2. számú melléklet: A Legfőbb Ügyészség Panaszirodája 2002. évi ügyfélforgalmának összetétele jogi szakágak szerint	135
3. számú melléklet: A Legfőbb Ügyészség Panaszirodája 2002. évi ügyfélforgalmának összetétele az igény jellege szerint	136

4. számú melléklet: A Legfőbb Ügyészség Panaszirodájának ügyfélforgalma a 2000., a 2001. és a 2002. évben	136
--	-----

Függelék: Statisztikai táblák és ábrák

Tisztelt Országgyűlés!

A Magyar Köztársaság Alkotmánya 52. §-ának (2) bekezdésében, valamint a Magyar Köztársaság Országgyűlésének Hárszabályáról szóló 46/1994. (IX. 30.) OGY határozat 89. §-ában foglalt kötelezettségem alapján a Magyar Köztársaság ügyészsége 2003. évi működéséről a következő beszámolót nyújtom be:

1. Az ügyészi szervezet

A 2003. év során az ügyészség alkotmányjogi helyzetében nem történt változás. Az ügyészség független és csak a törvénynek, a jogszabálynak van alárendelve [1972. évi V. törvény 20. § (5) bek.]. Az ügyészi szervezetet az Országgyűlésnek közjogilag felelős legfőbb ügyész vezeti és irányítja és működéséről köteles beszámolni [Alkotmány 52. § (2) bek.; 53. § (3) bek.].¹

Az ügyészi szervezet tagozódásáról a Magyar Köztársaság ügyészségéről szóló 1972. évi V. törvény (Ütv.) rendelkezik, 18. §-ának (1) bekezdése szerint a Magyar Köztársaság ügyészi szervei:

- a) a Magyar Köztársaság Legfőbb Ügyészsége;
- b) a fellebbviteli főügyészségek;
- c) a megyei főügyészségek, illetőleg a Fővárosi Főügyészség;
- d) a helyi (a megyékben városi, Budapesten kerületi) ügyészségek;
- e) a Katonai Főügyészség;
- f) a Katonai Fellebbviteli Ügyészség;
- g) a területi katonai ügyészségek.

Az ítélőtáblák és a fellebbviteli ügyészi szervek székhelyének és illetékességi területének megállapításáról szóló 2002. évi XXII. törvény hozta létre az ítélőtáblákat és illesztette be a fellebbviteli főügyészségeket – az Ütv. módosításával – az ügyészi szervezetbe. A fellebbviteli főügyészségeket az ítélőtáblákkal (a Katonai Fellebbviteli Ügyészséget pedig a Fővárosi Ítélőtáblával) azonos székhellyel kellett felállítani és működésüket is egyidejűleg – 2003. július 1-jén – kezdték meg.

¹ Ld.: 3/2004. (II. 17.) AB határozat

Nem rendelkezett azonban a törvény a konkrét fellebbviteli főügyészségekről, mert ez az Ütv. 19. §-ának (1) bekezdése alapján a köztársasági elnök hatáskörébe tartozik, így a Fővárosi, a Pécsi és a Szegedi Fellebbviteli Főügyészséget a 186/2002. (XII. 12.) KE határozat illesztette be az ügyészi szervezetbe, (a Katonai Fellebbviteli Ügyészségről az eredeti, a 143/1997. (IX. 30.) KE határozat eddig is rendelkezett), a Debreceni és a Győri Fellebbviteli Főügyészség felállításáról pedig – a hivatkozott 2002. évi XXII. törvény alapján – újabb köztársasági elnöki határozat rendelkezik.

A Legfőbb Ügyészség irányítása alá 2003-ban is 20 (a fővárosi és 19 megyei) főügyészség tartozott. A főügyészségek szervezete alapvetően a büntetőjogi, illetőleg a magánjogi és közigazgatási jogi törvényességi felügyeleti tevékenység alapján tagozódott. Szervezetük ennek megfelelően a nyomozások felügyeletét, illetőleg büntetőbírói szakterületet ellátó büntetőjogi osztályból, illetve csoportból, valamint magánjogi és közigazgatási jogi osztályból, illetve csoportból állt. A főügyészségeken ezen kívül különböző funkcionális feladatokat ellátó szervezeti egységek is működtek. A főügyészségek szervezetébe tartoztak az ügyészségi nyomozó hivatalok is, amelyek az ügyészségi hatáskörbe rendelt nyomozásokat végezték.

A Fővárosi Főügyészség szervezeti felépítése némileg összetettebb volt, s változatlanul a Fővárosi Főügyészség országos illetékességgel rendelkező önálló szervezeti egységként működött a Központi Ügyészségi Nyomozó Hivatal.

2003-ban a fővárosban és a megyékben 115 helyi ügyészség működött. A helyi ügyészségeken önálló szervezeti egységek általában nem voltak. Az ügyészek – szakterületük szerinti beosztásban – a vezető ügyésznek, illetve helyettesének alárendelten végezték tevékenységüket.

A hatályos rendelkezések szerint a helyi ügyészségek jártak el azokban az ügyekben, amelyeket jogszabály vagy legfőbb ügyészi utasítás nem utalt más ügyészi szerv hatáskörébe. Ez azt jelentette, hogy a helyi ügyészségek intézték az ügyek túlnyomó részét, így az ügyészek munkaterhe is ott – elsősorban a fővárosi kerületi ügyészségeken és a megyeszékhelyeken működő városi ügyészségeken – volt a legnagyobb.

A katonai ügyészi szervezet [Ld. 4. A) pont] az egységes ügyészi szervezet integráns része; e szervezetet a legfőbb ügyész irányítja egyik helyettese, a katonai főügyész útján.

2003-ban is az ügyészi szervezethez tartozott – de nem ügyészi szerv – az Országos Kriminológiai Intézet (OKRI), amely az Ütv. 18. §-ának (2) bekezdése szerint az ügyészség tudományos és kutató szerve.

Az ügyészség szervezetét és működését – törvényi felhatalmazás alapján – a legfőbb ügyész utasítással szabályozza. E felhatalmazás alapján került kiadásra a Magyar Köztársaság ügyészsége szervezetéről és működéséről szóló 25/2003. (ÜK. 12.) LÜ utasítás (a továbbiakban: szervezeti szabályzat), amely az Ütv.-n túl a büntetőeljárásról és a polgári perrendtartásról szóló törvény rendelkezéseiből következő feladatokon alapul.

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (Be.) új szabályai szerint

- a) az ügyészség nem nyomozó hatóság, hanem a nyomozó hatóságokat irányító közvádló;
- b) az ügyész nyomozása ezért nem felügyelhető;
- c) amikor az ügyész nyomoz, a vádelőkészítést ügyészi minőségben maga teljesíti;
- d) közvádlóként megilleti a vádemelés, illetőleg a vádképviselő joga, s ezért valójában a hagyományos értelemben vett ügyészi szerepet a vádelőkészítéssel kibővítve végzi. A kifejtettek miatt a tárgyévben szükségessé vált az Ütv. ismételt módosítása.

A Legfőbb Ügyészség által kidolgozott és az igazságügy-miniszter által a Kormányhoz benyújtott, egyeztetett tervezet előterjesztése kiemelte, hogy az ügyészi nyomozás ma az ügyészi tevékenység olyan szakterülete, amelyben a vádelőkészítés egyik eleme, a saját nyomozás nyomatékosabb szerepet kap. Az ügyészi nyomozást is teljesítő ügyészeket tehát ügyészi mivoltuk hangsúlyozásával kell a testületbe integrálni. Megyei, illetőleg helyi bírósági hatáskörbe tartozó ügyeket egyaránt nyomozniuk kell.

Az előterjesztés ezért azt tartalmazta, hogy a főügyészségi nyomozó hivatalokat nyomozó ügyészségekké kell átalakítani. A megyei (fővárosi) illetékességgel eljáró nyomozó ügyészségeket a megye, illetőleg a főügyészség székhelye szerinti városi ügyészségek mellett önálló ügyészségként kell megszervezni, mert ellenkező esetben a helyi bíróság hatáskörébe tartozó ügyek nyomozása során a jogorvoslatok elbírálása a Legfőbb Ügyészség hatáskörébe tartozna.

A javaslat az ellátandó ügyek mennyiségére tekintettel célszerűnek tartotta az ügyészi közigazgatási jogi tevékenységnek a fővárosban és lehetőség szerint a megyékben egyetlen új – kizárólag ezzel foglalkozó – ügyészségbe való összevonását is.

Az Ütv. javasolt módosításával összhangban az ügyészségi szolgálati viszonyról és az ügyészségi adatkezelésről szóló 1994. évi LXXX. törvényen (Üsztv.) is át kell vezetni a szervezeti változtatásokat, mivel az elmúlt több mint száz év során a magyar jogalkotásban irányadó volt, hogy a bírák és az

ügyészek, valamint más bírósági és ügyészségi alkalmazottak jogállásának a szabályozása – a két igazságszolgáltatási szervezet sajátos helyzete által indokolt eltérések kivételével – azonos vagy legalábbis hasonló legyen. Ezért a benyújtott törvénytervezet hasonló jogi helyzet megteremtését célozta a két szervezet vezetőinél a tisztség megszűnésére, illetőleg a hivatal érdekét szolgáló áthelyezés esetére, továbbá – figyelemmel arra, hogy az ügyészi munka tudományos megalapozása gyakorlott ügyészek közreműködésével javítható, – lehetővé teszi ügyész beosztását az Országos Kriminológiai Intézetbe.

A módosítás – figyelemmel arra, hogy a nemzetközi szervezetek gyakorlott ügyészek részvételét igénylik tevékenységükben, – tartalmazta az ehhez szükséges törvényi feltételeket is.

A törvénymódosítás folytán a Magyar Köztársaság ügyészi szervezetéről szóló 143/1997. (IX. 30) KE határozat helyett új köztársasági elnöki határozat meghozatalát javasoltuk, amely felsorolja az új nyomozó ügyészségeket, a Központi Nyomozó Főügyészséget és a Fővárosi Kerületi Törvényességi Felügyeleti Ügyészséget. Az új szabályozás elkerülhetővé tenné a régiók felállítása esetén a két törvény ismételt módosítását is.

Bár a törvénytervezetet a Kormány megtárgyalta, azt az Országgyűléshez nem nyújtotta be, pedig az ügyészség működésének továbbfejlesztése az Ütv. és az Üsztv. módosításával párhuzamosan történt volna. Úgy terveztük, hogy a törvényjavaslat elfogadása esetén

- a Központi Ügyészségi Nyomozó Hivatal (a továbbiakban rövidítve: KÜNYH, illetőleg Hivatal) önállósulásával létrejön a változatlanul országos illetékességgel eljáró Központi Nyomozó Főügyészség,
- az ügyészségi nyomozó hivatalok – megyei (fővárosi) illetékességgel – önálló (helyi) ügyészségként folytatják tevékenységüket,
- a fővárosban létrejön – kizárólag közigazgatási jogi ügyekkel foglalkozó ügyészségként – a Fővárosi Kerületi Törvényességi Felügyeleti Ügyészség.

A törvényjavaslat benyújtásának elmaradása ellenére is folytatni kellett az ügyészség szervezetének és működésének átalakítását; az erre vonatkozó „Magyar ügyészség az Európai Unióban” címmel kidolgozott koncepció alapján a működési reformot – a legfőbb ügyész hatáskörében megtehető intézkedésekkel – a következők szerint folytattuk.

2003. július 1-jétől

- a gyermek- és ifjúságvédelmi ügyészek tevékenységüket a fellebbviteli főügyészségen, a főügyészségen, illetve a főügyészség székhelye szerinti helyi ügyészségen (Pest megyében a Budaörsi Városi Ügyészségen, a fővárosban a Budapesti VIII. Kerületi Ügyészségen) látják el, azonban szabálysértési

ügyekben az elővezetések jóváhagyása, valamint az ügyész elbírálási hatáskörébe tartozó panaszok intézése a helyi ügyészségek feladata maradt;

– a közlekedési büntetőjogi tevékenységet végző ügyészek feladataikat a főügyészségen, illetve a főügyészség székhelye szerinti helyi ügyészségen (Pest megyében a Budaörsi Városi Ügyészségen, a fővárosban a Budapesti VI. és VII. Kerületi Ügyészségen) látják el;

– törvényességi felügyeleti ügyekben a fővárosi kerületekben (a gyermek- és ifjúságvédelmi ügyek kivételével) kizárólag a Budapesti V. és XIII. Kerületi Ügyészség az illetékes.

Ugyanettől az időponttól kezdve sor került a Legfőbb Ügyészség átalakítására is. Ennek főbb elemei a következők voltak.

A Nyomozás Felügyeleti Főosztály *Nyomozás Felügyeleti és Vádelőkészítési Főosztályként* működik, ahol az *Általános Bűnügyek Osztálya* a vádelőkészítés körébe tartozó legfőbb ügyészségi feladatokat végzi és ellátja a hatáskörébe tartozó jogorvoslatok elbírálását. Az *Elvi Elemző és Értékelő Osztály* feladata a jogszabály-előkészítésben közreműködés, az instruálások, a vizsgálatok teljesítése, a társszervekkel való kapcsolattartás, valamint a szakirányítás, míg a *Nemzetközi Jogsegély Ügyek Osztálya* az addigi feladatkörével működik tovább.

A piacgazdaság zavartalan működésének biztosítása, valamint az Európai Unió önálló pénzügyi érdekeinek védelme megköveteli, hogy a Btk. XVII. fejezetében meghatározott gazdasági bűncselekmények nyomozása és azok felügyelete egységes szakmai irányítás mellett történjen. Ezt különösen igényli a Be. 14. §-ának (7) bekezdése, amely – példának okáért – meghatározza, hogy a Btk. XVII. fejezetébe tartozó bűncselekmények többségében az Országos Igazságszolgáltatási Tanács által kijelölt bíró jár el. E körülmények, valamint a cselekmények ténybeli bonyolultsága, a fokozott felügyelet alá vont ügyek, továbbá a jogorvoslati elbírálást igénylő indítványok számának emelkedése mellett a korrupciós, a gazdasági és a szervezett bűnözés elleni egységes ügyész szakmai irányítás kialakításának, a nemzetközi elvárásoknak, valamint a legfőbb ügyész folyamatos, naprakész informálásának igénye is indokolta, hogy az ügyészség átfogó reformjával elérni kívánt célok maradéktalan megvalósítása érdekében az addig a Legfőbb Ügyészség Nyomozás Felügyeleti Főosztályának szervezetébe integrált *Kiemelt Ügyek Osztálya főosztályként* működjön, melynek keretében a megjelölt feladatokat a *Szervezett Bűnözés és Korrupció Elleni, valamint a Gazdasági Ügyek Osztálya* látja el. Ez a változás szervesen illeszkedik az átalakítás során tett eddigi lépésekhez, összhangban áll annak belső logikájával és a reform kiteljesítésének egyik legfontosabb állomása lehet. Így ez az új főosztály jár el a közélet és a nemzetközi közélet tisztasága elleni bűncselekmények, a terrorcselekmény, a nemzetközi jogi kötelezettségek

megszegése, a bűnszervezetben részvétel, az ártalmas közfogyasztási cikkel visszaélés, környezetkárosítás, a természetkárosítás, a környezetre veszélyes hulladék jogellenes elhelyezése, gazdasági bűncselekmények, a bűnszervezetben elkövetett bármely bűncselekmény, továbbá minden olyan bűncselekmény ügyében, amelyet a legfőbb ügyész, illetve a büntetőjogi legfőbb ügyész helyettes a főosztály hatáskörébe utal. Az előzőeken túlmenően a főosztály szakmai felügyeleti tevékenységet lát el a Központi Ügyészségi Nyomozó Hivatal tekintetében, ügykörében a nyomozás törvényessége feletti felügyeleti funkciókat végez, intézi a mentelmi joggal, vagy más személyes mentességgel kapcsolatos ügyeket.

A büntető jogszabályok változásai közül a Legfőbb Ügyészség Büntetőbíróági Ügyek Főosztályának szervezetére és működésére a Be. szabályai vannak hatással. A Legfelsőbb Bíróság másodfokú ítélkező tevékenységének megszűnése ugyanis azzal járt, hogy egyrészt Legfelsőbb Bíróság hatásköréhez kellett igazítani a Főosztály szervezeti felépítését; másrészt az eddiginél nagyobb jelentőségűvé vált a szakmai irányító-ellenőrző tevékenység. Ennek megfelelően a Büntetőbíróági Ügyek Főosztályának kell összehangolnia (természetesen csak a kompetenciájába tartozó kérdésekben) a fellebbviteli főügyészségek és a főügyészségek szakmai tevékenységét vizsgálatok, instruálások és egyedi ügyek intézése során szerzett tapasztalatok alapján.

A Magánjogi és Közigazgatási Jogi Főosztály feladatköre az utóbbi években bővült, a jogszabályok új hatásköröket telepítettek az ügyészséghez. A sportról szóló 2000. évi CXLV. törvény az ügyészség hatáskörébe utalta a sportági országos szakszövetségek törvényességi felügyeletét. A szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény szélesítette a szabálysértési eljárásban az ügyészi feladatokat. Bővítették a jogszabályok az ügyész közérdekű keresetindítási jogkörét (fogyasztóvédelem, építésügy). Kiemelt feladata az ügyészségnek a környezetvédelemben való közreműködés. A négy fokozatú igazságszolgáltatási szervezet, a fellebbviteli főügyészségek létrehozása folytán módosult a Legfőbb Ügyészség irányítási és felügyeleti tevékenysége. Az új feladatokhoz kapcsolódóan nőtt a főosztály létszáma, és elérte azt a szintet, amely a szervezeti egység ügyintézésének áttekintését jelentősen megnehezítette. A főosztályra érkezett ügyek száma (2002-ben 6.900) folytán a vezetői revízió és irányítás maradéktalan ellátása hosszú távon a feladatok megosztásával volt biztosítható. A szervezeti átalakítás várható eredménye a szakági tevékenység könnyebb áttekinthetősége, a vezetői feladatok megosztása folytán a vezetői revíziós munkában a szakági ismeretek elmélyítése, a munkáltatói jogkör ellátásából adódó munkateher megosztása. E célból főosztály *Közigazgatási Jogi Főosztályra és Magánjogi Főosztályra* vált szét. A Közigazgatási Jogi Főosztály *Környezetvédelmi Osztálya,*

Közigazgatási Jogi Osztályra, valamint Szabálysértési Osztályra, a Magánjogi Főosztály Dologi Jogi és Egyesületi Ügyek Osztályára, Kötelmi Jogi, Foglalkoztatási Jogi és Alapítványi Ügyek Osztályára, Gazdasági Jogi Osztályra, valamint Jogi Képviseleti és Koordinációs Osztályra tagozódik.

Az integrációs feladatokat egészen a közelmúltig igen szűkös személyi feltételek mellett kellett ellátnia a Nemzetközi és Európai Ügyek Irodájának. A 2002-ben és 2003-ban megvalósult létszámfejlesztés háttérében az az egyértelmű felismerés állt, hogy az európai integrációval kapcsolatos feladatok jelentős növekedésére kell számítani az ügyészi szervezetben is. Az előzőekben foglaltakra tekintettel a Nemzetközi és Európai Ügyek Irodája *főosztályként*, két osztállyal működik, ezek: az *Európai és Nemzetközi Jogi Osztály*, valamint a *Nemzetközi Kapcsolatok Osztálya*.

A gazdálkodási hatáskörök átrendezése szükségessé tette a Pénzügyi és Műszaki Főosztály átalakítását is, a feladat nagyságát és jelentőségét tükröző gazdasági szervezet, a Gazdasági Főigazgatóság létrehozásával.

A bemutatott változtatásokat az ügyészi szervezet működésének korszerűsítéséről szóló 7/2003. (ÜK. 6.) LÜ utasítás végezte el, ennek alapján a Legfőbb Ügyészség szervezete – felügyeleti területek szerint – a tárgyév második félévétől kezdve a következő volt:

- a) a legfőbb ügyész közvetlen felügyelete alatt
 - a Kabinetiroda,
 - a Nemzetközi és Európai Ügyek Főosztálya
 - = Európai és Nemzetközi Jogi Osztály,
 - = Nemzetközi Kapcsolatok Osztálya,
 - az Ellenőrzési Önálló Osztály;
- b) a büntetőjogi legfőbb ügyész helyettes közvetlen felügyelete alatt
 - a Nyomozás Felügyeleti és Vádalkészítési Főosztály
 - = Általános Ügyek Osztálya,
 - = Elvi Elemző és Értékelő Osztály,
 - = Nemzetközi Jogsegély Ügyek Osztálya,
 - a Büntetőbírósági Ügyek Főosztálya
 - = Elvi Ügyek Osztálya,
 - = Törvényességi Ügyek Osztálya,
 - a Kiemelt Ügyek Főosztálya,
 - = Gazdasági Bűnügyek Osztálya,
 - = Szervezett Bűnözés és Korrupciós Ügyek Osztálya,
 - a Büntetés-végrehajtási Törvényességi Felügyeleti és Jogvédelmi Önálló Osztály,
 - a Gyermek- és Ifjúságvédelmi Önálló Osztály, valamint

- az Országos Kriminológiai Intézet,
 - c) a magánjogi és közigazgatási jogi legfőbb ügyész helyettes közvetlen felügyelete alatt
 - a Közigazgatási Jogi Főosztály
 - = Környezetvédelmi Osztály,
 - = Közigazgatási Jogi Osztály,
 - = Szabálysértési Osztály,
 - a Magánjogi Főosztály
 - = Dologi Jogi és Egyesületi Ügyek Osztálya,
 - = Gazdasági Jogi Osztály,
 - = Kötelmi Jogi, Foglalkoztatási Jogi és Alapítványi Ügyek Osztálya,
 - = Jogi Képviselési Önálló Csoport,
 - a Személyügyi, Továbbképzési és Igazgatási Főosztály
 - = Igazgatási Osztály,
 - = Személyügyi Osztály,
 - = Továbbképzési Osztály,
 - a Számítástechnika-alkalmazási és Információs Főosztály
 - = Jogi Informatikai Osztály,
 - = Rendszerfejlesztési és Működtetési Osztály,
 - = Számítógépes Üzemeltetési Osztály,
 - a Gazdasági Főigazgatóság
 - = Építési, Műszaki és Gépjármű Osztály,
 - = Költségvetési Fejezeti és Finanszírozási Osztály,
 - = Központi Gazdálkodási és Gondnoksági Osztály,
 - d) a katonai főügyész közvetlen felügyelete alatt
 - a Katonai Ügyek Főosztálya,
 - a Személyügyi és Információs Önálló Osztály,
 - a Pénzügyi és Számviteli Önálló Osztály
- működött.

Az ügyészség fő feladatait az Alkotmány 51. §-a határozza meg. E szerint "az ügyészség gondoskodik az állampolgárok jogainak védelméről, valamint az alkotmányos rendet, az ország biztonságát és függetlenségét sértő vagy veszélyeztető minden cselekmény következetes üldözéséről".

Az Alkotmánynak ezeket a rendelkezéseit az Ütv. fejti ki részletesen akként, hogy az ügyészség

- a törvényben meghatározott ügyekben nyomoz (az ügyészség hatáskörébe tartozó bűnügyek nyomozása),
- felügyeletet gyakorol a bűnügyi nyomozások törvényessége felett (a nyomozás törvényessége feletti felügyelet),
- törvényben meghatározott egyéb jogokat gyakorol a nyomozással összefüggésben,

- gyakorolja a vádemelés közhatalmi jogkörét; a bírósági eljárásban képviseli a vádat, továbbá gyakorolja a büntetőeljárás törvényben számára biztosított jogorvoslati jogokat,
- törvényességi felügyeletet lát el a büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló jogszabályi rendelkezések megtartása felett, közreműködik a büntetés-végrehajtással kapcsolatos bírósági eljárásban (a büntetés-végrehajtás törvényességének felügyelete),
- közreműködik abban, hogy a bírósági eljárásban a törvényt helyesen alkalmazzák (az ügyész részvétele a bíróságok polgári, munkaügyi, közigazgatási és gazdasági jogi peres és nem peres eljárásaiban),
- elősegíti, hogy az állami szervek, a bíróságon kívüli jogalkalmazó szervek, a társadalom valamennyi szervezete, valamint az állampolgárok a jogszabályok rendelkezéseit megtartsák (ügyészi törvényességi felügyelet),
- ellátja a nemzetközi szerződésekből, különösen a jogsegély kérésével és nyújtásával összefüggésben rá háruló feladatokat.

Az ügyészség feladatai tehát – miként már eddig is látható volt – két fő csoportra oszthatók. Egyikbe – ide esik az ügyészi tevékenység zöme – a büntető igazságszolgáltatáshoz kapcsolódó feladatok tartoznak. E körben az ügyészség bűnüldöző hatóságként érvényesíti az állam büntetőjogi igényét. Ennek során törvényben meghatározott ügyekben nyomozást végez, felügyeletet gyakorol a nyomozás törvényessége felett, képviseli a vádat a bírósági eljárásban, valamint felügyeletet gyakorol a büntetés-végrehajtás törvényessége felett.

Az ügyészi feladatok másik csoportja rendkívül szerteágazó. Ide tartozik mindaz, amit az ügyész a polgári jog, a közigazgatási jog, a munkajog és a gazdálkodó szervezetekre vonatkozó jogszabályok alapján végez. E tevékenység fő célja a közreműködés a jogszabályok megtartásában, azok egységes értelmezésében és alkalmazásában, valamint az emberi és állampolgári jogok védelmében. Az Alkotmány, az Ütv. és egyes külön törvények értelmében az ügyészség ellátja a közigazgatási hatósági tevékenység, a munkaviszonnyal kapcsolatos munkáltatói intézkedések, valamint egyes civil szervezetek, egyesületek, alapítványok működésének törvényességi felügyeletét. A magánjogi tevékenység körében az ügyész külön törvényekben meghatározott esetekben pert indíthat, nemperes eljárást kezdeményezhet. A polgári jogi feladatok ellátása során az ügyészek kiemelt figyelmet fordítanak a környezetszennyezéstől eltiltás, a környezetszennyezéssel okozott kár megtérítése iránti, az alapítványok és az egyesületek működése törvényességének helyreállítását célzó, illetve a nem működő szervezetek megszűnésének megállapítása iránti keresetek indítására.

2. A büntetőjogi ügyészi tevékenység

A) A bűnözésre vonatkozó 2003. évi adatok

a) A 2003. évi bűnözésre vonatkozó főbb adatok és általános megállapítások

Az ügyészségnek a megelőző évek tevékenységére vonatkozó jelentései ismételtelen azt a megállapítást tették, hogy a bűnözésnek a hosszabb időszakot átölelő tendenciáját 1983-tól a fokozatos, 1990-től pedig a robbanásszerű emelkedés jellemezte. Az emelkedő tendencia a 2002. évben nemcsak megtört, hanem határozottan csökkenő irányzatot vett. Két év adataiból azonban – bármilyen irányú változást mutatnak – nem lehet tartós változásra következtetni. A bűnözés alakulását bemutató adatokat 1970-ig visszatekintve, a társadalmi bűnmegelőzés nemzeti stratégiájáról szóló 115/2003. (X. 28.) OGY határozat is tartalmazza.

Ami az előbbi megállapításokat alátámasztó aktuális adatokat illeti, a 2003. évben 413.343 közvadás bűncselekmény vált ismertté. Ez mindössze 1,8%-kal kevesebb a megelőző évinél, mégis jelzője annak, hogy az előbbieken említett kedvező változás a 2003. évben folytatódott (2002: 420.782, 2001: 465.694, 2000: 450.673, 1999: 505.716, 1998: 600.621, 1997: 514.403, 1996: 466.050, 1995: 502.036).

A bűncselekmények számának az elmúlt két évben bekövetkezett mérsékelt csökkenése nem jelenti azt, hogy az ne maradt volna a társadalom súlyos terhe, ezért változatlanul szükség van azoknak a megelőző intézkedéseknek a folytatására, amelyek kétségtelenül hozzájárultak az előbbieken jellemzett kedvezőbb helyzet létrejöttéhez. Ilyenek a ma már igen magas létszámmal működő őrző-védő szervezetek, az egyre kiterjedtebb területeken alkalmazott térfigyelő rendszerek, a polgárőrség tevékenysége, különösen a városokban fokozódó rendőrségi járőrszolgálat, vagy pl. a gépjárműlopások megelőzését szolgáló eredetiség vizsgálat. Ezeket a tapasztalatokat figyelembe véve szükség van azokra az intézkedésekre, amelyeket az előbb említett országgyűlési határozat a bűnmegelőzés érdekében szükségesnek tart.

Az elmúlt évben nem volt olyan jogszabályváltozás, amely a bűncselekmények mennyiségi előfordulását jelentősen befolyásolta volna. Tartós hatása van azonban a Büntető Törvénykönyv (Btk.) egyes korábbi módosításainak. Ilyen a 2001. évi CXXI. törvény, amely 2002. április 1-jétől törvényi egységbe foglalta (egy bűncselekménnyé tette) az embercsempészségnek azokat az eseteit, amikor az elkövető az államhatár átlépéséhez több személynek nyújt segítséget. A jog olyan helyzetet is létrehoz, amikor módosulása folytán a

bűncselekmények száma nem változik, módosul azonban azok minősítése. Ez történt a Btk.-nak az 1999. évi CXX. törvénnyel történt, 2000. március 1-jén hatályba lépett azzal a módosításával, amely lényegesen felemelte annak az értéknek, kárnak, vagyoni hátránynak, illetve mértéknek (a jelentés további részében együttesen: kár) az összegét, ami a vagyon elleni és gazdasági bűncselekmények körében a törvény szerinti valamely minősített esetnek, illetőleg egyáltalán a bűncselekménynek a megállapításához szükséges.

Az elmúlt évtizedek mindegyikére vonatkozik, hogy a bűnözés egészének mennyiségét döntően a vagyon elleni bűncselekmények számának alakulása határozza meg. Az is megfigyelhető, hogy a vagyon elleni bűncselekmények számában bekövetkezett változáshoz közel áll a bűncselekmények egészének változása, míg az egyéb jogi tárgyakat sértő vagy veszélyeztető bűncselekmények számának emelkedése vagy csökkenése többnyire kiegyenlíti egymást.

A közrend és a közbiztonság értékelése szempontjából a bűncselekmények száma is kifejezi a minőséget, mert a nagyobb mennyiség a tartalmától függetlenül is értékmérő. A minőségnek azonban inkább kifejezője az ismertté vált bűncselekmények súlyossága. Az ismertté vált bűncselekmények 40%-a büntett, 60%-a vétség volt. A vétségek között igen magas a száma a kisebb súlyú [pl. a vagyon elleni bűncselekmények körében a szabálysértési értéket (jelenleg 10.000 forintot) meg nem haladó értékre elkövetett] bűncselekményeknek. Ezzel szemben a büntettek között nagyobb számban fordulnak elő kiemelkedő súlyosságú bűncselekmények. Ezek, így pl. a nyereségvágyból vagy több emberen elkövetett emberölések, a pénzintézetek, pénzszállítók, benzinkutak, pénzt kézbesítő postások ellen elkövetett rablások, a bűnözés helyzetét kedvezőtlenül alakítják.

Az ismertté vált bűncselekmények számának csökkenését némileg meghaladó mértékben, a megelőző évinél 3,1%-kal kevesebb volt az ismertté vált bűnelkövetők száma (118.145 fő).

Az ismertté vált természetes személyek sérelmére 235.760 bűncselekményt követtek el, amely a 2002. évinél 2,3%-kal kevesebb. A megelőző évinél 7,5%-kal kevesebb (8.612) volt a külföldi állampolgárságú sértettek száma.

A bűnözés mennyiségi változásának területi megoszlásáról szólva, figyelmet érdemlően emelkedett a bűncselekmények száma Borsod-Abaúj-Zemplén, Csongrád [a számadatokra részletesebb magyarázat található a jelentésnek a vagyon elleni bűncselekményekkel foglalkozó d) részében], Fejér és Vas megyében, ugyanilyen mértékben csökkent a Fővárosban, Bács-Kiskun,

Békés, Hajdú-Bihar, Nógrád és Pest megyében, míg a nem említett megyékben a megelőző évhez képest említésre méltó változás nem történt. A bűnözés figyelmet érdemlő változásával megjelölt megyék közül Csongrád megyében a legnagyobb az emelkedés (a 2002. évi 14.827 helyett, 2003-ban 19.656, az előző év 133%-a), amelyből azonban – amint ez a későbbiekből [d] pont] kitűnik – nem lehet a közrend ilyen mértékű romlására következtetni.

b) A bűncselekmények szerkezete

A bűncselekményeknek a védett jogtárgy szerinti szerkezete egyik évről a másikra mutat ugyan változást, ez azonban több évet figyelembe véve kiegyenlítődik. Abban a bűncselekménycsoportban, ahol az ismertté vált bűncselekmények száma kevesebb, már a kisebb számú változás is lényegesnek tűnik. Ezen kívül az ugyanolyan jogtárgyat sértő bűncselekmények súlyossága között minőségi különbségek lehetnek, ezért a jogtárgyak szerint osztályozott szerkezet egyes részein belüli elemzésre van szükség. Jól mutatja ennek szükségességét a személy elleni bűncselekmények alakulása, amelynek száma 2003-ban 6,6%-kal magasabb (2002: 16.859, 2003: 17.970) volt. Az ebben a csoportban lényegesnek látszó (1111) emelkedésből a legnagyobb jelentőséget annak kell tulajdonítani, hogy a befejezett emberölések száma 24-gyel több, mint a megelőző évben volt. Ugyanakkor a csoportba tartozó bűncselekmények emelkedéséből 699-et az adatvédelemmel kapcsolatos bűncselekmények tesznek ki (2002: 415, 2003: 1124). Az adatvédelemmel kapcsolatos bűncselekmények ismertté válásának évről-évre történő változása meghatározza a személy elleni bűncselekmények számának alakulását. Például 2001-ben azért volt magas (20.927) a személy elleni bűncselekmények száma, mert 3251 adatvédelemmel kapcsolatos bűncselekmény vált ismertté.

Már-már a régmúltba nyúlik annak ismerete, hogy a hazai bűnözés mennyiségi alakulását minden évben az határozza meg, hogy mennyi vagyon elleni bűncselekmény válik ismertté. Más évekhez hasonlóan, a vagyon elleni bűncselekmények a jelentés tárgyát képező évben is kétharmadát tették ki az összes ismertté vált bűncselekménynek.

Jelentős tételét jelentik még a bűnözésnek a közlekedési bűncselekmények (20.142), az államigazgatás, igazságszolgáltatás és a közélet tisztasága elleni bűncselekmények (6980), a közrend elleni bűncselekmények (71.667) és a gazdasági bűncselekmények (15.088) is.

c) A személy elleni bűncselekmények

A személy elleni bűncselekmény néhány vonására már történt utalás a jelentésnek „A bűncselekmények szerkezete” alcímű részében, elsősorban azzal kapcsolatban, hogy mennyiben befolyásolja azok egészét a Btk. e fejezetében szabályozott, de nem az élet és testi épség elleni bűncselekmények előfordulása.

A személy elleni bűncselekmények között megkülönböztetett jelentősége van a befejezett emberölésnek, amelynek száma több évtizedre visszamenőleg 200-300 között állandósult. (Az elmúlt hat esztendőben: 1998: 289, 1999: 253, 2000: 205, 2001: 254, 2002: 203, 2003: 228). A kísérleti szakaszban maradt emberölések többéves átlaga 155 (1998: 153, 1999: 164, 2000: 152, 2001: 153, 2002: 156, 2003: 147).

A személy elleni bűncselekmények között jelentős a száma a szándékos testi sértésnek, számuk az elmúlt tíz évben 7-8000 között volt (1998: 8147, 1999: 7734, 2000: 7621, 2001: 7261, 2002: 7531, 2003: 7428). Hosszabb időszakot tekintve, a súlyos testi sértések előfordulása jelentősen emelkedett, mert az 1983. évtől számított tíz évben az évenkénti előfordulás mintegy ezerrel kevesebb volt.

d) A vagyon elleni bűncselekmények

A vagyon elleni bűncselekmények mennyiségének az összбүнözésre gyakorolt hatásáról az imént már történt említés. A 2003. esztendőben 275.891 vagyon elleni bűncselekmény vált ismertté. Ez önmagában kedvezőtlenül magas szám, ám kevesebb az elmúlt években regisztrált ilyen bűncselekményeknél (1998: 457.188, 1999: 358.036, 2000: 311.611, 2001: 317.900, 2002: 283.664).

A vagyon elleni bűncselekmények között a legnagyobb arányban minden évben a lopás válik ismertté. A lopások száma 2003-ban 133.668 volt (1998: 199.258, 1999: 172.963, 2000: 159.195, 2001: 160.270, 2002: 147.442).

A lopások körében figyelmet érdemelnek a lakosságban leginkább nyugtalanságot keltő betöréses lopások, számuk a megelőző évek kedvező tendenciájának folytatásaként az elmúlt évben is jelentős arányban (19,5%-kal) tovább csökkent (2001: 68.499, 2002: 58.740, 2003: 47.269). Ugyancsak számottevően csökkent a zsebtolvajlással elkövetett lopás is (2002: 6794, 2003: 6061). Ezzel szemben a személygépkocsi lopásoknak a korábbi években tapasztalt jelentős visszaszorulása megállt, sőt az ilyen bűncselekmények száma 7,3%-kal emelkedett (2002: 7570, 2003: 8121).

A vagyon elleni bűncselekmények számának változásait mindig jelentékenyen befolyásolja az ismertté vált csalások száma is. Évtizedes tapasztalat, hogy az ország különböző helyein lelepleződnek olyan sorozatcsalások, amelyek tárgya több száz vagy több ezer, többnyire a szabálysértési értékhatárt (10.000 forintot) meg nem haladó értékre elkövetett cselekmény, és ez a bűncselekmények számát tekintélyes mértékben növeli. Ezzel magyarázható, hogy az elmúlt évben jelentősen, 25.281-ről 33.151-re emelkedett a csalások száma, amelyből azonban 17.651-et (53%) szabálysértési értékre követtek el és a cselekményeket az üzletszerűen történt elkövetés emelte ki a szabálysértések köréből [Btk. 318. § (2) bekezdés c) pont]. Az ilyen cselekmények közel fele (8.896) négy megyében (Baranya, Győr-Moson-Sopron, Jász-Nagykun-Szolnok és Somogy) fordult elő. A bűncselekményt megvalósító értékre sorozatban elkövetett csalások is több megye tekintetében kedvezőtlenül alakultak mind a bűnözés egésze, mind pedig e részterület szempontjából.

Borsod-Abaúj-Zemplén megyében azért emelkedett a bűncselekmények száma 5,8%-kal (2003: 24.841, 2002: 23.485), mert a megelőző évi 838 helyett 2197 csalás vált ismertté. Az emelkedésben a szerepet az ún. sorozatcsalások játszották, amelyek nélkül a bűncselekmények száma a megyében csökkent volna. A Miskolci Városi Ügyészség 314 rendbeli csalás miatt azért emelt vádat, mert a terheltek olyan hirdetéssel tévesztették meg a jelentkezőket, hogy államilag elismert bizonyítványt adnak a rendész és a biztonsági őr szakképesítést nyújtó tanfolyam elvégzéséről. A sértetteknek összesen mintegy 8 millió forint kárt okoztak. A Miskolci Városi Ügyészség egy másik ügyben 262 rendbeli csalás miatt emelt vádat az ellen a külföldi állampolgár ellen, aki újsághirdetésben kedvező „Euró-alapú” hitel ajánlásával összesen 55 millió forintot csalt ki a sértettektől.

Feltűnő lehet, hogy a sikkasztások száma csaknem megkétszereződött (2002: 5029, 2003: 9865). Ténylegesen ebben a tekintetben a helyzet csak Csongrád megyében változott, itt vették számba a 2003. évben ismertté vált összes sikkasztás 60%-át, 5692 bűncselekményt, amelyet egy ügy nyomozásának a befejezése után, az elmúlt évben történt ügyészségi feldolgozása határozott meg.

A Szegedi Városi Ügyészség egy ügyben 5513 rendbeli sikkasztás miatt emelt vádat, mert egy bróker kft. az ügyfelei megbízása nélkül értékesítette azok részvényeit, amivel összesen 418 millió forint kárt okozott. Ezzel az egy ügyben ismertté vált nagyszámú bűncselekménnyel magyarázható, hogy Csongrád megyében a bűncselekmények száma emelkedett (2003: 19.656, 2002: 14.827).

A vagyon elleni bűncselekmények közül említést igényel még a közbiztonsággal közvetlenebb összefüggésben lévő, súlyos társadalmi veszélyességű rablás, amely az elmúlt években csaknem azonos számú előfordulást mutat (2001: 3319, 2002: 3389, 2003: 3289).

A vagyon elleni bűncselekmények – és ezzel az összes bűncselekmény – számának alakulását jelentősen befolyásolja a lakosság szélesebb köre által veszélyes cselekményként nem észlelt, tömegesen előforduló szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó, illetve az iparjogvédelmi jogok megsértésével elkövetett bűncselekmény. Az elmúlt évben 23.333 (2001: 19.170, 2002: 17.532) ilyen bűncselekmény vált ismertté, amely az összes (413.343) bűncselekménynek is jelentős (5,6%) hányada, a vagyon elleni bűncselekmények között pedig még nagyobb arányt (8,4%) foglalt el.

A vagyon elleni bűncselekmények súlyosságának legjellemzőbb mércéje az azzal okozott kár. Ebből a nézőpontból e cselekmények súlyossága jelentősen nőtt, mert a vagyon elleni bűncselekményekkel okozott kár 67,1%-kal meghaladja az egy esztendővel korábbi (2003: 153,7 milliárd forint, 2002: 92 milliárd forint, 2001: 113 milliárd forint). E kárösszeg azért is figyelmet érdemel, mert az minden korábbi évben ismertté vált mértéket számottevően meghalad! [100 milliárd forint feletti (113 milliárd forint) kár csak 2001-ben fordult elő].

e) A közlekedési bűncselekmények

Tavaly 20.142 közlekedési bűncselekményt vett számba a statisztika, amely a korábbi két esztendő átlagának felel meg (2002: 21.588, 2001: 19.561).

A közlekedési bűncselekmények között viszonylag magas a száma a szándékos büntettnak (2348), amelyből ki kell emelni a vasúti közlekedés biztonsága elleni 748 és a közúti közlekedés biztonsága elleni 789 bűncselekményt.

Állandósult tapasztalat az is, hogy a közlekedési bűncselekmények többsége (2003: 12.737, 2002: 13.318, 2001: 11.621) az ittas vagy bódult állapotban történt közúti járművezetés, amely egyúttal jelentős közreható tényezője a közlekedési baleseteknek is.

A 20.142 közlekedési bűncselekményből 18.990 a közúti, 1112 a vasúti, 25 a vízi, 15 pedig a légi közlekedés körében fordult elő.

A közlekedési bűncselekmények közül 2348 büntett; 17.794 (13.364 szándékos, 4.430 gondatlan) pedig vétség volt. A bűncselekmények súlyosságát azonban jobban kifejezi azok eredménye. Eszerint 1127 baleset vezetett 1317 személy halálához, 1127 baleset pedig 7963 személynek okozott súlyos testi sérülést. Közlekedési baleset folytán 18.313 személy szenvedett könnyű testi sérülést. A halált vagy súlyos testi okozó balesetek száma csökkent, míg a könnyű testi sértést eredményező esetek száma nőtt.

A balesetekre vezető okok előfordulási sorrendje a sebesség helytelen megválasztása, az előzés szabályainak megsértése, az elsőbbségadás elmulasztása, az irányváltoztatás és kanyarodás szabályainak megszegése, a megállási kötelezettség elmulasztása, a világítási szabályok megsértése, a figyelmetlen vezetés, a jármű előre észlelhető műszaki hibája, az útpálya hibája, s végül a gyalogosokat ért balesetek esetében vigyázatlan közlekedésük. 2462 balesetnél volt szerepe az alkoholos befolyásoltságnak.

A balesetek havi előfordulását tekintve a sorrend október, augusztus és július; egy héten belül pedig annak második fele, ebből is a péntek és szombat emelkedik ki; a napszakot tekintve pedig a 17-18 óra közötti időszak.

f) Az államigazgatás, igazságszolgáltatás és közélet tisztasága elleni bűncselekmények

A Btk. e fejezetébe tartozó bűncselekmények száma az elmúlt évben a megelőző évi 8836-ról 6980-ra csökkent. Ennek magyarázatát adja a jelentés a) részében az embercsempészéssel kapcsolatos jogszabályváltozás hatásával foglalkozó fejtegetés. A jogszabály változásán kívül az embercsempészések száma ténylegesen is csökkent, amelynek oka, hogy a keletről nyugatra irányuló migráció egy részének útvonala Magyarországról más országokba került.

Az Btk. e fejezetébe különböző jogtárgyakat sértő illetve veszélyeztető bűncselekmények tartoznak.

Az előbb említett összesen 6980 bűncselekményből 14 a választás rendjét sértette, 2105 rendészeti bűncselekmény, 355 hivatali bűncselekmény volt, 841 bűncselekményt követtek el hivatalos személy ellen, 2882 az igazságszolgáltatást, 783 a közélet tisztaságát sértette.

A bűncselekmény jellegére figyelemmel kell említést tenni a legjellegzetesebb korrupciós cselekményről, a vesztegetésről, amelynek száma – a 2002. évi 735 bűncselekményhez képest – 2003-ban némileg csökkent (707).

g) A közrend elleni bűncselekmények

Az ebbe a csoportba tartozó bűncselekmények száma hosszabb idő óta évi 70-75 ezer között, 2003-ban 71.667 volt.

E bűncselekmények nagy számát a közbizalom elleni bűncselekmények (közokirat-hamisítás: 11.454, magánokirat-hamisítás: 18.705, okirattal való visszaélés: 20.978, egyedi azonosító jel meghamisítása: 4004) magas száma eredményezi. Ezek a bűncselekmények jelentős részükben más bűncselekmények (pl. csalás, csempészet) eszközcselekményei.

A közrend elleni bűncselekmények körében súlyosságánál vagy jelentőségénél fogva említést kell tenni három bűncselekmény típusról.

A garázdaság a köznyugalmat zavaró olyan bűncselekmény, amely a társadalom figyelmét felkelti és amelynek száma az elmúlt évben, a korábbi évekhez (1998: 7492, 1999: 7706, 2000: 7817, 2001: 8353, 2002: 9389) képest tovább emelkedett (9858).

Jelentőségénél fogva érdemel figyelmet a kábítószerrel visszaélés, amelyből 2003-ban 3378 vált ismertté, amely a megelőző két évhez képest lényegesen kevesebb (1998: 2068, 1999: 2860, 2000: 3445, 2001: 4332, 2002: 4775).

A robbanóanyaggal és a lőfegyverrel visszaélések körében 2003-ban 884 vált ismertté, amely lényegesen kevesebb a korábbi évek számainál (1998: 1623, 1999: 1419, 2000: 1207, 2001: 3931, 2002: 980).

h) A gazdasági bűncselekmények

A gazdasági bűncselekmények száma az elmúlt négy évben emelkedett (2000: 10.986, 2001: 12.412, 2002: 14.248, 2003: 15.088). Ebben a bűncselekmény csoportban figyelmet érdemel az adó- és társadalombiztosítási csalás emelkedő és viszonylag magas száma (2000: 2552, 2001: 3591, 2002: 3932, 2003: 4478), ami nyilvánvalóan összefügg a cselekmények számának tényleges alakulásán kívül a hatékonyabb felderítéssel is.

A gazdasági bűncselekmények köréből említésre méltó, hogy a pénzhamisítás, amelynek száma 1998 óta hullámzó, a megelőző esztendőhöz képest lényegesen kisebb számban fordult elő (1999: 2833, 2000: 1429, 2001: 677, 2002: 1105, 2003: 760).

A gazdasági bűncselekményekkel érintett kár 67,5 milliárd forint volt, amely 72%-kal több mint a 2002. esztendőben (2002: 39 milliárd forint).

i) A bűncselekmények nyomozására vonatkozó néhány főbb adat

A rendőrség a 2003. évben 302.210 ügyben, 450.355 cselekmény nyomozását végezte el. Az ügyészség 186.925 bűncselekmény miatt emelt vádat, 166.894 cselekmény miatt a nyomozás megszüntetésére, 96.536 miatt pedig egyéb intézkedésre (pl. a nyomozás felfüggesztésére) került sor. Az ismertté vált bűnelkövetők száma a megelőző évinél 3,1%-kal kevesebb, 118.145 volt.

A rendőrségi nyomozások eredményességi mutatója a megelőző évinél 4.1%-kal volt jobb (54,1%), míg az ismeretlen tettesek felderítési mutatója 3 %-kal emelkedett (44,2%).

B) Az ügyészségi nyomozás

Az ügyészség kizárólagos nyomozási hatáskörét a Be. állapítja meg [29. §, 38. § (1) bekezdés], ezen kívül az ügyész nyomoz minden olyan ügyben, amelynek nyomozását magához vonja.

Az ügyészség hatáskörébe tartozó nyomozásokat részben a Központi Ügyészségi Nyomozó Hivatal, részben pedig a megyei (fővárosi) ügyészségi nyomozó hivatalok folytatják. A Be. 29. §-ában felsorolt ügyészségi nyomozási hatáskört a vádelőkészítéssel, a nyomozás törvényessége feletti felügyelettel és a vádemeléssel kapcsolatos ügyészi feladatokról szóló 11/2003. (ÜK. 7.) LÜ utasítás osztja meg a KÜNYH és a megyei, fővárosi ügyészségi nyomozó hivatalok (a továbbiakban: ügyészségi nyomozó hivatalok) között.

Az ügyészségi nyomozó hivatalok 2003. június 30-ig nyomozó hatósági feladatkörben jártak el, a büntetőeljárás ügyészi hatásköreit nem gyakorolták. Az új Be. hatálybalépése óta ezt a feladatot is teljesítik azokban az esetekben, amikor az ügyész a vádemelés feltételeinek megállapítása végett nyomoz.

Miután a nyomozás olyan ügyészi jogkör, mint a vádemelés vagy a vádképviselés ellátása, az ügyészségi nyomozó hivatalok jogosultsága – ha a főügyész eltérően nem rendelkezik – az utóbbiakra is kiterjed.

a) A Központi Ügyészségi Nyomozó Hivatal tevékenysége

A Központi Ügyészségi Nyomozó Hivatal 2001. június 1-jén kezdte meg tevékenységét és a Be. hatálybalépésével (2003. július 1.) nőtt a feladatköre (pl. a nemzetközi jogon alapuló, mentességet élvező személyek által elkövetett bűncselekmények, illetve a sérelmükre elkövetett hivatalos személy elleni erőszak büntetvével).

A Hivatal fontos szerepet tölt be az ügyészség hatáskörébe tartozó bűncselekmények nyomozásában, amelyekben országos illetékességgel rendelkezik. Hatáskörébe tartozik a közjogi tisztség betöltésén alapuló mentességet élvező személy, a nemzetközi jogon alapuló mentességet élvező személy által elkövetett bűncselekmény, a sérelmükre elkövetett hivatalos személy elleni erőszak, a működésükkel kapcsolatban ellenük elkövetett más bűncselekmény, továbbá a nemzetközileg védett személy elleni erőszak nyomozása. A KÜNYH nyomoz a bíró, illetőleg az ügyészség állományába tartozó személy ellen elkövetett emberölés, hivatalos személy ellen elkövetett emberrablás, a hivatalos személy elleni erőszak, valamint a hivatalos személy ellen hivatalos eljárás alatt elkövetett rablás miatt. Ugyancsak a Hivatal hatáskörébe tartozik a bírák, ügyészek, bírósági és ügyészségi titkárok, fogalmazók és ügyintézők, valamint ügyészségi nyomozók által elkövetett bármilyen bűncselekmény, valamint az ülnöknek az igazságszolgáltatással összefüggő bűncselekménye, továbbá a rendőrök sérelmére elkövetett emberölés, a bíró, az ügyész, illetőleg más ügyészségi alkalmazott vonatkozásában elkövetett vesztegetés és befolyással üzérkedés nyomozása.

A rendőrség és polgári nemzetbiztonsági szolgálatok hivatásos állományú tagja által elkövetett, nem katonai büntetőeljárásra tartozó bűncselekmény, a Vám- és Pénzügyőrség hivatásos állományú tagjának bűncselekménye, amennyiben azt e hatóságok magasabb beosztású vezetője követi el, szintén a Hivatal nyomozási hatáskörébe tartozik. A korábban említett legfőbb ügyészi utasítás határozza meg teljes részletességgel a KÜNYH hatáskörét, az abban rögzített tételes felsoroláson túlmenően a törvény felhatalmazása alapján a legfőbb ügyész, büntetőjogi helyettese, vagy a Legfőbb Ügyészség Kiemelt Ügyek Főosztályának vezetője jelölheti ki a nyomozásra a Hivatalt.

2003-ban a Központi Ügyészségi Nyomozó Hivatalnál 212 büntető feljelentést tettek, így a megelőző évben el nem bírált 6 feljelentéssel együtt 218 feljelentés várt elbírálásra (2002: 375).

Ezek alapján nyomozás elrendelésére 50 ügyben került sor, így a korábbi időszak nyomozásaival együtt a beszámolási időszakban az ügyészség központi nyomozó szervénél 100 nyomozás volt folyamatban, melyből 81-et fejeztek be

(2002: 32, 47, 51). A nyomozás elrendelések, a megindított, illetve befejezett nyomozások száma közötti látszólagos ellentétet részben az okozza, hogy a Hivatalhoz viszonylag nagy számú nyomozás kerül áttételre (átvett ügy), melyek száma 2003-ban 34 volt, részben pedig az, hogy a nyomozások tartama esetenként az egyik évből a másikba átnyúlik.

A feljelentések több, mint 50%-a a hivatali bűncselekmények (hivatali visszaélés, hivatalos eljárásban elkövetett bántalmazás, kényszervallatás), és a hivatalos személy által elkövetett közokirat-hamisítás miatt történt.

Az ügyek megoszlása a feljelentett személyek tekintetében a következő volt:

<i>Foglalkozás</i>	<i>2002</i>	<i>2003</i>
Országgyűlési képviselő	45	26
Ügyész, titkár, fogalmazó	61	62
Bíró, bírósági titkár, fogalmazó	98	97
Vezető beosztású rendőr	20	23

A Központi Ügyészségi Nyomozó Hivatal kizárólagos hatáskörébe tartozó ügyek feljelentettjeinek foglalkozás szerinti megoszlása alig változik, a feljelentettek közül az országgyűlési képviselők száma lényegesen csökkent 2003-ban, míg a többi csoportban a számok viszonylagos állandóságot mutatnak.

A számszerű adatokat értékelve az állapítható meg, hogy 2003-ban az előző évhez képest alacsonyabb volt a nyomozás megtagadások, illetve – a Be. hatálybalépése után – a feljelentés elutasítások száma, mint az előző évben és ezzel arányosan duplájára nőtt a nyomozás elrendelések száma. Mindez a Be.-nek abból az új rendelkezéséből következett, hogy a nyomozást bűncselekmény egyszerű gyanúja esetén is el kell rendelni. Tekintettel arra, hogy a nyomozás elrendelése, illetve a feljelentés elutasítása kérdésében három napon belül döntést kell hozni, mintegy duplájára nőtt a nyomozás megszüntetések száma is.

A Hivatal 2003-ban is sikeresen végezte a nagyobb társadalmi veszélyességű sok szereplős, esetenként szervezeten elkövetett bűncselekmények nyomozását sikeresen végezte, melynek eredményeként ezekben vádemelésekre került sor. Nyomozásainak eredményességét mutatja az is, hogy az általa hozott nyomozást megszüntető határozatok ellen bejelentett panaszokat a Legfőbb Ügyészség kivétel nélkül elutasította.

A KÜNYH 60 napnál rövidebb idő alatt fejezte be a nyomozások mintegy 30%-át, több mint 50% volt a 60 nap és hat hónap között befejezett nyomozásaik aránya, hat hónap és két év közötti időt 13 ügy nyomozására fordítottak és mindössze egy ügyben került sor két éven túl a nyomozás befejezésére. Figyelembe véve a Hivatal által nyomozott ügyek gyakran nehéz ténybeli és jogi megítélését, az eljárások időszerűsége megfelelőnek tekinthető.

A Hivatal megalakulása óta 46 ügyben nyújtott be vádiratot különböző bíróságokhoz, 2003-ban vádemeléseik száma 18 volt. Előzetes letartóztatás elrendelésére 13 esetben tettek indítványt, kettő kivételével ezeknek a bíróság helyt adott. 2003. július 1-jétől a Központi Ügyészségi Nyomozó Hivatal valamennyi általa benyújtott vád tárgyalási képviselőjét is ellátta.

b) A megyei (fővárosi) ügyészségi nyomozó hivatalok tevékenysége

E nyomozó hivataloknál az év folyamán 4371 nyomozás indult, ebből 3909 nyomozást az ügyészségi nyomozó hivatalok rendeltek el, míg 462 más nyomozó hatóságnál indult nyomozás folytatását átvették. Az ügyek átvételének az a magyarázata, hogy a más nyomozó hatóság által folytatott nyomozás során kerül megállapításra az ügyészség kizárólagos nyomozási hatásköre, illetve a más nyomozó hatóságnak halaszthatatlan nyomozási cselekményként az ügyészségi nyomozás hatáskörébe tartozó ügyben kellett intézkednie.

Az ügyészségi nyomozó hivatalok az év során 4151 nyomozást fejeztek be, ebből a nyomozás befejezése után 458 ügyet áttettek más hatósághoz, míg a többi ügyben maguk tették meg a nyomozás befejezése után szükséges, a Be. 216. §-ának (1) bekezdésében felsorolt ügyészi intézkedéseket.

Az ügyészségi nyomozó hivataloknál folytatott eljárások között jelentősek a korrupció és hivatali bűncselekmények miatti ügyek. Az ilyen eljárások egy része több elkövető ellen, különböző bűnkapcsolatokban elkövetett bűncselekmények miatt folyik, amelynek elvégzése jelentős erőfeszítést és szervezőmunkát igényel. Így pl. a nyomozás idején mindössze két főből álló Fejér Megyei Ügyészségi Nyomozó Hivatal egy ügyben 27 gyanúsított – közöttük 12 rendőr – ellen folytatott nyomozást és közülük 25 gyanúsítottal szemben vádat emelt. Ez a nyomozás csak úgy volt elvégezhető, hogy abban más ügyészi szervek is közreműködtek és a rendőrség is segítséget nyújtott.

C) A nyomozás törvényessége feletti felügyelet

A beszámolás tárgyát képező 2003. esztendő a büntetőeljárás szabályok alkalmazása szempontjából kettős jellegű; június 30-ig az 1973. évi I. törvény alapján kellett a büntetőeljárást lefolytatni, 2004. július 1-jétől pedig az 1998. évi XIX. törvénnyel kihirdetett büntetőeljárásról szóló törvény hatályos.

A ügyészi szervezet az új törvény alkalmazására felkészült, annak alkalmazására való áttérés zökkenőmentes volt, az átmenetileg sem jelentett nehézséget. Az áttérést könnyítette, hogy a régi Be. módosításai átvették az új Be. több rendelkezését és intézményét, aminek az új törvény hatályba lépése utáni alkalmazása a régi gyakorlat folytatását jelentette. Az új törvény alkalmazásának megkönnyítése érdekében a Legfőbb Ügyészség folyamatosan megismerte az értelmezést, vagy magyarázatot igénylő kérdéseket és azokra, – ha erre szükség volt, az ezekkel kapcsolatos vélemény egyeztetések megtörténte után – választ adott.

A Be. az ügyésznek a büntetőeljárásban betöltött szerepét átrendezte. Ez elsősorban abban jut kifejezésre, hogy rendelkezési jogot biztosít az ügyésznek a nyomozás felett, továbbá abban, hogy az ügyész a nyomozó hatóságot utasíthatja. A Be. szerint a nyomozó hatóság vagy az ügyész utasítására, vagy pedig önállóan nyomoz. Az önálló nyomozás esetén az ügyész az azelőtt is alkalmazott módszerekkel és eszközökkel felügyeli a nyomozást.

A büntetőeljárás új rendje kiterjedtebb eszközöket biztosít az ügyész számára eljárás feladatai teljesítéséhez.

A nyomozó hatóság önálló nyomozása esetén értesíteni kell az ügyészt minden elrendelt nyomozásról, a gyanúsított őrizetbe vételéről. Egyes nyomozási cselekményeknél az ügyész jelenléte kötelező, illetve azokról csak az ügyész rendelkezhet (pl. a szakértő kirendelésének egyes esetei). Változatlanul az ügyész a nyomozó hatóság intézkedéseinek jogorvoslati fóruma, kivéve azokat az eseteket, amikor a jogorvoslat elbírálása a nyomozási bíró hatáskörébe tartozik.

A kényszerintézkedések elrendelése – az őrizetbe vétel kivételével – a nyomozási bíró hatáskörébe került, aki ezek tárgyában csak az ügyész indítványára dönthet.

Az ügyész hatáskörébe került a nyomozás felfüggesztése vagy megszüntetése azokban az esetekben, amikor arra érdemi okokból kerül sor.

A nyomozás célja az, hogy az ügyész – a legjellemzőbb feladatát teljesítve – a vádemelés feltételeinek fennállásáról dönten tudjon, igenlő esetben vádat emeljen vagy a vádemelést elhalassza.

Az előbbieken csak vázlatosan említett változások azt eredményezték, hogy az ügyészség feladata lényegesen megnőtt, számos azelőtt a nyomozó hatóság által is elvégezhető eljárási cselekmény az ügyész feladatává vált. Annak következtében, hogy az orvos-szakértőt egyes esetekben csak az ügyész rendelheti ki, az év második felében az ügyészségeknek 2565 esetben kellett a szakértő alkalmazásáról intézkedniük. Azzal pedig, hogy az ügyész döntési jogkörének egy része a nyomozási bíró hatáskörébe került, az ügyészség munkaterhe inkább növekedett, mert a nyomozási bíró az ügyész indítványára jár el és eljárási cselekményeinek jelentős részénél az ügyésznek jelen kell lennie.

Az új Be. jelentősen átalakította a nyomozás megszüntetésének és felfüggesztésének okait, ami azt eredményezte, hogy a nyomozás megszüntetések száma jelentősen csökkent, míg a felfüggesztéseké nőtt.

a) A nyomozás megtagadása, illetve a feljelentés elutasítása és az erről szóló nyomozó hatósági határozatok felügyelete

A régi büntetőeljárás törvény azt az intézményt, amellyel az ügyész vagy a nyomozó hatóság azt a döntését juttatta kifejezésre, hogy büntetőeljárás indításának (nyomozás elrendelésének) nincs helye, a nyomozás megtagadásának nevezte, míg az új Be. fogalom-meghatározása: a feljelentés elutasítása.

Az év első felében 13.388 nyomozást megtagadó, a második felében pedig 4810 feljelentést elutasító határozat érkezett az ügyészségekhez, míg 350 feljelentést küldött meg a nyomozó hatóság a feljelentés elutasítására irányuló javaslattal, mert a feljelentés elutasítása ezekben az ügyekben az ügyész hatásköre.

Az ügyészségek az év első felében 1025 nyomozást megtagadó határozat esetében vizsgálták meg az annak alapjául szolgáló iratokat és 435 esetben intézkedtek; 204 esetben nyomozást rendeltek el, 57 esetben a határozatot a nyomozás elrendelése nélkül változtatták meg, 174 határozattal kapcsolatban pedig egyéb intézkedést tettek.

Ha ügyészség azt észlelte, hogy a nyomozást megtagadó nyomozó hatósági határozatok közül jelentősebb számú határozat hibás, akkor az azok

alapjául szolgáló iratokat nagyobb arányban vizsgálta meg (Barcsi Városi Ügyészség: 100%, Nagyatádi Városi Ügyészség: 69%).

Az előbbieken túl 1649 nyomozást megtagadó határozat elleni panasz érkezett az ügyészségekhez, amelyből 434-nek helyt adtak, 976-ot elutasítottak, míg az ezen túli esetekben egyéb intézkedést tettek.

A törvény a feljelentést elutasító határozat ellen is jogorvoslati lehetőséget biztosít. Az év második felében 876 ilyen panasz érkezett az ügyészségekhez, amiből 436-nak helyt adtak, 453-at pedig elutasítottak.

b) A nyomozás ügyési felfüggesztése és a nyomozást felfüggesztő nyomozó hatósági határozatok felügyelete

Az új Be. a korábbihoz képest részben megváltoztatta a nyomozás megszüntetésének, illetve felfüggesztésének okait. Ha az elkövető kiléte a nyomozás során nem volt megállapítható, ez nem a nyomozás megszüntetéséhez, hanem felfüggesztéséhez vezet. Erre figyelemmel kell kezelni a beszámolás évének első és második félévi adatait.

Az év első felében a nyomozó hatóságoktól 5461 nyomozást felfüggesztő határozat érkezett az ügyészségekre, amelyből – a döntés alapjául szolgáló iratokkal együtt – 420-nak a megvizsgálása volt szükséges. Ebből 126 esetben intézkedésre nem volt szükség, 88 esetben a nyomozás folytatását kellett elrendelni, 44 esetben az ügyészség a határozatot a nyomozás folytatásának elrendelése nélkül változtatta meg, 162 esetben pedig egyéb intézkedést (pl. észrevételt) tett.

A nyomozás felfüggesztéséről rendelkező határozat ellen is helye van jogorvoslatnak, az ügyészségeknek az elmúlt évben 431 ilyen tárgyú panaszt kellett elbírálniuk.

Az év második felében – a büntetőeljárás szabályok előbb említett változása miatt – az ügyészségek a nyomozás felfüggesztéséről 23.772 határozatot kaptak a nyomozó hatóságoktól.

A Be. szabályainak további változása, hogy a nyomozás felfüggesztéséről kiterjedtebb körben határoz az ügyész. Erre 469 esetben került sor, így a nyomozás felfüggesztések összes száma 24.241 volt.

c) A nyomozás megszüntetése és a nyomozást megszüntető nyomozó hatósági határozatok felügyelete

Az új Be. lényeges, a korábitól eltérő egyik megváltozott rendelkezése az, hogy a nyomozás megszüntetéséről, a korábitnál lényegesen szélesebb körben az ügyésznek kell határoznia. A másik korábban már részben említett változás, hogy ha az elkövető kiléte a nyomozás során nem volt megállapítható, ez nem a nyomozás megszüntetését, hanem annak felfüggesztését eredményezi.

Az előbbiekhöz képest 2003-ban az ügyészségeknél 9010 (2001: 2980, 2002: 2481) nyomozás megszüntetésre irányuló nyomozó hatósági előterjesztés várt elintézésre és ebből az ügyész 6846 (2001: 2329, 2002: 2010) esetben a nyomozás megszüntetéséről hozott határozatot, 267 esetben pedig vádat emelt, a többi esetben egyéb intézkedést tett (áttétel, pótnyomozás, a vádemelés elhalasztása).

A nyomozás megszüntetési okok szűkülése folytán 135.666 nyomozást megszüntető határozat érkezett az ügyészségekre a nyomozó hatóságoktól. Az év közepén történt jogszabályváltozás hatását mutatja, hogy ebből az év első felében 108.831, az év második felében pedig 26.835, hatáskörükben hozott nyomozást megszüntető határozatot küldtek meg a nyomozó hatóságok az ügyészségeknek.

A nyomozást megszüntető határozatok törvényességét az ügyész a határozatok, szükség esetén az azok alapjául szolgáló iratok megvizsgálásával állapítja meg. Ezt figyelembe véve az ügyészség 5427 esetben tartotta szükségesnek a nyomozást megszüntető határozaton kívül, a nyomozás iratainak a megvizsgálását is. 2571 esetben intézkedést nem tartott szükségesnek, 406 esetben a határozatot a nyomozás folytatásának elrendelése nélkül megváltoztatta, 683 ügyben a nyomozás folytatását rendelte el, 1821 esetben pedig egyéb intézkedést (pl. a nyomozás hiányosságára vonatkozó észrevételt) tett.

Az ügyészségek az erre jogosultak panasza alapján 4793 nyomozást megszüntető határozat törvényességét vizsgálták meg.

d) A fokozott felügyelet

Az új Be. szabályozása szerint az ügyész – ha nem maga nyomoz – a vádemelés feltételeinek megállapítása végett a nyomozó hatósággal nyomozást végeztet, de a nyomozó hatóság az általa észlelt bűncselekmény vagy nála tett feljelentés esetén az ügyész rendelkezése nélkül, önállóan is nyomoz.

Az előbbiekhez képest nyomoztatás esetén az ügyész nem felügyeli, hanem közvetlen utasítások adásával irányítja a nyomozást, felügyeli azonban azokat a nyomozásokat, amelyeket a nyomozó hatóság önállóan végez.

A fokozott felügyelet gyakorlása a nyomozás folyamatos figyelemmel kísérését és ellenőrzését, a keletkező iratok rendszeres megvizsgálását, szükség esetén utasítás adását, a nyomozó hatóság által végzett valamely eljárási cselekménynél való jelenlétet, kivételes esetben valamely nyomozási cselekmény elvégzését jelenti.

Az ügyészségek hosszabb idő óta arra törekszenek, hogy a fokozott felügyeletet a nyomozások egyre kiterjedtebb körében gyakorolják. Különösen alátámasztja ezt az új Be.-nek az felfogása, hogy a nyomozás célja a vádemelés feltételeinek megteremtése. Ez más megközelítésben azt jelenti, hogy a nyomozást a nyomozó hatóság az ügyész számára végzi, ami az ügyész részére azt a kötelezettséget támasztja, hogy a konkrét ügyekben vádemelés feltételeire vonatkozó igényéről a nyomozó hatóságot tájékoztassa, szükség esetén a nyomozás felügyelet eszközeinek felhasználásával gondoskodjon arról, hogy a nyomozó hatóság az ehhez szükséges eljárási cselekményeket elvégezze.

Ezeket a szempontokat alapul véve az ügyészségek 2003-ban 8271 (2000: 5785, 2001: 6957, 2002: 7468) jelentős, ténybeli, vagy jogi megítélés tekintetében bonyolult, nagyrészt súlyos megítélésű bűncselekmény miatt folytatott nyomozásban gyakoroltak fokozott felügyeletet.

e) Jogorvoslat a nyomozás során

Az új Be. a nyomozás során használható jogorvoslatot a régitől eltérően szabályozza. Az új rendelkezés szerint (Be. 195. §) az ügyész vagy a nyomozó hatóság határozatba foglalt rendelkezése ellen van helye panasznak, míg a határozatba nem foglalt intézkedés ellen vagy mulasztás miatt ellenvetésnek van helye. Ellenvetésként kell elbírálni az elkésett vagy nem jogosulttól származó panaszt is.

Az ügyészi elbírálást igénylő jogorvoslatok egy része eddig is a nyomozó hatóság, más része pedig az alsóbb fokú ügyészség határozata ellen irányult. Miután az új törvény az ügyek szélesebb körében utalja a döntést az ügyész hatáskörébe, csökkent a nyomozó hatóság és nőtt az ügyészségi határozatok elleni jogorvoslatok száma.

A jelentés tárgyát képező évben az ügyészségeknek 3590 nyomozást megtagadó vagy feljelentést elutasító határozat elleni panaszt kellett elbírálniuk.

Ebből 2525 a nyomozó hatóság, 1065 pedig az alsóbb fokú ügyészség határozata ellen irányult.

A nyomozás felfüggesztése elleni panaszok száma 476 volt, ebből 431 a nyomozó hatóság, 45 pedig az ügyészség határozatára vonatkozott.

A nyomozás megszüntetése miatt 8713 panasz érkezett az ügyészségekhez, közülük 4793 a nyomozó hatóság, 3920 pedig az ügyészség nyomozás megszüntetését sérelmezte.

A jogorvoslat körében említést igényel a 2803 (ebből 2721 nyomozó hatósági, 82 ügyészségi) őrizetbe vétel, a 794 nyomozó hatósági házkutatás, az 1390 nyomozó hatósági lefoglalás és 4059 (1871 nyomozó hatósági és 2188 ügyészségi) egyéb tárgyú határozat elleni panasz.

Az ügyészség 3597, a nyomozó hatóság által foganatósított gyanúsítás és 374 egyéb nyomozó hatósági intézkedés vagy mulasztás miatti ellenvetés elbírálása tárgyában nyilvánított véleményt és 748 olyan ellenvetést bírált el, amely az ügyész által közölt gyanúsítás, továbbá 251 olyan ellenvetést, amely az ügyész egyéb intézkedése ellen vagy mulasztása miatt emelt kifogást.

Az előbbieket összegezve az ügyészségekhez 2003-ban 26.795 jogorvoslat érkezett, ebből 18.496 a nyomozó hatóságok, 8299 pedig az ügyészségek határozatát, intézkedését vagy mulasztását sérelmezte.

f) Az ügyészségen tett feljelentések elbírálása

Amennyiben a bűncselekmény gyanúja miatt az ügyészségen tesznek feljelentést, azt az ügyésznek kell elbírálnia. A jelentés tárgyát képező évben az ügyészségen tett feljelentések száma mintegy 80%-kal több az előző évinél, de lényegesen magasabb volt minden korábbi évinél is (2003: 13.125, 2002: 7304, 2001: 7170, 2000: 6.341, 1999: 5517).

Az ügyészség a feljelentések alapján 7174 nyomozás rendelt el, amelyet nagyobb részben a nyomozó hatóságokkal végeztetett el.

g) A biztosíték letétbe helyezésének engedélyezése

A biztosíték a büntetőeljárás változatlan intézménye maradt és az a továbbiakban is jól szolgálja azt az érdeket, hogy a külföldön élő elkövető már a büntetőeljárás kezdetén elhagyhassa az országot. A biztosíték letétbe helyezése

tárgyában a terhelt kérelmére az eljárás vádemelés előtti szakaszában az ügyész dönt. A 2003. esztendőben 530 (2002: 577, 2001: 607, 2000: 603, 1999: 813) ilyen kérelem érkezett és az elbíráltakból 459 kérelemnek helyt adott az ügyészség.

h) A kényszerintézkedésekkel kapcsolatos eljárás

ha) Az előzetes letartóztatás a nyomozás során

Az előzetes letartóztatás ügyében történő döntés mind a régi, mind pedig az új Be. szerint a bíróság hatásköre. Változás történt annyiban, hogy azelőtt ebben a kérdésben az erre kijelölt bíró, az új Be. hatályban lépése óta pedig a nyomozási bíró dönt. A bíróság döntést csak az ügyész indítványára hozhat. Amennyiben a nyomozást a nyomozó hatóság végzi, az előzetes letartóztatás indítványozására rendszerint a nyomozó hatóság tesz előterjesztést.

A tárgyévben a nyomozó hatóságoktól 7596 terheltre vonatkozó ilyen előterjesztés érkezett az ügyészségekhez, ebből 6443 terheltre vonatkozó előterjesztést megalapozott volt. Ezekben az esetekben indítványoztuk a nyomozási bírónál az előzetes letartóztatás elrendelését. Az ügyészség ezen túl 213 terhelt esetében a nyomozó hatóság előterjesztése nélkül indítványozta a terhelt előzetes letartóztatásának elrendelését, ezzel együtt az előzetes letartóztatás elrendelésére tett indítványok száma 6656 volt.

Az indítvány alapján az első fokon eljáró nyomozási bíró 6107 terhelt, ügyészi fellebbezés folytán a másodfokú bíróság további 55 terhelt előzetes letartóztatását rendelte el, így összesen 6162 terhelt előzetes letartóztatásának elrendelésére került sor az eljárás vádemelés előtti szakaszában. Az előzetes letartóztatás helyett a bíróságok további 29 terhelttel szemben házi őrizetet, 127 terhelttel szemben pedig lakhelyelhagyási tilalmat rendeltek el.

Az egy időben, az eljárás vádemelés előtti szakaszában előzetes letartóztatásban lévő terheltek száma nap mint nap változik. 2003. január 1-jén 2194 terhelt, az év utolsó napján pedig 2044 terhelt volt előzetes letartóztatásban.

Az év során 6.286 letartóztatott terhelt ügyében fejezték be a nyomozást. Az előzetes letartóztatás tartama a következőképpen alakult:

<i>Tartam</i>	<i>Előzetes letartóztatások száma</i>
1 hónap	1.152

1-2 hónap között	770
2-3 hónap között	1.184
3-6 hónap között	1.745
6-12 hónap között	1.150
1 éven túl	285

A számadatok érzékeltetik, hogy mind a nyomozó hatóságok, mind pedig az ügyészségek figyelemmel kísérik az előzetes letartóztatás okainak fennállását, az ok megszűntével a terheltet szabadlábra helyezik, de érzékeltetik azt is, hogy viszonylag magas a bonyolultságuk miatt, vagy más okból elhúzódó olyan nyomozások száma, amely a gyanúsított előzetes letartóztatásban tartása mellett folyik.

hb) A személyi szabadságot korlátozó egyéb kényszerintézkedések

A Be. a személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedéseknek a büntetőeljárás vádemelés előtti szakaszában történő elrendelését – az őrizetbe vétel kivételével – a bíróság (a nyomozási bíró) hatáskörébe utalta. A nyomozási bíró a kényszerintézkedés elrendelése tárgyában csak az ügyész indítványára dönthet.

Az ügyészségek a 2003. év második félévében 293 indítványt terjesztettek elő a nyomozási bírónál *lakhelyelhagyási tilalom* elrendelésére. Ebből 208 indítványt az ügyész hivatalból, 68-at a nyomozó hatóság erre irányuló, 17-et pedig a nyomozó hatóság más kényszerintézkedés (előzetes letartóztatás, házi őrizet) elrendelését célzó előterjesztése alapján nyújtott be. 8 esetben az indítványt az ügyészségi nyomozó hivatal nyújtotta be. 11 azoknak az eseteknek a száma, amikor az ügyész a nyomozó hatóság előterjesztését nem osztva, a lakhelyelhagyási tilalom elrendelését nem indítványozta.

Házi őrizet elrendelésére az ügyészségek mindössze 12 indítványt terjesztettek elő, ebből 7 indítványt a nyomozó hatóság előterjesztésére, 5 indítványt pedig hivatalból eljárva nyújtottak be.

Ideiglenes kényszergyógykezelés elrendelésére 28 indítványt nyújtottak be az ügyészségek, közülük 19-et a nyomozó hatóság előterjesztésére, 9-et pedig hivatalból. Egy esetben az indítványt az ügyészségi nyomozó hivatal nyújtotta be. Az ügyészség 4 esetben mellőzte az indítvány benyújtását a nyomozó hatóság előterjesztése ellenére.

hc) Zár alá vétel

Az ügyészségek 475 zár alá vétel elrendelésére irányuló indítványt terjesztettek elő, ebből 345-öt a nyomozó hatóság előterjesztése alapján, 130-at pedig hivatalból. Az ügyészségi nyomozó hivatalok 6 ilyen indítványt nyújtottak be.

i) Az ügyész eljárása a nyomozás befejezése után

ia) A vádemelés

A nyomozás elvégzését követő iratismertetés után az ügyésznek dönteni kell arról, hogy a vádat emel-e, azt részben mellőzi vagy a vádemelést elhalasztja, illetve ezek feltételei hiányában végez vagy végeztet-e további nyomozási cselekményt, a nyomozást megszünteti, vagy felfüggeszti.

Az ügyészség büntetőjogi tevékenysége körében a legnagyobb munkaterhet a vádemelés kérdésében való állásfoglalás jelenti. E tevékenység megalapozott és törvényes elvégzése szükségessé teszi a nyomozás iratainak minden részletre kiterjedő megismerését. Ennek alapján kell állást foglalni az ügy anyagi jogi és eljárásjogi kérdéseiben, vádemelés esetén abban, hogy mely magatartás milyen bűncselekményt valósít meg és meg kell szerkeszteni az ennek megfelelő vádiratot, más döntés esetén pedig az ennek megfelelő iratot. Ez a tevékenység különösen akkor munkaigényes, amikor egy ügynek sok bűncselekmény elkövetésével gyanúsított több olyan terheltje van, akik különböző kapcsolatokban és elkövetői minőségben követték el a bűncselekményeket.

Az elmúlt évben az ügyészségeken 109.057 vádemelési és 9010 nyomozás megszüntetési javaslattal érkezett ügy várt elintézésre. A vádemelési javaslattal érkezett ügyektől 72.664 esetben az ügyészség vádat emelt, míg 11.531 ügyben a nyomozást megszüntette. A nyomozás megszüntetési javaslattal érkezett ügyekből 6846 ügyben nyomozás megszüntetésre, 267 ügyben pedig vádemelésre került sor.

A vádemeléssel befejezett 72.931 ügyben együttevén 186.925 bűncselekmény miatt, 104.625 terhelttel szemben emeltek vádat. A vádemelések közül az ügyészség 42.029 ügyben tárgyaláson történő elbírálásra, 7873 ügyben ún. sommás eljárás (bírószék elé állítás) lefolytatására, 24.041 ügyben pedig tárgyalás mellőzésével történő elbírálásra tett indítványt.

Ami az ügyészi eljárás időszerűségét illeti, az év során elintézésre (vádemelésre vagy nyomozás megszüntetésre) váró 118.067 ügyből az év végén – kevesebb, mint kétheti ügyérkezésnek megfelelő – 4236 ügy (3,6%) maradt elintézetlen, s ez önmagában is azt mutatja, hogy az ügyészség tevékenysége hátralékmentes.

ib) A vádemelés elhalasztása

A vádemelés elhalasztása azt a lehetőséget nyújtja a terheltnek, hogy ha annak időtartama alatt vádemelésre vezető szándékos bűncselekményt nem követ el és az előírt magatartási szabályokat súlyosan nem szegi meg, vagyis a vádemelés elhalasztása eredményesen telik el, a vele szemben folytatott eljárást az ügyész megszünteti. A jelentés tárgyát képező évben tovább növekedett a vádhalasztások száma (2003: 3747, 2002: 3343, 2001: 3280).

A jogintézmény eredményes működését mutatja, hogy az előbb megjelölt okok valamelyike miatt 2003-ban a vádemelés elhalasztása után 375 személlyel szemben (10%) kellett vádat emelni.

ic) A bírósági eljárás egyszerűsítését szolgáló intézmények

Az előbbi részben vázolt *vádemelés elhalasztása* azt szolgálja, hogy a bíróság eljárása elkerülhető legyen azokban az esetekben, amikor a büntetőeljárás ezzel az ügyészi intézkedéssel is eléri célját.

A bírósági eljárás egyszerűsítését szolgálja a *vádemelés részbeni mellőzése* azokban az esetekben, amikor a nyomozásnak olyan bűncselekmény is tárgya, amelynek a vád tárgyává tett jelentősebb bűncselekmény mellett a felelősségre vonás szempontjából nincs jelentősége. Erre az intézkedésre 276 esetben került sor.

A bírósági eljárás legegyszerűbb módja az, amikor a vádat tárgyalás tartása nélkül bírálják el. Az ügyészségek ilyen egyszerűsített eljárásra 24.041 indítványt tettek.

Inkább gyorsítja, mint egyszerűsíti a büntetőeljárást a terheltnek az elkövetéstől számított 15 napon belül a bíróság elé állítása. Erre 7873 terhelt esetében került sor.

A tárgyalásról lemondás esetén – ha ezzel az ügyész is egyetért – lehetőség van arra, hogy a bíróság a vádat tárgyalás helyett a bizonyítási eljárás

mellőzésével járó nyilvános ülésen bírálja el. Az elmúlt évben 171 nyilvános ülésen való eljárást támogatt az ügyészség.

D) A vádhatósági tevékenység

Az ügyészi szervezetnek a büntetőbíróságok előtti tevékenységével kapcsolatos munkaterhe a beszámolási időszakban sem mérséklődött, annak ellenére, hogy a jogerős bírósági határozattal befejezett ügyek száma 2581-gyel, míg a megvádolt elkövetőké 5385-el csökkent (2003: 73.387 ügy és 101.458 vádlott; 2002: 75.968 ügy és 106.843 vádlott). 2003-ban ugyanis különösen nagy számú rendkívül bonyolult ténybeli és jogi megítélésű ügy került elbírálásra.

A tárgyévben az első fokon tárgyalta ügyek száma 5810-el haladta meg az előző évit, (2003: 54.158, 2002: 48.348.). Az ügyészek első fokú tárgyalási részvételének aránya 2002. évhez képest jelentősen, több mint 7%-kal emelkedett (2003: 59,2%, 2002: 51,6%). A 2003. július 1-jén hatályba lépett Be. a büntetőeljárás büntetési, illetve vétségi megosztásával szakított, az első fokú tárgyaláson az ügyész kötelező részvételének eseteit azonban a korábbi törvény rendelkezéseivel egyezően szabályozta. Az emelkedés ezért azt mutatja, hogy az ügyészek a tárgyalási teher növekedése ellenére, amennyiben a bizonyítás nehézségei vagy az eldöntendő jogkérdések ezt indokolták, a vádképviselőt akkor is személyesen látták el, ha kötelező tárgyalási részvételüket a törvény nem írta elő.

A kisebb tárgyi súlyú bűncselekményeket elkövető terheltek időszerű felelősségre vonását az ügyészség a 2003. évben is elsődlegesen a bíróság elé állítások szorgalmazásával biztosította. Az ekként befejezett ügyek száma 7205 (2002: 7845), a bíróság elé állított vádlottak száma 2003. évben 8391 (2002: 9130) volt. Arányuk az összes elítélthez viszonyítva 8,3% (2002: 8,6%).

A tárgyalás mellőzésével elbíralt ügyek száma 2003-ban emelkedett. A terheltek 23,4%-ával (2002: 22%) szemben hoztak a bíróságok érdemi döntést tárgyaláson kívül. A korábbi években tapasztalt visszaeséshez, majd stagnáláshoz képest mindez azt mutatja, hogy a jogintézmény az elmúlt évben hatékonyabban szolgálta az eljárás egyszerűsítésének igényét.

A büntetőeljárások gyorsításában változatlanul csekélyebb szerepe volt a Be. XXIV. és XXV. Fejezetében szabályozott külön eljárásoknak. A 2003. évben 1097 (2002: 955) terhelt távollétében folytatták le a büntetőeljárást. A tárgyalásról lemondás szabályait – a 2002. év 134 terheltjével szemben – 231 terhelt ügyében alkalmazták a bíróságok.

A büntetési nemek megoszlása a korábbi évek arányaihoz hasonlóan alakult. A terheltek 41,4%-ával (2002: 42,7%) szemben pénzbüntetést, 32,7%-ával szemben (2002: 31,9%) szabadságvesztést szabtak ki a bíróságok.

A végrehajtandó és a próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztések aránya lényegében az elmúlt év adataival egyezően alakult. Végrehajtandó szabadságvesztés büntetést a 2003. évben a terheltek 37%-ával (2002: 37,6%) szemben, próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztést a terheltek 63%-ával (2002: 62,3%) szemben szabtak ki a bíróságok.

Önállóan alkalmazott mellékbüntetést, illetve intézkedést alkalmaztak a bíróságok a terheltek 21,2%-ával szemben (2002: szintén 21,2%) és változatlanul csekély, az előző év adataival egyező (4,2%) a közérdekű munkára ítélték aránya.

2003-ban 14 terheltet sújtott a bíróság életfogytig tartó szabadságvesztéssel (2002: 9).

Az ügyészek által bejelentett fellebbezéseknek az összes fellebbezéshez viszonyított aránya kisebb mértékben növekedett (2003: 43,5%, 2002: 41,9%).

A fellebbezések alig több mint kétharmada – 67,5% – (2002: 66,2%) az alkalmazott joghátrány súlyosítására, 17,5%-a (2002: 15,4%) pedig a felmentett vádlottak bűnösségének megállapítására irányult. A 2003. évben a bíróság a súlyosításra irányuló fellebbezésnek helyt adva, a terheltek 33,9%-ával (2002: 37,3%) szemben szabott ki súlyosabb büntetést vagy intézkedést. Az eredményesség – nem számottevő – csökkenése részben a 2003. év első negyedében hatályba lépett, a büntetéskiszabás körében enyhébb elbírálást engedő Btk-t módosító rendelkezésekre vezethető vissza.

Emelkedett a tényállás téves megállapításával kapcsolatos hibákat sérelmező perorvoslatok gyakorisága (2003: 8,39%, 2002: 6,9%), és jelentéktelen mértékben csökkent (2003: 6,36%, 2002: 6,6%) a bűncselekmények téves minősítése miatt bejelentett fellebbezések aránya.

Az ügyészség 53 terhelt felmentése érdekében (2002: 63), míg 114 terhelt (2002: 78) büntetésének enyhítése végett jelentett be fellebbezést. A terheltek javára benyújtott perorvoslatok kisebb emelkedése a differenciált, tetterányos büntetéskiszabási gyakorlat előmozdítására irányuló ügyészi törekvést jelzi.

A másodfokú ügyészségek az ügyészek fellebbezését a korábbi év adataival lényegében egyező arányban tartották fenn (2002: 86%, 2003: 86,1%) és csupán 13,9%-át (2002: 14 %-át) vonták vissza. Ez akkor is a fellebbezési

gyakorlat megalapozottságát jelzi, ha a bíróságok a másodfokú ügyészségek indítványai közül azok alig több mint felének (50,8%) adtak helyt. Az ügyészek fellebbezései ugyanis főleg a kiemelkedő tárgyi súlyú bűncselekmények elkövetőivel szemben kiszabott büntetések súlyosítására irányultak, esetenként azonban megoldásra váró jogalkalmazási kérdéseket is felvetettek.

A másodfokú eljárásban az ügyész 3632 ügyben (20%) képviselte személyesen szakmai álláspontját. Az új büntetőeljárás törvény az ügyész, a terhelt, illetve a védő távollétében tartott *tanácsülésen* történő elbírálás lehetőségét kiszélesítette: 2003 év második félévében a bíróságok ebben a formában az ügyek 45,6%-át bírálták el másodfokon.

Az új szabályozás lehetőséget ad az ügyész kötelező részvételével nem járó *nyilvános ülés* tartására is. Ennek ellenére a felülbírálandó bűncselekmények jelentős tárgyi súlya, illetve az eldöntendő elvi jelentőségű jogkérdések indokolták, hogy az ügyész a nyilvános ülések 28,9%-án, és a *másodfokú tárgyalások* 34,9%-án részt vegyen.

A másodfokú bíróságok által elrendelt bizonyítás aránya 2003-ban sem volt számottevő, az előző év adataihoz képest kisebb mértékben csökkent (2003: 3,7%, 2002: 4,1%). A bizonyítás felvételére irányuló ügyészi indítványoknak a másodfokú bíróság az elmúlt évit kevéssel meghaladó arányban, 69%-ban (2002: 68,1%) adott helyt.

Az első fokú érdemi ügydöntő határozatok hatályon kívül helyezésére és az eljárás megismétlésének elrendelésére az elmúlt évhez képest kevesebb esetben, az ügyek 5,4%-ában került sor (2002: 7,1%). Ugyancsak csökkent azon ügyek száma, amelyekben a másodfokú bíróságok helyt adtak az ügyészek eljárás megismétlésére irányuló indítványának (2003: 51%, 2002: 64,6%).

A váderedményesség a korábbi évekkkel egyezően alakult (96,4%).

E) Perújítás, felülvizsgálat, jogegységi eljárás, jogorvoslat a törvényesség érdekében

Perújítási indítványt 2003-ban is a jogerősen elbírált ügyek kisebb hányadában, mindössze 1,5%-ában terjesztettek elő. A terhelték és védőik – a 2002. évi 958-al szemben – 1021 perújítási indítványt (kérelmet) nyújtottak be. Az ügyész hivatalból 44 perújítási eljárást kezdeményezett.

A 2003. évben a Legfelsőbb Bíróság 284 *felülvizsgálati ügy* iratait küldte meg nyilatkozattételre (2002: 266 ügy). Ez azonban átlagos adat, mert ezeknek

az ügyeknek a száma több mint kétszeresére emelkedett a beszámolási időszak második felében (I. félév 87, II. félév 197 ügy). A Be. rendelkezései folytán ugyanis az első fokon jogerőre emelkedett ítéletek ellen is teljessé vált a felülvizsgálat lehetősége, magánvádas ügyben benyújtott indítvány esetén pedig kötelezővé vált az ügyészi nyilatkozattétel. A Legfőbb Ügyészség a terhelt, illetve a védő által előterjesztett 241 indítvány 8%-át támogatta, az ügyészségek által benyújtott 43 felülvizsgálati indítványnak pedig 60,5%-át tartotta fenn.

A legfőbb ügyész által a *törvényesség érdekében* benyújtott *jogorvoslati indítványok* száma 2003-ban sem volt magas, azonban az elmúlt évhez képest mégis megkétszereződött. A jogintézmény alkalmazási lehetőségének köre ugyanis az új törvényi rendelkezések folytán szintén bővült, és elvileg is megújult. Az összesen 49 (2002: 40) jogorvoslati ügyből 33 esetben a terhelt, illetve védő kérelmére, 2 alkalommal a bíróságok tájékoztatása alapján, 14 ügyben pedig az ügyész előterjesztésére indult meg az eljárás. A legfőbb ügyész 8 ügyben (2002: 4 ügy) nyújtott be jogorvoslati indítványt. Az eddig elbírált ügyekben a Legfelsőbb Bíróság az indítványokkal egyező döntést hozott.

A tárgyévben a legfőbb ügyész 1 esetben indítványozott *jogegységi eljárást*, és a Legfelsőbb Bíróság 2 jogegységi indítványára nyilatkozott. Az egységes ítélezési gyakorlat biztosítása érdekében benyújtott, a törvényen alapuló vagyonkezelés fogalmának értelmezésére irányuló legfőbb ügyészi indítvány alapján a Legfelsőbb Bíróság büntető jogegységi tanácsa az indítványban kifejtett állásponttal egyező döntést hozott.

F) A büntetés-végrehajtás törvényességi felügyelete

A büntetés-végrehajtási törvényességi felügyeleti és jogvédelmi (továbbiakban: bv. felügyeleti) ügyészi tevékenység 2003. évi mutatói már tükrözik a jogi szabályozás változásának hatását és az európai uniós integráció következtében is jelentkező lényeges feladat-növekedést, ennek az ügyészi tevékenységnek a további erősödését.

A bűnözés elleni küzdelem a maga komplexitásában igyekszik Európában vizsgálni és feltárni az okokat a kiküszöbölésük érdekében. Ebből a szempontból is helyeselhetően mindinkább megfelelő figyelem fordul a szankció végrehajtásának a büntető felelősségre vonás folyamatában betöltött szerepére, hogy minden büntetés vagy büntetőjogi intézkedés hatékonysága nagymértékben függ a büntetés-végrehajtási szervek tevékenységének színvonalától is, s nem hanyagolható el az ennek törvényességi felügyeletét ellátó ügyészi tevékenység sem.

Az emberi és állampolgári jogok biztosítása iránti igény ott a legerősebb, ahol maga az állam a legsúlyosabban korlátozhatja ezeket, a szankciók végrehajtása során. Szempont a társadalom védelme a bűnelkövetőtől, a törvényeit megsértőtől, de szempont a végrehajtás során az ő védelme is a társadalom haragjától, a hatóság egyes megtévedt tagjainak esetleges önkényes eljárásától. Amely végrehajtási tevékenység nem törvényes, nem váltja ki az állam törvényei iránti tiszteletet sem; mint ilyen, eleve nem lehet hatékony. A büntetés-végrehajtási tevékenység során is az alkotmányos alapelveknek és jogoknak, a nemzetközi emberi jogi elvárásoknak, követelményeknek érvényesülniük kell. Ezt egy magas színvonalú, a gyakorlati igényeket kielégítő, segítő büntetés-végrehajtási jog, büntetés-végrehajtási szervezet, ezt felügyelő büntetés-végrehajtási törvényességi ügyész tevékenység képes biztosítani.

Megállapíthatjuk, hogy a büntetés-végrehajtás Magyarországon is humánusabb lett, követi a mai viszonyokat, a nemzetközi elvárásokat. A szankciók tartalmát képező jogkorlátozás, jogfosztás mértéke törvényben nyert megfogalmazást, a kötelezettségek helyett az ösztönzésnek jutott nagyobb szerep, a véleménynyilvánítás, önálló döntési és választási lehetőségek köre növekedett, nemzetközi összehasonlításban is igen széles körű jogállami biztosítérendszer működik. Az új évszázad első éveiben azonban már olyan törvényre van szükség, amely a jelenleg hatályos, sokszor módosított törvényerejű rendeletnél jobban szolgálja mai kornak megfelelő büntetési célokat, amely épít a magyar büntetés-végrehajtás ma is hasznosítható hagyományaira, értékeire, ugyanakkor hasonló a korszerű európai megoldásokhoz. A büntetés-végrehajtás új szabályozását a törvényességi és gyakorlati igények mellett szükségessé teszi az új büntető anyagi jogi és eljárásjogi szabályozás is.

A bűnözésre adott válasznak tiszteletben kell tartania a büntetőjog és a büntetés-végrehajtási jog társadalmi funkcióját; igazodni kell ezek hagyományos értékeihez és a jogállamiság megkívánta feltételekhez. Az elkövetett bűncselekmény súlyához igazodó büntetés keretei között az egyéniesítéssel lehet a megelőzés szempontjait érvényesíteni, ugyanakkor figyelembe kell venni a sértettek szükségleteit, de a lakossági elvárásokat is. Az európai jogharmonizáció mellett számolni kell a gyakorlat közelítésének követelményével is. A büntetőjog, a büntetőeljárás és a büntetés-végrehajtás koncepciója és szerkezete középpontjában – mint tettesnek és sértettnek egyaránt – az ember védelmének és tiszteletének kell állnia, melyből levezethető szabadságának korlátja is, amelyet csak annyiban gyakorolhat és amelynek tiszteletben tartását csak annyiban igényelheti másoktól, amennyiben embertársainak ugyanolyan és éppúgy tiszteletben tartandó szabadságába és jogaiba nem ütközik.

A büntetés-végrehajtás törvényességéhez fűződő alapvető jogállami követelmények érvényesítése végett – az előző évekhez hasonlóan – az ügyészek 2003-ban is határozottan felléptek a jogszabálysértésnek még a veszélye ellen is. Fontosnak értékelték, hogy a fogva tartottakkal való bánásmód törvényessége nemcsak a rendőri és más végrehajtó, valamint az igazságszolgáltató szervek tevékenységének, hanem az egész országnak a megítéléséhez alapul szolgál a nemzetközi ellenőrző szervezeteknél.

A büntetés végrehajtásával kapcsolatos ügyészi kezdeményezések száma a tárgyév folyamán 14.841 volt, ami a 2002. évi 11.789-hez képest 25,9%-os emelkedést mutat. A 14.841-ből mindössze 23 volt fiatalkorú (a továbbiakban: fk.) ügyész feladatkörébe tartozó bv. feladat. A bv. felügyeleti ügyészi szakág ügyérkezése a 2003. évben országosan 50.806 volt, ha a 34 szakági ügyész (s ha nem számítjuk, hogy közülük 13 másik szakági munkája mellett végzi e feladatot is) között megosztjuk, 1495 ügy jut egy bv. felügyeleti ügyészre.

Kiemelhető, hogy a működő fogva tartási helyek [rendőrségi fogdák, büntetés-végrehajtási (a továbbiakban: bv.) intézetek, előállító helyiségek, idegenrendészeti fogdák, külföldiek kijelölt tartózkodási helyei] minimálisan kéthetenkénti ellenőrzésének általánossá válásával 6271-re (25,3%) emelkedett a vizsgálatok száma az előző évihez képest.

A fogva tartási helyeken való gyakoribb ügyészi jelenlétnek, az ellenőrzés rendszerességének, a gyors intézkedés jogszabálysértést megelőző hatásának következtében a büntetés-végrehajtás köréből az előző évinél 6,2%-kal kevesebb (2738) panasz, bejelentés, kérelem érkezett írásban a főügyészségekre, de sok ügyben az ügyész már a helyszínen, a fogva tartott jelenlétében intézkedett. A bv. felügyeleti ügyészek által szóban és külön dokumentáltan meghallgatott fogva tartottak száma 10.598 fő volt az év folyamán, közülük kérelmi lapra 2408 esetben került sor meghallgatásra. A közel félezernyi (483) növekedés az ügyintézés hatékonysága iránti bizalom mellett a többszöri lehetőségre is visszavezethető.

A meghallgatott fogva tartottak leggyakrabban panaszként adták elő az ellenük folyamatban lévő büntetőeljárás elhúzódását, az ügyükben eljáró hatóságoktól késedelmesen történő tájékoztatásokat, az összbüntetési eljárások lefolytatásának elhúzódását, a jogerős összbüntetési ítéletek késedelmes megküldését. A fogva tartó intézetek munkatársai tevékenységével kapcsolatban kisebb arányban nyújtottak be panaszokat, illetve tettek bejelentéseket. Panaszokat terjesztettek elő az étkezéssel, az egészségügyi ellátással kapcsolatban, a levelek késedelmes továbbítása miatt, de volt, ahol a melegvíz-ellátást tartották elégtelennek. Bántalmazás, illetőleg sértő, megalázó hangnem használatát viszonylag kis arányban jelentettek be. Tapasztalható újabban egy-

két bv. intézetben az, hogy az elítéltek egy bizonyos köre szinte elvárja, hogy a bv. felügyeleti ügyész bármilyen általuk felvetett (nem egy esetben kreált) probléma kapcsán azonnal álljon rendelkezésükre. Ezt számos esetben olyan hangnemben és stílusban kérik, pontosabban „követelik”, ami messze túlmegy az elviselési határokon. Egyébként más szakági ügyészek vonatkozásában is ezekben a bv. intézetekben lévő fogva tartottak ugyanezt teszik.

A fogva tartottakkal való bánásmódról kéthetenként történt rendszeres tájékozódás, valamint ennek a törvényességi vizsgálata a vonatkozó jogszabályi előírások maradéktalan végrehajtása mellett kitért arra is, miként érvényesülnek a nemzetközi ajánlások a gyakorlatban, milyen tényezők nehezítik a végrehajtást az integrációs kihívások tükrében. Az ügyészi vizsgálat feltárt bántalmazásokat, de ugyanakkor összefonódást is az őrszemélyzet és a fogva tartottak között, valamint korrupció megalapozott gyanúját is.

A 2003. évben rendőrségi fogdába történő befogadás során az orvos által észlelt és rögzített külsérelmi nyomokra, valamint ezek keletkezésével kapcsolatban tett fogva tartotti nyilatkozatokra figyelemmel bántalmazás hivatalos eljárásban vétsége miatt a bv. felügyeleti ügyészek nem egy esetben kezdeményeztek büntetőeljárást.

Az ügyészi intézkedések eredményeként az érintett szervek, illetőleg azok vezetői a törvénysértéseket kiküszöbölték, a fogva tartás törvényessége érdekében a szükséges intézkedéseket megtették.

A Kínzás és az Embertelen vagy Megalázó Bánásmód vagy Büntetés Megelőzésére létrejött Európai Bizottság (CPT) 2003. évi 71. számú határozatában pozitívan értékelte a hatékony ügyészi fellépést, továbbá elismeréssel szólt az ezen a területen tanúsított ügyészi lelkiismeretes hozzáállásról. Megállapítása szerint *„a fogva tartási helyek ügyészi ellenőrzése Magyarországon rendelkezik azzal a lehetőséggel, hogy jelentősen hozzájáruljon a bántalmazás, durva bánásmód megelőzéséhez és általánosságban fogalmazva, a kielégítő fogva tartási körülmények biztosításához.”*

A fogva tartási helyeken történt gyakoribb ügyészi jelenléttel, vizsgálati és ellenőrző tevékenységgel eleget tettünk az Európa Tanács Miniszteri Bizottsága 2000. október 6-ai 19. számú ajánlásának, amely szerint *„rendkívül fontos”* a szabadságvesztés végrehajtása során az ügyészi felügyelet. Továbbra is nagy hangsúlyt helyeztünk a fogva tartottakkal szembeni jogsértések kiszűrésére és a nemzetközi elvárásoknak is megfelelő törvényes bánásmód érvényesítésére a bv. felügyeleti szakági ügyészek ellenőrző, jogszabálysértést megelőző tevékenysége során.

A bv. felügyeleti ügyészek a szabadságkorlátozás mértékét és tartamát meghatározó bv. bírói eljárásban közreműködésükkel segítették az eljárás gyorsítását, a bv. bírói határozatok megalapozottságát. 2002-ben 6679, 2003-ban 8614 – 29%-kal több – büntetés-végrehajtási bírói (a továbbiakban: bv. bírói) tárgyaláson és meghallgatáson vettek részt. 2002-ben 14.850, 2003-ban 16.838 – 13,4%-kal több – büntetés-végrehajtással kapcsolatos bv. bírói határozat érkezett a főügyészségekre.

2003. december 31-én az összes – tehát a bv. intézetekben és rendőrségi fogdáknban lévőket együtt számolva – előzetesen letartóztatott 4567 fő közül (beleértve a nem jogerősen elítélteket is) 1951 fő ügyében az előzetes letartóztatás hat hónapnál hosszabb ideje tartott a vizsgálat időpontjában. 261 ügy nyomozati szakban volt, 1690 ügy pedig bírósági szakban. Az előző év utolsó napján 497 fővel többen voltak előzetes letartóztatásban, a hat hónapnál hosszabb ideje tartó fogva tartással járó ügyek száma pedig 2435 volt. Tehát egy év alatt 745-tel csökkent az ilyen következménnyel járó elhúzódó ügyek száma. Megvizsgáltuk a bv. intézetekben lévő előzetesen letartóztatottak megoszlását a fogva tartás tartama szerint. A legtöbben három hónapig terjedő időben (834) voltak. A további megoszlás a következő képet adta: 3-6 hónapig terjedő tartamban volt 801 fő, 6-9 hónapig terjedő tartamban 550 fő, 9 hónaptól 1 évi terjedő tartamban 446 fő, egy év és másfél év között 514 fő, másfél év és két év között 283 fő, két év feletti tartamban 296 fő volt előzetes letartóztatásban a vizsgálat napján. Szintén e napon előzetes letartóztatásban lévők közül fiatalok 5,4%, nő 5,5%, idegen állampolgárságú pedig 13% volt.

Több bv. intézetben 2003. év folyamán a fogva tartottak elhelyezése zsúfolt volt, országos átlagban 150-160% között mozgott a telítettség a normál befogadóképességhez viszonyítva (egyes bv. intézetekben 2-300%-os is volt egy-egy napon). 2003. január 1.-jén a bv. intézetekben fogva tartottak összlétszáma 17.838 fő volt, 2004. január 1.-jére 16.507 főre csökkent a 11.336 férőhelyen.

A bv. felügyeleti ügyészek az ellenőrzéseik, vizsgálataik eredményeként gyakran észleltek figyelemfelhívásra, illetőleg intézkedésre okot adó körülményt.

A bv. intézetekben tartott ellenőrzések, vizsgálatok során 2003. évben egy-egy bv. intézetben feltárt jellemző jogszabálysértések voltak:

- a fogva tartottakat nem látták el tisztítószerekkel, a zárka fűtése nem volt kielégítő, nem volt melegvíz-szolgáltatás;
- elmaradt a szabad levegőn tartózkodás biztosítása;
- nem volt lehetőség telefonkártya vásárlására;
- nem állt rendelkezésre házirend, napirend;

- a börtön fokozatú elítéltek körletén egész nap zárva voltak a zárkaajtók,
- az orvosi ambuláns ellátásra történő előállítás nem minden esetben zajlott le a legrövidebb időn belül;
- a bv. intézet elmulasztotta jelenteni a bv. felügyeleti ügyésznek, hogy sérült személy befogadására került sor;
- a bilincs alkalmazása az adott esetben kényszerintézkedés volt, de azt tévesen mozgást korlátozó intézkedésként regisztrálták;
- a magánelzárást töltő fogva tartott intézeti jogainak sérelme (fegyelmi zárka hiányos felszerelése, a dohányzás lehetőségének a házirenddel ellentétes korlátozása);
- a védővel való telefonbeszélgetés hallótávolságon kívüli felügyelete előírásának a megsértése;
- látogatóhelyiség nem megfelelő kialakítása. stb.

2003. december 31-én rendőrségi fogdában 843 főt tartottak fogva 1887 férőhelyen. A rendőrségi fogdák egy részében az elhelyezésre vonatkozó, valamint a higiéniai előírások megsértését lehetett tapasztalni. A közegészségügyi szabályok megszegése az egyik fogdában lévők 80%-ánál még magas lázzal járó fertőző megbetegedést is eredményezett.

Javításra szorulnak különösen a rendőrségi fogdáknak, de egy-két vonatkozásban a bv. intézetekben is a fogva tartási nyilvántartások. A jövőben – az uniós tagsággal járó kötelezettségek teljesítése érdekében – az ügyészek a bv. intézetben lévő személyeknek rendőrségi fogdába történő visszaszállítását csak akkor engedélyezik, amikor az elkerülhetetlen.

A bv. felügyeleti ügyész még mindig feltárt olyan esetet, amikor huzamosabb emberi tartózkodásra – a megfelelő természetes világítás hiánya miatt – alkalmatlan zárkában több fogva tartottat hosszabb időn át helyeztek el. Ügyészi intézkedésre szüntették meg az egyik megyében, hogy a fogva tartottakat takarodótól ébresztőig biztonsági okokra hivatkozással nem engedték ki zárkáikból a szükségüket elvégezni, és azt a fogva tartottak a reggeli nyitásig vödörben gyűjtötték. Az intézkedésben rá kellett mutatni egyben arra is, hogy ez a visszatérően előfordult, ún. „kübliztetés” az emberi méltóságot sértő, megalázó bánásmódnak minősül.

Rendőrségi fogdában a vallási szokásoknak megfelelő élelmezést nem minden esetben biztosították az ezt igénylő fogva tartottak részére. Előfordult, hogy egy-egy fogva tartott részére nem kézbesítették a fogva tartással kapcsolatos valamennyi határozatot. Hiányosak voltak a nem a fogda székhelyén lévő nyomozó szerv vezetője által lefolytatott fegyelmi eljárások iratai.

Az országban több helyen is előfordult, hogy észrevételezni és ügyészi intézkedést kellett tenni amiatt, mert a fogva tartott sérüléséről sem az orvos, sem pedig a rendőrök nem vettek fel jegyzőkönyvet, a külsérelmi nyom rögzítése – a 19/1995. (XII. 13.) BM rendelet 17. §-a (3) bekezdésében előírtak ellenére – elmaradt. Volt, ahol az orvosi naplóban mulasztották el azt feltüntetni, hogy a fogva tartott a befogadáskor rögzített külsérelmi nyom keletkezésének okát miben jelölte meg.

Észrevételezték a bv. felügyeleti ügyészek alkalmanként, hogy a fogva tartott részére a diétás étkezés biztosítása elmaradt, de azt is, ha lejárt szavatosságú élelmiszer került kiadásra.

2003-ban a fogdaellenőrzések során feltárt további jogszabálysértések, hiányosságok voltak még:

- a látogatás biztosítására vonatkozó szabályok megsértése;
- a fogva tartottnak az új Be. 43. § (3) bek. b) pontjáról téves tájékoztatása;
- a védővel való érintkezés akadályozása;
- a zárkák hiányos felszereltsége és az előírt zárkarend emiatti betarthatatlansága;
- a fogva tartott saját ruházata szárítási feltételének hiánya, a zárkákban kifeszített zsinegekre teregetés eltérése;
- a zárkák szellőztetésének elégtelensége; hiányossága;
- a fogva tartott esetenként szabálytalan elhelyezése; fiatalkorúnak felnőtt korúval közös elhelyezése, a zárkába helyezés előtti orvosi vizsgálat elmaradása;
- a fogva tartott egészségügyi adatainak az egészségügyi hálózaton kívüli szabálytalan továbbítása;
- a bűnügyi őrizet, illetve előzetes letartóztatás elrendeléséről szóló, a Be. 128. §-ában és a 134. §-ában előírt értesítés esetenkénti elmaradása;
- az elrendelésről szóló határozatoknak a fogva tartási iratokból való hiánya;
- a kapcsolattartás korlátozására vonatkozó hatásköri szabály megsértése;
- a dohányzó és nem dohányzó személyek elkülönítésének elmaradása;
- a vallási előírásoknak megfelelő (muzulmán, illetve hindu) étkezés biztosításának elmaradása;
- a szabad levegőn tartózkodás biztosításának, valamint a nyilvántartása szabályainak a megsértése;
- a tisztasági csomaggal ellátás elmaradása;
- a letéti tárgyak nem megfelelő, nem biztonságos őrzése;
- a fogva tartottak fogdán kívüli egészségügyi ellátásának késedelmessége;
- a gyógyszerek beadásával, tárolásával kapcsolatos szabályok megsértése;

- az AIDS elleni védekezés szabályainak megsértése;
- a fogva tartottak vásárlási lehetőségeinek korlátozása;
- a fogva tartott azon kérelmének elutasítása, hogy a rövid ideig tartó orvosi vizsgálat és kezelés a kísérő örök halló- és látótávolságon kívül, a rendelő bejárati ajtaja előtti tartózkodása mellett történjen;
- a fogva tartottak által írt, illetve részükre érkezett levelek késedelmes kézbesítése [19/1995. (XII. 13.) BM rendelet 6. §-a (1) és (2) bek. megsértése]; a levelezés biztonsági ellenőrzésére vonatkozó jogszabályi rendelkezések esetenkénti megsértése.

A bv. felügyeleti ügyészek kifogásolták, ha az előállító helyiség a jogszabályban előírt feltételeknek nem felelt meg. Előfordult a természetes megvilágítás és a szellőztetés elégtelensége és az is, hogy a fogva tartott mosdóhoz, illemhelyhez és ivóvízhez jutása csak külön kérelemre volt lehetséges.

Hiányosak voltak az előállító helyiségben való elhelyezéssel kapcsolatos dokumentumok, ezek vezetése, több helyen megsértették az előállítások nyilvántartási szabályait. Az előállító helyiségekben történt ellenőrzéskor a bv. felügyeleti ügyészek tapasztalták, hogy a fogva tartottat az oda elhelyezéskor nem minden esetben tájékoztatták az előállítás várható időpontjáról, annak várható végéről, okáról; nem nyilatkoztatták esetleges sérüléseiről, panaszáról, nem gondoskodtak megfelelően az ellátásáról. Volt, ahol az előállított személy részére – kérése ellenére – nem adtak még ivóvizet sem. Ezt kifogásolni kellett emberiességi szempontból, valamint a 3/1995. (III. 1.) BM rendelet 45. §-a (4) bekezdésének be nem tartása miatt is, amely szerint az előállított, elővezetett személyek ellátására a fogva tartottakra vonatkozó szabályok megfelelően irányadók. Ügyészi intézkedésre volt szükség egy-egy alkalommal az 1994. évi XXXIV. törvény 33. § (3) bekezdésének megsértése, az előállítás határidejének túllépése miatt, továbbá az előállítottak őrzéséről való gondoskodás elmulasztása miatt. Sok helyen kellett észrevételt tenni az előállításokra vonatkozó dokumentációk – jelentések, nyilvántartások – hiányos, pontatlan vezetése, egyes esetekben az előállítás megszűnéséről kiállított igazolások hiánya miatt. Az ügyészi észrevételek tartalmaztak őrzés-biztonságot érintő megállapításokat is, mint az állandó őrzés elmulasztása [3/1995. (III. 11.) BM rendelet 45. § (1) bek.].

A rendőri előállító tevékenység ellenőrzése során 2003. évben észlelt eljárási szabálytalanságok voltak:

- a fogva tartott tájékoztatására, nyilatkoztatására vonatkozó jogszabályi rendelkezések gyakorlati érvényesülésének hiánya;

- az írni és olvasni nem tudók tájékoztatása (a formanyomtatvány tartalmának ismertetése és kézjeggyel ellátása, az igazolás átadása) hatósági tanúk alkalmazása nélkül;
- az előállítás időtartamára vonatkozó igazolás átadásának elmulasztása;
- a biztonsági megfigyelő kamerák elégtelensége;
- a nyolc órán túli előállítás vezetői meghosszabbítására vonatkozó dokumentáció hiánya;
- a sérülést okozó kényszerítő eszköz alkalmazását a bv. felügyeleti ügyészek nem jelentették, és a megsérült fogva tartottat az intézkedő rendőr előljárója nem hallgatta meg;
- az előállító helyiségben történt rendkívüli eseményt (szándékos egészségkárosítást) nem jelentették a bv. felügyeleti ügyészek;
- a fogva tartó szerveknek nincs költségvetési keretük arra, hogy a legalább négy órája, de ennél hosszabb idő óta, vagy eleve éhesen befogadott fogva tartottnak kérelemre egyszeri hideg ételmezt biztosíthassanak,
- gyerekkorú személyeket állítottak elő rendőrségre szüleikkel együtt, az előállítási iratok között az előállítás időtartamáról nem volt igazolás.

Az előállító helyiségben előfordult öngyilkosság ügyészi vizsgálata során megállapítható hiányosság volt, hogy a rendőrkapitányságon előállított személy ruházatának átvizsgálását figyelmen kívül hagyták, az előállító helyiség 20 percenkénti ellenőrzése nem történt meg, a rendőrség a rendkívüli eseménnyel kapcsolatos jelentési kötelezettségének nem tett eleget, jogosulatlanul temetési engedélyt adott ki.

Az előállított személy részére ételme biztosításának elmaradása miatt jelzéssel éltek a bv. felügyeleti ügyészek, az ismételt jogszabálysértés miatt kapitányság vezetője ellen fegyelmi eljárást is kezdeményeztek.

2003. december 31-én szabálysértési elzárást 63 fő (50 férfi és 13 nő) töltött, idegenrendészeti őrizetben 115 fő (104 férfi, 11 nő) volt. Utóbbiak száma éves viszonylatban a harmadára csökkent. Házi őrizet alatt 83 fő állott, szemben az egy évvel korábbi 26 fővel. Határőrségi közösségi szálláson 21 fő volt, míg a megelőző év utolsó napján 199 fő.

A bv. felügyeleti ügyész szabálysértési elzárást töltő esetében észlelte, hogy a 7/2000. (III. 29.) IM-BM együttes rendelet 4. §-a (1) bekezdésében írtaktól eltérően nem eredeti bírói aláírással ellátott végzéssel történt a befogadás. Egyes bv. intézetekben az elzárást töltők mozgására vonatkozó szabályokat nem tartották be. Előfordult, hogy az elzárást töltő fogva tartottat nem tájékoztatták az elzárás utolsó napjáról.

A tárgyév utolsó napján 12.464 jogerősen elítélt (11.754 férfi és 710 nő) töltötte szabadságvesztés büntetését. Közülük fiatalok 149 fő (148 férfi és 1 nő), idegen állampolgárságú 245 fő volt.

A bv. felügyeleti ügyészek néhány esetben késedelmes szabadítást észleltek, amely miatt fogva tartó bv. intézetet nem terhelte felelősség. Ezen esetek akkor következtek be, amikor a nem jogerős összbüntetési alapítéletet töltő fogva tartott számára a jogerős összbüntetési ítélet és értesítő olyan időpontban érkezett meg a fogva tartó bv. intézethez, amikor a fogva tartott a jogerős összbüntetési ítéletben kiszabott szabadságvesztés büntetését már kitöltötte. A hiányos jogi szabályozás e következményeinek megszüntetését is kezdeményeztük az új büntetés-végrehajtási törvény alkotása során.

Nem szabad eltérni, hogy következmény nélkül legyen a normasértés, elmaradjon a végrehajtás, a cselekmény által megbolygatott szabadságkorlátokat és védelmi köröket újból meg kell szilárdítani, mégpedig a hatékonyság érdekében gyorsan és nyilvánosan. Éves viszonylatban a szabadságvesztés büntetés foganatba-vételének helyzete javult. 2003. december 31-én a végrehajtásra előírt 42.426 büntetésből (beleértve a szabadságvesztésre átváltoztatott pénzbüntetést és közérdekű munka büntetést is) 8387 büntetést, a kiszabott büntetések 19,8%-át nem vették foganatba. Egy évvel korábban a hátralék aránya 21,9% volt.

A nyugat-európaiakhoz hasonlítva mintegy 65%-kal több fogva tartott jut 100.000 lakosra Magyarországon. A börtönnépesség több mint egynegyede – hasonlóan az európai országokhoz – előzetesen letartóztatott. Számuk csökkenése várható a házi őrizet új végrehajtási szabályozásától, az előzetes letartóztatás esetében az abszolút határidő (a végső lejáratú idő nagykorúknál 3 év, fiataloknál 2 év) törvényi meghatározásától, s helyettesítő eszközként jön szóba az óvadék intézménye is. A börtönnépesség csökkenése várható a feltételes szabadságra bocsáthatók körének bővítésétől, valamint a fogva tartás alternatíváinak minél gyakoribb alkalmazásától. A bv. jogi alapelvek megvalósítása során nehézséget jelentett a bv. intézetek 150-160% körüli telítettsége, s bár ez az utóbbi napokban örömdetes csökkenés irányába mozdult el, de jóval meghaladja az EU országokét. Megnyugtató, hogy kormányhatározat már van a zsúfoltság csökkentésére, a férőhely növelésére, a „100% elérésére”. A túlszűfoltás és az agresszivitás közötti összefüggés ismert, a börtönlakosság túlnépesedése nemcsak négyzetméter és köbméter probléma, hanem egy negatív szubkultúra melegágya, a fogva tartottak közötti feszültséget növelő tényező is. Az Európai Unió A/4-0369/98. számú határozatának K. pontja akként is minősíti, mint ami nagymértékben veszélyezteti a társadalmi beilleszkedés esélyeit a fogva tartottak testi és lelki egyéniségében mutatkozó

következmények révén, és károsan érinti a személyi állomány munkafeltételeit, valamint a szakmai, oktatási, kulturális és sporttevékenységek lehetőségét.

Az olyan bevált eszközök, mint az elítéltek munkára kötelezhetősége, további szervező munkát igényel. Az állami megrendelés szerepét lehet kiemelni ezzel kapcsolatban, s ezt az európai gyakorlat szerint is fenn kell tartani, mint ami a büntetés-végrehajtás szerves részét képezi. „A fogva tartottaknak lehetőséget kell kapniuk méltó és kellően díjazott munka végzésére” (EU-határozat 34. pont). Az előzetesen letartóztatottak munkavégzési lehetőségének biztosításában, ennek szervezésében sok a pótolnivaló.

A fogva tartottak díjazás nélküli munkavégzéséről vezetett nyilvántartó lap mellett az ügyészek nem minden esetben találták meg a fogva tartott munkavégző képességéről szóló orvosi nyilatkozatot.

Minden olyan módszer, amely segíti a bűnelkövetők társadalmi integrációját, akadályozza a bűnismétlést és egyben a bűnmegelőzést is szolgálja. A büntetés tartama alatt növelni kell a foglalkoztatás, a szakképzés, a nevelés, a közoktatás, az egészségmegőrzés lehetőségeit. A bűnismétlés lehetősége csökken, ha az elítélt szembekerült az általa elkövetett cselekmény következményeivel, alkalma van a sértett kártalanítására, a közösség kiengesztelésére.

Az elmúlt év folyamán bv. bíró a szabadságvesztés büntetés fokozatát 296 elítéltnak enyhítette, 27 elítéltnak szigorította, ami kevesebb az előző évinél (329 enyhítés és 41 szigorítás). Emelkedett viszont az enyhébb végrehajtási szabályok alkalmazásának száma (173-ról 252-re). Utóbbiak megszüntetésére 5 esetben került sor a 2002. évi 8 esettel szemben.

2003-ban a bv. bíró 8550 elítéltet bocsátott feltételes szabadságra, amely a 2002. évi 6126-hoz képest lényeges emelkedést jelent.

Egyes bv. intézetekkel szemben azért kellett intézkedni, mert a fogva tartottak számára a lehetőségekhez képest sem biztosították a telefon használatát. Nem tartották be egyes helyeken a nemdohányzók védelméről szóló jogszabályi előírásokat. A biztonsági elkülönítések törvényességének tárgyában végzett vizsgálatokat követően a bv. felügyeleti ügyészek a biztonsági elkülönítés időtartamának túllépése miatt intézkedtek. Többször volt kifogás tárgya az év folyamán a telefonálási rend megsértése, bűncselekmény gyanúja esetén feljelentés elmulasztása.

A büntetést követő utógondozás a társadalmi integrációs szándékot erősíti és megteremti az annak realizálásához szükséges objektív feltételeket is (a

lakhatás biztosítása, a családi kapcsolatok helyreállítása, a foglalkoztatás elősegítése).

Évről évre növekszik a közérdekű munka büntetésüket töltők, valamint a pártfogó felügyelet alatt állók száma, ami az európai gyakorlathoz közelítést juttatja kifejezésre.

2003. december 31-én 4303 elítélt töltötte közérdekű munka büntetését 710 munkáltatónál (a 2002. évben 4057 elítélt 594 munkáltatónál). A tárgyév folyamán 807 elítélt közérdekű munka büntetését változtatták át a bíróságok szabadságvesztésre. Végrehajthatóság megszűnésének megállapítására 131 elítélt, új munkahely vagy munka kijelölésére 138 elítélt esetében került sor.

A közérdekű munka büntetés végrehajtásának törvényességét vizsgálva a bv. felügyeleti ügyészek megállapították, hogy annak személyi, tárgyi, anyagi feltételei nincsenek kellően biztosítva.

A közérdekű munka büntetés jelenleg csak a rendezett körülmények között élő, munkahellyel rendelkező, első büntényes személlyel szemben mutatkozik hatékonnak a vizsgálati tapasztalatok szerint.

A pénz fő- és mellékbüntetés (együttesen) végrehajtásának helyzete 2003. december 31-én olyan szempontból volt rosszabb, mint 2002. év utolsó napján, hogy nagyobb arányú volt a hátralék. A 3.032,7 millió forint összelőírásból ennek 25,1%-a, 762,6 millió forint volt a hátralék az év végén. (Egy évvel korábban 23%). A befizetett összeg 2080,5 millió forintot tett ki. (A többit törölték szabadságvesztésre átváltoztatás, illetve behajthatatlanság miatt.)

2003. december 31-én 27.070 fő állott mellékbüntetés hatálya alatt. Közülük 18.971 fő közügyektől, 107 fő foglalkozástól, 7631 fő járművezetéstől eltiltott, 42 fő kitiltott, 319 fő pedig kiutasított volt.

Az elmúlt év végén a pártfogó felügyelet alatt állók száma 7868 fő volt (egy évvel korábban 6826), közülük feltételes szabadságra bocsátott [Btk. 48. § (3) bek.] 2360 fő, próbára bocsátott [72. § (4) bek.] 529 fő, felfüggesztett szabadságvesztésre ítélt [Btk. 89. § (6) bek.] 2963 fő, akinek az ügyében a vádemelést elhalasztották [Btk. 82. § (1) bek., Be. 225. §] 2286 fő. Újabb bűncselekmény elkövetése miatt 265 főnek, a pártfogó felügyelet magatartási szabályainak megszegése folytán pedig 122 főnek szűnt meg az év folyamán a pártfogó felügyelete.

A bűnügyi nyilvántartás ügyészi törvényességi felügyelete keretében a tárgyévben ellenőriztük a hatósági erkölcsi bizonyítványok kiadásának

szabályszerűségét, a mentesülés időpontjának beállítását; továbbá, hogy feltüntetésre kerülnek-e rajtuk azok a büntetések, amelyekhez fűzött hátrányos következmények alól az elítélt még nem mentesült. Az év folyamán 2754 kérelem érkezett, közülük 1989 fő kapott „tisztá” erkölcsi bizonyítványt, 765 fő esetében pedig feltüntetésre került a büntetése.

A 2003. évben 62 bírósági mentesítés érkezett meg a BM Központi Adatfeldolgozó, Nyilvántartó és Választási Hivatal Hatósági és Felügyeleti Főosztály Büntetéseket Nyilvántartó Osztályára, (a továbbiakban: BNYO). Az ügyészség több esetben indítványozta a Be 577. §-ának (4) bekezdése alapján a bíróságnak, hogy saját hatáskörben helyezze hatályon kívül a határozatát és hozzon a törvénynek megfelelőt. Erre azért került sor, mert a bíróság a törvényben előírt várakozási idő letelte előtt részesítette mentesítésben az elítéltet, illetve számos esetben „utólag” előzetes mentesítést állapított meg a törvény ezt kizáró rendelkezése ellenére. A köztársasági elnök által az év folyamán gyakorolt 46 egyéni kegyelemről a bíróságok által kiállított adatlap (megfelelő rovatok hiányában) hiányosan került a BNYO-hoz, nem tartalmazta pontosan, mire vonatkozik a kegyelem. A külföldi bíróságoktól érkezett 42 prioritás iránti jogsegélykérelem – ügyészi közreműködéssel – 3-4 napon belül teljesítésre került. A DNS profil-nyilvántartás akkor válik teljes körűvé, amikor a CODIS rendszer hazai üzembe helyezése megtörténik. A bv. felügyeleti ügyészi tevékenység jelzéseivel, figyelem-felhívásaival hozzájárult a bűnügyi nyilvántartás fejlesztéséhez is, az esetleges törvénysértések megelőzésének segítése mellett.

G) Gyermek- és ifjúságvédelmi ügyészi tevékenység a büntetőügyekben

A 2003. évben 10,4%-kal mérséklődött (11.689-ről 10.473-ra) a bűnelkövető fiatalok száma, a csökkenés a nem büntethető gyermekkorú elkövetők körében is meghaladta a 10%-ot (2002: 3959; 2003: 3553).

Az elmúlt évben a fiatalok 4,2%-kal kevesebb bűncselekményt követtek el, mint egy évvel korábban (2002: 22.415; 2003: 21.484), a gyermekkorúak vonatkozásában a csökkenés 6,5%-os volt (2002: 7836; 2003: 7325). Több megyében azonban eltérő irányú változás történt. Így például Bács-Kiskun megyében a fiatalok bűnelkövetők száma egy év alatt 10%-kal, a gyermekkorú elkövetők pedig 28%-kal emelkedett.

A jelentősnek vélelmezhető latencia miatt feltehető, hogy az ismertté vált kiskorú elkövetők, valamint az általuk elkövetett bűncselekmények számának alakulása a tényleges helyzetnél kedvezőbb képet mutat.

A mennyiségi mutatókban évente tapasztalható kisebb elmozdulás, a bűnözés tendenciájának minősítésére önmagában nem elégséges.

A fiatalkori bűnözés alakulásának értékelésénél figyelembe szükséges venni a fiatalkorú bűnelkövetőknek a fiatalkorú lakónépességhez viszonyított arányát is. Az elmúlt öt év alatt ez az arány számottevően nem változott, a fiatalkorú lakónépesség 2,1-2,5 %-a vált bűnelkövetővé. A még nem büntethető gyermekkorú elkövetők száma a gyermekkorú lakónépesség közel 0,3 %-a.

A gyermekkorúak és a fiatalkorúak bűnözésének elemzésénél szem előtt kell tartani a két korcsoport demográfiai változásait is. A gyermekkorú lakónépesség az utóbbi öt év viszonylatában 6,8%-kal, a fiatalkorú lakónépesség 3,5%-kal csökkent.

Az elkövetők és a bűncselekmények területi megoszlását illetően sajnálatosan megállapítható, hogy a kedvezőtlen társadalmi-gazdasági adottságok miatt az ország keleti régiói olyan bűnkibocsátó területekké váltak, ahol az országos átlagnál magasabb a gyermek- és fiatalkorú bűnelkövetők gyakorisága. (Például Borsod-Abaúj-Zemplén megye 740 ezer lakosából közel annyi fiatal kerül szembe a büntetőtörvénnyel, mint Budapesten az 1,8 millióból.)

A veszélyeztetettség és a deviancia között szoros kapcsolat van, ezért különös figyelemmel kell vizsgálni a veszélyeztetettség alakulását. A rendszerváltozást követően a trend emelkedést jelzett és 1997-ben érte el a legnagyobb értéket, amikor összesen 420.000, tehát a tizennegyedik életévet be nem töltött kiskorúak közül minden negyedik gyermek valamilyen okból veszélyeztetett volt.

1998 óta e téren folyamatos csökkenés tapasztalható, ami azonban belső struktúrájában nem teljesen megnyugtató, mivel a veszélyeztetettségi okok közül kizárólag az anyagi okból való veszélyeztetettség csökkent, a többi ok (környezeti, magatartási, egészségi) esetén ugyanis növekedés, illetve ingadozás mutatkozik.

A kiskorúak bűnözésének intenzitásában jelentős változás 2003-ban sem következett be, az továbbra is magasnak tekinthető. A bűnözés struktúrájában a korábbi évekhez hasonlóan nincs szignifikáns eltérés a felnőtt és a fiatalkorú bűnözés összetétele között.

Az elkövetői oldalon továbbra is a vagyon elleni bűncselekmények határozzák meg a gyermek- és fiatalkorúak kriminalitását. Ennek domináns részét a lopások, ezen belül is a lakások, családi- és hétvégi házak, üzletek,

vendéglátó egységek, bevásárlóközpontok sérelmére elkövetett cselekmények teszik ki, s változatlanul jelentősnek mondható a mobiltelefon lopások száma is.

A fiatalkorúak részvételével elkövetett rablások számában lényeges változás az elmúlt évben nem történt (2002: 657; 2003: 659); a gyermekkorú elkövetők vonatkozásában azonban az emelkedés 2003-ban is tovább folytatódott (2002: 163; 2003: 175).

E bűncselekmények között gyakori, hogy a sértettek maguk is fiatalkorúak vagy gyermekkorúak, és az elkövetési magatartás rendszerint zsebpénzüket, kerékpárjuk, mobiltelefonjuk vagy más kisebb értékük megszerzését célozza.

Olyan rablás is történt, ahol a fiatalkorú elkövetők szándéka a sértett értékeinek erőszakkal történt elvételét követően emberi méltóságának megalázására irányult, arra kényszerítették a sértettet, hogy vetközzön le, majd meztelenül sétáljon az utcán.

A rablások között több fegyveres elkövetés is előfordult. Megtörtént, hogy a fiatalkorú terhelt egy-másfél órán belül véletlenszerűen több sértettet azért támadott meg, hogy fegyverével fenyegetve szerezze meg pénzüket vagy más értéktárgyukat.

A vagyon elleni bűncselekmények körében gyakori a csoportos és sorozat jellegű elkövetés. Ezek közül is kirívó volt annak a Nógrád megyei fiatalkorúnak a cselekménye, aki – részben már felnőtt korúként – társaival együtt több mint száz bűncselekményt követett el.

A személy elleni erőszakos bűncselekmények körében nőtt a befejezett emberölést elkövető fiatalkorúak száma (2002: 21; 2003: 23). Sajnálatosan továbbra is jelen van a fiatalkorú bűnözésben az élet elleni és a többi erőszakos jellegű cselekménynél a nagyfokú agresszivitás. Több élet elleni bűntettelnél is megfigyelhető a motiváció hiánya, a rendkívül durva, kegyetlen végrehajtási mód.

A Pest Megyei Főügyészség például különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntette és más bűncselekmény miatt azért emelt vádat a fiatalkorú terheltekkel szemben, mert a sörözőből távozva a köszönésüket nem fogadó sértettbe többször belerúgtak, majd a földre kerülő áldozat fejét, mellkasát rugdosva tovább bántalmazták, a mellkasán ugráltak, szíjjal fojtogatták, végül teljes súlyukkal ráléptek a torkára. Miután a sértett a helyszínen meghalt, zsebéből cigarettát és egy gázsprayt vettek el.

Sajnálatos, hogy több esetben az erőszakos, embertelen magatartást tanúsító elkövetők lányok. Az egyik Komárom-Esztergom megyei általános iskolában három 15-16 éves (túlkoros) gyanúsított leány arra kényszerítette a fiatalabb osztálytársukat, hogy a WC-kagylóba nyúljon be és onnét emberi ürüléket vegyen a szájába.

Ugyanebben a megyében a városi bíróság által első fokon marasztaló ítélettel lezárt büntetőügyben három fiatalkorú leány rendkívül kíméletlen módon azért verte meg lányismerősüket, mert az kikezdett egyikőjük barátjával. A sértettet lakásáról elcsalták, öngyújtóval a haját meggyújtották, majd a földre rántották, megrugdosták, ököllel ütötték. A vádlottak miután erőszakkal elvették a sértett értékeit, egy tampont adtak át neki arra kényszerítve, hogy helyezze fel magának, majd azt vegye a szájába.

A tárgyévben a kábítószerrel visszaélést elkövető fiatalkorúak száma 389 volt, ami az ezen bűncselekményt elkövetők számának 13,4%-a.

A kábítószerrel visszaélés bűncselekményét fogyasztóként elkövető fiatalkorúak számában az elmúlt években tapasztalható folyamatos emelkedésre is figyelemmel, különös jelentőséggel bírt a 2003. március 1-jén hatályba lépett Btk.-t módosító 2003. évi II. törvény, valamint a 2003. július 1-jétől hatályos új Be.

Amennyiben a Btk. 283. §-ában meghatározott büntethetőséget megszüntető okok fennállnak, és a gyanúsított vállalja a kábítószer-függőséget gyógyító kezelésen, kábítószer használatot kezelő más ellátáson vagy megelőző-felvilágosító szolgáltatáson való részvételt, 2003. március 1. és 2003. június 30. között a nyomozás felfüggesztésére, 2003. július 1-jétől a vádemelés elhalasztására kerül sor vele szemben, egy évi időtartamra. Mivel a kábítószerrel visszaélés miatt indult bűnügyekben nagyszámú gyanúsított bevonására, szerteágazó, bonyolult – ezért hosszabb ideig is tartó – bizonyításra kerül sor, az ügyészek törekszenek arra, hogy a fiatalkorú gyanúsítottak ügyét ilyen esetekben már a nyomozás során elkülönítsék a kábítószer-fogyasztó, terjesztő felnőtt korú gyanúsítottak ügyétől. Előfordultak azonban olyan ügyek is, ahol erre a szoros tárgyi és személyi összefüggések miatt nem volt lehetőség. *Így például Pest megyében az egyik ügyben a nyomozó hatóság 89 gyanúsítottal szemben élt vádemelési javaslattal, akik közül 74 gyanúsítottal szemben a vádemelés elhalasztására, 15 gyanúsítottal szemben vádemelésre került sor.*

A kiskorúak – akik a kiszolgáltatottságuk folytán gyakran válnak bűncselekmények áldozatává – a büntetőeljárásban megkülönböztetett figyelmet érdemelnek.

2003-ban 3815 volt azon gyermekkorúak száma, akik sérelmére bűncselekményt követtek el, ez a szám az előző évhez képest 3,9%-os emelkedést jelent. Ezzel szemben a fiatalok sértettek száma (8054) 3,5%-kal csökkent.

A hatóságok tudomására jutott kiskorú veszélyeztetése büntetettének (Btk. 195. §) száma csaknem 29%-kal haladta meg az elmúlt évi mértéket (2002: 1073; 2003: 1381).

Az elintézésre váró vádemelési javaslatok száma országosan 1,4%-kal volt csupán kevesebb, mint az előző évben (2002: 10.986; 2003: 10.828), de ez természetesen eltérően érintette a szakterületet; több nagyobb ügyforgalmú ügyészségen is emelkedett a vádemelési javaslatok száma (például: Főváros, Bács-Kiskun, Pest megye).

A megvádolt fiatalok száma 2003-ban az előző évhez képest 11,9%-kal csökkent (2002. év: 8673; 2003. év: 7639). Ebből a bíróság elé állított vádlottak száma (570) 12,8%-kal volt kevesebb, mint egy évvel korábban (2002: 654).

A gyermekek jogaira vonatkozó nemzetközi egyezményekből és a belső joganyagból is levezethető a bírósági eljárás mellőzésének igénye a fiatalok felelősségre vonásával kapcsolatban.

A tárgyévben a bírósági útról való elterelés lehetőségével a korábbi időszakhoz képest szűkebb körben éltek az ügyészek. 5,2%-kal kevesebb fiatalot részesítettek megrovásban (2002: 406; 2003: 385), 36,6 %-kal csökkent azon fiatalok száma, akikkel szemben vádemelés elhalasztására került sor (2002. év: 1425; 2003. év: 904).

Kismértékben ugyan, de tovább csökkent (2002: 208; 2003: 194) az eredménytelen vádhalasztások száma, ami azt mutatja, hogy a jogintézményt szűkebb körben, de zömmel megalapozottan alkalmazták az ügyészek.

A gyorsabb bírósági eljárás érdekében 992 esetben került sor a tárgyalás mellőzésének indítványozására, ami 15,5%-kal kevesebb, mint az előző évben (1174).

Tekintettel arra, hogy fiatalok esetén az életkori sajátosságok folytán különösen fontos szempont a büntetőeljárás gyors befejezése, ezért fokozottan törekedni kell az arra alkalmas ügyekben az eljárás gyorsítását szolgáló jogintézmények szélesebb körű következetes alkalmazására, illetve annak indítványozására.

Ez azért is szükséges, mert a rendes eljárások során a nyomozás elrendelésétől a jogerős érdemi bírósági határozat meghozataláig eltelt időtartam az ügyek jelentős hányadában (28,3%-ában) 2003-ban is meghaladta a két évet.

A vádképviselő ellátása során az ügyészi indítványok és fellebbezések megfelelően elősegítették, hogy a bíróság a tényállást a fiatalkorú személyét és környezetét jellemző körülmények tekintetében is felderítse, és olyan szankciót alkalmazzon, amely leginkább szükséges a fiatalkorú helyes irányú fejlődése érdekében.

A vádemelések ténybelileg és jogilag rendszerint megalapozottak voltak. Erre utal, hogy a fiatalkorúak ügyeiben elért váderedményességet sikerült 2003-ban is megőrizni, sőt kis mértékben még javítani is 98,8%-ra.

A jogerős bírósági határozattal befejezett ügyek száma a fiatalkorú terhelteknél 10,6%-kal mérséklődött (2002: 5710; 2003: 5106).

A fiatalkorú vádlottakkal szembeni büntetés kiszabási szempontok a büntetés sajátos céljára is figyelemmel az ítélkezési gyakorlatban 2003-ban is rendszerint megfelelően érvényesültek.

Ennek megfelelően az elmúlt évben a végrehajtandó szabadságvesztésre ítélt fiatalkorúak száma 525 volt, ami a korábbi évhez képest (563) 6,7%-os csökkenést jelent.

A kiemelkedően nagy tárgyi súlyú életelleni bűncselekményt elkövető fiatalkorúakkal szemben a bíróságok rendszerint a büntetési tételkeret középértékét meghaladó, esetenként a törvényi maximumot megközelítő szabadságvesztés büntetést szabtak ki a büntetési célok elérése érdekében.

A javítóintézeti nevelésre ítélték száma 2003-ban némileg mérséklődött (2002: 291; 2003: 238).

A személyi szabadságot korlátozó kényszerintézkedések indítványozásánál az eljáró ügyészek az általános törvényi okok mellett rendszerint helyesen értelmezték és alkalmazták a fiatalkorúakra előírt külön törvényi feltételeket. Részből ennek eredményeként tovább csökkent az őrizetbe vett, illetve előzetes letartóztatásba helyezett fiatalkorúak száma (946, illetve 421 fő).

H) Büntetőjogi szakági vizsgálatok

a) A nyomozás törvényessége feletti felügyelet és a vádelőkészítés körében

aa) A jelentés tárgyát képező évben került sor az ügyészségi nyomozó hivataloknál a hivatalos eljárásban elkövetett bántalmazás vétsége, a kényszervallatás büntette és a jogellenes fogva tartás büntette miatt, a 2001. II., illetőleg a 2002. I. félévében hozott nyomozást megtagadó és megszüntető határozatok törvényességének vizsgálatára. A vizsgálat annak megállapítására irányult, hogy kellő körültekintéssel jártak-e el az ügyészségi nyomozó hivatalok az előbb említett döntéseik meghozatala során. A vizsgálat azt állapította meg, hogy az ügyészségi nyomozó hivatalok nyomozást megtagadó és megszüntető határozatai túlnyomó többségükben törvényesek. A téves döntéseket észlelve, a főügyészek a szükséges intézkedéseket megtették.

ab) Az előbbieken túl az év második felében a Legfőbb Ügyészség figyelemmel kísérte és megismerte az új Be. alkalmazásának első tapasztalatait, segítette a felmerült problémák megoldását, ennek érdekében együttműködött a Legfelsőbb Bírósággal és az Országos Rendőr-főkapitánysággal, amelynek eredményeként több mint 500, az új Be.-vel kapcsolatos kérdésben foglalt állást. Iránymutatásait az Ügyészségi Közlönyben² történt közzététellel az ügyészségek és a nyomozó hatóságok egyaránt megismerhették és a jogalkalmazás során felhasználhatták.

Az új Be. alkalmazásával kapcsolatban az előbbieknél megfelelően jártak el a főügyészségek is, elősegítve az egységes jogalkalmazás kialakulását a főügyészségeken és a helyi ügyészségeken.

A főügyészségek és a helyi ügyészségek a nyomozó hatóságoknál 2274 vizsgálatot folytattak, ebből 1759 fogdaviszsgálat, 515 pedig a nyomozási gyakorlatra vonatkozó, elsősorban a büntetőeljárás szabályainak érvényesülésével kapcsolatos vizsgálat volt.

b) A vádképviseleti gyakorlat körében

ba) A Be. hatálybalépésével egyidejűleg kezdte meg működését az ítéltáblák mellett szervezett három fellebbviteli főügyészség. Ezzel a Legfelsőbb Bíróság másodfokú ítélkező tevékenysége megszűnt, a megyei bíróságok ügydöntő határozatai ellen bejelentett fellebbezések elbírálása az ítéltáblák hatáskörébe került.

² Ügyészségi Közlöny 2004. évi 1. szám melléklete

A fellebbviteli főügyészségeken lefolytatott vizsgálat ezért annak megállapítására irányult, hogy a vádképviselési és fellebbezési gyakorlat országosan egységes-e, az ítélőtáblák osztják-e a bűncselekmények jogi minősítésével és a szükséges jogkövetkezményekkel kapcsolatos másodfokú ügyészi álláspontot.

A vizsgálat megállapította, hogy mindhárom új egységnél adottak a hatékony működés személyi és dologi feltételei. Az ügyfeldolgozói tevékenység – az új eljárás törvény értelmezésével kapcsolatos kezdeti bizonytalanságot követően – zökkenőmentessé vált.

Az ítélőtáblák, ítélkezési szünet nélkül – a fellebbviteli főügyészség ügyészeinek közreműködésével – a Legfelsőbb Bíróság által áttett ügyek jelentős hányadában hoztak jogerős ügydöntő határozatot. A fellebbviteli főügyészségek különös figyelmet fordítottak az ügyfeldolgozás időszerűségére, szakmai színvonalára, és egyebek mellett a másodfokú elbírálás formájának megválasztása iránti indítványaikra is.

bb) Az ítélőtáblák ítélkezési gyakorlatának az ügyészi tevékenységben való hasznosítása végett havi rendszerességgel elemeztük érdemi határozataikat, melyek közül az elvileg is jelentősnek tekinthető döntéseket valamennyi főügyészséggel közöltük.

bc) Elemeztük a helyi és megyei bíróságok első fokon jogerőre emelkedett határozatait, a vádképviselést ellátó ügyészek fellebbezési és joghátrány-indítványozási gyakorlatát. Tapasztalatainkat a büntetőbíróság előtti ügyészi tevékenység szakmai irányítása során rendszeresen hasznosítjuk.

bd) Az Országos Igazságszolgáltatási Tanács ülésén megtárgyalt, a megyei bíróságok tevékenységét értékelő beszámolók alapján vizsgáltuk az ügyészséget érintő megállapításokat, és a két szervezet kapcsolattartásának hatékonyságát. Az ügyészség munkáját kifogás nem érte, a megyei bíróságok elnökei az ügyészséggel való együttműködést korrektnek értékelték.

c) A büntetés-végrehajtás törvényessége feletti felügyelet körében

ca) A nem szabadságvesztéssel járó büntetések alkalmazása csökkenti az államok büntetés-végrehajtási költségeit, a börtönök telítettségét. Az Európai Unió is kedvezően fogadja az ilyen büntetéseket, intézkedéseket, a végrehajtásukat biztosító rugalmas módszerek elterjesztését az Európai Parlament A.4-0364/99. határozata szerint.

Az Európai Unió határozatának Magyarországon végrehajtását szolgálta az az ügyészi vizsgálat, amelynek célja annak megállapítása volt, hogy miként érvényesülnek a Btk. 38. §-a (2) bekezdésének 1-5. pontjaiban megjelölt mellékbüntetések (közügyektől, foglalkozástól, járművezetéstől eltiltás, kitiltás, kiutasítás), melyek ennek akadályai, a végrehajtást szabályozó rendelkezésekben az utóbbi években keletkezett változások milyen hatással vannak a gyakorlatra, továbbá az ellentmondások feltárása, úgy a jogi szabályozás, mint a gyakorlat vonatkozásában.

E mellékbüntetések az összes alkalmazott büntetőjogi szankció egyharmadát teszik ki; az önállóan, főbüntetés kiszabása helyett alkalmazott mellékbüntetések (Btk. 88. §) pedig a mellékbüntetések szintén egyharmadát képezik.

A végrehajtás szempontjából mérvadó, hogy egy- egy napon a végrehajtó, illetve ezt ellenőrizni hivatott szervek nyilvántartása szerint hány személy áll mellékbüntetés hatálya alatt. Ha az utóbbi öt évre visszatekintünk, e számok 17%-os csökkenést mutatnak. Az ítélkezési gyakorlatban ilyen változás nem tapasztalható, sőt a mellékbüntetések tartama növekedett.

A mellékbüntetések hatályosulása az ítélet jogerőre emelkedésének napjától automatikusan megkezdődik, az elítélt e napon elveszti a Btk. 55. §-a (2) bekezdésének értelmében azt a jogosultságot, amelyet a mellékbüntetés érint, a végrehajtásnak az a feladata, hogy ennek realizálását garantálja. A végrehajtó szervek felelősségét növeli, hogy e szankció lényege a mellékbüntetés tartalmi elemét képező tilalmak deklarációja, a tilalom érvényesítéséről a végrehajtó szervnek kell gondoskodnia. Azonban ha az elítélt a részére kötelező tilalmat nem tartja be, ez nem jelenti a mellékbüntetés lejártának eltolódását, mert a beszámítás tilalmi esetei között a büntetések és az intézkedések végrehajtásáról szóló többször módosított 1979. évi 11. tvr. (a továbbiakban: Bv. tvr.) 70. §-a nem jelöli meg azt az esetet, amikor az elítélt gyakorolja a számára tiltott jogokat.

Éppen ezért döntő jelentőségű a mellékbüntetések időben történő hatályosulása. A végrehajtásban különféle, egymástól egyébként független, eltérő irányítás alatt álló szervek működnek közre. A mellékbüntetések hatályosulásának biztosítékai a megfelelően vezetett nyilvántartás, az ellenőrzés, intézkedés és szankciók alkalmazása. A Bv. tvr. 70. §-ának (3) bekezdése alapján a közügyektől, foglalkozástól, a járművezetéstől eltiltás és a kitiltás végrehajtását a rendőrség ellenőrzi. Az ezzel kapcsolatos rendőri feladatokat részletesen tartalmazta a 4/1968. BM utasítás, amelyet korszerűtlensége miatt a 27/2001. (BK. 11.) BM utasítás hatályon kívül helyezett. Helyette azonban nem adott a mai napig semmilyen szabályozást, ami a legrosszabb állapot, a

törvényességet komolyan veszélyezteti. A szabályozás az új törvény hatálybalépéséig sem halasztható.

A mellékbüntetések végrehajtásának törvényességi vizsgálata során feltárt hiányosságokra tekintettel a bíróságok által kiszabott mellékbüntetések hatékonysága, főként a jelenlegi nem kellően rendezett jogszabályi háttér, szabályozásbeli hiányosságok miatt megkérdőjelezhető. Az ügyészi vizsgálatok egyöntetűen rámutattak arra, hogy mielőbb szükség lenne a járművezetéstől eltiltás mellékbüntetés végrehajtásával kapcsolatos részletes szabályok kidolgozására, mivel a jelenleg alkalmazott 35/2000. (XI. 30.) BM rendelet nem tartalmaz konkrét rendelkezéseket annak nyilvántartására és ellenőrzésére.

A mellékbüntetések tartalmát képező jogkorlátozás időben történő érvényesülését késlelteti a mellékbüntetési értesítési lapok megküldésének elhúzódása, a mellékbüntetési nyilvántartás – ahol egyáltalán még van ilyen – és a végrehajtás ellenőrzésének elmulasztása, a rendőrség részéről az ellenőrzés elmaradása is. A lejárati időt az okmányirodáknál nem mindig helyesen határozták meg. Nem tüntették fel a szünetelés kezdetét a határozat keltében és azt nem a járművezetői engedély elvételének időpontjához kötik. A rendőrség ellenőrző tevékenysége a megyék kétharmadában mutatott komoly kifogásolni valót. Az okmányiroda a járművezetéstől eltiltott esetben ellenőrző tevékenységet nem végez. A járművezetéstől eltiltás végrehajtása nincs megoldva azzal, hogy a dokumentálása a körzetközponti feladatokat ellátó települési önkormányzat jegyzőjének a hatáskörébe került. A vizsgálat során ellentmondásként merült fel többek között, hogy azokban az esetekben, amikor az ítélet jogerőre emelkedésekor a vezetői engedély az elítélt birtokában van és így járművet vezethet, az okmányirodának a vezetői engedély visszavonásáról szóló, általa hozott külön határozat végrehajtásáig (azaz, amikor az elítélt a vezetői engedélyt leadja) eltelt idő a járművezetéstől eltiltás idejébe beszámít-e, mivel a mellékbüntetés kezdete az ítélet jogerőre emelkedésétől számít. Emiatt egy-két vagy több hónapig az elítélt járművet vezethet, így a mellékbüntetés teljes tartamában nem kerül végrehajtásra. Ez nem a végrehajtó szervek mulasztásából adódik, mert feladataikat a hatályos jogszabályoknak megfelelően végzik, hanem a jogi szabályozásból eredő visszasság. Problémát okoznak az elvesztésként bejelentett jogosítványok, melyek a mellékbüntetések lejárta után „előkerülnek”. A vizsgálat felszínre hozta azt is, hogy a mellékbüntetések végrehajtásában, illetve ellenőrzésében érintett szervek között nincs megfelelő koordináció, ami szintén a jogi szabályozás hiányosságaira vezethető vissza. A mellékbüntetések végrehajtásának ellenőrzése összességében nem érvényesül, ennek oka egyrészt a rendőri szervek működésén kívül eső körülményekben, a megfelelő jogszabályi háttér hiányában, másrészt a tevékenység iránti érdektelenségben is keresendő.

A mellékbüntetések hatályosulása, de ugyanakkor az is, hogy a mellékbüntetés végrehajtása ne jelentsen a szükségesnél nagyobb hátrányt az elítélt számára, figyelmet érdemlő és megoldásra váró jogalkotói problémává vált. A jogi szabályozásnál és a tényleges megvalósításnál is törekedni kell arra, hogy a büntetés végrehajtása kedvezően hasson az elítéltre és a társadalom többi tagjára egyaránt.

A törvényességi vizsgálat megállapítása alapján a főügyészségek a rendőrkapitányságokhoz 43 jelzést intéztek, 23 észrevételt tettek, 5 felszólalást és 3 óvást nyújtottak be, 7 bírósági elnöknél kezdeményeztek intézkedést, valamint a Legfőbb Ügyészség a Belügyminisztériumnál és az Igazságügyi Minisztériumnál jogszabályalkotást.

cb) A fogva tartó intézetek által lefolytatott kártérítési eljárások törvényességének vizsgálata intézménytípusonként differenciált gyakorlatra mutatott rá. A vizsgálat célja annak megállapítása volt, hogy egyrészt a fogva tartottakkal szemben, másrészt az ő kártérítési igényükre lefolytatott kártérítési eljárások mennyiben felelnek meg a jogszabályi rendelkezéseknek a rendőrségi fogdáknban, a bv. intézetekben, valamint az idegenrendészeti fogdáknban. A bv. intézetekben a vizsgált ügyek jelentős hányadában alaki, illetve tartalmi hibák jelentkeztek, az iratok sok esetben hiányosak voltak, belőlük több lényeges körülmény nem tűnt ki, a határozatok nem tartalmazták a szükséges adatokat, az indokolás gyakran elmaradt, tévesen számították ki a határidőket. Hiányosságként merült fel esetenként az eljárási határidők túllépése, melyek nagyrészt a más bv. intézetbe átszállított fogva tartott ügyeiben, a megkeresett bv. intézetek által felvett jegyzőkönyvek elkészítésének, megküldésének késedelmességére voltak visszavezethetők. A kárjelentő lapokon, a fogva tartottak meghallgatásáról készült jegyzőkönyvekben, a kártérítési határozatokban nem volt megfelelően leírva a káresemény tényállása, a kártérítési határozatokban nem jelölték meg azokat a jogszabályi rendelkezéseket, amelyek alapján a kárfelelősség megállapítására sor került, nem tüntették fel a határozatot hozó személy beosztását, nem értékelték a bizonyítékokat, megsértették az értesítésre vonatkozó határidőt, továbbá a meghallgatási jegyzőkönyvekben nem tüntették fel a fogva tartottak károkozást megelőző havi munkadíját.

A rendőrségi fogdákra a csekély számú kártérítési eljárás vagy annak mellőzése volt jellemző, még olyan esetekben is, amikor a kárfelelősség megállapítása nem ütközött volna akadályba. Az idegenrendészeti őrizeteskkel kapcsolatos kártérítési rendelkezések továbbra is hiányoznak, ez – még ha a gyakorlatban elenyésző számban is fordul elő, – joghézagot jelent.

Az ügyészi ellenőrzések és az ellenőrzések során tett intézkedések jelentősen hozzájárultak ahhoz, hogy a fogva tartás során kínzás egyetlen fogva tartási helyen sem történt. Az embertelen, megalázó bánásmód körébe tartozó cselekmények visszaszorítása, csökkentése érdekében az ügyészeknek a nemzetközi emberi jogvédő szervezetek által is elismerten sikerült eredményesen tevékenykedniük.

A vizsgálat tapasztalatai alapján leszögezhető, hogy a fogva tartottakkal való bánásmód – a feltárt eseti hibáktól, hiányosságoktól, valamint a helyenként előforduló helytelen gyakorlattól eltekintve – hazánkban általában megfelel a nemzetközi egyezményekben megfogalmazott elvárásoknak, valamint a hatályos jogszabályokban előírtaknak.

Az ügyészek a vizsgálat során feltárt hibák, hiányosságok megszüntetése érdekében a szükséges intézkedéseket a jogsértést megvalósító szervekhez intézett rendelkezések, jelzések formájában, valamint a felelős személyek elleni büntető és fegyelmi eljárás kezdeményezésével megtették, több esetben kezdeményezték a megfelelő jogi szabályozást is.

d) A gyermek- és ifjúságvédelem körében

A gyermek- és ifjúságvédelmi szakterületen 2003-ban országos munkatervi vizsgálatra nem került sor, a fő célkitűzés az új törvényi rendelkezések elsajátítása és törvényes alkalmazása volt. Több főügyészség is végzett azonban saját hatáskörben vizsgálatot a szakterülethez kapcsolódóan (például a fiatalkorúakra vonatkozó sajátos garanciális eljárásjogi rendelkezések hatályosulása körében).

Az elmúlt év második felében valamennyi főügyészség felmérte a pártfogó felügyelői szervezetre vonatkozó reform területi tapasztalatait, értékelték a megyei hivatalok, valamint a gyermek- és ifjúságvédelmi szakterület munkakapcsolatát. A megállapításokról a Legfőbb Ügyészség a Pártfogó Felügyelői és Jogi Segítségnyújtó Szolgálat Országos Hivatala főigazgatóját is tájékoztatta.

A büntető tárgyú vizsgálatok körében a főügyészségek gyermek- és ifjúságvédelmi ügyészei az elmúlt évben is rendszeresen ellenőrizték a rendőrségi fogdáknak és a büntetés-végrehajtási intézetekben a fiatalkorúak előzetes fogva tartásának végrehajtására vonatkozó rendelkezések megtartását, a bánásmód törvényességét.

A Legfőbb Ügyészség gyermek- és ifjúságvédelmi önálló osztálya rendszeresen vizsgálta a javítóintézeti nevelés végrehajtásának törvényességét az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium Aszódi Javítóintézetében.

A Budapesti, a Rákospalotai, valamint a Debreceni Javítóintézetben foganatosított személyi szabadságkorlátozások végrehajtásának törvényessége tárgyában a Fővárosi és a Hajdú-Bihar Megyei Főügyészség szakági ügyészei havi két alkalommal tartottak vizsgálatot. A vizsgálatok megállapítása szerint az intézetek gyakorlata megfelel a hatályos jogszabályi rendelkezéseknek.

3. A magánjogi és közigazgatási jogi ügyészi tevékenység

A) A magánjogi és közigazgatási jogi tevékenység és változásai általában

A közigazgatási jogi és magánjogi ügyészi tevékenység feladatkörei bővültek az elmúlt években, így a szakág hatáskörébe került a sportági országos szakszövetségek törvényességi felügyelete, több a feladata a szabálysértési eljárásokban és egyre több területen jár el közérdekű keresetindítási jogkörben. Mindeközben a négyfokozatú igazságszolgáltatási szervezet létrehozása, a fellebbviteli főügyészségek megszervezése és a munka elindítása megnövelte a Legfőbb Ügyészség irányító és felügyeleti tevékenységét is.

A közigazgatási jogi tevékenység alakulására 2003-ban általánosságban jellemző volt, hogy az ügyforgalom 2002. évhez viszonyítva emelkedett, az intézkedések száma pedig még nagyobb mértékben nőtt (a törvényességi vizsgálatok száma 2002-ben 4774, 2003-ban 5094, az ezek alapján benyújtott intézkedések száma 2002-ben 6689, 2003-ban 7258 volt). A vizsgált ügyek témaköre egyre változatosabb, így pl. újszerű vizsgálat volt az Európai Unióhoz való csatlakozás miatt kiemelkedő jelentőségű egyes állategészségügyi és élelmiszerbiztonsági követelmények megtartásának törvényességi ellenőrzése.

Az ügyészi intézkedések közül emelkedett a törvénysértések megszüntetése iránti óvások, a mulasztásban megnyilvánuló törvénysértések és a törvénysértő gyakorlat miatti felszólalások, valamint a jogszabálysértések megelőzését szolgáló figyelmeztetések száma. Az uniós csatlakozással kapcsolatos jogharmonizáció végrehajtása megköveteli a hatályos jogszabályok felülvizsgálatát és új jogszabályok megalkotását. Ebben a munkában fontos feladata van az ügyészségnek is a jogszabálytervezetek észrevételezése során.

A termőfölddel, egyéb ingatlannal és a földkiadással kapcsolatos, valamint az építési ügyek törvényességének ellenőrzése változatlanul sok

feladatot ad az ügyészi szerveknek. A törvényességi kérelmek tekintetében 2003-ban gyakoribbá vált, hogy az ingatlan-nyilvántartási eljárás ügyészi törvényességi vizsgálatára földhivatali kezdeményezésre került sor. Ennek az a magyarázata, hogy a földkiadások országos viszonylatban túlnyomó részben megtörténtek, és az ennek alapján bekövetkezett tulajdonosi változások bejegyzése a földhivataloknál most van folyamatban. A tulajdonosi változás átvezetésének gyakori akadály a földkiadó határozatok pontatlansága, vagy olyan jogszabály-ellenessége, amelynek megszüntetésére a földhivataloknak nincs hatáskörük. Ezért az ügyészséget keresik meg a jogszabályok alapján lehetséges intézkedések megtételére.

A magánjogi tevékenység ellátásában változást hozott az ítélőtáblák mellett működő fellebbviteli főügyészségek felállítása. 2003. július 1-jétől az ítélőtáblák hatáskörébe tartozó másodfokú ügyekben az ügyész perbeli (nemperes eljárásbeli) közreműködése a fellebbviteli főügyészségek feladatává vált. A feladatok átvétele zökkenőmentesen történt, bár a kezdeti időszakban jelentős munkaterhet jelentett a Legfelsőbb Bíróságtól az ítélőtáblákhoz áttett ügyészi fellebbezések fenntartásával kapcsolatos feladatok ellátása. A fellebbviteli főügyészségek a működésük megkezdésétől számított fél év alatt 731 ügyben látták el a másodfokú tevékenységet jó szakmai színvonalon és kifogástalan időszerűséggel.

A fellebbezések eredményessége változatlanul jó, 93,8% (2002-ben 94,2%) annak ellenére, hogy az ítélőtáblák gyakorlata több kérdésben eltér a Legfelsőbb Bíróság korábbi gyakorlatától. A magánjogi szakági tevékenység a 2003. évben az előző évhez viszonyítva jelentősen emelkedett. Az ügyérkezés kb. 11%-kal (2002-ben: 17.148, 2003-ban: 18.976), az intézkedések száma mintegy 10%-kal (2002-ben: 17.552, 2003-ban: 19.249) nőtt.

A korábbi időszakhoz hasonlóan az intézkedéseken belül meghatározó nagyságrendű volt az alapítványokkal (5280) társadalmi szervezetekkel (8188) szemben, valamint a cégekben (1601) tett intézkedések száma.

A civil szervezetek bírósági nyilvántartásba vételével kapcsolatos fellebbezések száma, részben a nyilvántartásba vételre vonatkozó rendelkezések változásának, részben az ügyészi fellebbezések eredményeként alakuló bírósági gyakorlat hatására csökkent (2002-ben: 508, 2003-ban: 447).

A beszámolási időszakban az ügyészek 764 alapítvány és 1204 társadalmi szervezet működésének törvényességét vizsgálták meg.

Az ügyészség az elmúlt évben is nagy figyelmet fordított arra, hogy a már nem működő szervezeteket töröljék a bírósági nyilvántartásból. A működés

törvényességének helyreállítása, illetőleg a működés megszűnésének megállapítása iránti keresetek száma évek óta növekvő tendenciát mutat (2001-ben: 1047, 2002-ben: 1495, 2003-ban: 1620).

A jogegységi eljárások vonatkozásában meg kell említeni, hogy közigazgatási ügyben egy esetben kezdeményezett a legfőbb ügyész a Legfelsőbb Bíróságnál jogegységi eljárást. A közigazgatási szerv vezetőjének hatáskör-átruházási joga tárgyában meghozott jogegységi határozat összhangban állt a legfőbb ügyészi véleménnyel.

A magánjogi tevékenység fontos területe a gyermekek családi jogállásának rendezése. A beszámolási időszakban a családjogi törvényben adott felhatalmazás alapján az ügyészségek 50 keresetet nyújtottak be apaság vélelmének megdöntése iránt.

A személyállapotra vonatkozó perek tekintetében változás nem történt, 2002-ben 82, 2003-ban 80 gondnokság alá helyezés iránti kereset benyújtására került sor.

A cégek jogsértő magatartása miatt az elmúlt évben az ügyészségek 405 peren kívüli eljárást indítottak, a bejegyzési kérelemnek helyt adó jogszabálysértő végzés ellen 126 keresetet nyújtottak be.

A bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény (Bsz.) 31. §-ának (2) bekezdésében foglalt rendelkezés a legfőbb ügyész jogegységi eljárás kezdeményezési lehetőségét a magánjogi ügyekben feltételekhez köti. Ezért abban az ügyben, amelyben az elvi jelentőségű jogkérdés az volt, hogy a szövetkezet felszámolója, végelszámolója adás-vételi szerződéssel átruházhatja-e a védett területen fekvő, az ingatlan-nyilvántartásban a termelőszövetkezeti külön lapokon magánszemélyek tulajdonában állóként nyilvántartott, földalapba nem sorolt, a törvény rendelkezése szerint kisajátítandó termőföld ingatlanok tulajdonjogát a Magyar Államra, illetőleg az Állam kizárólag kisajátítás útján szerezhethet-e tulajdonjogot, a legfőbb ügyész csak átiratot intézhetett a Legfelsőbb Bíróság elnökéhez, javasolva a jogegységi eljárás kezdeményezésének megfontolását.

A Legfelsőbb Bíróság elnöke az ügyben jogegységi eljárást nem kezdeményezett, a Legfelsőbb Bíróság a jövőben elvi bírósági határozatot tesz közzé.

Az egységes ítélkezési gyakorlat érdekében a magánjogi szakágban a legfőbb ügyész a Legfelsőbb Bíróság 3 jogegységi indítványára nyilatkozott.

B) A környezetvédelemmel kapcsolatos ügyészi tevékenység

A környezet- és természetvédelmi munka rendszeressé vált az ügyészi tevékenységben, jellemzője a komplexitás, átfogja a közigazgatási jogi a magánjogi és büntetőjogi területet egyaránt. Az ügyészi szakágak hatékony együttműködésének további lépcsőit határozta meg az ügyészség környezetvédelmi tevékenységéről szóló 1/2003. (ÜK. 8.) LÜ körlevél.

A 2003. évben a megyei főügyészségek e jogterületen több hatóság tevékenységét érintő környezet, illetve a természet védelmével összefüggő törvényességi felügyeleti vizsgálatot végeztek.

A hulladékok kezelésével kapcsolatos, a környezetvédelmi felügyelőségek és az önkormányzat jegyzői által folytatott hatósági eljárásokat ellenőrző vizsgálatok jellemzően eljárásjogi hiányosságokat tártak fel: az eljáró szervek nem tisztázták a tényállást, a helyszíni szemléről nem értesítették az ügyfeleket, a határozatok esetenként hiányosak voltak, téves jogorvoslati kioktatást tartalmaztak, hatáskört meghaladó kötelezést írtak elő.

Az épített környezet sajátos tárgyaira, a műemléki védettség alatt álló építményekre vonatkozó építésügyi hatósági eljárások törvényességi vizsgálata megállapította, hogy a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal regionális szervének határozatai és intézkedései – főleg az építési jogosultság megfelelő tisztázásának és a szakhatósági vélemények beszerzésének elmulasztása miatt – több esetben megalapozatlanok voltak.

Több megyei főügyészség vizsgálta az állatok védelmére vonatkozó szabályok érvényesülését. A helyi önkormányzatok jegyzőit érintő vizsgálat feltárta, hogy egyes települési jegyzők nem érvényesítették az engedély nélkül működő állatmenhelyekkel szemben szükséges hatósági intézkedéseket, nem rendelkeztek a menhely megszüntetéséről, nem szabták ki a jogszabályban előírt állatvédelmi bírságot, ami különösen akkor lett volna indokolt, amikor az állatokat nem megfelelő körülmények között tartották.

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény, valamint a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény feljogosítja az ügyészt, hogy a környezet, illetve természeti érték, védett természeti terület veszélyeztetése esetén pert indítson a tevékenységtől való eltiltás, továbbá az okozott kár megtérítése iránt.

A perindítás előtt az illetékes ügyészségek rendszerint felhívták a környezetszennyezőt, hogy hagyja abba veszélyeztető tevékenységét. Az esetek

többségében a felhívások eredményesek voltak. A tárgyévben az ügyészségek összesen 43 bírósági eljárást kezdeményeztek.

Az elmúlt évben fejeződött be az a per, amelyet az ügyészség egy vadásztársaság ellen az olasz vendégvadászok által kilőtt több mint félezer fűrj után 25 millió forintot meghaladó kár megtérítése iránt indított. A keresetnek helyt adó ítélet jogerős.

Az ügygel összefüggésben büntetőeljárás is indult, amelyben a vadásztársaság elnökét a bíróság jogerősen bűnösnek mondta ki természetkárosítás büntetében, ami miatt egy év (két évre felfüggesztett) szabadságvesztésre és 500 ezer forint pénzbüntetésre ítélte.

Az ügyészségnek ugyanakkor nem célja a mindenáron való pereskedés. A már megindult eljárásban is – amennyiben az alperes reális hajlandóságot mutat a környezetet veszélyeztető magatartás megszüntetésére – rendszerint egyezséget köt. A perbeli egyezségek előnye az esetleg elhúzódó eljárásokhoz képest, hogy ily módon a kívánt cél előbb megvalósulhat.

A törvényességi kérelmekben kifogásolt egyedi hatósági ügyek vizsgálata nyomán tett ügyészi intézkedések a környezetvédelmi hatóságok gyakorlatának alakítását, az adott ügyben észlelt törvénysértés megszüntetését, a jogszabályok helyes értelmezését, a mulasztások pótlását szolgálták.

Így pl. az (akkor még) Országos Vízügyi Főigazgatóságához felszólalással éltünk, mert határozatában nem kötelezte egyértelműen a környezethasználót az engedély nélküli tevékenységének megszüntetésére, ezzel hozzájárult az adott területen a víz- és a talaj elszennyeződéséhez. Az intézkedés benyújtása azt is szolgálta, hogy a másodfokú hatóság felügyeleti, irányító tevékenysége a jövőben a környezet védelme érdekében megfelelően alakuljon. A szükséges hatósági fellépés hiányában ugyanis a jogsértő tevékenység folytatódott, annak abbahagyása érdekében végül az ügyészség nyújtott be eltiltás iránti keresetet és büntetőeljárást is indított az észlelt környezetkárosítás miatt.

A Környezet- és Természetvédelmi Főfelügyelőséghez felszólalást intéztünk egy másik esetben amiatt, mert a hatóság mulasztott, az engedély nélküli környezethasználót nem kötelezte környezetvédelmi felülvizsgálat elvégzésére.

C) A szabálysértési eljárásokkal kapcsolatos ügyészi tevékenység

Az ügyészség az Ütv. szerinti törvényességi felügyeleti jogkörében valamennyi szabálysértési hatóság és a szabálysértés miatt eljáró szerv (személy) tevékenysége felett törvényességi felügyeletet gyakorol. Emellett a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. törvény (Sztv.) 37., 84., 86. és 90. §-ai a szabálysértési ügyekben konkrét intézkedési jogot is biztosítanak az ügyészeknek.

Az ügyészségek évente rendszeresen vizsgálják az önkormányzati szabálysértési hatóságok, a rendőrhatalóságok, a felügyelet és a helyszíni bírságoló szervek tevékenységének törvényességét.

Az ügyészi törvényességi vizsgálatok száma 2003-ban 628 volt.

Az ügyészségek 58 utóvizsgálat keretében ellenőrizték, hogy a korábbi vizsgálataik során benyújtott intézkedések következtében feltárt törvénytiséteket időközben megszüntették-e.

Az ügyészségekhez 1360 szabálysértési tárgyú törvényességi kérelem érkezett. Ezek többsége a közlekedési szabálysértési ügyekben hozott határozatokat, intézkedéseket sérelmezte.

Az elővezetés ügyészi jóváhagyása a szabálysértési felelősségre vonás egyik eljárásjogi garanciája. Célja, hogy ha az eljárás alá vont személy vagy tanú elővezetését elrendelik, az elővezetés végrehajtása előtt az ügyész vizsgálja felül az intézkedés jogszerűségét. Az elővezetések ügyészi jóváhagyása iránti megkeresések száma 2003-ban az előző évi 23.158-hoz képest 27.460-ra emelkedett. Az ügyészek 2005 esetben tagadták meg az elővezetés jóváhagyását.

Az Sztv. 84. §-ának (3) bekezdése alapján az ügyészségnek 2003-ban megküldött eljárást megszüntető határozatok száma több mint 5000-rel: 44.002-ről 49.205-re emelkedett.

Az eljárás alá vont személyek, illetve a sértettek az Sztv. 86. §-a (1) bekezdésében biztosított jogukkal élve 1458 esetben fordultak panasszal az ügyészségekhez. Az ügyészek 146 esetben helyezték hatályon kívül a szabálysértési eljárásban hozott kifogásolt határozatot, 215 esetben pedig utasítást adtak az eljárás folytatására.

Az Sztv. számos hibájára a jogalkalmazók már a kihirdetését követően felhívták a figyelmet. A 2000. március 1-jei hatálybalépés óta a szövegezésből

adódó hiányosságok, a következetlenségek és ellentmondások akadályozzák a törvény helyes értelmezését és a jogállamiság követelményeinek megfelelő egységes gyakorlat kialakulását. Bizonyos területeken pedig az eljárás szabályozatlansága vagy más okok miatt a törvény a gyakorlatban alkalmazhatatlan. Mindez a törvény céljának elérését is akadályozza. A kisebb súlyú jogsértések elkövetőinek hatékony felelősségre vonása gyakran elmarad vagy az alkalmazott szankciók végrehajtása meghiúsul.

Az Sztv. egyes rendelkezéseinek alkalmazásáról a szabálysértés miatt eljáró szervek, valamint a szabálysértési hatóságok felügyeleti szervei között is már négy éve folytatódnak gyakran terméketlen szakmai viták. Mindezek ismeretében és az ügyészi törvényességi felügyelet tapasztalatait felhasználva a Legfőbb Ügyészség az elmúlt években többször szorgalmazta az Sztv. teljes felülvizsgálatát, hibáinak kiküszöbölését, módosítását, vagy helyette új törvény megalkotását. Ezen a téren a jogalkotás véleményünk szerint indokolatlan késésben van.

A 2003. évben némi előrelépést jelentett, hogy a Belügyminisztérium az új Sztv. előkészítéseként kormányhatározat-tervezetet készített a szabálysértési jog újraszabályozása koncepciójának meghatározására. Az észrevételezésre megküldött tervezettel kapcsolatban is kifejtettük álláspontunkat azokról a súlyponti kérdésekről, amelyekre kiterjedően a szabálysértési jogban jelentős változtatást tartunk szükségesnek. Ezek különösen a következők:

– a szabálysértés miatt alkalmazható büntetésekkel és intézkedésekkel kapcsolatban egyetértünk azzal az elképzeléssel, hogy szabálysértés miatt büntetésként elzárás ne legyen kiszabható;

– indokoltnak tartjuk a szabálysértés miatt eljáró szervek számának csökkentését;

– a jogorvoslati rendszer teljes átalakítását tartjuk szükségesnek, úgy az igazgatási szerveknél és a bírósági döntések tekintetében is, javasoltuk továbbá az egységes bírósági gyakorlat érdekében a Legfelsőbb Bíróság döntési jogkörének bővítését is;

– a legtöbb változtatásra, illetve kiegészítésre a szabálysértési határozatok végrehajtására vonatkozó hiányos, ellentmondó, ezért esetenként alkalmazhatatlan szabályok szorulnak.

Az előfordulásuk gyakorisága miatt a közlekedési szabálysértési ügyekben folytatott eljárások törvényességi értékelése jelenti az ügyészségek jogalkalmazási gyakorlatában a legtöbb feladatot.

Az ittas vezetés, a sebességkorlátozás jelentős túllépése, az engedély nélküli vezetés, a közúti közlekedés rendjének megzavarása, valamint az érvénytelen gépjármű-okmánnyal történő vezetés miatti szabálysértési

eljárásokban kiemelkedően sok intézkedésre okot adó jogszabálysértést tártak fel az ügyészségek. Ez a körülmény arra utal, hogy a közlekedésbiztonság megszilárdítása elengedhetetlen feladat, melynek egyik eszköze a szabálysértési jogszabályok mielőbbi újraszabályozása, de nagyon lényeges követelmény az ún. közlekedési pontrendszer következetes és megfelelő színvonalon történő alkalmazása.

A közlekedési ügyek többségében az erre feljogosítottak által alkalmazott helyszíni bírságok végrehajtásával kapcsolatban merült fel a legtöbb ügyészi intézkedésre is okot adó probléma. Ezek háttérében az a szabályozási hiányosság áll, hogy hiányoznak a helyszíni bírság behajtására vonatkozó hatásköri rendelkezések, továbbá a helyszíni bírság kiszabására jogosult szervek (személyek) feladatait meghatározó végrehajtási szabályok is.

A jogalkalmazás során mindennapos problémát jelent az, hogy egyes bíróságok nem tekintik hatáskörükbe tartozónak a meg nem fizetett helyszíni bírság közérdekű munkára, illetve elzárásra átváltoztatásánál az átváltoztatás mértékének meghatározását, ezért ennek pótlása érdekében érdemi intézkedés nélkül visszaküldik az ügyeket az önkormányzati jegyzőkhöz.

Nem sikerült közös álláspontot kialakítani abban a kérdésben sem, hogy közérdekű munka végzésére alkalmas munkahely hiányában szükségszerűen át kell-e térni a következő végrehajtási fokozatra, az elzárásra, vagy amint azt a bíróságok egy része állítja, ilyen esetben meg kell szüntetni a végrehajtási eljárást. Ez utóbbi jogi álláspont képviselői arra hivatkoznak, hogy az elkövetőnek törvényben biztosított joga van az enyhébb végrehajtási fokozat igénybevételére, ezért szervezési okokból nem kerülhet hátrányosabb helyzetbe, mint az, akinek a lakóhelyén ilyen munkavégzésre lehetősége van. Az időközben elkészült új, közérdekű munkavégzés, mint végrehajtási fokozat megszüntetésére vonatkozó koncepciós javaslat elfogadása esetén természetesen ez a probléma is megoldódik.

Ezek a szabályozási hiányosságból eredő üresjáratok gyakran a végrehajthatóság elévüléséhez vezetnek.

A közlekedési szabálysértési ügyekben különös jelentősége van a döntések megalapozottságának. A cselekmény pontos körülményeinek felderítése ugyanis gyakran meghatározó támpontot jelent a biztosítók kártérítési felelőssége mértékének meghatározásánál. Bár a biztosító-társaságok elvileg önállóan határozhatják meg a kárért felelős személyét, valamint a kár mértékét, a gyakorlatban azonban az esetek túlnyomó többségében a szabálysértési hatóságok ténymegállapításaira hivatkoznak.

D) A közigazgatással kapcsolatos más ügyészi feladatok

Az ügyészi törvényességi felügyelet eszközei közül az egyik legfontosabb a közigazgatási szervek határozatainak és eljárásainak vizsgálata.

A közigazgatási jogi szakágban változatos témakörökben került sor főügyészségi vizsgálatok lefolytatására a 2003. évben is:

- a telepengedélyezési eljárások törvényességét vizsgáló megyei főügyészség intézkedéseket tett, elsősorban a szakhatósági előírások mellőzése, az eljárások jogellenes felfüggesztése miatt,

- az állami költségvetésből finanszírozott egyes szociális ellátások megállapításával, folyósításával és a rájuk vonatkozó statisztikai adatszolgáltatással kapcsolatos eljárások törvényességének ellenőrzése megyei területi államháztartási hivatalnál. Tapasztalataink szerint a hivatal elfogadott hiányosan beterjesztett kérelmeket, hiányos volt a tényállás, a hatóság döntése nem volt mindig megállapítható. Törvénysértően állapították meg a folyósítás kezdő időpontját, szüntettek meg iskoláztatási támogatást, vagy jogszerűtlenül utasítottak el ilyen igényt, azaz az államigazgatási eljárás általános szabályairól szóló 1957. évi IV. törvényt (Áe.) nem megfelelően alkalmazták,

- építési, engedélyezési és kötelezési eljárások, üzletek működésének engedélyezése, rendszeres szociális segély és ápolási díj megállapítása a települési önkormányzatoknál, valamint a súlyos mozgáskorlátozottak közlekedési támogatásának törvényessége voltak a további vizsgálatok tárgyai.

A vizsgálatok alapján tett nagyszámú intézkedés egyrészt az ügyészek munkáját dicséri, másrészt viszont a hatósági eljárásokban fellelhető jogsértéseket tükrözi. A közigazgatással kapcsolatos ügyészi feladatok közül kiemelkedő jelentőséggel bír a vizsgálatok során, vagy az egyedi törvényességi kérelmek kapcsán felmerülő jogalkalmazási problémák, elvi kérdések megválaszolása, amelyekben az ügyészség szakmai véleményyt nyilváníthat.

Számos törvényességi tapasztalatot eredményeztek a különböző – szabálysértési jogkörrel is felruházott – felügyeleteknél folytatott vizsgálatok. Ezek általában igazolták az Sztv. újraszabályozásának sürgető fontosságát. A vizsgált felügyeletek egy része ugyanis sajátos tartalommal tölti meg a törvényi felhatalmazást, illetőleg az általános szabálysértési hatósággal azonos hatáskörrel rendelkezőnek tekintik önmagukat. A feljelentés alapján eljárnak, egyéni mérlegelés alapján csökkentik a helyszíni bírság összegét, méltányosságot gyakorolnak stb. A közigazgatási és szabálysértési hatáskört is gyakorló felügyeleteknél (pl. fogyasztóvédelmi hatóságoknál) pedig esetenként nem válik el a két különböző eljárási rend. A hatósági ellenőrzések során a cél megjelölése nélkül ún. „felelősségelismerő” nyilatkozatot vesznek fel az ügyfelektől, majd ezt a szabálysértési eljárásban is teljes bizonyító erejű

okiratként – a tényállás és a felelősség további bizonyítása nélkül – használják fel.

Érdekes témát érintett a rendőrhatóságoknál a gyülekezési jogról szóló törvény érvényesülésének ügyészi vizsgálata. Ez közel 200 rendezvényre vonatkozó ügy áttanulmányozását jelentette, ezekben azonban csak jelentéktelen számú eljárási jogszabálysértést tártak fel.

A személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenységre jogosító igazolványok visszavonására irányuló eljárások, valamint e tevékenységek hatósági ellenőrzése törvényességének vizsgálata feltárta, hogy az alkalmazandó jogszabályok hiányosak, nehezen értelmezhetők, és a jogalkalmazást segítő belső utasítások is gyakran ütköznek a jogszabályok rendelkezéseivel.

Egy jogvédő szerv kérelmére megvizsgálták a befogadottként elismert személyek, illetve a menekültkénti elismerésre irányuló kérelmet előterjesztett befogadott személyek beutazásra és tartózkodásra jogosító okmányokkal való ellátásának gyakorlatát. A vizsgálati tapasztalatok alapján intézkedés benyújtására került sor annak érdekében, hogy a menekültügyi hatóság minden esetben folytassa le a hatáskörébe tartozó eljárást, hozzon érdemi határozatot, indokolt esetben függessze fel az eljárást, továbbá, hogy az ún. rövidített eljárás alkalmazásáról megalapozottan, a kérelem indokainak ismeretében döntsön.

A rendőrhatóságoknál a sport- és szolgálati célú lőfegyverek megszerzése és tartása engedélyezésének törvényességi vizsgálata általános hiányosságként állapította meg, hogy a tiltott vadászati eszköznek minősülő lőfegyverek engedélyének megújításával kapcsolatban az eljáró hatóságok a korábban vadászati célra jogszerűen engedélyezett fegyvertartási engedélybe „kizárólag lőtéren, céllövészetre használható” bejegyzést tettek akkor is, ha a kérelmezők nem sportlövészet céljára kérték a megújítást. A sportlövészet céljára engedélyezett maroklőfegyver tartásának engedélyezésekor pedig esetenként nem vizsgálták a lövészsövetségi szabályzatban előírt feltételek fennállását. Kifogásolni kellett továbbá a lőfegyverszerzési engedélyek érvényességi idejének meghatározásával kapcsolatos hibás gyakorlatot.

A 2003. évben az illetékes ügyészségek 13 esetben fordultak bírósághoz a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvényben foglalt felhatalmazás alapján, mert indítottak a fogyasztók igényeinek érvényesítése iránt az őket hamis méréssel, számolással vagy más tevékenységgel megkárosító gazdálkodó szervezetek ellen.

- A fogyasztóvédelmi tárgyú keresetek benyújtására a fogyasztóvédelmi felügyelőségekkel való együttműködésből, büntetőeljárások tapasztalataiból és törvényességi kérelmekből, bejelentésekből származó adatok alapján került sor.
- A perek alperesei nemegyszer multinacionális, magyarországi árusítóhellyel rendelkező áruházláncolatok voltak, de van köztük kínai piacon árusító magánszemély, vagy nagyobb hazai vállalkozás is.

Az egyik esetben tűz- és áramütés veszélyes műszaki termékeket árusító gazdálkodó szervezetet perelt az ügyészség és indítványozta, hogy a bíróság állapítsa meg mindazon vásárlók elállási jogát, akik az alperes által forgalomba hozott termékekből vásároltak, továbbá fizettesse vissza az elállási jogukat gyakorlóknak a vételárat is.

Egy gyermekbútort is forgalmazó részvénytársaság elleni keresetében az ügyész annak megállapítását kérte, hogy az alperes jogszabálysértést követett el, amikor a terméket jótállási jeggyel, minőségi tanúsítvánnyal, vásárlói tájékoztatóval nem látta el.

E) A cégbíróági eljáráshoz kapcsolódó ügyészi tevékenység

A közhiteles és nyilvános cégjegyzékben szereplő adatok valóságához közérdek fűződik. Ezt követeli meg a forgalom biztonsága, valamint a cégekkel kapcsolatba kerülő kívülálló személyek jogbiztonsága is. Alapvető érdek az is, hogy a cég hatályos létesítő okirata és ennek alapján a cég működése a törvényes előírásoknak megfeleljen.

A gazdasági társaságok felett a törvényességi felügyeletet a cégbíróság látja el a cégnyilvántartásról, a cégnyilvánosságról és a bírósági cégeljárásról szóló 1997. évi CXLV. törvény (Ctv.) szabályai szerint.

A cégek jogsértő magatartása esetén a Ctv. feljogosítja az ügyészt polgári nemperes eljárás kezdeményezésére, valamint keresetindításra.

Polgári nemperes eljárásban törvényességi felügyeleti eljárást – akár hivatalból, akár kérelemre – akkor indíthat az ügyész, ha a cégjegyzékbe bejegyzett adatok törvénysértő volta vélelmezhető, vagy a cég nem tartja be a szervezetére és működésére vonatkozó jogszabályokat, illetve a létesítő okiratában foglalt rendelkezéseket.

A jogalkotó az ún. fantomcégek elleni következetes fellépés érdekében vezette be a hivatalból történő törlés intézményét. A cég törlése iránt az ügyész is eljárást indíthat a cégbíróság előtt. Az elmúlt évben az ügyészségek összesen 405 peren kívüli eljárást indítottak.

A Ctv. szerint a bejegyzési kérelemnek helyt adó végzés jogerős. Fellebbezéssel nem, csak keresettel támadható, ha a végzésben foglalt adatok tartalma jogszabályba ütközik. Erre való hivatkozással az ügyész pert indíthat és kérheti a végzés hatályon kívül helyezését a Cégközlönyben való közzétételétől számított 30 napos jogvesztő határidőn belül. A Ctv-ben taxatív felsorolt okokból pedig keresetet nyújthat be a létesítő okirat (módosítása) érvénytelenségének megállapítása iránt.

2003-ban 126 keresetet nyújtottak be az ügyészségek a bíróságon (2002-ben a keresetek száma: 186 volt).

F) A munkaviszony és a szolgálati viszony szabályai érvényesülésének segítése

A foglalkoztatás és a munkajog területén az ügyészség az elmúlt évben is ellátta tradicionális törvényességi felügyeleti feladatait. Feladatköre a Munka Törvénykönyve, a köztisztviselői törvény, a közalkalmazotti törvény és a szolgálati viszonyokat szabályozó törvények szerinti munkáltatóknak a foglalkoztatási jogviszonnyal kapcsolatos egyedi döntésére és általános érvényű rendelkezéseire terjed ki.

A munkaügyi törvényességi kérelmek elbírálása körében kiemelt érdemel, hogy a Magyar Rádió Részvénytársaságnál az átvilágítási törvény végrehajtásával összefüggésben a munkáltatói jogkör visszaélésszerű gyakorlása miatt ügyszíni intézkedés benyújtására került sor.

A törvényességi kérelmek tapasztalatai alapján, illetve hivatalból, a főügyészségek és a helyi ügyészségek a munkajog területén több saját munkatervi vizsgálatot lefolytattak. Ennek keretében a kereskedelmi tevékenységet folytató, többségi külföldi tulajdonban álló gazdasági társaságok munkáltatói intézkedéseit, ezen belül is a munkaviszony létesítésével, megszüntetésével, a munka díjazásával kapcsolatos intézkedések törvényességét, a foglalkoztatás területén hatósági jogkörrel rendelkező munkaügyi központok tevékenységét, a polgári szolgálatot ellátókkal, illetőleg a külföldiek foglalkoztatásával kapcsolatos engedélyezési gyakorlatot vizsgálták. A vizsgálatok megállapításairól a vizsgált szervezetet minden esetben tájékoztatták, a szükséges intézkedéseket megtették, illetőleg – amennyiben az szükségessé vált – megkeresték az intézkedésre hatáskörrel rendelkező szervet is.

G) A társadalmi szervezetek és alapítványok törvényességi felügyelete

A civil szervezeteknek a társadalom életében betöltött jelentős szerepéből fakadó igény, hogy működésük feleljen meg a törvényekben előírt követelményeknek. Különösen vonatkozik ez a közhasznú szervezetekre, amelyek az államtól, illetőleg az önkormányzatoktól átvállalt feladatokat is ellátnak és jelentős közpénzből származó vagyonnal gazdálkodnak. Törvényi felhatalmazás alapján az alapítványok és a társadalmi szervezetek működésének törvényességi felügyeletét az ügyészség látja el.

A törvényességi felügyelet elsődleges célja a civil szervezetek törvényes működésének elősegítése, a törvénytértések megelőzése, illetve a feltárt törvénytértések kiküszöbölése.

E követelményekből következően az ügyészség nagy figyelmet fordít az alapítványok, egyesületek bírósági, közhasznúsági nyilvántartásba vételét elrendelő jogsértő bírósági végzések elleni fellebbezésekre. A civil szervezetek törvényes működésének ugyanis alapfeltétele, hogy a törvény előírásainak megfelelő létesítő okirattal kerüljenek nyilvántartásba vételre. Az alapító okiratban, alapszabályban meglévő törvénytértések a későbbiekben már nehezen, alapítványoknál számos esetben egyáltalán nem orvosolhatók. Az alapító okirat módosítására az alapító jogosult, rá azonban az ügyészi törvényességi felügyelet nem terjed ki, az ügyész legfeljebb felhívhatja az alapítót az alapító okirat módosítására.

A civil szervezetek bírósági nyilvántartásba vételére vonatkozó gyakorlat – részben a nyilvántartásba vételre vonatkozó szabályok módosítása, részben az ügyészi fellebbezések eredményeként – egységesebbé vált, ennek alapján a 2003. évben kisebb mértékben az ügyészi fellebbezések száma is csökkent (2002-ben: 508, 2003-ban: 447).

A civil szervezetek működésének törvényességét az ügyészség évek óta rendszeresen részben országos, részben megyei munkatervek alapján vizsgálja. A beszámolási időszakban az ügyészek 1204 egyesület és 764 alapítvány működésének törvényességét vizsgálták. Emellett törvényességi kérelmek, más szervek megkeresése alapján is sor került vizsgálatok lefolytatására.

A vizsgálati tapasztalatok azt mutatják, hogy a nyilvántartásban szereplő alapítványok és egyesületek egy része már nem működik. Az ügyészség részben a vizsgálatok alapján, részben az APEH igazgatóságok megkeresésére, esetenként az érintett szervezet képviselőjének bejelentésére nyújtott be keresetet a szervezet megszűnésének megállapítása és a bírósági nyilvántartásból való törlése iránt. Az ügyészség a keresetindításokkal igyekszik

elősegíteni, hogy a bírósági nyilvántartásban csak a ténylegesen működő szervezetek szerepeljenek.

A szervezetek megszűnésének megállapítása iránti keresetek száma évek óta növekvő tendenciát mutat, 2003-ban 1620 kereset benyújtására került sor.

A megszűnés megállapítására az alapítványoknál elsősorban a támogatások elmaradása, egyesületeknél a tagság érdektelensége, a taglétszám 10 fő alá csökkenése miatt került sor. A megszűnt szervezetek túlnyomó többségének vagyona nem maradt és adósságai sem voltak. A megmaradt vagyont alapítványoknál – alapítói rendelkezés hiányában – hasonló célú szervezet, egyesületeknél az állam részére adta át a bíróság.

Itt kell említést tennünk a pártok ellen 2002. évben a pártok működéséről és gazdálkodásáról szóló 1989. évi XXXIII. törvény 3. §-ának (3) bekezdése alapján indított – többségében 2003-ban elbírált – ügyészi keresetek eredményéről. A hivatkozott rendelkezés alapján a bíróság az ügyész indítványára – a párt társadalmi szervezetként való további működésének érintetlenül hagyásával – megállapítja a párt működésének megszűnését, ha a párt egymást követő két általános országgyűlési képviseléválasztáson nem állított jelöltet. Az ügyészség a 2002. évben e rendelkezés alapján 57 párt ellen nyújtott be keresetet. A bíróság 45 ügyben megállapította a párt működésének megszűnését társadalmi szervezetként való további működésének érintetlenül hagyásával, 8 ügyben pedig elrendelte a párt nyilvántartásból való törlését, mivel a párt nem működik.

H) Az ügyészséghez benyújtott törvényességi kérelmek tapasztalatai

A közigazgatási jogi ügyészi szakági tevékenység sokirányú, egyben sokszínű jogalkalmazási tevékenység, amely a társadalmi viszonyok rendkívül széles körét érinti. Célja, s egyben a legfontosabb feladata, hogy a sajátos ügyészi módszerekkel és intézkedésekkel elősegítse a jogszabálysértések megszüntetését, a hatóságok jogszerű működését.

A törvénytisétekről – a munkatervi vizsgálatok mellett – elsősorban a törvényességi kérelmekből értesülünk. A kérelmek tartalmából egyértelműen megállapítható az ügyészség iránti bizalom erősödése. 2003-ban 4185 törvényességi kérelem érkezett az ügyészi szervekhez, amelyek alapján 1184 különböző intézkedést tettek.

Az elmúlt évben a kérelmek tárgya igen változatos volt. Az is megállapítható, hogy tájegységenként bizonyos ügyfajták gyakorisága eltérő.

Külföldiek ingatlan-szerzésével, földkiadásokkal kapcsolatos ügyek elsősorban a dunántúli (főleg Zala és Győr-Moson-Sopron) megyékben és Pest megyében fordultak elő. Az építési ügyek gyakoribbak a fővárosban, Pest megyében.

Egyre több a bonyolult ténybeli és jogi megítélésű ügy, különösen a termőföld tulajdonszerzésével és annak földhivatali átvezetésével kapcsolatban. Ebből következően továbbra is jelentős az FVM Megyei Földművelésügyi Hivatalainak eljárását és határozatait, valamint a földhivatalok ingatlan-nyilvántartási eljárásban meghozott döntéseit sérelmező beadvány. Ennek oka egyrészt, hogy a kérelmezők sok esetben már kimerítették a hatósági döntésekkel kapcsolatos jogorvoslati lehetőségeiket, és azok eredménytelensége esetén az ügyészségtől várják érdekeik érvényesítését, másrészt pedig, hogy egyes volt termelőszövetkezetek „kimerült” földalapjai nem nyújtanak fedezetet minden részarány-tulajdoni igény kielégítésére.

Az építési ügyekben jellemzően azért fordultak az ügyészséghez, mert az építésügyi hatósági eljárások elhúzódtak, vélt vagy valós szomszédjogi sérelmeket szenvedtek el, vagy a kérelmezők számára kedvezőtlen döntést hozott a hatóság. Beadványok érkeztek továbbá birtokháborítási, szociálpolitikai, vadászati, erdészeti témakörökben, de sor került a Magyar Orvosi Kamara határozatainak törvényességi kérelemre történő vizsgálatára is.

Az elmúlt évben összesen 1386 szabálysértési és rendészeti tárgyú törvényességi kérelmet bíráltak el az ügyészségek, az előterjesztők többsége – kb. 70%-a – a közlekedési ügyekben meghozott szabálysértési határozatok törvényességét vitatta. Ebben az ügycsoportban a kérelmezők egy része ismételten, de meggyőzhetetlenül azt sérelmezte, hogy a szabálysértési hatóságok nem nyilatkoztak egyértelműen a kárfelelősség kérdésében is. Nem fogadják el ugyanis azt, hogy a szabálysértési jog szerint bekövetkezett elévülés kizárja az eljárásba addig be nem vont személy felelősségére történő utalást. E többszörösen visszatérő kérelmezőink általában a biztosítókra hivatkozva kérik, hogy tegyünk intézkedést a szabálysértési felelősség utólagos tisztázására és az ügyészség elévülésre hivatkozó elutasító állásfoglalásait újra és újra megpanaszolják.

A szabálysértési tárgyú törvényességi kérelmek előterjesztői esetenként megalapozottan sérelmezték az ügyükben hozott marasztaló határozatot, ennek ellenére az ügyészség a hiányos jogi szabályozás, illetve a bírósági határozatok ellen előterjeszthető jogorvoslati lehetőség hiányában nem tudott érdemi intézkedést tenni.

Az ügyészségekhez magánjogi ügyekben 2003-ban az előző évvel közel azonos számban érkeztek törvényességi kérelmek. Az alapítványok

működésének törvényességét, kezelő szervének döntéseit sérelmező törvényességi kérelmek száma csökkent (2002-ben: 188, 2003-ban: 120). A kérelmek több jelentős közalapítvány működését is érintették. A társadalmi szervezetek működését érintő törvényességi kérelmeknél ugyancsak csökkenés volt tapasztalható (2002-ben: 575, 2003-ban: 409). A törvényességi kérelmek – elsősorban a sportági szakszövetségek működését illetően – több jelentős jogalkalmazási problémát vetettek fel.

Új jelenségként volt értékelhető, hogy az állampolgárok egyes területeket – például az ún. kismama pereket – érintően több esetben nyújtottak be törvényességi kérelmet. Növekvő számban kifogásolták a kötelező magánnyugdíjpénztári tagsággal járó kötelezettségekre és jogosultságokra vonatkozó tájékoztatás gyakorlatát, a tagokat megillető járadékok kifizetésének elmaradását, és sérelmezték a társadalombiztosítási szervek eljárását, határozatait.

A törvényességi kérelmek megalapozottságát illetően a 2002-es évhez képest lényeges változás nem mutatkozott, az ügyészi szervek az érdemben vizsgált törvényességi kérelmek mintegy egyharmadában állapítottak meg jogszabálysértést. A jogszabálysértések nyomán tett ügyészi intézkedések közül az egyedi ügyekben hozott határozatok ellen benyújtott óvások viszonylag nagyobb száma említhető, emellett azonban az ügyészi szervek több esetben kifogásolták felszólalásban a kérelemmel érintett szerv törvénysértő gyakorlatát, mulasztását és a kisebb súlyú törvénysértésekre jelzésben hívták fel a figyelmet.

Az ügyészi szervek a beadványokból megismerhető élethelyzeteket minden esetben kellő empátiával értékelték, különösen társadalombiztosítási ügyekben az ügyészi intézkedés lehetősége hiányában is tájékoztatták az ügyfeleket arról, hogy az adott esetben nehéz szociális helyzetük enyhítésére, esetleg pénzbeli ellátatlanságuk megszüntetésére milyen jogintézmény jelenthet megoldást, szociális vagy egyéb ellátási igényükkel mely szervhez fordulhatnak.

A kérelmezők kisebb hányada a 2003. évben is bírósági határozattal jogerősen lezárt ügyekben kérte az ügyészség segítségét. Ezekben az esetekben a kérelmezők arról kapnak tájékoztatást, hogy ügyészségnek nincs hatásköre a jogerős bírósági döntésekkel lezárt ügyek felülvizsgálatára.

I) Gyermek- és ifjúságvédelmi törvényességi felügyeleti ügyészi tevékenység

Az elmúlt évben a gyermek- és ifjúságvédelmi szakterületi tevékenység kiszélesedett. A gyermek- és ifjúságvédelmi ügyészi hatáskörbe tartozó törvényességi felügyeleti feladatokat a szakági struktúra átalakítását követően is

a főügyészségek látják el, a szabálysértési ügyekben az elővezetések jóváhagyása, valamint az ügyészi elbírálási hatáskörbe tartozó panaszok intézése azonban a helyi ügyészségek feladata maradt.

A szakági tevékenység kibővült a gyermekekkel koldulás, valamint közoktatási törvényben meghatározott kötelezettségek megszegésének szabálysértése miatt indult ügyekben ellátott törvényességi felügyelettel.

A főügyészségek a gyermek- és ifjúságvédelmi szakterületen az elmúlt évben is számos törvényességi kérelmet és egyéb egyedi beadványt bíráltak el. Ezek zömmel a gyámhivatali eljárásokra és határozatokra, a fiatal- vagy gyermekkorúak szabálysértési ügyeire, a szociális gyermekintézményekben elhelyezett gyámhatósági beutaltak térítési díjára és családi pótlékának felhasználására vonatkoztak, vagy a gyermektartásdíj állam általi előlegezésével voltak kapcsolatosak.

Csak Pest megyében például egyedi ügyben 45 óvás és 2 felszólalás benyújtására került sor.

J) Magánjogi és közigazgatási jogi szakági vizsgálatok

a) 2003-ban az ügyészségek a Legfőbb Ügyészség munkaterve alapján megvizsgálták a járművezetésre való jogosultság szünetelésével kapcsolatos eljárások törvényességét a közlekedési igazgatási hatóságoknál, valamint a másodfokon eljáró közigazgatási hivataloknál.

Az átfogó ügyészi vizsgálat során azt tapasztaltuk, hogy a törvénysértések egy része az elégtelen, ellentmondó és következetlen jogi szabályozás, másik része a jogviszony heterogén jellege miatt együttműködésre köteles különböző hatóságok közötti nem megfelelő információáramlás és a nehézkes kapcsolattartás miatt következett be.

A vizsgált határozatok elenyésző része volt törvénysértő, ezeket óvással orvosoltuk.

Ügyészi intézkedésre adott okot az, hogy a határozatok nem a jogszabályi követelményeknek megfelelően tartalmazták az állampolgári jogbiztonság szempontjából is alapvető fontosságú rendelkezéseket, a szünetelés kezdő- és befejező időpontját, helytelenül alkalmazták a szünetelés időtartamának beszámítására és beszámíthatóságára vonatkozó rendelkezéseket, esetenként elmaradt a tényállás teljes körű tisztázása.

A 2001. január 1-jétől a körzetközponti feladatot ellátó jegyzők által irányított okmányirodák a közlekedési igazgatási hatáskörük gyakorlásához általában megfelelő személyi és tárgyi feltételekkel rendelkeznek és kellő színvonalú a feladatellátás informatikai támogatottsága is.

Az eljárások és határozatok törvényessége színvonalának javításához azonban feltétlenül szükséges a jogviszonyra vonatkozó jogszabályok ellentmondásainak és hiányosságainak felszámolása. Ennek érdekében a szabályozás felülvizsgálatát, kiegészítését és pontosítását kezdeményeztük. Az ügyészség vizsgálati tapasztalatait szakmai konzultációkkal is kibővítve megosztottuk az okmányirodák szakmai felügyeletét ellátó országos hatáskörű szervvel, továbbá a vonatkozó jogi szabályozás módosításának előkészítésére köteles Belügyminisztériummal is.

A vizsgálat alapján 337 óvás, 192 felszólalás, 124 jelzés és 10 büntető felelősségre vonás kezdeményezésére került sor.

b) A Növény- és Talajvédelmi Szolgálat elkülönült megyei szintű szerveinél tartott vizsgálat a növényvédelem körébe tartozó engedélyezési, kötelezési és bírságotlasi hatósági tevékenység törvényességét ellenőrizte.

A vizsgálat megállapította, hogy a szakmailag hatékony és célszerű tevékenység nem minden esetben felel meg az Áe. és a speciális eljárási szabályok rendelkezéseinek, különösen az eljárási cselekmények dokumentálása, a tényállás felderítése, a határozatok teljes körű indokolása, alaki-tartalmi kellékei, a növényvédelmi felügyelő, illetve a szolgálat igazgatója hatáskörének elhatárolása tekintetében.

A növényvédelmi hatósági ellenőrzésekről általában nem készítettek jegyzőkönyvet, feljegyzést; a hatósági kötelezést (pl. a parlagfű vagy más gyomnövények azonnali eltávolítása) nem foglalták alakszerű határozatba, hanem levél formában szólítottak fel a kötelezettség teljesítésére.

Több esetben előfordult, hogy a teljesítési határidő letelte előtt vagy a kötelezettség teljesítés elmulasztásáról való meggyőződés nélkül alkalmaztak szankciót.

A növényvédelmi bírság alkalmazása körében jellemző jogszabálysértés volt, hogy azt a növényvédelemről szóló törvény kötelező előírása ellenére mellőzték, vagy méltányosságból elengedték, illetve hogy a bírság összegének meghatározásánál cselekmény, mulasztás súlyát és más körülményeket kellően nem mérlegelték, sablonos bírság kiszabás érvényesült.

A Szolgálat hatóságaihoz 18 óvást, 19 felszólalást, 15 jelzést nyújtottak be az ügyészi szervek, valamint a vizsgálattal érintett egyéb hatóságokhoz 3 felszólalást és 1 jelzést intéztek. A felszólalások összesen 128 különböző típusú mulasztás vagy törvénysértő gyakorlat miatt kerültek benyújtásra, a jelzések pedig 52 eljárási hiba, vagy kisebb jelentőségű jogszabálysértés miatt születtek.

c) A munkajog területén jelentős, a Legfőbb Ügyészség által központilag előírt vizsgálatot végeztek az ügyészségek az alapfokú oktatási intézményeknél a közalkalmazotti jogviszonyra vonatkozó egyes alapvető rendelkezések érvényesülésének megállapítása érdekében. A vizsgálatot az ügyészségek 567 általános iskolára kiterjedően folytatták le.

A vizsgálat során tapasztalt jogszabálysértések közül kiemelkedett a pedagógusok büntetlen előéletét igazoló erkölcsi bizonyítványok hiányának nagy száma. A megállapítások szerint a viszonylag egyszerűen beszerezhető okiratnak a munkáltatók – bár az erkölcsi bizonyítvány hiánya a kinevezés semmisségét vonja maga után – nem tulajdonítottak jelentőséget. Ugyancsak nagy számban fordult elő a jogellenes időtartamú túlmunka elrendelése.

Bár a tapasztalatok összességében kedvezőek voltak, a vázolt hiányosságok miatt 853 esetben került sor ügyészi intézkedésre (218 óvás, 398 felszólalás, 235 jelzés és 2 figyelmeztetés).

d) A Legfőbb Ügyészség a 2003. évi munkatervében előírta a 2002. december 31-ig nyilvántartásba vett, kiemelkedően közhasznú jogállású alapítványok és egyesületek közhasznú működése törvényességének vizsgálatát annak megállapítása érdekében, hogy a szervezetek betartják-e a közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény (Khtv.) működésre, gazdálkodásra vonatkozó rendelkezéseit. A főügyészségek összesen 647 kiemelkedően közhasznú szervezet (438 alapítvány és közalapítvány, 207 egyesület és 2 köztestület) működésének törvényességét vizsgálták meg.

A vizsgálat megállapítása szerint a kiemelkedően közhasznú szervezetek közül kevés folytat vállalkozási tevékenységet. A többnyire kiegészítő jellegű vállalkozási tevékenységből jelentősebb nyereség nem keletkezett, azt azonban közhasznú tevékenységükre fordították. A Khtv. 14. §-a (2) bekezdésének rendelkezése szerint a közhasznú szervezet az államháztartás alrendszerétől – a normatív támogatás kivételével – csak írásbeli szerződés alapján részesülhet támogatásban. A vizsgálat megállapítása szerint a központi költségvetésből származó támogatásoknál általában betartják a rendelkezést. A helyi önkormányzatoktól kapott támogatásoknál azonban a szerződéskötés gyakran elmarad.

Az alapítványok működésével kapcsolatban gyakran volt tapasztalható, hogy a kuratóriumok a vagyonfelhasználás körében a testületi döntést mellőzték, illetve határozatképtelenség miatt érvénytelen határozatot hoztak. Esetenként az is előfordult, hogy az alapítványok kuratóriumának tagjai olyan határozat meghozatalában vettek részt, amellyel saját javukra, vagy hozzátartozóik javára cél szerinti juttatásról, tiszteletdíjról vagy jutalomról döntöttek.

A vizsgált szervezetek működésében és gazdálkodásában tapasztalt hiányosságok miatt az ügyészségek 47 óvást, 413 felszólalást, 38 figyelmeztetést, 174 jelzést nyújtottak be, és az alapítványok alapítóit 83 esetben tájékoztatták az alapítói jogkörbe tartozó döntések meghozatalának szükségességéről (új kezelő szerv kijelölése, alapítói okirat kiegészítése a határozatok nyilvánosságra hozatalára, a szolgáltatások igénybevétele módjának nyilvánosságára, az összeférhetlenségre vonatkozó szabályokkal). Azoknál a szervezeteknél, ahol a közfeladat átvállalása és ellátása nem történt meg, az ügyészségek közhasznú szervezetté történő átsorolásra tettek indítványt.

e) A Khtv-ben foglalt felhatalmazás alapján az ügyészségek folyamatosan vizsgálják az egyes szervezettípusok közhasznú működésének törvényességét. A korábban megkezdett gyakorlat, (amely az alapítványok és egyesületek közhasznú működésére terjedt ki) folytatásaként 2003-ban sor került a közhasznú társaságok közhasznú tevékenységének ügyészi vizsgálatára is.

A vizsgálat célja annak megállapítása volt, hogy a közhasznú, illetve kiemelten közhasznú jogállással nyilvántartásba vett szervezetek alapító okirata, tevékenysége megfelel-e a Khtv-ben foglalt előírásoknak.

A cégbíróságok által nyilvántartott 1354, és ezekből a vizsgálat időpontjában működő 1229 közhasznú társaság közül 719 közhasznú, 360 kiemelten közhasznú jogállást szerzett, amelyek közül az ügyészi vizsgálat 423 közhasznú társaságra terjedt ki.

A közhasznú társaságok jogállása annyiban eltérő az egyéb közhasznú szervezetektől, hogy társasági működésükre a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXLIV. törvény (Gt.) rendelkezései az irányadók, közhasznú jogállásukat megalapozó tevékenységüket viszont a Khtv. szerint végezhetik. E kettősség a törvényességi felügyeleti jogkörben is megosztást eredményez, miszerint az ügyészi törvényességi felügyelet csak a közhasznú tevékenységre terjed ki, míg a társasági működés törvényességi felügyelete a cégbíróság hatáskörébe tartozik.

Az ügyészi vizsgálat megállapítása szerint mind a közhasznúsági minősítés bírósági nyilvántartásba vételénél, mind az ilyenként nyilvántartásba

vett szervezetek működésénél tapasztalt mulasztások, törvénysértések arra vezethetők vissza, hogy a szervezetek a cégeljárást szabályozó Ctv. és a Gt. rendelkezéseit tekintik irányadónak, és sok esetben figyelmen kívül hagyják a Khtv. rendelkezéseit. Ez okból az alapszabályok, illetve az egyszemélyes szervezetek alapító okiratai nem felelnek meg a Khtv-ben előírt többletkövetelményeknek.

A működésük során is gyakran megszegik e többletkövetelményeket, különösen a nyilvánosságra, a közhasznúsági jelentés készítésére vonatkozó előírásokat.

Az észlelt törvénysértések miatt 550 ügyészi intézkedés (295 felszólalás, 158 jelzés, 22 bírósági eljárás kezdeményezés, 75 egyéb intézkedés) benyújtására került sor.

f) A sportról szóló 2000. évi CXLV. törvény (Stv.) 31. § (1) bekezdésének rendelkezése a sportági szakszövetségek működése feletti törvényességi felügyeletet az ügyészség hatáskörébe utalta. A törvény 2001. január 1-jei hatálybalépésére figyelemmel időszerűvé vált feladatként a Legfőbb Ügyészség saját hatáskörében 6 országos sportági szakszövetség működésének törvényességét vizsgálta meg.

Az országos sportági szakszövetségek sportegyesületeket és sportvállalkozásokat tömörítő szervezetek, amelyeket a törvény egy-egy sportág rendeltetésszerű működése érdekében meghatározott feladatok kizárólagos ellátására és különleges jogkörök gyakorlására jogosítja fel.

A vizsgálat célja annak ellenőrzése és elemzése volt, hogy az országos sportági szakszövetségek működése, alapszabálya, belső szabályzatai megfelelnek-e a jogállásukra irányadó törvényi rendelkezéseknek.

A vizsgálat megállapítása szerint a kiválasztott szervezetek mind a saját szabályzataik megalkotásánál, mind a működésük során általában eleget tettek a velük szemben támasztott, más társadalmi szervezetekhez képest speciális törvényi követelményeknek. Emellett azonban a vizsgálat feltárt törvénysértő mulasztást, gyakorlatot is. Így különösen a tagfelvételi gyakorlat, a hiteles tagnyilvántartás vezetése, a tagsági jogok gyakorlásának biztosítása, a tagsági viszony megszüntetése terén voltak kifogásolhatók az alapszabályi rendelkezések, illetve a működési mechanizmusok.

Az Stv. a szakszövetségeket viszonylag széles körben kötelezte belső szabályzatok (pl. szervezeti és működési, verseny-, sportfegyelmi, igazolási és átigazolási-, gazdálkodási, stb. szabályzat) megalkotására. Néhány szervezet

egy, vagy több belső szabályzat elkészítését elmulasztotta, amelyek hiánya működésbeli nehézségeket is eredményezett. A legfelsőbb szerv, a közgyűlés működésével kapcsolatban a küldöttválasztás, a közgyűlés összehívása, a hatáskörébe tartozó döntéshozatal terén tapasztaltak indokoltak ügyészi intézkedést.

A vizsgálat eredményeként 7 ügyészi intézkedés (4 felszólalás, 3 jelzés) benyújtása vált szükségessé.

g) Gyermek- és ifjúságvédelmi szakterületen a törvényességi vizsgálatok a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény végrehajtásának széles körét érintették. A főügyészségek a gyámhivataloknál az elmúlt évben is megvizsgálták a gyermektartásdíj állam általi megelőlegezése tárgyában indult eljárásokat, több megyében került ellenőrzésre a kiskorúak védelembe vételével, valamint a nevelőotthonokban elhelyezett átmeneti vagy tartós nevelésbe vett kiskorúak vagyoni ügyeivel összefüggő eljárások törvényessége.

A vizsgálatok szakszerűségére és számára is figyelemmel kiemelést igényel a Borsod-Abaúj-Zemplén, valamint a Pest Megyei Főügyészség e körben kifejtett tevékenysége. Mindkét megyében 18 szakági törvényességi felügyeleti vizsgálat lefolytatására került sor, melynek eredményeként összesen 174 ügyészi intézkedés történt (Borsod-Abaúj-Zemplén megye: 42 óvás, 18 felszólalás, 18 jelzés, 8 büntetőeljárás kérvényezése; Pest megye: 69 óvás, 12 felszólalás, 2 figyelmeztetés, 5 jelzés).

4. A katonai ügyészség tevékenysége

A) A katonai ügyészi tevékenységről általában

Az új Be. hatálybalépése és az önálló fellebbezési fórum kialakítása jelentős változásként értékelhető a katonai ügyészi szervezet működésében is. 2003. július 1. óta a katonai büntetőeljárásra tartozó bűnügyekben első- és másodfokon teljes körűvé vált a szakbíráskodás, ezáltal jelentősen javult az eljárások időszerűsége is. A Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa mellett a katonai büntetőeljárásra tartozó, rendes perorvoslattal érintett ügyekben országos hatáskörrel rendelkező Katonai Fellebbviteli Ügyészség kezdte meg tevékenységét.

A katonai ügyészi szervezetet a Katonai Főügyészség és az alárendeltségében működő Katonai Fellebbviteli Ügyészség, továbbá a hagyományos szervezeti keretekben működő 5 területi katonai ügyészség

alkotta, utóbbiak megyei főügyészségi jogkörben jártak el, de illetékességi területük egyenként több megyére is kiterjedt.

A katonai ügyészség az egységes ügyészi szervezet részeként működő szervezeti egység, amely egyúttal katonai szervezet is. Ezért a katonai ügyészek, katonai ügyészségi titkárok és fogalmazók a Magyar Honvédség tényleges állományú tisztjei, azonban az irányítás rendszere folytán tevékenységükben függetlenek a katonai hierarchiától. Ennek biztosítéka, hogy a katonai ügyészi szervezetet a legfőbb ügyész irányítja egyik helyettesén, a katonai főügyészen keresztül. A katonai ügyészség katonai és polgári állományával kapcsolatos irányítási és munkáltatói jogok gyakorlására, valamint az illetmények megállapítására ugyancsak az ügyészségről szóló törvények vonatkoznak.

A katonai ügyészség az ügyészi feladatok végzése során különös figyelmet fordít arra, hogy a törvényhozó által a katonai büntetőeljárás hatáskörébe utalt szervezetek és személyek ügyeiben a büntetőjogi és más jellegű ügyészi feladatok gyors és szakszerű teljesítésével elősegítse a fegyveres erők és testületek törvényes működését, hozzájáruljon fegyelmi helyzetük megóvásához.

B) A büntetőjogi katonai ügyészi tevékenység

A katonai ügyészség a büntetőjogi feladatait a törvényben a katonákra vonatkozó eltérések figyelembe vételével, az általános szabályok szerint végzi. A katonai büntetőeljárásban az ügyészségi nyomozást a területi katonai ügyészség végzi. A kisebb súlyú katonai vétségek esetében a parancsnokok által folytatott nyomozások felett az illetékes területi katonai ügyészség felügyeletet gyakorol, illetve azokat hatáskörébe vonhatja.

A területi katonai ügyészségek kizárólagos vádhatósági jogkörüket az első fokon eljáró fővárosi és további négy, kijelölt megyei bíróság katonai tanácsai előtt gyakorolják. A fellebbezéssel érintett bűnügyekben – országos hatáskörrel – a Katonai Fellebbviteli Ügyészség teljesíti a másodfokú ügyészség feladatait.

A katonai ügyészi nyomozások törvényességének ellenőrzését – illetve a Legfelsőbb Bíróság előtt rendkívüli perorvoslati feladatokat – továbbra is a Katonai Főügyészség látja el.

A hatályos törvényi szabályozás értelmében katonai büntetőeljárásra tartozik a fegyveres erők (honvédség és határőrség) tényleges állományú tagja által elkövetett bármely (katonai és köztörvényes) bűncselekmény.

A katonai igazságszolgáltatás hatásköre kiterjed továbbá a rendőrség, a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok és a büntetés-végrehajtás hivatásos állományú tagjai által elkövetett katonai bűncselekményekre, az utóbbi két szervezet esetében a szolgálattal összefüggésben elkövetett köztörvényes bűncselekményekre is. A katonai büntetőeljárásban a polgári személy büntérsak büntetőjogi felelőssége kizárólag szoros személyi vagy tárgyi összefüggés esetén bírálható el, ha az eljárás elkülönítése egyébként nem lehetséges.

Katonai büntetőeljárásra tartoznak a szövetséges fegyveres erők kötelékében szolgáló és magyar joghatóság alá tartozó külföldi katona – szolgálattal össze nem függő – köztörvényes bűncselekményei is. Utóbbi esetekben a NATO-val, illetve a tagállamaival kötött nemzetközi jogállási egyezmények speciális hatásköri és kölcsönös bűnügyi együttműködési szabályait is alkalmazni kell.

Ugyancsak katonai büntetőeljárásnak van helye akkor, ha a magyar katona büntetőjogi fogalma (Btk. 122. §) alá tartozó személy a katonai bűncselekményt szövetséges fegyveres erő vagy békefenntartó alakulat katonájával szemben követi el.

A tárgyévben 2199 új büntető feljelentés érkezett, amely 10,4%-kal volt kevesebb, mint az előző évben. A feljelentések összesen 2696 fő ellen irányultak, amely ezúttal 20,1%-kal volt kevesebb az előző évben rögzített adatoknál.

Az előző évről folyamatban maradt ügyekkel (224) együtt 2423 büntető feljelentés ügyében járt el a katonai ügyészség, amelyek közül 2192 ügyet fejeztek be. Az év végén még elintézetlen bűnügyek száma hozzávetőleg egy havi ügyérkezésnek felelt meg. Az említett bűnügyekben 1870 fő ismert és ismeretlen elkövetővel szemben folyt eljárás és összesen 2915 bűncselekmény elkövetését állapították meg.

A 2000. március 1-jén kibővített katonai büntetőeljárási hatásköri rendelkezések (1999. évi CX. törvény 99. §), valamint a sorkatonai állomány folyamatosan csökkenő létszáma következtében a katonai ügyészségre érkezett bűnügyek zöme (69,3%-a) immár tartósan köztörvényes bűncselekmények miatt indult.

A katonai bűncselekmények (895 eset) aránya valamelyest nőtt (25,3%-ról 30,7%-ra), de valójában 325-tel kevesebbet jelentettek fel.

A köztörvényes bűncselekmények száma (2020 eset) 1575 esettel volt kevesebb, amely az előző évi 78,9%-os növekedéssel szemben, ez évben 43,8

%-os csökkenést eredményezett, vagyis hozzávetőleg a megelőző évek (2001-ben még 2009 eset, azt megelőzően 2448 eset volt) szintjére állt vissza. Arra azonban rá kell mutatni, hogy e jelentős különbségek mögött – alább részletesen elemzett okok miatt – csupán néhány, korábban eseti jelleggel előfordult bűnügy adatai állnak.

Az ismert vagy ismertté vált elkövetők (1686 fő) több mint fele (51,8%) volt a Magyar Honvédség állományába tartozó katona, akiknek terhére 1288 bűncselekmény (44,5%) megállapítására került sor, vagyis az előző év adataihoz képest nőtt a katona elkövetők aránya.

A rendőr elkövetők száma (288 fő) 11 fővel nőtt, a katonai büntetőeljárásra tartozó rendőri bűncselekmények (311) száma 51 esettel csökkent. A polgári nemzetbiztonsági szolgálatok állományába tartozó személyek (16 fő elkövető és 20 bűncselekmény) csekélyebb számban kerültek katonai büntetőeljárás hatálya alá.

Szövetséges külföldi katonával szemben 2003-ban nem érkezett feljelentés.

A büntetés-végrehajtási testülethez és a határőrséghez tartozó elkövetők, illetve a civil elkövetők és bűncselekményeik 2002-ben történt váratlan és nagymértékű számbeli növekedése a tárgyévben – ha nem is ilyen mértékben, de jelentősen – visszaesett, s lényegében ez eredményezte az összesített adatokban kimutatható kedvezőbb bűnözési adatokat.

Örvendetes tényként értékelhető a büntetés-végrehajtási testület fegyelmi helyzetének látványos javulása. A következetes katonai ügyészi fellépésnek, a vádemeléseknek és a helyszíni nyilvános tárgyalások általános megelőzésre gyakorolt hatásának is köszönhető, hogy a hivatásos állományú tagok közül 57 fővel kevesebb, összesen 136 elkövetővel szemben, és mindössze feleannyi, összesen 161 bűncselekmény miatt kellett eljárni.

Az összes elkövető 15,5%-a, összesen 290 fő volt határőr, s ők 171 fővel voltak kevesebben, mint 2002-ben. A határőrök terhére rótt bűncselekmények száma (733 eset) azonban ennél is nagyobb mértékben, 42,2%-kal csökkent. Ez azonban annak a következménye, hogy 2003-ban már nem volt olyan bűnügy, amelyben a bűncselekmények és elkövetők száma – pl. az előző évi 1105 rendbeli embercsempészet büntette – a résztvevő, több száz személy számához igazodott volna.

Lényegében ez az oka annak is, hogy a civil elkövetők (172 fő) száma is közel harmadával (29,8%-kal), a terhükre rótt bűncselekmények száma (392

eset) pedig több mint kétharmadával (68,3%-kal) csökkent. Ettől függetlenül azonban a jelenség arra is visszavezethető, hogy a katonai ügyészi szervek – az újra fogalmazott törvényi szabályozást [Be. 470. § (3) bekezdés] szem előtt tartva – a polgári személy terheltek vonatkozásában mindig a büntetőeljárások elkülönítésére törekedtek.

Az 1686 ismert elkövető között a tisztek száma (149 fő) 23-mal csökkent, a zászlósok (202 fő) száma 28 fővel volt kevesebb. A tiszthelyettesek (545 fő) továbbra is az elkövetők mintegy harmadát tették ki, bár számuk 134 fővel volt kevesebb. A tisztos elkövetők száma és aránya jelentősebben (122 fő helyett 175 fő,) 42,2%-kal emelkedett, és ugyanez volt jellemző a szerződéses állományú elkövetőkre, akiknek száma az előző évi 169 fővel szemben 2003-ban már 226 fő (204 katona és 22 határőr) volt, 33,7%-os növekedést mutatva. A hadköteles katona elkövetők száma (438 fő) ugyan közel harmadával (221 fővel) csökkent, az összes elkövetőn belüli arányuk azonban az előző évi 31,1%-ról 39,1%-ra nőtt.

A bűncselekmények 69,3%-át kitevő köztörvényes bűncselekmények (2020 eset) között a tárgyévből lényegében megfordult a büntettek (37,3%) és vétségek (62,7%) korábban ellenkező előjelű aránya. Ezen a csoporton belül az egyes kiemelt bűncselekmények száma néhány kategóriában emelkedett, másokban azonban csökkent.

A személy elleni bűncselekmények száma (114 eset) a 19,5%-os csökkenés ellenére még mindig jelentős volt, de ezúttal – évek óta először – nem volt emberölés.

Abszolút növekedés jellemezte azonban a testi sértések (77-ről 84-re), az ittas vezetések (115-ről 128-ra) a vesztegetések (405-ről 589-re) és a kábítószerrel visszaélések (108-ről 131-re) esetszámát.

Az előző évben eseti jelleggel, de sokszorosára növekedett embercsempészet büntetteinek száma (2002-ben 1105 eset) mindössze 3 esetre szűkült. Jelentősen csökkent az államigazgatás és igazságszolgáltatás elleni bűncselekmények (1724-ről 677-re), a hivatali bűncselekmények (174-ről 43-ra) és a közrend elleni bűncselekmények (828-ról 488-ra) száma. A lőszerrel, lőfegyverrel és robbanóanyaggal visszaélések száma (23 eset) mintegy harmadával csökkent.

Lényegesen kisebb mértékben, mintegy ötödével csökkent a vagyon elleni bűncselekmények száma (537 eset), de ezen belül nőtt a csalások (29-ről 41-re), rongálások (4-ről 26-ra), sőt a rablások (13-ről 37-re) száma.

Ehhez képest a fegyveres szervek vagyonában szándékos bűncselekménnyel okozott károk összege (155,3 millió forint) mégis jelentősen, mintegy háromszorosán meghaladta az előző év adatait.

Az 895 katonai bűncselekmény 26,6%-kal (325 esettel) volt kevesebb az előző évinél és az összes bűncselekmény 30,7%-át tette ki. Ezek közül 764 eset (85,4%) volt kisebb súlyú bűncselekmény, ún. katonai vétség.

A katonai bűncselekmények közel négyötöde (78,9%-a) szolgálati jellegű volt, ezek közül a szolgálatban kötelességszegés (404 eset), illetve a szolgálati feladat alóli kibúvás (150 eset) együttesen 28,3%-os csökkenést mutatott. Kisebb mértékben csökkent a függelimsértések (143-ról 111-re), ugyanakkor némileg (70-ről 78-ra) nőtt az előjárói bűncselekmények száma.

Tartósnak bizonyultak a szolgálati visszaélések visszaszorítása érdekében tett intézkedések, így ezek esetszáma – 44,8%-os csökkenés következtében – csupán 80 volt.

A területi katonai ügyészségek 2199 új feljelentésből – és az előző évről áthúzódó ügyekből – az év során 2192 büntető ügyet fejeztek be. Ezek közül 1933 esetben az ügy érdemében született ügyészi döntés. Az érdemi befejezések közül 119 ügyben (6,2%) a nyomozás megtagadásáról – 2003. július 1-jét követően a feljelentés elutasításáról – hoztak határozatot, s összesen 1814 ügyben (az ügyek 93,8%-ában) lefolytatták és befejezték a nyomozást.

A kedvezőbb bűnügyi adatok és kisebb ügyteher mellett tovább javultak a katonai ügyészi munka eredményességi mutatói. A területi katonai ügyészségek a nyomozásokat immár az ügyek 84,2%-ában a két hónapos törvényi alaphatáridőn belül befejezték. A hat hónapon túli nyomozások száma (31 eset) ebben az időszakban 13-mal volt kevesebb az előző évinél és az ügyek csupán 1,7%-át tette ki. A katonai büntetőeljárásban nem volt olyan nyomozás, amelynek időtartama túllépte azt a mértéket, amely miatt az új Be. 176. §-ának (2) bekezdése alapján a nyomozás megszüntetéséről kellett volna határozni.

A nyomozásokat továbbra is növekvő arányban (54%) a katonai ügyészek közvetlenül – 353 esetben a helyszínen, vagy az ügyészségen kívül is – végezték. Parancsnoki nyomozás volt 272 ügyben (15%), amelyek közül a katonai ügyészek 234 ügyben nyomozás felügyeletet is gyakoroltak. Hosszas nyomozás után, más hatóságtól 20 bűnügy érkezett a katonai ügyészségekre.

Az 1870 fő feljelentett között 360 olyan személy szerepelt, akiknek adatai nem álltak rendelkezésre, közülük 176 elkövető kilétét a nyomozások során felderítették, így az ismeretlen maradt elkövetők aránya a korábbi 13%-ról 9,8

%-ra zsugorodott, ezáltal a felderítési eredményesség gyakorlatilag változatlan volt (48,9%). A feljelentett 2915 bűncselekmény közül 184 eset elkövetője (6,3 %) maradt ismeretlen.

A külföldön állomásozó magyar katonák ellen érkezett feljelentések, illetve a törvényességi vizsgálatok miatt szükségessé váló helyszíni feladatokat 2002. március 1-jétől, legfőbb ügyészi utasítás alapján, az erre kijelölt (mobil) katonai ügyészi csoport végzi. A tárgyévben ilyen feljelentés nem érkezett.

A személyes szabadságot korlátozó különböző kényszerintézkedések 135 fő gyanúsítottat érintettek, szinte változatlanul 8%-át az ismertté vált elkövetőknek. Legnagyobb számban (52 fő, ebből 29 sorállományú) katonákkal, illetve 34 fő határőrrel és 5 fő bv. állományú elkövetővel szemben rendeltek el kényszerintézkedést. A polgári személy gyanúsítottak száma 44 fő volt.

A kényszerintézkedések nagyobb része (116 eset) előzetes letartóztatás volt, kisebb részük (17 eset) a gyanúsítottak őrizetbe vételét jelentette, s 1-1 szoros felügyelet alá helyezés, illetve lakhelyelhagyási tilalom elrendelésére is sor került. Ezen belül a katonai ügyészek által az előzetes letartóztatásra tett indítványoknak (119) az illetékes katonai tanácsok csupán három esetben nem adtak helyt. Az előzetes letartóztatások a szabadlábra helyezések, illetve a vádemelések időpontjáig három hónapnál rövidebb ideig tartottak az érintett gyanúsítottak 57,8%-ánál (67 fő). 17 fő gyanúsított hat hónapot, 4 fő gyanúsított egy évet meghaladó ideig volt letartóztatott a nyomozati szakban.

A gyanúsítás-kozlések, a nyomozás során hozott határozatok és kényszerintézkedések ellen az erre jogosultak szinte változatlan (331 helyett 324) esetben jelentettek be panaszt. A Katonai Főügyészség a kivizsgált panaszoknak, különösen a bizonyítási indítványok, a sértettek és terheltek jogainak érvényesítése és a nyomozást megszüntető határozatok körében ezúttal is (33 helyett 35 esetben) – részben vagy egészében – helyt adott.

A területi katonai ügyészségek a befejezett bűnügyek 57,3%-ában (1039 bűnügy) 1497 fő gyanúsított ellen emeltek vádat. További 57 fő gyanúsított esetében a vádemelés elhalasztásáról döntöttek, 69 fő gyanúsított ügyében pedig – a büntetőjogi felelősség megállapítása és vádemelés nélkül büntetőjogi intézkedéssel – megrovással fejezték be a nyomozást.

Az új Be. 485/A-B. §-ának rendelkezése szerint a katonai vétséget fegyelmi eljárásban is el lehet bírálni, ha a büntetés célja ez által is elérhető. A katonai ügyészségek – a feljelentés elutasítása vagy a nyomozás megszüntetése mellett – 16 terhelt ügyét küldték meg az illetékes parancsnokoknak fegyelmi eljárásban történő elbírálás céljából. További 47 esetben pedig a bűncselekmény elkövetésének megállapítása mellett egyéb határozatot hoztak.

Az illetékes fővárosi és megyei bíróságok katonai tanácsai – az áthúzódó ügyekkel együtt – 1570 vádlott ügyében hoztak határozatokat, ezek közül 1465 vádlottat elítéltek, 105 vádlottat felmentettek, így a katonai ügyészség váderedményessége (93,5%) javulást mutatott.

Közülük katonai ügyészi indítványra 216 vádlott ügyét – az ítélezés gyorsítását szolgáló törvényi eszközök közül az elkövetéstől számított 15 napon belül alkalmazható – bíróság elé állításban (184 ügy), míg 20 vádlott ügyét az egyes tipikusnak tekinthető bűnügyek bűnmegelőzési célzattal tartott helyszíni tárgyalása (12 ügy) keretében tárgyalták, mindkét esetben az előző évhez képest növekvő arányban.

Az év közben hatályba lépett új Be megszüntette a büntetti és a vétségi eljárás közötti különbségeket és megváltoztatta az ügyész kötelező tárgyalási részvételének szabályait, ezért a régi és új szabályozás alkalmazása együttesen azt eredményezte, hogy a katonai ügyészek 294 elsőfokú bírósági tárgyaláson személyesen képviselték a vádat.

Az ítélezés adatai szerint a katonai tanácsok a marasztalt vádlottakkal szemben az előző évek átlagát kissé meghaladó mértékben (83,7%) szabtak ki büntetéseket, s csak kisebb mértékben alkalmaztak büntetés helyett intézkedéseket.

Szabadságvesztés büntetést, mint a legsúlyosabb büntetési nemet, a bíróságok a vádlottak mintegy ötödével (22%), 323 vádlottal szemben szabtak ki.

Részben az ítélezési gyakorlat szigorodására, részben az elbírált ügyek nagyobb súlyára lehet következtetni abból a tényből, hogy közel duplájára (42,6 %) emelkedett a végrehajtandó szabadságvesztésre ítélték (137 fő) aránya. Ezek közül a Magyar Honvédség Katonai Fogházában letöltendő, egy évnél nem súlyosabb szabadságvesztést 25 vádlottal szemben szabtak ki, többségükben (21 fő) hadköteles katonákkal szemben. Végrehajtásában felfüggesztett szabadságvesztést 186 fő vádlottal szemben szabtak ki.

115 fővel csökkent, mégis lényegében változatlan maradt a pénzbüntetésre ítélések (887 vádlott) aránya, amely az összes elítélések 60,5%-át tette ki. Önálló mellékbüntetést (lefokozás, szolgálati viszony megszüntetése és járművezetéstől eltiltás) a vádlottak mindössze 1,1%-a (16 vádlott) kapott.

A bírósági határozatok az érintett vádlottak négyötödével szemben (79,1 %) első fokon jogerőre emelkedtek.

Az illetékes megyei (fővárosi) bíróságok katonai tanácsai által folytatott első fokú eljárások példásan időszerűek voltak, s 73,9%-ról 82,7%-ra javult azon ügyek aránya, ahol a feljelentés napjától számított 4 hónapon belül ügydöntő határozatok születtek.

A bírósági fórumrendszer megváltozása és a katonai büntetőeljárásban másodfokon működő szakszabóság megjelenése következtében lehetőség nyílt arra, hogy a fellebbezések elbírálása az eddigiekhez képest sokkal ésszerűbb határidőben történjék. A fellebbezéssel érintett vádlottak száma jelentősen, 244-ről 329-re nőtt.

A fellebbezések több mint felét (184 eset) – ismét növekvő számban és arányban – a katonai ügyészek jelentették be, azok elbírálása 2003. július 1. előtt még a Legfelsőbb Bíróság, mint másodfokú bíróság, azóta a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsa előtt történt, ezért a tárgyévben a Katonai Főügyészség majd az újonnan felállított Katonai Fellebbezési Ügyészség ügyészei egyaránt elláttak rendes perorvoslati feladatokat.

A rendkívüli perorvoslatok közül a katonai ügyészség hat perújítási eljárásban és öt felülvizsgálati eljárásban működött közre és egy esetben jogegységi eljárást kezdeményezett.

C) A magánjogi és a közigazgatási jogi katonai ügyészi tevékenység

A katonai ügyészi szervek elsősorban közigazgatási jellegű, ellenőrző tevékenység keretében rendszeresen nyújtanak segítséget a fegyveres erők és testületek törvényes működéséhez, magánjogi tevékenységet azonban – ellentétben a civil ügyészi szervekkel – gyakorlatilag nem végeznek.

A büntetőjogi tevékenység ellátása mellett – összhangban a munkateher változásával – ismét, mintegy harmadával nőtt a katonai ügyészi vizsgálatok (304 eset) száma, és megkétszereződött az ezek alapján foganatosított ügyészi óvások, felszólalások és figyelmeztetések (70 intézkedés) száma is.

Változatlanok tekinthető a más hatóságokhoz benyújtott ügyészi fegyelmi (102), kártérítési (3), valamint egyéb eljárás kezdeményezések (17) és szignalizációk (18) száma.

Kiemelt feladat volt a munkatervben előírt, a Cipruson szolgálatot teljesítő magyar kontingens életét – a fegyelmi, kártérítési ügyek, a panaszok intézése, a járandóságok biztosítása és a fegyverek, lőszeresek tárolása, valamint a

szolgálati vezénylések rendje – érintő komplex vizsgálat, amelyet azonban egy évvel el kellett halasztani, mert a Honvédelmi Minisztérium nem tudta biztosítani az ennek végrehajtásához szükséges – a katonai ügyészség költségvetési címében nem szereplő – feltételeket.

Hasonlóan fontos feladat volt a Magyar Honvédség Katonai Fogházában fogva tartott személyek jogai biztosításának évente, illetve havi rendszerességgel megtartott vizsgálata.

A területi katonai ügyészségek központi munkaterv alapján, de azon kívül is több törvényességi felügyeletet, változatos témájú vizsgálatokat végeztek, illetve kezdeményeztek.

A Magyar Honvédség szervezeti egységeit érintő keretek között vizsgálták – többek között – a hadköteles katonák részére biztosított járandóságok, illetve egészségügyi szabadságok kiadásának, illetőleg a fegyelmi, kártérítési eljárások és a panaszok, beadványok intézésének rendjét, a fogság fenytések végrehajtásának törvényességét, a veszélyes hulladék kezelésére, szállítására, megsemmisítésére vonatkozó szabályok betartását, a drogszűrő vizsgálatok eljárási rendelkezéseinek érvényesülését.

Évről-évre visszatérő rendszerességgel vizsgálták a területi katonai ügyészségek a lőfegyverek, lőszeres és robbanóanyagok biztonságos tárolásával, őrzésével és felhasználásával kapcsolatos gyakorlatot, a lőterek használatával kapcsolatos biztonsági előírások betartását.

A rendőri, büntetés-végrehajtási szervek és határőr egységek esetében a vizsgálatok elsősorban az objektumok beléptetési rendjét, a fegyelmi eljárások törvényességét, a szolgálati terhelés és vezénylés szabályozását, a személy- és tehergépjárművekkel kapcsolatos közlekedésbiztonsági és környezetvédelmi szabályok betartását érintették.

A Katonai Főügyészség a központi munkaterv alapján írta elő a lőfegyverek, lőszeres és robbanó anyagok biztonságos kezelésére, a fegyelmi eljárások törvényességének ellenőrzésére és a határőrségnél történt lőfegyverhasználat vagy annak nem minősülő lövés leadásának jogszerűségét ellenőrző tevékenységekre vonatkozó vizsgálatokat. Az észlelt törvénysértések megszüntetése érdekében a katonai ügyészek megtették a szükséges intézkedéseket.

D) A Katonai Főügyészség vizsgálatai

A Legfőbb Ügyészség munkatervében előírt, központi tervezésű vizsgálatként került végrehajtásra a 2002. évben jogerős határozattal befejezett – különösen az ittas vagy bódult állapotban, járművezetéssel elkövetett – közlekedési bűncselekmények elbírálási, illetve fellebbezési gyakorlatának ellenőrzése.

5. Az ügyészség együttműködése egyes szervekkel; a sajtóval és az állampolgárokkal való kapcsolat

A) Az ügyészség és az Országgyűlés kapcsolata

Az ügyészség alkotmányos helyzetéből adódóan a legfőbb ügyész és az Országgyűlés kapcsolatának alapvető szabályait az Alkotmány rögzíti.

A hatályos jogszabályok szerint a legfőbb ügyész tanácskozási joggal részt vehet az Országgyűlés ülésein, ahol az általános szabályok szerint az országgyűlési képviselők interpellációt és – azonnali, szóbeli, írásbeli – kérdést intézhetnek hozzá.

Az eddigi legtöbb interpellációt 2003-ban intézték a képviselők a legfőbb ügyészhez és a benyújtott kérdések száma is több volt, mint az előző évben.

a) Interpellációk és kérdések

2003-ban az Országgyűlésben 18 interpellációt intéztek a képviselők a legfőbb ügyészhez. Pettkó András egy alkalommal „*Vasedény. Itt a vége...?*”, Tóth Károly két alkalommal „*Az Orbán-kormány megfigyelési ügye.*”, és „*Mi folyt itt! Mi folyik itt?*”, Gusztos Péter öt alkalommal „*Mikor láthatjuk tisztán a köztévét?*”, „*Van-e jogegyenlőség?*”, „*Mit tesz a törvénytelenég ellen az ügyészség a 12 agrárcég eladásánál?*”, „*Az ügyészség helyett.*”, „*A tényállás változása, avagy miért éppen a tényektől független az ügyészség?*”, Keller László kettő alkalommal „*Ki fedezi valójában Princz Gábort?*”, „*Ön szerint valóban nem vonható felelősségre senki azért, mert a hatályos privatizációs törvény kijátszásával okozott kárt a nemzet vagyonaiban az Orbán-kormány a 12 mezőgazdasági mintagazdaság magánosítása során?*”, Dr. Világosi Gábor három alkalommal „*Miért nem dönthet a független magyar bíróság?*”, „*Mit lehet itt tenni?*”, „*A bontás ára avagy, meddig maradhat titokban a martinsalakos házak felújítása során eltűnt százmilliók sorsa?*”, Pető Iván egy alkalommal „*Hol a szakmaiság, s hol a politika*”, Szitka Péter és dr. Vadai

Ágnes egy alkalommal *„Mit akar az ügyészség K & H Equities ügyben – az igazságot kideríteni vagy azt inkább eltitkolni?”*, Dr. Szabó Zoltán egy alkalommal *„A törvény előtt mindenki egyenlő – de egyesek egyenlőbbek az ügyészség előtt?”*, Dr. Répássy Róbert kettő alkalommal *„Hol a szakmaiság, s hol a politika II.?”*, *„Hol a szakmaiság s hol a politika III.?”* címekkel.

Tizenegy esetben (Gusztos Péter öt, Világosi Gábor két, Tóth Károly egy, Pető Iván egy, Szitka Péter és Vadai Ágnes egy, Dr. Répássy Róbert egy) az interpellációkra adott válaszokat az Országgyűlés nem fogadta el. Az ügyek az Alkotmány- és Igazságügyi Bizottság előtt folyamatban vannak. Álláspontunk szerint az előbbi ügyekben az ügyészségi eljárások törvényesek, szakszerűek és politikai befolyástól mentesek voltak. A további hat esetben az interpellációk az Országgyűlés ülésein érdemben még nem hangzottak el.

Azonnali kérdéssel hat esetben fordultak a legfőbb ügyészhez. Demeter Ervin két alkalommal *„Kapcsolódnak-e bármilyen módon a Princz Gábor elleni büntetőügyhöz a Postabank konszolidációjával kapcsolatos KEHI jelentéstervezetben foglaltak?”*, Dr. Horváth Balázs egy alkalommal *„Erkölcös-e, ami jogszerű, avagy mikor válik szét az erkölcs és a törvény?”*, Gusztos Péter egy alkalommal *„Mi a legfőbb ügyész feladata és lehetőségei?”*, Eörsi Mátyás egy alkalommal *„Svábbogár-panasz.”*, Dr. Fodor Gábor egy alkalommal *„Dr. Rashwan és a szólásszabadság.”*

2003-ban az Országgyűlésben a képviselők egy kérdést intéztek a legfőbb ügyészhez. Arató Gergely *„A nagy lenyúlás 3. Informatikai Kormánybiztosság?”*

2003-ban a legfőbb ügyész 35 esetben írásbeli választ adott az országgyűlési képviselők kérdéseire. *„Nem ilyen „Fehér Karácsonyról álmodtunk!”* címmel Újhelyi István, *„Érkezett-e feljelentés az ügyészséghez Keller László államtitkár ellen?”* címmel dr. Répássy Róbert, *„Kérdések a „vecsési számlagyár” ügyében elhúzódó büntetőeljárások állásáról”* címmel Répássy Róbert, *„Az Orbán-kormány megfigyelési ügye”* címmel Tóth Károly, *„Következetesen, illetve a jogszabályoknak megfelelően jár-e el az ügyészség az elmúlt fél év jelentősebb, előző kormányzati időszakhoz köthető ügyeiben?”* címmel Tóth Károly, *„Akadályozza-e az ügyészség a rendőrség munkáját?”* címmel Tóth Károly, *„Milyen körülményekről tud beszámolni, és milyen lépéseket kíván tenni a BCB Rt. ügyében?”* címmel Keller László, *„Milyen körülményekről és jogi megítélésről tud tájékoztatni az ún. „csillebérci vadászház” ügyben?”* címmel Keller László, *„Ki fedezi valójában Princz Gábort?”* címmel Keller László, *„Volt-e informális irányító szerepe az ügyészségnek, illetve a legfőbb ügyésznek a Postabank ügyben?”* címmel Keller László, *„Az ügyészség egyenlő mércéje”* címmel Keller László, *„Áll-e fenn jogi*

összeférhetetlenség egy közhasznú szervezet elnöke és egy párt alelnökének tisztsége között?” címmel Keller László, „Alkotmányt sért-e a Legfőbb Ügyészség gyakorlata?” címmel Keller László, „Milyen hatással van az ügyészségi felügyelet a rendőrség munkájára a Postabank ügyben?” címmel Keller László, „Ki a felelős az új autópálya-szakaszok rossz minőségéért?” címmel Keller László, „Mekkora veszteséget okozott, okozhatott a Magyar Fejlesztési Bank Rt. kötvénykibocsátása?” címmel Keller László, „Mit kíván tenni a nyomozó hatóságok gyakorlatában felmerülő ismétlődő hibák és visszásságok ügyében?” címmel Keller László, „Kik vettek részt a Postabank-ügy kapcsán tartott titkos szeánszokon?” címmel Keller László, „Miért avatkozott bele kivételesen a Postabank-ügy nyomozásába személyesen a Legfőbb Ügyész?” címmel Keller László, „Megfelelően látja-e el az ügyészség az alapítványok törvényességi felügyeletét?” címmel Keller László, „Hogyan védhetők az ügyészség Fideszes ügyekben hozott ellentmondásos megszüntető határozatai?” címmel Keller László, „Miért nem egységes az ügyészség joggyakorlata?” címmel Keller László, „Az ügyészség a hozzáérkezett bejelentésekre és beadványokra miért nem válaszol a lehetőség szerint a legrövidebb idő alatt?” címmel Keller László, „Hogyan és miért tűnhettek el az ügyészség kezén magas szintű Fideszes- és maffiakapcsolatokkal bíró büntetőügyének iratai?” címmel Keller László, „Mivel magyarázható az ügyészség fokozott érdeklődése egyes, polgári perben elhangzott tanúvallomások iránt?” címmel Keller László, „Miért nem tett semmit az ügyészség az elmúlt egy év során az ÖKOTÁM Csatornázást és Szennyvíztisztítás Elősegítő Alapítvány törvénytörő tevékenysége ellen?” címmel Keller László, „Miért akadályozza meg az ügyészség Szász Károly kihallgatását?” címmel Keller László, „Miért huny szemet az ügyészség banktitoksértés gyanújára okot adó jelenségek fölött?” címmel Keller László, „Megfelelően látja-e el az ügyészség az alapítványok törvényességi felügyeletét?” címmel Keller László, „Nem tartja-e szükségesnek, hogy a K & H Equities brókercégnél történt pénzügyi visszaélések kapcsán folyó nyomozást ügyészségi hatáskörbe vonja?” címmel dr. Dávid Ibolya, „Mit tett, vagy nem tett az ügyészség Kulcsár Attila ügyében, és mit tett vagy nem tett Fidesz közeli ügyek esetében?” címmel Török Zsolt, „Lát-e lehetőséget arra, hogy Gyurcsány Ferenc sportminiszter cége által megvásárolt balatonöszödi kormányüdülő egy része visszakerüljön az Állam tulajdonába?” címmel Szíjjártó Péter, „Lát-e lehetőséget arra, hogy Gyurcsány Ferenc gyermek-, ifjúsági és sportminiszter cége által megvásárolt – korábban az Állam tulajdonát képező – Budapesten, a Szalay utcában található ingatlan egy része visszakerüljön az Állam tulajdonába?” címmel Szíjjártó Péter, „Milyen mértékben érintett a Rendőrség K & H Equitiesnél történt pénzügyi visszaélések elkendőzésében?” címmel Bánki Erik tett fel írásbeli választ igénylő kérdést.

b) Az Országgyűlés egyes bizottságainak eljárásához kapcsolódó ügyészi tevékenység

2003. február 19. Mentelmi és összeférhetetlenségi bizottság. Dr. Polt Péter legfőbb ügyész *„A közvádas mentelmi ügyek tapasztalatai”* címmel tartott előadást.

2003. május 6. Alkotmány- és Igazságügyi Bizottság. Keller László (MSZP) képviselő által *„Milyen következtetéseket von le Ön a Miniszterelnöki Hivatal és a Happy End Kft. között létrejött törvénytelen szerződésekkel összefüggésekben megtett intézkedéseiről”* címmel I/160. számon benyújtott interpellációjának tárgyában folytatott vizsgálatról szóló jelentéstervezet megtárgyalása. Gusztos Péter (SZDSZ) képviselő által *„Üldözi-e a bűnt a legfőbb ügyész?”* címmel I/127. számon benyújtott interpellációjának tárgyában folytatott vizsgálatról szóló jelentéstervezet megtárgyalása. Mind két interpellációt még 2002. évben intézték a legfőbb ügyészhez. A bizottság Keller László interpellációjával összefüggésben javasolta az Országgyűlésnek, hogy a Házaszály 117. § (4) bekezdés c) pontja alapján erősítse meg korábbi elutasító döntését. Az Országgyűlés a 2003. május 26-i ülésén az Alkotmány- és Igazságügyi Bizottság jelentését elfogadta. Gusztos Péter interpellációjának tárgyalása az Alkotmány- és Igazságügyi Bizottság előtt folyamatban van.

2003. szeptember 10. Rendészeti Bizottság. *„Meghallgatás a K&H Equities brókerbotrány ügyében, továbbá az Inter-Európa Banknál pénzmosás gyanúja miatt indult nyomozások sorozatos hibáival kapcsolatosan.”*

2003. szeptember 15. Alkotmány- és Igazságügyi Bizottság. *„Az Országgyűlés elnökének OE-906-2/2003. számú megkeresése a legfőbb ügyész interpellálhatóságának tárgyában.”* (Állásfoglalás kialakítása.)

2003. október 9. Alkotmány- és Igazságügyi Bizottság, az Önkormányzati Bizottság és a Rendészeti Bizottság közös ún. lakásmaffia tevékenységet feltáró albizottsága. *„A legfőbb ügyész és a Legfelsőbb Bíróság elnökhelyettese szakmai álláspontjának ismertetése.”*

2003. október 22. Alkotmány- és Igazságügyi Bizottság. *„A Magyar Köztársaság 2004. évi költségvetéséről és az államháztartás három éves kereteiről szóló törvényjavaslat (T/5601. szám).”* (Általános vita.)

c) A Magyar Köztársaság ügyészsége 2001. és 2002. évi tevékenységéről szóló beszámoló országgyűlési bizottsági fogadtatása

2003. április 10. Környezetvédelmi Bizottság. Az ügyészség 2001. évi tevékenységéről szóló J/483. számú beszámoló általános vitára való alkalmasságának tárgyalása. A bizottság a beszámolót az általános vitára egyhangúan alkalmasnak tartotta.

2003. december 16. Környezetvédelmi Bizottság. *„A Magyar Köztársaság legfőbb ügyészenek országgyűlési beszámolója az ügyészség 2002. évi tevékenységéről.”* (J/3885. szám) A Bizottság, a beszámoló általános vitára való alkalmasságát – tíz igen szavazat ellenére a tizenegy tartózkodás miatt (az alkalmatlanságra senki sem szavazott) – nem támogatta.

d) A mentelmi jog felfüggesztésének indítványozása

Az Országgyűléssel való kapcsolat fontos eleme az országgyűlési képviselők Alkotmányban biztosított mentelmi jogának az országgyűlési képviselők jogállásáról szóló 1990. évi LV. törvényben és a Házsabályban szabályozottak szerinti felfüggesztésére irányuló eljárás.

2003-ban az Országgyűlés elé kerülő mentelmi ügyek között négy olyan található, amelyben a megkereső hatóság a legfőbb ügyész volt. Dr. Gedei József, dr. Papcsák Ferenc, dr. Bartha László és Fehérvári Tamás mentelmi ügyeiben az Országgyűlés mind a négy esetben felfüggesztette a képviselők mentelmi jogát.

(Az országgyűlési képviselők által elkövetett közlekedési szabálysértési ügyekben változatlanul tapasztaljuk, hogy a képviselők csak azt követően mondanak le a mentelmi jogukról, hogy a legfőbb ügyész annak felfüggesztését indítványozta. Ez számos felesleges és hosszadalmas intézkedést jelent, pedig szabálysértési ügyben törvényes lehetőség van a mentelmi jogról való lemondásra, amellyel a képviselő az eljárás kezdetén, a rendőrhatóságnak adott nyilatkozattal élhet.)

B) Az ügyészség és az országgyűlési biztosok kapcsolata

Az állampolgári jogok országgyűlési biztosával és a külön biztosokkal az ügyészség évek óta korrekt munkakapcsolatot tart fenn.

Az Országgyűlési Biztosok Hivatalához benyújtott és a biztosok

hatáskörének hiánya folytán az ügyészséghez továbbított kérelmeket az ügyészek körültekintően megvizsgálták, jogsértés megállapítása esetén a szükséges intézkedést megtették és a vizsgálat eredményéről az illetékes országgyűlési biztost tájékoztatták.

Az adatvédelmi biztosnak konkrét ügyben küldött megkeresése alapján a főügyészségek részére iránymutatás adására is sor került. Az adatvédelmi biztos azt kifogásolta, hogy a gyermek-elhelyezési per előkészítése során az ügyészség az egyik szülőre vonatkozóan a kórház belgyógyászati osztályától a gyógykezelésre vonatkozó teljes dokumentáció másolatának megküldését kérte. Az ügyészi intézkedés felülvizsgálata során a Legfőbb Ügyészség megállapította, hogy a személyes adatok kezelhetőségére vonatkozó szabályok, valamint a szakmai és célszerűségi szempontok figyelembe vételével a szülő kezelésére vonatkozó teljes dokumentáció bekérése nem volt indokolt. Elegendő lett volna a kórház (orvos) megkeresése annak közlése iránt, hogy a szülő szenved-e olyan fertőző vagy egyéb betegségben, amely a gyermek másnál történő elhelyezését indokolhatja.

A személyes adatoknak az ügyészség magánjogi tevékenysége során történő kezelésénél követendő eljárásra – egységes gyakorlat kialakítása érdekében – a Legfőbb Ügyészség iránymutatást adott a főügyészségek részére.

Az országgyűlési biztosok több, a fogva tartottaktól vagy hozzátartozóiktól származó panaszt jutattak el a Legfőbb Ügyészségre és a főügyészségek a kivizsgálásukat kérve. A bv. felügyeleti ügyészek e kérésnek minden esetben 30 napon belül eleget tettek, a kért iratokat, bizonyítékokat beszerezték és rendelkezésre bocsátották. A felmerült jogkérdésekben a véleményazonosság dominált.

C) Részvétel az Országos Igazságszolgáltatási Tanács munkájában

A bíróságok igazgatásának központi feladatai ellátására a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 1997. évi LXVI. törvény által létrehozott 15 tagú Országos Igazságszolgáltatási Tanácsnak (OIT) tagja a legfőbb ügyész is.

A legfőbb ügyésznek ezáltal lehetősége van arra, hogy részt vegyen minden olyan ügy eldöntésében, amelyet az OIT feladatának határoz meg, továbbá, hogy felvesse a bíróságok működése körében az ügyészséggel és az ügyészi tevékenységgel kapcsolatos kérdéseket, illetőleg reagáljon az ügyészi szervezetet érintő, az OIT-ban elhangzott megállapításokra.

A legfőbb ügyésznek az OIT munkájában való részvétele megkönnyíti az együttműködést a bíróságok és ügyészségek működésével kapcsolatos, mindkét szervezetet érintő kérdések megoldásában.

Azokat a vizsgálati jelentéseket, amelyekben felvetett kérdések megválaszolása, problémák megoldása az együttműködést igényelte, eljuttattuk az OIT illetékes vezetőjéhez is.

D) Az ügyészség kapcsolata az Alkotmánybírósággal

Az Alkotmánybíróságról szóló 1989. évi XXXII. törvény (ABtv.) 21. §-a, illetőleg az ügyészségi törvény 5. §-a (2) bekezdésének j) pontja széleskörű felhatalmazást ad a legfőbb ügyész részére az Alkotmánybíróság eljárásának a kezdeményezésére, az ABtv. 30. §-ának (4) bekezdése pedig feljogosítja a legfőbb ügyészt arra, hogy az Alkotmánybíróság teljes ülésén – a zárt ülés elrendeléséig – jelen legyen és felszólaljon.

Amikor annak feltételei megállapíthatóak, a legfőbb ügyész – kérelemre vagy hivatalból – kezdeményezi az Alkotmánybíróság eljárását. Azokban az esetekben pedig, amikor az eljárást nem a legfőbb ügyész kezdeményezi, az Alkotmánybíróság megkeresi a legfőbb ügyészt annak érdekében, hogy az ügyészségre vonatkozó jogszabályokat érintő beadvánnyal kapcsolatos szakmai álláspontját ismertesse. Az ügyészség minden esetben elkészíti részletesen indokolt véleményét, és arról tájékoztatja az Alkotmánybíróságot.

Az Alkotmánybíróság vizsgálati megállapításainkat, továbbá publikációinkban közzétett gondolatainkat, érvelésünket döntéséhez alapul vette, s nem egy határozatában szerepeltette.

E) Az ügyészség és az Állami Számvevőszék kapcsolata

a) A Legfőbb Ügyészség és az Állami Számvevőszék között évek óta kiegyensúlyozott, korrekt munkakapcsolat áll fenn. Ez elsősorban a másik szerv munkájában hasznosítható jelentések megküldésében nyilvánul meg.

Az Állami Számvevőszék elnöke rendszeresen megküldi a legfőbb ügyésznek azokat a vizsgálati jelentéseket, – köztük a civil szervezetek gazdálkodására vonatkozókat – amelyek az ügyészi törvényességi felügyeleti tevékenység ellátásában hasznosítható megállapításokat tartalmaznak.

A legfőbb ügyész hasonlóan megküldi az Állami Számvevőszék

elnökének az Állami Számvevőszék ellenőrzési hatáskörébe tartozó szerveknél folytatott vizsgálatokról készített jelentéseket. Így megküldte például a kiemelkedően közhasznú alapítványok és egyesületek közhasznú működése vizsgálatáról készült jelentést.

b) Az elmúlt évben az Állami Számvevőszék az alábbi vizsgálatokat végezte az ügyészi szervezetnél.

A 2002. évi költségvetés végrehajtásának ellenőrzéséről szóló jelentés megállapította, hogy a beszámoló a költségvetési szerv vagyoni, pénzügyi helyzetéről megbízható valós képet ad. A fejezeti és intézményi, beszámolók a számviteli törvényben foglaltak végrehajtására kiadott 249/2000. (XII. 24.) Korm. rendelet előírásai szerint készültek.

A 2001. évi zárszámadási ellenőrzése során feltárt hiányosságok megszüntetésére tett intézkedéseket a vizsgálat megfelelőnek találta.

A 2004. évi költségvetés ellenőrzésének alapvető célja volt annak megállapítása, hogy a fejezet a 2004. évre vonatkozó előirányzatai és a 2005-2006. évek irányzamai jogilag és számszakilag megalapozottak-e.

Az ellenőrzés megállapította, hogy a költségvetési előirányzatok tartalmi és számszaki levezetései összhangban vannak a törvényi előírásokkal és megfelelnek a tervezési körirat követelményeinek.

A költségvetés tervezése során az ügyészség összeállította a feladataival összefüggő determinációkat, amelyben jogforrásonként (törvények, egyéb jogszabályok) összesítette a fejezet részére kötelezően meghatározott új feladatokat. A vizsgálat befejezéséig a fejlesztési igények részbeni jóváhagyására került sor.

Az Állami Számvevőszék korábbi ellenőrzéseinél megfogalmazott javaslatokat a fejezet hasznosította.

F) Az ügyészség és a központi közigazgatási szervek együttműködése

a) A minisztériumokkal a rendszeres kapcsolat egyik formája, hogy a megküldött jogszabálytervezeteket az ügyészség elemzi, arra előzetes észrevételeket tesz.

Az elmúlt időszakban azonban – és nemcsak a tárgyévben – többször előfordult, hogy a kormányülés napirendjén szereplő jogszabályok tervezetét az

előterjesztők a Legfőbb Ügyészség részére nem küldték meg véleményezésre, annak ellenére sem, hogy az előterjesztések véleményezéséről a Kormány ügyrendjéről szóló 1088/1994. (IX. 20.) Korm. határozat 20. pontja szerint „jogsabály megalkotására irányuló előterjesztések előkészítésénél a jogalkotásról szóló törvény előírásaira kell figyelemmel lenni.”

A jogalkotásról szóló 1987. évi XI. törvény (Jat.) szerint a Kormány elé terjesztendő jogszabálytervezetről véleményt nyilvánítanak a miniszterek, továbbá az érdekelt társadalmi szervezetek és érdek-képviselői szervek. A törvény 28. §-a – kogens szabályként – úgy rendelkezik, hogy a törvény és a kormányrendelet tervezetét véleményezésre meg kell küldeni a legfőbb ügyésznek.

Az Ütv. – a jogalkotási törvényhez képest speciális szabályként – legfőbb ügyészi véleményezési körbe vonja a miniszteri rendelet tervezetét is, amikor kimondja, hogy a legfőbb ügyész miniszteri rendelet tervezetére törvényességi szempontból előzetesen észrevételt tesz [5. § (2) bek. b) pont].

Az említett törvényi és a Kormány ügyrendjében foglalt rendelkezéseket az előterjesztők általában nem tartják be, ezért javasoltuk a Miniszterelnöki Hivatal vezető miniszternek, az előterjesztők figyelmének felhívásával tegye lehetővé, hogy a legfőbb ügyész törvényekben előírt kötelezettségét gyakorolhassa. Úgy véltük ugyanis, hogy a Legfőbb Ügyészség a jogszabályok tervezeteire alapos, megfontolt véleményt nyilvánít, amelyet az előterjesztők többnyire elfogadnak.

Felhívtuk a miniszter figyelmét arra: kodifikációs szempontból aggályos az is, hogy nem érvényesül a jogalkotási törvény 31. §-ának rendelkezése. Nevezetesen: a vélemény-nyilvánítás határidejét a tervezet előkészítőjének úgy kell megállapítania, hogy a véleményező megalapozott véleményt adhasson és azt a tervezet elkészítésénél figyelembe lehessen venni. Az előterjesztők e körben a hatályos kormány-ügyrend előírásait sem tartják be.

Sajnálatosan gyakorivá váltak az igen rövid, egy-két napos határidők, sőt nem egy esetben csupán néhány óra állt rendelkezésre az érdemi észrevételezésre, ami a hivatkozott törvényi előírással, továbbá a korrekt szakmaiság követelményével egyaránt ellentétes, a megalapozott észrevétel tételét gyakorlatilag lehetetlenné, a jogszabály-észrevételezést formálissá teszi.

Előfordultak különösen kirívó esetek is, amikor az ügyészi tevékenységet is érintő, alapvető jelentőségű törvénytervezetek észrevételezésére is elfogadhatatlanul rövid időt határozott meg a tervezet előkészítője. Így például a családon belüli erőszak miatt alkalmazható távoltató rendelkezésről szóló

kormány-előterjesztés tervezetének észrevételezésére mindössze egy munkanap állt rendelkezésre.

A sürgősséget gyakran semmi nem indokolja, amit az is mutat, hogy a rövid határidővel kért észrevétel után a jogszabály újabb tervezete többnyire hónapok múlva kerül ismételt egyeztetésre.

Ami a jogszabálytervezetek színvonalát illeti, azokra rendszerint nagyszámú, részben a szabályozás érdemére vonatkozó, részben pedig egyéb kodifikációs észrevételt tettünk. (A 2003-ban véleményezésre érkezett 1074 jogszabályból 282-re tettünk érdemi észrevételt.) Ha a tervezetet véleményezésre megküldik, a Legfőbb Ügyészség nemcsak észrevételeket tesz, hanem részt vesz – olykor a tervezet szakmai előkészítésben is segítséget nyújtva – az egyeztető megbeszéléseken is. Az ismételten véleményezésre bocsátott tervezetek vagy a kibocsátott jogszabályok azt mutatják, hogy észrevételeink többsége elfogadásra került. Úgy véljük, hogy a Legfőbb Ügyészség észrevételei hozzájárulnak a jogszabályok jobb tartalmi és alaki színvonalához. A jelentősebb „kódexek”, eljárási törvények megalkotására létrehozott kodifikációs bizottsági részvételre rendszeres felkérést kap a Legfőbb Ügyészség. Így történt ez az elmúlt évben a közigazgatási hatósági eljárást szabályozó törvény tervezetének nagy munkaterhet jelentő elkészítése során is.

b) A Belügyminisztérium Önkormányzati Főosztálya részére a Legfőbb Ügyészség több év óta részletes tájékoztatást ad az ügyészségeknek a helyi önkormányzatok működésére vonatkozó törvényességi tapasztalatairól. A tájékoztató eljut valamennyi helyi önkormányzathoz, ezáltal lehetőség nyílik arra, hogy az ügyészi tapasztalatokat a jogalkalmazók széles köre megismerje.

c) Az ügyészi szervek a minisztériumok, minisztériumi állami vezetők megkeresésére végzett törvényességi vizsgálatai eredményéről a megkereső szervet (állami vezetőt) tájékoztatják.

Ha az ügyészi vizsgálatok, törvényességi kérelmek elbírálása során jogszabály alkotásának vagy módosításának szükségessége merült fel, a kodifikációt az érintett minisztériumnál kezdeményeztük.

G) A Közbeszerzések Tanácsával való kapcsolat

A közbeszerzésekről szóló 1995. évi XL. tv. (Kbt.) 12. §-a (2) bekezdésének a) pontja értelmében a Közbeszerzések Tanácsának tagja a legfőbb ügyész által kijelölt személy. A legfőbb ügyész rendelkezése alapján a magánjogi és közigazgatási jogi legfőbb ügyész helyettes látja el a tanácstag

feladatokat.

A Kbt. 79. §-a (4) bekezdésének a) pontja alapján a Közbeszerzések Tanácsának tagjai jogosultak arra, hogy a Közbeszerzési Döntőbizottság hivatalból induló jogorvoslati eljárásának megindítását kezdeményezzék. Ezen jogkörét a legfőbb ügyész által delegált tanácsstag a 2003. évben is gyakorolta.

Az Országgyűlés 2003. december 22-i ülésnapján elfogadta a közbeszerzésekről szóló 2003. évi CXXIX. törvényt. A kihirdetett és a tárgyévét követően hatályba lépő törvény a legfőbb ügyész és a Közbeszerzések Tanácsa közötti kapcsolatot érdemben nem befolyásolja.

H) Az ügyészi szervezet kommunikációja

Az ügyészi szervezet 2003-ban is nyitott kommunikációs stratégiát folytatott. A cél az ügyészi szervezet tevékenységének, álláspontjának tényszerű, közérthető és egyértelmű bemutatása volt. Kiemelkedő szerepet kapott az ügyészség nemzetközi szintű eredményeinek és kapcsolatainak a hazai sajtóban való megjelenítése. Ennek megfelelően folyamatos volt a tájékoztatás a magyar ügyészség nemzetközi szerepéről, a legmagasabb szintű külföldi látogatásokról, illetve tapasztalatcserékről.

A kommunikációs tevékenységet az elmúlt évben is a proaktív munka jellemezte, melynek keretében a Legfőbb Ügyészség összesen 4 *sajtótájékoztatót* tartott:

- 2003. június 10-én a legfőbb ügyész tájékoztatója az Ügyészek Napja alkalmából, melynek tárgya az ügyészségen 2003. július 1-jétől bevezetett szervezeti és működési változtatások voltak,

- 2003. július 2-án a legfőbb ügyész tájékoztatót adott az új Be. ügyészi feladatairól, a fellebbviteli főügyészségek működésének megkezdéséről és a működési reformról,

- 2003. szeptember 17-én a Számítástechnika-alkalmazási és Információs Főosztály vezetője ismertetett ügyészségi statisztikai adatokat a sajtó képviselőivel,

- 2003. december 11-én került sor a legfőbb ügyész és az Amerikai Egyesült Államok hazánkba akkreditált nagykövetének közös tájékoztatójára eszkozádományozásról és a két ország bűnüldöző szerveinek együttműködéséről.

A tavalyi év folyamán a hazánkba látogató szlovén, finn, cseh és szlovák legfőbb ügyészek részére sajtótájékoztatókat szerveztünk.

A kommunikációs tevékenységben nagy hangsúlyt fektettünk a helyi eredmények, illetve helyi szinten az országos eredmények hangsúlyozására. Ennek részeként a legfőbb ügyész azokon az évertékelő megyei értekezleteken, amelyeken részt vett sajtótájékoztatót tartott a sajtó helyi képviselői számára. 2003-ban ilyen sajtótájékoztató volt Baranya, Hajdú-Bihar és Zala megyékben.

A legfőbb ügyész a 2003. évben – az 1/2001. (ÜK. 3.) LÜ utasítás rendelkezésének megfelelően – 13 esetben adott eseti felhatalmazást, melynek alapján az arra jogosult ügyészek közvetlenül nyújthattak tájékoztatást a média képviselői számára. Az egyedi engedélyezéseknél töretlenül érvényesült az az elv, miszerint az egyes speciális területre vonatkozó kérdésekben nyilatkozó (különleges szakértelemmel bíró) ügyész konkrét, folyamatban lévő ügyekre nézve nem szolgáltat információ.

A Legfőbb Ügyészség az elmúlt évben 13 esetben adott ki hivatalos közleményt, továbbá 5 esetben kezdeményezett sajtó-helyreigazítást.

A Legfőbb Ügyészség internetes honlapja 2003 folyamán alapvető szerepet játszott a laikus és a szakmai közvélemény tájékoztatásában. Az elmúlt év során több esetben tettünk közzé ügyészségi vizsgálatokról készült összefoglaló jelentéseket. Így többek között tájékoztatást adtunk a szabálysértési ügyekben kifejtett ügyészi tevékenység számszerűségének 2002. évi alakulásáról, továbbá a mellékbüntetések végrehajtásáról szóló vizsgálati eredményekről. Hozzáférhetővé vált a nyomozó hatóságok előállító helyiségeiben foganatosított személyes szabadságkorlátozás törvényességének vizsgálatáról szóló összefoglaló jelentés, valamint a rablás büntetnének minősített esetei miatt indított bűnügyekben folytatott vádképviselési tevékenység vizsgálatáról készült jelentés. Az internetes oldal lehetőséget teremtett arra is, hogy a Legfőbb Ügyészség által kiírt tudományos pályázatokra szóló, valamint a fogalmazói álláshelyek betöltésére vonatkozó pályázati felhívásokat is közzétegyük.

Az ügyészség a harmadik évezredben című koncepció alapvető hangsúlyt fektetett a sajtóval való kapcsolattartásra, a megfogalmazott alapvető célkitűzések a gyakorlatban megvalósultak. Tapasztalataink szerint megyei és fővárosi szinten egyre hatékonyabban és aktívabban működik a kiépített sajtószóvivői rendszer, amely 2003-tól a fellebbviteli főügyészségek szóvivőivel bővült.

Az elmúlt években az ügyészségnek újfajta kihívásokkal kellett szembenéznie. Mindennapi tapasztalataink ugyanis azt mutatták, hogy az ügyészi szervezet tevékenységéről szóló híryananyagok évről évre fokozottabban vannak jelen az írott sajtóban és az elektronikus médiában, melynek

következtében az ügyészség munkája kiemelt közfigyelmet élvez. Ennek megfelelően a legfőbb ügyész több hosszabb interjút adott országos napilapoknak, folyóiratoknak, hetilapoknak, televízióknak. Az elmúlt évben a legfőbb ügyész és a megbízott sajtószóvivő folyamatos szereplői voltak a hazai híradásoknak, riportalanyként hozzájárultak ahhoz, hogy a közvéleményben reális kép alakuljon ki az ügyészség tevékenységéről. Ez az ügyészség kommunikációs stratégiájának évek óta rendkívül fontos részét képezi.

Összességében elmondható, hogy az ügyészség a média szempontjából nyitott szervezet, ennek megfelelően – szem előtt tartva a közérdekű adatok nyilvánosságára vonatkozó törvényi rendelkezéseket – gyakorlatilag minden közérdeklődésre számot tartó büntető- vagy magánjogi ügyben hiteles és pontos tájékoztatást adott. A közvélemény objektív tájékoztatását segítette elő, hogy a sajtószóvivői feladatokat ellátó ügyészek munkájuk során korrekt együttműködést alakítottak ki a sajtó- és hírközlő szervek képviselőivel.

I) Az ügyfelek tájékoztatása

A hatályos legfőbb ügyészi rendelkezések szerint az ügyészséghez panasszal, kérelemmel, bejelentéssel forduló személyeket minden ügyészségnél meg kell szervezni. Az ügyfeleket kérelmük előterjesztésekor jogaikról tájékoztatni kell. Ha az általuk előterjesztett kérelem nem tartozik az ügyészség hatáskörébe, közölni kell, hogy annak elintézésére melyik szerv az illetékes.

Ha a panasz vagy a bejelentés rendkívüli jelentőségű, a félfogadó ügyész a tárgy megjelölésével javaslatot tehet az ügyfélnek az ügyészségi vezetők által történő fogadására.

A Legfőbb Ügyészséghez forduló személyeket a Panaszirodán szolgálatot teljesítő ügyész fogadja. A Panaszirodát 2003-ban 2294 ügyfél kereste fel. Az ügyfélforgalom összetételét a beszámoló 1-3. számú mellékletei mutatják az elmúlt háromévi tájékoztatóval egybevethető szerkezetben. A 4. számú melléklet összefoglaló jellegű összehasonlítást tartalmaz a 2001-2003. év fő számaival.

A Panasziroda 2003. évi adatai igen erőteljes növekedést mutatnak az előző két évhez viszonyítva, mind arányában, mind pedig abszolút számokban. Ez jelentős részben a munkaügyi problémák, illetőleg az ingatlan-ügyek számának megnövekedésére vezethető vissza.

6. Az ügyészségi informatika

A 2000-ben elkezdett létesítési és fejlesztési munka eredményeként napjainkban az ügyészség magas szintű, korszerű informatikai támogatással rendelkezik. A Kormány abban az évben 800 millió forint támogatást biztosított az informatikai hálózat létrehozására és a nyilvántartó rendszer gyors bevezetésére. 2002-re megvalósult egy ISDN kapcsolatokra épülő, minden telephelyet érintő országos táv-adatátviteli hálózat.

A 2003. év elején az 1998-ban jóváhagyott, az 1999. január 1-jétől 2003. december 31-ig tartó időszakot felölelő, de a megváltozott körülmények miatt meghaladottá vált ügyészségi Informatikai Stratégiai Terv átalakításra került.

Az új stratégiai terv – a korábbi terv még meg nem valósított, viszont a fejlesztési koncepciónak továbbra is fontos részeit képező elemeit átvéve – változatlanul alapvető célként kezeli azt az igényt, hogy az ügyészi szervezet minden érdemi tevékenységet végző tagja az ügyészségi hálózatba kötött számítógéppel rendelkezzen, amely a munkáját támogató alkalmazások, adatok on-line elérését biztosítja.

Az országos ügyészségi informatikai hálózat (Praetor Net) keretében érhető el a gépparkjában megújult, korszerű hálózati szoftverekkel felszerelt szerverfarmmal rendelkező Informatikai Központ, illetve annak szolgáltatásai.

Az ügyészség informatikai hálózatának teljes kiépítése, jelentős költségigénye miatt csak több – egymásra épülő – szakaszban valósítható meg.

2003-ban a Phare támogatáshoz szükséges, 50%-os társfinanszírozás összegén felül, mintegy 120 millió forint állt rendelkezésre az informatikai beruházásokhoz. Ebből 10 millió forintot táv-adatátviteli és lokális hálózatfejlesztések megvalósítására, 42 millió forintot hálózatbővítésekre, 32 millió forintot a hálózat biztonságát és védelmét erősítő fejlesztésekre és frissítésekre, 36 millió forintot szoftverek fejlesztésére, hálózati integrálására, illetve a több ezer felhasználót kiszolgáló komplex hálózat biztonsági szabályzatának kidolgozására fordított az ügyészség.

Az elmúlt évben fejeződött be az első, 2001. évben megjelent PHARE támogatás során tervezett valamennyi fejlesztési projekt.

Az év második felében már 86 szervezeti egység rendelkezett a táv-adatátviteli hálózatba kapcsolt lokális hálózattal, és 1800 ügyészségi alkalmazott érte el – saját munkaállomásán keresztül, jogosultságainak megfelelően – az ügyészségi informatikai hálózat meghatározott szolgáltatásait. Ezeknek a

munkaállomásoknak a mindegyike biztosítja a felhasználók számára a szakfeladatok elvégzéséhez, a szervezeten belüli folyamatok támogatásához szükséges informatikai alapot.

A szervezeti változások, az elhelyezési körülmények módosulásához igazodva megvalósított táv-adatátviteli és lokális hálózatfejlesztések során kiemelt figyelmet fordított az ügyészség a betörés- és vírusvédelmi rendszerek szoftvereinek és adatbázisainak rendszeres frissítésére, fejlesztésére, valamint minden új eszközre történő kiterjesztésére.

A fellebbviteli főügyészségeken, illetve az egy szervezeti egységet alkotó, de külön épületben működő egységek, munkacsoportok számára a hálózat bővítése kapcsán nyílt lehetőség a hálózati szolgáltatások igénybevételére.

A hálózat szolgáltatásai kiterjednek a korszerű és gyors információ átvadást biztosító elektronikus levelezésen túl, az Internet elérésére, egyes ügyészségi adatbázisok on-line lekérdezésére.

2003-ban – külső szakértő bevonásával – megkezdjük az ügyészségi Informatikai Biztonsági Dokumentációs Rendszer kialakítását, a kapcsolódó ismeretek oktatásának előkészítését.

A PHARE támogatásból megvalósuló fejlesztések befejezésével, 2004 tavaszán, valamennyi ügyészség rendelkezik majd a táv-adatátviteli hálózat valamennyi szolgáltatását biztosítani képes eszközökkel, az informatikai eszközállomány további 804 munkaállomással bővül, valamint erősödik a teljes hálózat és munkaállomásai biztonsága.

Az ügyészi szervezet centrális szerepet tölt be a büntetőeljárásban és fontos részvevője az igazságszolgáltatásnak. Feladatai ellátásához nélkülözhetetlen adatainak megfelelő védelme, a gyors és kölcsönös információcsere szervezeten belül, valamint a társzervekkel és más országos hatáskörű szervezettel.

A bűnüldözés eredményessége, az igazságszolgáltatás hatékonysága nagymértékben múlik az azt támogató informatikai rendszerek minőségén, biztonságán, valamint az információk és adatok megbízhatóságán, hitelességén.

A fenti célok elérése érdekében ügyészség az EU támogatásokból fennmaradó összeget a létrehozott informatikai hálózat hatékonyságának, biztonságának, a bonyolult és nagy kiterjedésű hálózat menedzselhetőségének, a magas fokú rendelkezésre-állás, az adatvédelem, az információcserek hitelességének fejlesztésére fogja felhasználni.

Az ügyészség napi hatékony tevékenységéhez elengedhetetlen információkhoz való közvetlen hozzáférés lehetőségeinek kiszélesítése érdekében folyamatosan zajlik a társszervekkel történő táv-adatátviteli kapcsolatok kiépítése is. Ez biztosítja más hatóságok adatbázisaihoz való törvényes és szükséges hozzáféréseket.

Jelenleg a Belügyminisztérium Központi Hivatal és az Országos Rendőr-főkapitányság nyílt adatfeldolgozó rendszeréből, a Rendőrség Robotzsaru–Netszaru rendszeréből, a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság Fogvatartotti Rendszeréből, valamint az Igazságügyi Minisztérium Cégnyilvántartó Rendszeréből történő lekérdezésre nyílik lehetőség.

Az ügyészségi feladatok hatékonyabb ellátását részben vásárolt szoftverek segítik; ugyanakkor a szervezet sajátosságai, a jogszabályi környezet változásainak naprakészen történő követésének szükségessége a saját fejlesztésű alkalmazói rendszerek folyamatos fejlesztését igénylik.

A tárgyévben a funkcionális területekre (bérszámfejtés, könyvelés) beszerzett alkalmazói rendszerek hálózatba integrálásához szükséges szerverek és egyéb kiegészítő szoftverek kerültek telepítésre, konfigurálásra.

Az ügyészségi informatikai alkalmazások fejlesztését 2003-ban alapvetően meghatározták az ügyészségi Informatikai Stratégiai Tervben kitűzött részfeladatok, különös tekintettel az Integrált Nyilvántartási és Adatbázis-kezelő Rendszer lépcsőzetes megvalósítására, mely azonos fejlesztői környezetben, azonos adatbázis-kezelő segítségével történik.

Az új Be. 2003. július 1-jei hatálybalépése miatt valamennyi büntetőjogi szakterületi rendszer fejlesztése, az adatbázis szerkezetek részletes módosítása volt a legfontosabb feladat.

Az ügyészség központi nyilvántartó informatikai rendszere, az Összesített Adatállomány (Praetor Praxis) minden büntetőeljárással érintett büntetett nyilvántartását tartalmazó országos adatbázis analizálását és az összefüggések felderítését szolgálja. Kiemelkedő fontosságát mutatja, hogy a rendszer felhasználásával a 2003. évben 32.454 fő vonatkozásában szolgáltatott adatot az ügyészség a törvényi felhatalmazással rendelkező katonai és civil nemzetbiztonsági szolgálatok megkeresése nyomán.

Ezen túlmenően kiemelt figyelmet kapott a magánjogi és közigazgatási jogi terület ügyviteli programrendszerének kialakítása, az ügyészségi informatikai hálózatról (Intranet) elérhető szolgáltatások bővítése.

Az egységes ügyészségi informatikai bázis szemléletére alapozva az elmúlt évben munkabizottságot hoztunk létre, melynek feladata annak feltárása, hogy melyek azok az igények és lehetőségek, amelyek biztosítják a katonai ügyészségek – egyedileg üzemeltetett gépparkjának – hálózatba kapcsolását, illetve az országos ügyészségi hálózatba történő integrálását.

2003-ban tovább fejlődtek az informatikai rendszerrel összefüggő személyi feltételek is: lehetőség nyílt arra, hogy valamennyi fővárosi és a megyei főügyészségeken legalább két informatikus álláshely legyen betölthető. Ez biztosítja a területi rendszergazdák megnövekedett feladatainak, a helyi hálózatok karbantartásának zökkenőmentes ellátását.

Az ügyészség képviselői rendszeresen részt vesznek Információs Társadalom Koordinációs Tárcaközi Bizottság munkájában.

A nemzetközi együttműködés területén kiemelendő az Európai Unió OLAF AFIS programjához történő csatlakozás, annak technikai feltételeinek megteremtése, rendszergazda biztosítása, valamint az ügyészségi részvétel az Európai Unió informatikai együttműködését támogató interim program magyar munkacsoportjában.

Az ügyészség a 2003. évben is teljesítette a közérdekű információk szolgáltatásának törvényes kötelezettségét. 2003 szeptemberétől az ügyészség havi frissítéssel közzéteszi internetes honlapján a nyomozás és a vádemelés során alkalmazott kényszerintézkedések megoszlásával kapcsolatos statisztikai adatokat. Ennek tudható be, hogy az egyedi statisztikai adatkérések száma mintegy 25%-kal csökkent (2002: 238, 2003: 179).

Továbbra is megjelentetjük az évek óta megszokott statisztikai kiadványokat, amelyek a közvélemény mellett tájékoztatást adnak az Országgyűlés elnökének és alelnökeinek, az Alkotmánybíróság és az Országos Igazságszolgáltatási Tanács elnökeinek, az Országgyűlés Alkotmány- és Igazságügyi, Emberi Jogi, Kisebbségi és Vallásügyi, valamint Rendészeti Bizottságainak, a parlamenti pártok frakcióvezetőinek, az Igazságügyi Minisztériumnak, valamint az országgyűlési biztosoknak a bűnözés, a bűnüldözés, a vádképviselés, az ügyészségi ügyforgalom aktuális adatairól.

Az ügyészség 2003-ban is megjelentette, és valamennyi országgyűlési képviselőnek megküldte az elmúlt évek legfontosabb bűnözési, bűnüldözési és igazságszolgáltatási adatait tartalmazó, rövid összeállítást. Ennek angol nyelvű változatát a szervezet a külkapcsolatok felvétele során is hasznosítja.

A központilag ellenőrzött és jóváhagyott információs rendszereink változatlanul részesei a Kormány Országos Statisztikai Adatgyűjtési Programjának (OSAP).

7. Az ügyészség nemzetközi tevékenysége

A) Nemzetközi kapcsolatok

Az ügyészség nemzetközi kapcsolatrendszere sokrétű és kiterjedt. Az ügyészi munka nemzetközi aspektusai évek óta egyre nagyobb súlyt kapnak, ennek következtében a szélesebb értelemben vett Európában és azon kívül csakúgy, mint az Európai Unión belül az ügyészségek nemzetközi együttműködésének intenzitása növekszik. Ennek oka nyilvánvalóan az államhatárokat nem ismerő szervezett bűnözésben, a nemzetközi terrorizmusban és más globális jelenségekben rejlik. Az új tendenciák és kihívások fényében az egyes államok ügyészségei között a partnerkapcsolatok világszerte felértékelődnek, hiszen nyilvánvaló, hogy a nemzetközi szervezett és egyéb bűnözéssel szemben csak a nemzeti ügyészségek közös erőfeszítése és összehangolt fellépése hozhat sikert.

Az ügyészség nemzetközi kapcsolatai ugyanakkor évek óta a magyar külpolitika tartós törekvéseivel összhangban alakulnak. A korábbi évekhez hasonlóan 2003-ban is prioritást élvezett az Európai Unió tagországainak ügyészségeivel való kapcsolatok szorosabbra fűzése, összhangban a csatlakozás követelményeivel. Változatlanul kiemelt jelentőségű a jó munkakapcsolatok ápolása és továbbfejlesztése a szomszédos országokkal, figyelemmel arra is, hogy a nemzetközi jogsegélyforgalom jelentős része ezekkel az országokkal bonyolódik. A nemzetközi szervezett bűnözés, a korrupció és a terrorizmus elleni harcban vitt globális szerepe folytán fontosnak tartjuk a jól kiépített szakmai kapcsolatokat és rendszeres kontaktusokat az Amerikai Egyesült Államok illetékes szerveivel.

Az ügyészség nemzetközi aktivitásának köre magában foglalja a felső és alsóbb szintű két- és többoldalú találkozókat, a különböző kormányközi és egyéb nemzetközi szervezetek munkájában való – elsősorban szakértői – közreműködést, a nemzetközi tudományos közéletben való ügyészi részvételt, illetve a nemzetközi bűnözés elleni hatékony fellépés érdekében a jó nemzetközi munkakapcsolatok és kollegiális viszony előmozdítását és fenntartását. A nemzetközi kapcsolatok egyik emelője az a számos tanulmányút és tapasztalatcsere-látogatás, amelyet az EU-hoz tartozó és más országok, illetve nemzetközi szervezetek ajánlanak fel évek óta egyre nagyobb számban nyelveket jól beszélő ügyészeknek.

A 2003. év folyamán a külföldi munkatalálkozóknak és egyéb rendezvényeknek 135 – a teljes ügyészi létszám mintegy 10%-át kitevő – magyar ügyész résztvevője volt. Hasonlóan magas volt azoknak az ügyészeknek a száma, akik a nemzetközi szakmai programok magyarországi rendezvényeinek résztvevői voltak.

A fenti tendenciák és főbb vonások által jellemzett nemzetközi kapcsolatok körében kiemelést érdemelnek a következők:

Noha a legfőbb ügyésznek a többoldalú – elsősorban az EU és az Európa Tanács által szervezett – nemzetközi rendezvények keretében 2003-ban is módja volt találkozni számos külföldi kollégájával, továbbra is fontos szerepet játszottak a kétoldalú legfőbb ügyészi munkalátogatások, ennek keretében a tapasztalatok kölcsönös kicserélése és a konzultációk. 2003-ban ilyen felső szintű kétoldalú munkatalálkozó zajlott le a holland, finn, bajor, szlovén, cseh és szlovák relációban.

2003-ban ismét látványos fejlődési szakaszon mentek át a holland-magyar ügyészségi kapcsolatok. A legfőbb ügyész Hollandiában tett augusztusi munkalátogatása során nem csupán a holland igazságszolgáltatás prominens képviselőivel találkozott, de betekintést kapott a vezetői irányító tevékenység napi gyakorlatába is. A hivatalos megbeszélések egyik eredményeként a két ügyészi szerv vezetője 2003 októberében az EU legfőbb ügyészeinek Weimarban tartott soros konferenciáján (EUROJUSTICE konferencia) ünnepélyes keretek között magyar-holland ügyészségi megállapodást írt alá. E megállapodás nem csak konkrét büntetőügyekben irányoz elő együttműködést, de kiterjed az európai uniós harmadik pilléres kérdésekben való kétoldalú egyeztetésekre, továbbá a képzés, informatika, ügyészségi biztonság, stb. terén való együttműködésre is.

Említést érdemel, hogy a 2002 augusztusában aláírt holland-magyar igazságügyi partnerségi megállapodás (Matra program) alapján is fontos ügyészségi programok zajlottak 2003-ban holland támogatással.

A hágai látogatás alkalmat adott a legfőbb ügyésznek a Milosevics ügyet tárgyaló Nemzetközi Törvényszék meglátogatására is, ahol igen szívélyes, nemzetközi büntetőjogi tevékenységét és a konkrét jogsegélyügyekben való magyar ügyészi közreműködést igen pozitívan értékelő fogadtatásban volt része a Bíróság főügyésze és vezető munkatársai részéről.

A magyar-finn ügyészségi kapcsolatok keretében a magyar legfőbb ügyész 2002. évi hivatalos finnországi látogatásának viszonzásaként 2003-ban Magyarországra látogatott a finn legfőbb ügyész és két munkatársa. A látogatás

főbb témái a két ország ügyészségének alkotmányos helyzete és tevékenysége, az ügyész növekvő szerepe a nemzetközi bűnügyi együttműködésben, az új nemzetközi instrumentumok, valamint a magyar ügyészség uniós csatlakozásra való felkészülésének helyzete voltak.

A legfőbb ügyész 2003 márciusában a bajor igazságügy-miniszter meghívására részt vett Münchenben az „Európai normák és az igazságügy átalakulása” című Kelet-Nyugat Jogi Konferencián Münchenben, ahol a bajor igazságügy-miniszterrel folytatott tárgyaláson túl megbeszélést folytatott a bajor legfőbb ügyésszel is, és felszólalt a régió igazságügyi minisztereit, illetve legfőbb ügyészeit tömörítő pódiumbeszélgetésen. A hagyományosan kitűnő bajor kapcsolatokat tovább erősítette a legfőbb ügyész októberi újabb müncheni látogatása, ugyancsak a bajor igazságügy-miniszter meghívására. A látogatások alkalmával a legfőbb ügyész a tartományi ügyészség és bíróság képviselőivel folytatott szakmai megbeszéléseket, elsősorban a magyar ügyészek bajorországi továbbképzéséről, valamint a bűnügyi együttműködés elmélyítésének lehetőségeiről.

A közép-európai régió és a szomszédos országok közötti kapcsolatok elmélyítése jegyében számos magas szintű találkozóra került sor.

2003 májusában hivatalos látogatást tett Magyarországon a szlovén legfőbb ügyész. A program keretében – amint más felsőszintű látogatások esetében is – a szlovén küldöttség nem csupán ügyészségi vezetőkkel, de az igazságügy-miniszterrel, az Alkotmánybíróság elnökével, az országgyűlés alelnökével és a jogi szakma más prominens képviselőivel is igen értékesnek minősített megbeszéléseket folytatott.

A cseh ügyészséggel ápoltt intenzív kapcsolatokat újabb állomását jelentette 2003 szeptemberében a cseh legfőbb ügyész magyarországi hivatalos látogatása. A küszöbön álló európai uniós csatlakozásra figyelemmel a tárgyalások középpontjában a még hátralévő feladatok, a jogalkotás helyzete, az uniós keretekben várható új együttműködési megoldások, a súlyos gazdasági, pénzügyi, korrupciós és kábítószerrel összefüggő bűncselekmények elleni hatékonyabb fellépés lehetőségei, illetőleg az ügyészség alkotmányos helyzete álltak.

A szlovák ügyészséggel a napi munkakapcsolatok szintjén létező, kitűnőnek minősíthető együttműködés 2003-ban folytatódott. Ennek keretében 2003 novemberében hivatalos látogatáson járt Magyarországon a szlovák legfőbb ügyész, több vezető munkatársa kíséretében. Emellett említést érdemel a szlovák legfőbb ügyész első helyettesének és a kassai főügyész helyettesének Komárom-Esztergom megyei látogatása, a Kassai Főügyészség ügyészeinek

Borsod-Abaúj-Zemplén megyei látogatása, a szlovák legfőbb ügyészségi ügyészek látogatásai az új büntetőeljárási törvény, illetve a fellebbviteli főügyészségek működésének tanulmányozása céljából, stb. A kollegiális kapcsolatok körében megemlítendő a német relációhoz hasonlóan meglévő, hagyományosan jó sportkapcsolatok is, amelyek segítik az ügyészeket abban, hogy személyes ismeretségeket kössenek, és ennek előnyeit munkakapcsolataikban kamatoztassák.

Az Amerikai Egyesült Államokkal fenntartott kapcsolatok keretében a legfőbb ügyész, illetve helyettese 2003 folyamán több USA igazságügy-minisztériumi – főleg ügyészi – küldöttséget fogadott. Az USA részéről komoly az igény az együttműködés további fejlesztésére, és ennek érdekében 2003. folyamán számos amerikai kezdeményezés történt. Kiemelt fontosságot tulajdonít mindkét fél a továbbképzést szolgáló tréningeknek, amelyek közül számos zajlott 2003-ban Magyarországon. Hasonló céllal az amerikai fél meghívására decemberben a Legfőbb Ügyészség és a Fővárosi Főügyészség kiemelt ügyekkel foglalkozó részlegéből több ügyész járt tanulmányúton New York-ban és Miami-ban.

A magyar legfőbb ügyész rendszeres résztvevője az EU tagországok legfőbb ügyészei számára évente megrendezett EUROJUSTICE konferenciáknak. 2003-ban a soros EUROJUSTICE konferenciát Weimarban rendezték, amelyen azonban már – a leendő EU tagországok közül egyedül és elsőként – a magyar legfőbb ügyész nem egyszerű résztvevőként, hanem a szervezők által felkért előadóként vett részt. A felkérésnek megfelelően előadása az ügyészi munka minőségét meghatározó tényezőkkel foglalkozott.

A legfőbb ügyész a 2003. évben is közreműködött az Európa Tanács munkájában. Az Európa Tanács tagországi legfőbb ügyészeinek Éves Konferenciáján – amelyet „az ügyészség és a politika kapcsolata” címmel ezúttal Pozsonyban rendeztek meg – legfőbb ügyész helyettesi szinten képviseltette magát.

A közelgő uniós csatlakozás jegyében számos középszintű találkozóra került sor. Ilyen volt egyebek között a Nyugat-Dunántúli Régió, valamint a Bécsi és Burgenlandi Tartományok ügyészi munkatalálkozója a 2003. év során Hévízen, illetve Keszthelyen. A tanácskozás aktuális témái az új magyar Be. alkalmazásának, a négyszintű igazságszolgáltatási rendszer bevezetésének tapasztalatai, az EU tagállamaival folytatott bűnügyi együttműködés jövőbeli új formái voltak.

A nemzetközi szervezetek munkájában való szakértői ügyészi közreműködés szempontjából mindenekelőtt az Európa Tanács érdemel

kiemelést, különösen a PC-R-EV, PC-TI, PACO és a GRECO keretében folyó tevékenység. A korábbi évek gyakorlatának megfelelően az Európa Tanács 2003-ban is folyamatosan igénybe vette magyar ügyészek közreműködését (elsősorban a pénzmosás és a terrorizmus elleni fellépés, valamint a korrupció kérdéskörét érintő szakértői és nemzeti szabályozásokat vizsgáló tevékenységben).

Az Egyesült Nemzetek Szervezetével való együttműködés keretében speciális szakmai terület a Jugoszlávia területén elkövetett bűncselekmények ügyében eljáró Nemzetközi Törvényszék megkereséseinek teljesítése.

A bilaterális kapcsolatokban a szakmai kontaktusok spektruma igen széles: tudományos konferenciák, szemináriumok, tanulmányutak, tapasztalatcsere-látogatások. Ezek szervezői közül kiemelést érdemelnek a német tartományok igazságügyi minisztériumai, a Német Alapítvány a Nemzetközi Jogi Együttműködésért, a francia bírák és ügyészek posztgraduális képzését végző Ecole Nationale de la Magistrature, a holland Igazságügyi Minisztérium, a trier-i Európai Jogi, valamint Bírói Akadémia. Az általuk felajánlott nagyszámú lehetőséget elsősorban fiatal, nyelveket beszélő ügyészek veszik igénybe, akik rendszeresen referátumokkal, előadásokkal járulnak hozzá e rendezvények sikeréhez, természetesen idegen nyelven.

A bilaterális kapcsolatokban viszonylag új jelenség a főügyészségek valamely EU-tagország (pl. Hollandia, Franciaország, stb.) egy-egy régiójának főügyészségével kiépített ún. twinning kapcsolata. E kapcsolatok keretében rendszeresek a kölcsönös látogatások és tapasztalatcserek. A határmenti főügyészségek hagyományosan kölcsönös jó munka- és kollegiális kapcsolatokat tartanak fenn a szomszédos országok határmenti ügyészségeivel. 2003-ban Borsod-Abaúj-Zemplén megyei főügyészségi küldöttség járt Kassán, Nógrád megyei főügyészségi küldöttség Besztercebányán, Zala megyei főügyészségi küldöttség Muraszombaton.

Az Ügyészek Országos Egyesületének tevékenysége hozzájárul az ügyészség és az ügyészek nemzetközi kapcsolatainak szélesítéséhez. Az egyesület – hivatali támogatással - 2003. évben is sikerrel szervezte és rendezte meg a nagyszabású Kriminálexpo szakkonferenciát és nemzetközi konferenciasorozatot, amely első alkalommal adott otthont európai regionális ügyészi egyesületi találkozóknak, illetve civil szervezetek bűnmegelőzést szolgáló programjainak. A mintegy százhusz országot reprezentáló Ügyészek Nemzetközi Egyesülete végrehajtó bizottságának - egy katonai főügyészségi ügyész személyében - 2003 folyamán is volt magyar tagja, akit e tisztségre újjáválasztottak és részt vett az egyesület Washingtonban (D.C.) tartott kongresszusán.

Külön kell említeni a Katonai Főügyészség viszonylagos önállósággal ápolt nemzetközi kapcsolatait.

Az elmúlt évben a katonai főügyész által fogadott ír, svájci, spanyol és román katonai főügyészi delegációk látogatása egyaránt hasznosnak bizonyult, de kiemelhető az akkor még NATO-felvétel előtt álló román kollégák érdeklődése a szövetséges hadseregek tagjai által egymás országaiban, illetve egymás sérelmére elkövetett bűncselekményeinek megítélése, az ezekkel kapcsolatos eljárási megoldások iránt. A spanyol delegációval való eszmecserék az általános tájékoztatáson túl lehetőséget adtak a nemzetközi békefenntartó (ellenőrző) tevékenységben való együttműködés során felvetődött problémák megbeszélésére is.

Az írországi katonai büntetőjogi, eljárási és szervezeti megoldások megismerése, és a mi berendezkedésünk megismertetése az Európai Unióba való belépésünk előtt (az akkor még csak esedékes ír elnökségre is tekintettel), különös hangsúlyt kapott.

A Katonai Főügyészség a Magyar Katonai Jogi és Hadijogi Társasággal közösen tavaly az immár 6. Nemzetközi Katonai Büntetőjogi Konferenciát szervezte meg. „A katonai parancsnok szerepe a katonai bűncselekmények miatti eljárásban” címmel meghirdetett konferencia nagy nemzetközi érdeklődést váltott ki; a hazaiakon kívül 27 országból 42 vezető beosztású katonai jogász vett részt a vitában.

B) Jogsegély-ügyek

A bűnözésben egyre inkább jelenlevő nemzetközi elem széleskörű, egyes esetekben több országra is kiterjedő nemzetközi együttműködést igényelt. A más államokkal folytatott együttműködés lehetőségei a Be. új szabályai következtében tovább bővültek.

A nemzetközi bűnügyi jogsegélyről szóló 1996. évi XXXVIII. törvény rendelkezése szerint nyomozati szakban levő bűnügyekben a jogsegély kérője és fogadója a legfőbb ügyész, aki dönt a teljesítés tárgyában, és különböző intézkedéseket tesz, illetve tehet.

Az elmúlt évben 5301 külföldi követett el hazánkban, főleg vagyon elleni bűncselekményt. Ehhez kapcsolódó adat, hogy a külföldi sértettek sérelmére elkövetett bűncselekmények száma 8612 volt.

A nem magyar állampolgár felelősségre vonására általában Magyarországon kerül sor. A vádlott távollétében 706 vádemelés történt. Több, általában közlekedési bűncselekményt elkövető nem magyar állampolgár részére engedélyezte az ügyész biztosíték letétbe helyezését.

A büntetőeljárás átadását, feljelentés megtételét az elkövető hazai hatóságaihoz célszerűségi szempontok indokolhatják. A 2003. évben külföldi államnál 101 feljelentést tettünk, és 77 ügyben kezdeményeztük a büntetőeljárás átvételét. Hozzánk 76 átvételre irányuló megkeresés érkezett magyar állampolgároknak külföldön elkövetett bűncselekménye miatt.

A jogsegély különböző formái közül az eljárási jogsegély bír különös jelentőséggel a nyomozások eredményességének, a kár megtérülésének biztosítása, az elkövető személyének megállapítása szempontjából. 2003-ban 708 eljárási jogsegély kérelmet intéztünk külföldi hatóságokhoz különböző eljárási cselekmények elvégzését kérve. Ezek közül még mindig a legmagasabb a külföldön tartózkodó személyek tanúkénti kihallgatására irányuló kérelmek száma.

Jogsegélykérelmeink egy, illetve ismert gyanúsított esetében két éven belüli teljesítését a külföldi hatóságnál szorgalmazzuk, tehát a jogsegély ne vezessen a büntetőeljárás elhúzódásához, ugyanakkor a tipikusan nemzetközi bűnkapcsolatban megvalósuló szervezett bűnözés, a kábítószerrel visszaélés, pénzmosás elleni együttes fellépés még gyorsabb reagálást, hatékonyabb együttműködést kíván.

A pénzmosás miatt indult bűnügyek esetében gyakorta előfordul, hogy az alap- és a járulékos cselekmények miatti eljárást különböző országokban folytatják. Pusztán ez a tény a jogsegélykérelmek sorozatát indukálja. Különböző, a fenti tárgyban született nemzetközi egyezményekhez történő csatlakozással elköteleztük magunkat az „eszközök és a jövedelem elkobzásának” lehetősége mellett is. Ezek feltárása is jogsegély útján történhet.

A tavalyi évben 457 jogsegély kérelmet intéztek hozzánk a külföldi igazságügyi hatóságok. Elutasított kérelem nem volt. A jogsegélykérelmek teljesítésének időtartama általában 4-5 hónapra tehető, bár nem ritkák a néhány nap alatt elintézett ügyek sem. Ez a kért segítség mértékének függvénye. A jogsegély megkeresések teljesítése során megkülönböztetett figyelmet fordítunk a gyorsaságra, s arra, hogy az általunk szolgáltatott adatok a külföldi eljárásban felhasználhatók legyenek.

A bűnözés nemzetközi összefüggései a 2003. évben is szükségessé tették a katonai ügyészség tevékenységében is a nemzetközi jogsegély különféle

formáinak alkalmazását. A katonai ügyészség összesen 19 jogsegély ügyben járt el, különösen az európai országok tekintetében.

C) Az Európai Unióhoz való csatlakozás

Az ügyészségen 2003-ban kiemelt feladatként folyt az Európai Unió keretében megvalósuló igazságügyi együttműködésre való felkészülés, az ügyészek EU jogi képzése, a tagállamok jogával való megismertetése, a megfelelő informatikai háttér megteremtése, az ún. kiemelt bűncselekményekkel foglalkozó szervezeti egységek megerősítése, a különféle igazságügyi együttműködési formákba való sikeres bekapcsolódásra történő felkészülés érdekében.

A „Bírák, ügyészek EU jogi képzése” című PHARE HU 0103-02 program keretében 2002. májustól 2003. decemberéig 680 ügyész, titkár, fogalmazó kapott képzést. A program 2003-ban 5 alapképző szemináriumot (200 fő), 5 büntetőjogi specializációs szemináriumot (200 fő), 1 magánjogi, közigazgatási jogi szemináriumot (50 fő), három külföldi tanulmányutat (25 fő), továbbá az ún. nemzeti trénerek (30 fő) képzésére 2 egymásra épülő szemináriumot foglalt magában. A korábbi – Belügyminisztériummal közös – PHARE program során 450 ügyész kapott európai uniós képzést. Az ismertetett központi programokkal sikerült elérni azt, hogy a csatlakozás időpontjáig közel a teljes ügyészi állomány rendelkezik európai uniós alapismeretekkel, illetve a feladatok ellátásához szükséges speciális ismeretekkel. A csatlakozás után a folyamatos továbbképzést az ügyészség a saját tréneri segítségével képes lesz biztosítani.

Szintén e program keretében került sor a 30 ügyészségi nemzeti tréner kiképzésére, akinek a feladata az uniós jogi képzés folyamatos biztosítása.

A nyelvi képzés terén 2003-ban az egyéni nyelvtanulás ösztönzése volt a kitűzött cél. Az ügyészség 2003-ban 23 fővel kötött nyelvtanulást támogató tanulmányi szerződést. A nemzetközi intézmények által, illetve kétoldalú kapcsolatok eredményeként kapott meghívások alapján 2003-ban 80 ügyész, ügyészségi titkár, illetve ügyészségi fogalmazó vett részt a nyelvtudás elmélyítését szolgáló külföldi képzési programon. Mivel az ügyészségi fogalmazók felvételénél alapkövetelmény az idegen nyelv(ek) ismerete, belépésükkel tovább javult a szervezeten belül az idegen nyelven kommunikációképes ügyészségi alkalmazottak aránya.

A komplex ügyészségi számítástechnikai fejlesztést szolgáló PHARE programok közül az első fázisát jelentő PHARE HU 0007-01 sz. program végrehajtása 2003-ban befejeződött. A második fázist jelentő PHARE HU 0205-

01 sz. program végrehajtása adminisztratív problémák miatt a tervezettnél később indult, de eredetileg tervezett célkitűzéseinek megvalósítására 2003-ban sikerült szerződést kötni.

Az Európai Igazságügyi Hálózat két kijelölt magyar kontaktpontjának egyike a Legfőbb Ügyészségen működik. A Hálózatba való bekapcsolódás szervezeti, személyi és technikai feltételeit megteremtettük. Az Európai Igazságügyi Hálózat komplex adatbázisának magyar része (különös tekintettel az igazságügyi atlaszra és az ún. fiches belges-re) az Igazságügyi Minisztériummal való együttműködés keretében 2003. végére gyakorlatilag elkészült.

Az ügyészségen kívül eső okok miatt 2003 folyamán sajnos kevésbé volt sikeres az EUROJUST munkájába való bekapcsolódásra történő felkészülés, noha a magyar EUROJUST kontaktpont a Legfőbb Ügyészségen sikeresen működik. Annak ellenére, hogy az Ütv. és az Üsztv. módosítására irányuló javaslat nem került az Országgyűlés napirendjére, a tagállamként működés programja és költségvetési feltételeinek megteremtése keretében a Legfőbb Ügyészség 2003-ban számolt azzal – tekintettel az EUROJUST felállításáról rendelkező tanácsi határozat rendelkezéseire és a tagállamok gyakorlatára –, hogy a csatlakozáskor az EUROJUST-ba magyar nemzeti tagként egy ügyészt Hágába ki kell küldeni.

2003 folyamán a legfőbb ügyész a Külügyminisztérium felkérésére kijelölte az Európai Unió Tanácsa mellett működő munkacsoportok, illetve az Európai Bizottság mellett működő bizottságok és munkacsoportok ügyész tagjait, akik az átmeneti időszakban is folyamatosan részt vesznek a jogszabály-veleményezési munkában.

A csatlakozásra való felkészülés egyik kiemelt szegmense volt 2003-ban is az EU pénzügyi érdekeinek hatékony védelme. A fent már hivatkozott „Bírák és ügyészek EU jogi képzése” című PHARE program szemináriumainak egyik kiemelt témája volt ez a terület.

Folyamatos és jó munkakapcsolatokat ápolunk az OLAF magisztrátusokat tömörítő egységével és a Pénzügyminisztériumon belül működő OLAF Koordinációs Irodával. 2003-ban kijelölésre kerültek az ügyészségi OLAF kontaktszemélyek, és aktívan részt veszünk az OLAF és a csatlakozó államok kapcsolatainak elmélyítését szolgáló PHARE programban.

A közösségi jogforrásokhoz való hozzáférés – a szakterületen dolgozók számára a Celex, illetve a magyar nyelvre lefordított joganyag tekintetében a

vonatkozó adatbázisokhoz való internetes hozzáférés biztosítása formájában – minden ügyész számára adott.

8. Az ügyészség személyügyi helyzete

A) Az ügyészség személyügyi helyzete

A Magyar Köztársaság ügyészségének helyzetét személyügyi szempontból a 2003. évben is az előző évekre jellemző folyamatok határozták meg: az ügyészi hivatás megőrizte szakmai tekintélyét, erkölcsi tartását; a szervezet objektív okokra visszavezethetően változatlanul elviselhető mértékű létszámpiánnyal működik; az utánpótlás biztosított.

Indokolt kiemelni, hogy 2003-ban a fellebbviteli főügyészségek létrehozása, a szabálysértési jogterület változása és az új Be. alkalmazása az ügyészségi alkalmazotti létszám bővítését igényelte. Ennek megfelelően az ügyészi feladatnövekedéshez biztosított költségvetési forrásokból 137 ügyészi álláshely kialakítására volt lehetőség.

A központi álláshely tartalékban rendelkezésre álló ügyészi álláshelyekből a tavalyi évben 134 ügyészi álláshely került a területi ügyészségek közötti felosztásra, amelyet követően lehetőség nyílt az álláshelyek pályáztatására, majd a megpályázott ügyészi álláshelyek betöltésére.

A munkaerőmozgás vizsgálata során szembetűnő, hogy a kinevezések aránya az előző évekhez viszonyítva jelentős eltéréseket mutat. A 2002. évi 40-nél szemben az elmúlt évben összesen 146 ügyész kinevezése történt meg. Ez egyrészt az engedélyezett (betölthető) ügyészi álláshelyek számának már említett növekedésével, másrészt az ügyésszé kinevezhető titkárok – a korábbi évekhez viszonyított – nagy számával indokolható.

Az ügyészi kinevezés feltételeinek szigorítását követően kinevezett fogalmazók viszonylag nagyobb csoportja esetében ugyanis a 2003. évben telt le a jogszabály által – kinevezési feltételeként – előírt 3 év kötelező fogalmazói és további 1 évi kötelező titkári működés.

Az utóbbi esztendőben – a korábbi évhez hasonlóan – az éves személyügyi és továbbképzési terv mellett készített hosszú távú terv alapján, a várható változásokra figyelemmel határoztuk meg a kinevezhető fogalmazók számát. A 2003-ban felvett fogalmazók száma 81, az ügyészségi titkároké pedig 84 (a 2002. évben kinevezettek száma 124, illetve 125) volt.

A 146 ügyészi kinevezéssel szemben összesen 42 ügyésznek szűnt meg a szolgálati viszonya (2002-ben 45 ügyésznek). A 2002. évhez viszonyítva növekedés érzékelhető a titkári és a fogalmazói szolgálati viszony megszűnések számában. Míg a 2002-ben 2 ügyészségi titkár és 1 fogalmazó szolgálati viszonya szűnt meg, addig 2003-ban 4, illetve 7 a megszűnések száma. Ezzel együtt a korábbi évek adatait is figyelembe véve a megszűnés aránya nem tekinthető kiugrónak.

A korábbi évekhez hasonlóan megállapítható, hogy az érdeklődés az ügyészi pálya iránt változatlanul számottevő. Az utánpótlás helyzete egyértelműen kedvezőként értékelhető.

A viszonylag nagy számú ügyészi kinevezés ellenére a korábbi évekhez hasonlóan most is említést érdemel a létszámhiány, amely az előző évi 9,4%-ról 10,8%-ra növekedett. Az emelkedés oka elsősorban az engedélyezett ügyészi létszám nagyobb arányú növekedésében keresendő. A rendelkezésre álló be nem töltött ügyészi létszám felhasználása ugyanis – a kívülről pályázók viszonylag csekély érdeklődése, valamint a kinevezhető ügyészségi titkárok meghatározott száma miatt – csak fokozatosan lehetséges.

Hasonlóan a korábbi évek tapasztalataihoz, az ügyészi állásokra kiírt pályázatok a más pályán dolgozó jogászok körében kevésbé voltak sikeresek, mint a pályakezdeknél. A pályázatok egy részére egyáltalán nem volt jelentkező, míg másik részénél a korábban már sikertelenül pályázók kísérelték meg ismételten a felvételüket. Ez az eredmény az ügyészi munka, az ügyészségi szolgálat kötöttségeivel magyarázható. Lényeges változást egyelőre az ügyészi illetményben bekövetkezett növekedés sem eredményezett.

A 2003. évet illetően indokolt utalni a fegyelmi eljárásokra. Az utóbbi években ezen a téren lényegi változás nem következett be, így módon az ügyészi szervezet fegyelmi helyzete változatlanul és egyértelműen jónak értékelhető.

Az elmúlt évben létesült a Fővárosi, a Szegedi és a Pécsi Fellebbviteli Főügyészség, valamint a Katonai Fellebbviteli Ügyészség. Az új szervezeti egységek létrehozása és a tényleges működés megkezdése zökkenőmentesen történt.

B) Az ügyészek képzése, továbbképzése

A 2003. évben az ügyészi szervezet teljesítette a képzési, továbbképzési tervét. A központi továbbképzés tervezésénél prioritást kapott az új Be. oktatása, az ügyészség szakmai, informatikai, idegen nyelvi felkészítése az európai uniós

csatlakozásra, valamint a strukturális átalakítás és a személyi változások következtében jelentkező képzési igények teljesítése.

A tervben célként tűztük ki azt, hogy a Be. 2003. július 1-jei hatálybalépéséig minden ügyész, titkár, fogalmazó, nyomozó a feladatok folyamatos ellátásához szükséges jogszabályi és egyéb ismereteket megszerezze. A fenti célt csak többlépcsős oktatással lehetett elérni: Az első ütemben (március, április hónapban) négy egyhetes tanfolyamon összesen 120 vezető beosztású ügyész kapott képzést. A második ütemben (május, június hónapban) a főügyészségek szervezték meg az oktatást, amelyen esetenként – az ügyészeken, titkárokon, fogalmazókon kívül – bírák, rendőrségi vezetők is részt vettek. Az előadók a központi tanfolyamon képzett vezetők voltak. A harmadik ütemben – már a törvény hatálybalépését követően – a főügyészségeken újabb konzultációkat tartottak, majd október hónapban a főügyész-helyettesek részvételével egyhetes központi tanfolyamon összegezték a tapasztalatokat. E többlépcsős oktatásnak köszönhetően volt elérhető a „zökkenőmentes” átállás az új rendelkezésekre, illetve jogintézményekre. Ehhez hozzájárult az is, hogy az egységes szerkezetbe foglalt büntető jogszabályok gyűjteményét, a legfőbb ügyészi utasításokat és a Legfőbb Ügyészség által kiadott állásfoglalásokat minden ügyész számára hozzáférhetővé tettük.

Az európai uniós képzéshez hozzájárultak még a külföldi konferenciák, tanulmányutak, de ezt szolgálta a posztgraduális tanulmányokon részt vevő ügyészek támogatása is. Az, hogy a jogi szakvizsgán 2003 szeptemberétől önálló tantárgy lett az európai jog, biztosítja, hogy minden leendő ügyész (titkár) a megfelelő ismeretek birtokában kezdhesse az ügyészi pályát.

A szervezeti és működési reformból adódó képzési feladatokra kiemelt figyelmet fordítottunk: 8 saját szervezésű szakmai tanfolyamot tartottunk az ügyészség balatonlellei oktatási központjában összesen 270 ügyész részvételével. Többek között továbbképzés volt a közlekedési ügyészi feladatok helyi ügyészségekre telepítése miatt az újonnan megbízott közlekedési ügyészek számára, a Központi Ügyészségi Nyomozó Hivatal munkatársai részére, vezetői tréning az év során kinevezett és megbízott magas beosztású vezető ügyészek számára. A Belügyminisztérium, a Külügyminisztérium, az Országos Rendőrfőkapitányság, a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága, továbbá más hazai és külföldi intézmények, alapítványok belföldi rendezvényein – költségátvállalással, ügyész előadók biztosításával, esetenként szervezési segítséggel – gondoskodtunk az ügyészek minél nagyobb számban való jelenlétéről. Mintegy 300 ügyész volt résztvevője ilyen konferenciának. Jelentősége miatt kiemelendő az USA Igazságügyi Minisztériuma szakértőinek közreműködésével a pénzmosás, továbbá a kiemelt személyek korrupciós cselekményei tárgyában tartott szeminárium (25-25 ügyész részvételével).

A külföldi tanulmányutakon, tapasztalatszeréken, konferenciákon való részvétel fontos része az ügyészek továbbképzésének: elsősorban a nemzetközi bűnügyi együttműködés, a korrupció és a szervezett bűnözés, a pénzmosás volt tárgya a nemzetközi szemináriumoknak. Egyéni, illetve csoportos tanulmányutakon a meghívó ország jogrendszerének tanulmányozására nyílt lehetőség. Kétoldalú kormányközi és ügyészségi kapcsolatok, nemzetközi intézmények, alapítványok, európa tanácsi rendezvények, európai uniós felkészülést célzó programok alapján váltak lehetővé a külföldi utazások. A külföldi rendezvényeknek, konferenciáknak, tanulmányutaknak 90 olyan ügyész, titkár, fogalmazó résztvevője volt, aki a rendezvény munkanyelvének megfelelő, megbízható nyelvtudással rendelkezett.

Az idegennyelv-tudási arányok tovább javultak. 2003. végén az ügyészi állomány 43%-a rendelkezett legalább egy nyelvből közép- vagy felsőfokú nyelvvizsgával. A legfőbb ügyészségi ügyészek esetében ez az arány 42%, a területi ügyészségi ügyészeknél 32%, titkároknál 59%, fogalmazók között 80%. Az uniós csatlakozás szempontjából kiemelendő néhány további adat: 359 az angol, 269 a német, 44 a francia nyelvvizsga. Központi nyelvtanfolyamok nem voltak, az egyéni tanulást azonban nyelvvizsga letételét célzó tanulmányi szerződéssel is támogattuk.

A szakmai továbbképzés része az ügyészek posztgraduális tanulmányainak támogatása. 2003-ban további 70 ügyésszel kötöttünk tanulmányi szerződést, másoddiplomát adó szakjogász tanulmányok folytatására. Az év végéig az egyetemeken jogi, illetve közgazdasági karain szervezett posztgraduális szakokon 161 ügyész szerzett diplomát. A legnagyobb számú beiskolázás a gazdasági büntetőjogi szakjogász szakra történt: 68 ügyésznek diplomája van, 15 ügyész befejezte tanulmányait, 38 folytatja a megkezdett tanulmányokat. Európa jogi szakjogász képzésen 21 ügyész szerezte meg diplomáját, 9 fő befejezte a tanulmányait, további 34 folytatja. Kiemelendő még a környezetvédelmi szakjogász képzés: 27 diplomás és 18 továbbtanuló van ezen a szakon. 2003-ban az ügyészek 25%-a már szerzett speciális szakjogász képesítést vagy ilyen tanulmányokat folytatott, ami egy év alatt 6%-os emelkedést jelent.

Az ügyészi utánpótlást jelentő fogalmazók kiválasztása és képzése területén jelentős előrelépést sikerült elérni. Ez azért rendkívül fontos, mert a jövő ügyészségét határozza meg, hogy milyen felkészültségű jogászokból lesznek az ügyészek. Az ügyészi pálya iránti érdeklődést bizonyítja, hogy 2003. júniusában 67 fogalmazói álláspályázatra 603 fő jelentkezett. Valamennyi pályázó lehetőséget kapott arra, hogy a Legfőbb Ügyészségen bizottság hallgassa meg. Legfőbb ügyész helyettes által vezetett bizottság ajánlása alapján

a fogalmazói kinevezésekről a legfőbb ügyész döntött. A felvettek között mind a 9 jogi kar végzősei képviseltették magukat. A kinevezett fogalmazók 63%-a „cum laude”, 37%-a „summa cum laude” minősítéssel végezte jogi tanulmányait 90%-uk legalább egy, államilag elismert középfokú nyelvvizsgálóval rendelkezik.

A központi kiválasztás és a fogalmazóképzés szervezettségét nemzetközi fórumokon és tanulmányokban is elismeréssel nyugtázták. A PHARE program keretében EU szakértők által a bírói, ügyészi képzésről készített ún. megvalósíthatósági tanulmány megállapította, hogy az ügyészségi fogalmazók pályázat és objektív kritériumok alapján történő központi kiválasztása közelít az európai uniós követelményekhez. Számos rendezvény, konferencia, pályázat, külföldi tanulmányút résztvevői voltak a fogalmazók. A jogi szakvizsgára készülő fogalmazók vizsgarészenként szervezett központi tanfolyamokon vehettek részt. E képzés eredményeként az összes szakvizsgázó fogalmazó 80%-a – a jogszabály által megszabott legrövidebb idő alatt – „kitűnő”, „jeles” vagy „jó” eredménnyel tett szakvizsgát.

C) A katonai ügyészség személyügyi helyzete

A katonai ügyészi szervezet zavartalan működésének személyi feltételei – a korábbi évekhez hasonlóan – az elmúlt évben is teljes mértékben biztosítottak voltak. Erre az évek óta elenyésző mértékű és jobbára természetes okokra visszavezethető munkaerő-mozgás volt a jellemző.

Minimális mértékű és átmeneti létszámhiány ugyan előfordult, de ez a beérkezett pályázatok elbírálásáig, illetve a felvételi eljárás lebonyolításáig, azaz mindössze néhány hónapig tartott.

Az eltávozott három, illetve más beosztásba helyezett négy katonai ügyészt fiatal, ambiciózus munkatársakkal pótoltuk, s ez azt is eredményezte, hogy tovább javult az ügyészek életkor, illetve szolgálati idő szerinti megoszlása.

A meghirdetett álláshelyekre minden esetben jelentős mértékű volt a túljelentkezés, mely lehetővé tette a legkiválóbbak kiválasztását.

2003. július 1-jén kezdte meg működését a Katonai Fellebbviteli Ügyészség kilenc munkatárssal, közülük hatan – közte a négy ügyész - korábban is a katonai ügyészi szervezetben teljesítettek szolgálatot.

A katonai ügyészi szervezet az elmúlt évben is maradéktalanul teljesítette a képzési, továbbképzési tervében foglaltakat. Legfontosabb szakmai feladatunk az

új Be. rendelkezéseinek mind tökéletesebb elméleti és gyakorlati elsajátítása volt. Az eltelt időszak ezt sikerrel vissza is igazolta.

A teljes ügyészi állományt érintő kifejezetten szakmai képzések mellett továbbra is a nyelvi, illetve a posztgraduális jogi képzés jelentette a fő feladatot. Ennek eredményeként az oktatási évben hat ügyész nyelvi képzésben vett részt, közülük hárman sikeres középfokú nyelvvizsgát tettek, illetve további három fő jelenleg is folytatja tanulmányait a Nemzetvédelmi Egyetem nyelvi fakultásán.

Két ügyész sikeresen fejezte be tanulmányait és vette át diplomáját a 2 éves szakjogász képzés keretében folytatott tanulmányait követően.

Mind a nyelvi, mind a posztgraduális képzésben résztvevőket a katonai ügyészi szervezet a tőle telhető mértékben munkaidő kedvezményel, illetve anyagilag támogatta.

A katonai ügyészi szervezet fegyelmi helyzete évek óta kiegyensúlyozottan jó, a tárgyidőszakban fegyelmi eljárást senki ellen nem kellett elrendelni, fegyelmi vizsgálatot nem kellett folytatni

9. Az ügyészség működésének gazdasági feltételei

a) Az ügyészi szervezet szakmai feladatainak ellátására a 2003. évben – fejezeti szinten – 20.497,8 millió forint eredeti előirányzat állt rendelkezésre, amely összességében 4.445 millió forinttal, 27,6%-kal haladta meg az előző év eredeti előirányzatát.

A forrásnövekedés a 2003. évben bekövetkezett szakmai alapfeladatok bővülésével, valamint az ügyészi illetményalap július 1-től, továbbá november 1-től történő emelésével függ össze.

A feladatnövekedést alapvetően befolyásolta a működésüket évközben megkezdő fővárosi, pécsi valamint szegedi székhelyű fellebbviteli főügyészségek felállítása. A kiadások emelkedésére hatott a büntetőeljárás törvény módosítása folytán megnövekedett ügyészségi feladatok ellátása továbbá, a szabálysértési törvény módosításából és hatásköri változásokból adódó egyéb feladatok feltételeinek biztosítása.

A tárgyévben végrehajtott előirányzat módosítások folytán – kormányhatáskörben 228,5 millió forint, felügyeleti szervek hatáskörben 3.101,6 millió forint – az eredeti előirányzat 23.827,9 millió forintra növekedett.

A kormány-hatáskörben végrehajtott támogatással biztosított pótelőirányzat fedezetet nyújtott az ügyészségi alkalmazottak köztisztviselői törvény módosításával összefüggő illetményemelésének tárgyévi többletkiadásaira.

A felügyeleti szervei hatáskörben végrehajtott előirányzat módosításból 1.759,4 millió forint a 2002. évi előirányzat-maradvány igénybevétele, 67,7 millió forint a tervezett előirányzatot meghaladó PHARE támogatás, 6,5 millió forint lakáscélú kölcsön visszatérülése, 10,6 millió forint átvett pénzeszköz, valamint 1.257,3 millió forint fejezetben belüli címek közötti pénzforgalommal összefüggő módosítás.

A miniszterelnök megkeresése alapján – a költségvetés-politikai célok elérése érdekében – a fejezetnél felülvizsgálatra került az elérhető támogatási előirányzat megtakarítás nagysága. Tekintettel az ügyészi szervezetben tárgyévben belépő új feladatokra, valamint a működési feltételek biztosítására 100 millió forint megtakarítására volt lehetőség.

A fentiekben röviden összefoglalt, a gazdálkodási lehetőségek hátterét biztosító előirányzat fedezetet nyújtott az ügyészi szervek működési kiadásaira, az év során likviditási probléma nem jelentkezett.

A költségvetés módosított előirányzatának jelentős hányadát 75%-át a személyi jellegű kiadások és a munkáltatót terhelő járulékok tették ki. Az összes kiadásból üzemeltetési kiadásokra 11%, a felújításokra, épület beruházásokra, valamint nagyértékű eszközbeszerzésekre 14% jutott

A személyi juttatások előirányzatából 12.040,4 millió forint felhasználása valósult meg, melyből a rendszeres személyi juttatásokra 9.476,7 millió forintot, a nem rendszeres személyi juttatásokra 2.415 millió forintot, a külső személyi juttatásokra 148,7 millió forintot fordítottunk. Ezen belül 1.565,5 millió forint jutalom, 193 millió forint jubileumi jutalom, 14,6 millió forint iskolakezdési támogatás címén került kifizetésre.

Az ügyészségi alkalmazottak lakáshoz jutásának feltételeit a tárgyévben befolyt törlesztéseken túl – az évközi kiadási megtakarítások terhére – további 33,5 millió forinttal támogatta az ügyészség. 32,9 millió forint kamatmentes munkáltatói kölcsön folyósítására került sor. Összesen 66 fő részesült, átlagosan mintegy 500 eFt-os kölcsönben, s bár ez az összeg az előző évekhez képest növekedést mutat, de a lakásárak tükrében még mindig szerény mértékű segítséget jelent.

A fejezet vagyonszámlája alapján a befektetett eszközök nettó értéke az év végén 6.367,2 millió forint, melyből a 2003. évi növekedés 706,6 millió forint. A vagyongyarapodás jelentős részét több mint 60%-át az ingatlanok tárgyévi nettó értékének növekedése jelenti a befejezett épület-beruházások, felújítások eredményeként.

A gépek berendezések, felszerelések állományának 155,9 millió forinttal történő növekedését befolyásolta az évközben megvalósított számítástechnikai fejlesztések, továbbá létszámfejlesztéssel összefüggő, irodabútor és irodatechnikai gépbeszerzés.

A befejezetlen beruházások, felújítások állománya az előző évihez viszonyítva 315,8 millió forinttal növekedett a tárgyévi beruházások üzembe helyezésének következő évre történő áthúzódása miatt.

Az elmúlt években jelentősen lecsökkent a központi beruházás előirányzata. A szűkös beruházási és felújítási forrás lehetőségei miatt az ingatlan beruházási és felújítási programok átütemezésére kényszerült az ügyészség.

Miután a bíróságokkal közös használatú épületekkel kapcsolatos beruházási, bővítési, korszerűsítési, rekonstrukciós, felújítási nehézségek (forráshiány, időbeni ütemezés, stb.) továbbra is változatlanul fennállnak, az ügyészség törekedett a rendelkezésére álló anyagi eszközöket döntően a saját kezelésű épületein, illetve újonnan létesített épületeken felhasználni.

Ezeknek a szempontoknak az érvényesülése mellett került sor az új szolnoki és kecskeméti ügyészségi székház előkészítési, majd építési munkáinak megkezdésére, a saját kezelésű debreceni, tatabányai, ózdi, Budapest, VI. Székely Bertalan utcai épületek bővítéssel együtt járó rekonstrukciójának aktuális ütemére, összességében mintegy 810 millió forint értékben.

Az ügyészségi gépjárműpark ú.n. futókocsijainak évente esedékes cseréjére (6 évi üzemidő, illetve 200.000 km futásteljesítmény) és az újonnan felállított Fővárosi, Szegedi, valamint Pécsi Fellebbviteli Főügyészség első gépjárművének beszerzésére összességében 62,2 millió forintot használtunk fel a beruházási előirányzatból.

Az épület-felújítási előirányzat terhére az alább felsorolt épületeken történt jelentősebb összegű felhasználás:

– Budapesten a X. és XVII. Kerületi Ügyészség épületén (11,6 millió forint),

- Sátoraljaújhelyen (8,6 millió forint),
- a Pest Megyei Főügyészség Budapest, VI., Vörösmarty utcai székházán (50,3 millió forint), valamint a
- Budapest, V. Markó u. 16. alatti Igazságügyi Palotán (48,4 millió forint).

Kisebbséértékkű felújítások készültek a füzesabonyi, dunakeszi, debreceni, hajdúböszörményi, kaposvári (Nyomozó Hivatal), vásárosnaményi, lenti székhelyű ügyészségi épületeken, összességében mintegy 40 millió forint értékben.

Az ügyészség PHARE támogatással is finanszírozott informatikai fejlesztésére a tárgyévben saját forrásból 164,7 millió forintot biztosított, melyhez 198,7 millió forint PHARE támogatást vett igénybe.

b) A katonai ügyészség 2003. évi költségvetési előirányzata fedezetet nyújtott a személyi állomány rendszeres és nem rendszeres járandóságainak kifizetéséhez, a munkaadót terhelő járulékok központi befizetéséhez. A költségvetésben biztosított volt az ügyészi illetményalap év közben történt emelésének fedezete is.

A dologi kiadások elemi költségvetésének tervezésekor a Honvédelmi Minisztérium 5%-os zárolása, megvonása (2,8 millió forint) gondot okozott a logisztikai dologi kiadások napi feladatainak ellátása terén.

Az új katonai ügyészi szervezeti egységként az év közben létrehozott Katonai Fellebbviteli Ügyészség működéséhez, személyi állománya ellátásához szükséges költségvetési előirányzat elegendő, a működéshez szükséges eszközök, anyagok, felszerelési és berendezési tárgyak biztosítottak voltak.

A tárgyév végére befejeződött a Kaposvári Katonai Ügyészség épületének teljes felújítása, új irodabútorzattal történő ellátása.

10. Az ügyészek tudományos tevékenysége és az OKRI

A) Az ügyészek tudományos tevékenysége

Az ügyészek megbecsült résztvevői a jogi tudományos közéletnek. A Jogtudományi Közlönyben, a Magyar Jogban, az Európai Jogban és más szakmai tudományos folyóiratokban rendszeresen jelennek meg cikkeik, tanulmányaik. Számos ügyész szerzője szakkönyvnek, egyetemi tankönyvnek. Az ügyészek és az OKRI kutatói közül 17 fő rendelkezik tudományos fokozattal, 25 ügyész, titkár, fogalmazó pedig – részben tanulmányi szerződéssel

(12 fő) támogatottan, részben önerőből – PhD megszerzését célzó szervezett továbbképzésben vesz részt. Az egyetemek állam- és jogtudományi karain, a Rendőrtiszti Főiskolán és más felsőoktatási intézményekben, illetőleg posztgraduális szakokon közel 75 ügyész oktat, vezet szemináriumot, speciális kollégiumot.

Az ügyészségi ifjúsági szakmai tudományos konferencián elhangzott előadások, a Kozma Sándor tudományos pályázaton díjazott művek, a külföldi szemináriumokról, konferenciákról írt értékelések hozzáférhetők az adott témával foglalkozni kívánó kollégák számára.

B) Az OKRI

Az Országos Kriminológiai Intézet Kelet-közép Európa legnagyobb kriminológiai kutató bázisa. Az ügyészség tudományos kutató intézete az egyetlen olyan intézmény Magyarországon, amely átfogóan foglalkozik a bűnözés okainak, a megelőzés lehetőségeinek, valamint a bűnözés és bűnüldözés aktuális elméleti és gyakorlati kérdéseinek kutatásával. Az Intézet munkáját segítő és ellenőrző Tudományos Tanácsban a Magyar Tudományos Akadémia, az egyetemek jogi karai és a bűnüldözésben érintett főhatóságok magas rangú képviselői foglalnak helyet. Az Intézetben kidolgozott javaslatokat és megállapításokat a különböző központi közigazgatási szervek is rendszeresen használják.

Az OKRI kutatói közül tíznek (42%) van tudományos fokozata. Egy fő akadémiai doktori, kilenc kandidátusi, illetve Ph.D. fokozattal rendelkezik.

A kutatók hagyományosan közreműködnek a különféle felsőoktatási intézmények munkájában. Két fő habilitált egyetemi tanár, egy személy címzetes egyetemi és aktív főiskolai tanár, további két intézeti vezető egyetemi docensként dolgozik. Rajtuk kívül még további nyolc kutató oktat rendszeresen hazai felsőoktatási intézményben.

A kutatási megállapítások hasznosításának jelentős eszköze a publikációs tevékenység. A tárgyévben négy saját szponzorálású intézeti kiadvány készült. Az OKRI kutatói kilenc könyvet, monográfiát jelentettek meg, vagy működtek közre ilyen megjelenésében, ezen túl 53 cikket, tanulmányt publikáltak, közülük hetet idegen nyelven.

A tudományos közéletben való jelenlétet jelzi a jelentős konferencia részvétel. A kutatók összesen 86 aktív (tehát előadói részvétellel egybekötött) konferencia-szereplésről adtak számot, amiből 69 esett belföldre, 17 pedig külföldre, ezen felül további 59 esetben vettek részt különböző konferenciákon, 46 alkalommal itthon és 13 esetben külföldön.

A tárgyévben az Intézetben – a teljesség igénye nélkül – a következő főbb kutatásokra és rendezvényekre került sor:

I. A Legfőbb Ügyészség által kezdeményezett kutatások:

- A családon belüli erőszak vizsgálata
- Lakásmaffia bűncselekmények elkövetőinek és áldozatainak jogi és szociológiai elemzése
- Az öngyilkosságot elkövető elítéltek és fogva tartottak cselekményeinek kriminológiai vizsgálata
- A környezetkárosítás, természetkárosítás jogalkalmazói gyakorlata a büntetőjogon belül és azon kívül
- A média és a büntetőeljárás
- A mentelmi jog szabályozásának hazai és nyugat-európai megoldásai

II. A kiemelt kutatási főirányok keretében végzett fontosabb kutatások:

- A „Félelem a bűnözéstől” c. 2001-ben megkezdett és több éven át tartó, nemzetközi kutatás tárgyevi feladatainak végzése
- A „Számítógépes szakértői rendszerek a bizonyításban” c. kutatás folytatása
- „A büntetőpolitika és a kriminológia kapcsolata” c. kutatás folytatása
- A helyreállító igazságszolgáltatás lehetőségei a bűnözés kezelésében
- Az „Áldozatok és vélemények” c., a Széchenyi-pályázat által finanszírozott kutatásban az ütemtervnek megfelelő feladatok elvégzése
- „Fiatalok a bűnözés ellen” c. kutatás befejezése
- Vádemelés elhalasztása jogintézményének monitor-jellegű vizsgálata a kábítószerrel kapcsolatos bűncselekmények körében c. kutatás befejezése
- A „Rendőrok és szenvedélyszerek” c. kutatás elindítása
- A szervezett bűnözéssel kapcsolatos kutatás ütemterv szerinti folytatása
- „Az emberölés áldozatainak kriminológiai vizsgálata” c. kutatás lefolytatása
- „A kettős alakzatú szabálysértések vizsgálata a főváros VI. kerületében” c. kutatás befejezése
- Az Interneten megjelenő bűncselekmények kriminológiai vizsgálata

Ezen túlmenően a Gyermek- Ifjúsági és Sportminisztérium támogatásával – terven felül – került lebonyolításra „Az Internet és a droghasználat kapcsolata” c. kutatás. A kutatás azt vizsgálta, hogy a droggal és a droghasználattal kapcsolatosan az internetes honlapokon található tájékoztatások mit takarnak közvetlenül, van-e rejtett üzenetük, illetve, hogy egészségügyi, jogi vagy egyéb információ terjesztésére (esetleg a droghasználat népszerűsítésére) törekszenek-e.

A „Grotius program” keretében befejeződött a helyreállító igazságszolgáltatás magyarországi helyzetéről szóló vizsgálat. A zárótanulmány elkészült.

Az OKRI bekapcsolódott az EU COST A/21-es programjába, és részt vett a resztoratív igazságszolgáltatással kapcsolatos nemzetközi kutatásban, elvégezte a „Falcon projekt” anyagaiból készült jelentéshez szükséges átdolgozásokat, és megküldte kommentárjait a Holland Igazságügyi Minisztériumnak, továbbá részt vett a „Local crime prevention strategies in different European countries” című AGIS program előkészítésében.

Az OKRI nemzetközi kapcsolatait illetően három terület látszik kiemelendőnek:

- Továbbra is megkülönböztetett szerephez jut a Max-Planck-Institut (MPI) für ausländisches und internationales Strafrecht-hez fűződő tudományos kapcsolat. A folyamatos kutatói együttműködés a kölcsönös előnyöket érvényesítő érdekek mentén történik. Jelentős segítséget nyújt az intézmény azáltal, hogy részint közös kutatásokat kezdeményez, illetve fogad, részint visszatérően ösztöndíjakat biztosít kutatóinknak.

- Változatlanul fontos az OKRI regionális szerepe; 2003-ban is folyamatosan kapcsolatban állt a volt szocialista országok kriminológusaival és büntetőjogásaival, ezen országok kutató intézményeivel, erőfeszítéseket tett arra, hogy ENSZ-kontaktponttá válhasson.

- Továbbra is részt vett (előadói, intézetismertetői, konferencia-közreműködői, ill. állandó szekció-meghívotti minőségben) mind a Közép-európai Rendőrakadémia, mind az FBI-Akadémia munkájában.

Az ügyészség 2003-ban továbbfejlesztette a 2001. évben elkezdett reformot, zökkenőmentesen állt át az új Be. alkalmazására, hatékonyan felügyelte – szükség szerint irányította – a nyomozó hatóságok tevékenységét és működött közre az igazságszolgáltatás feladatának színvonalas ellátásában. Ezáltal

hozzájárult ahhoz, hogy az Európai Unióhoz való csatlakozással Magyarország is részévé váljék a szabadság, biztonság és az igazságosság egységes európai közösségének.

Kérem a Tisztelt Országgyűlést, hogy beszámolómat fogadja el.

Budapest, 2004. június 10.

(Dr. Polt Péter)

1. számú melléklet

A Legfőbb Ügyészség Panaszirodája 2003. évi ügyfélforgalmának összetétele az ügyfelek lakóhelye szerint

	Budapesti	Vidéki	Külföldi	Összesen (fő)	Részesedése az éves ügyfélforgalomból (%)	Ebből jogi képviselő (fő)
Összesen	1397	869	28	2294	100,0	126
Havi átlag	116,4	72,4	2,3	191,2	8,3	10,5
Megoszlás (%)	60,9	37,9	1,2	100,0	–	5,5

2. számú melléklet

A Legfőbb Ügyészség Panaszirodája 2003. évi ügyfélforgalmának összetétele jogi szakágak szerint

	Magánjogi	Közigazgatási jogi	Nyomozás felügyeleti	Büntető-bíróági	Összesen
Összesen	1032	299	776	187	2294
Havi átlag	86,0	24,9	64,7	15,6	191,2
Megoszlás (%)	45,0	13,0	33,8	8,2	100,0

3. számú melléklet

A Legfőbb Ügyészség Panaszirodája 2003. évi ügyfélforgalmának összetétele az igény jellege szerint

	Jogi tanácsadás	Tájékoztatás	Beadvány, kérelem panasz	Összesen
Összesen	1360	443	491	2294
Havi átlag	113,4	36,9	40,9	191,2
Megoszlás %	59,3	19,3	21,4	100,0

4. számú melléklet

A Legfőbb Ügyészség Panaszirodájának ügyfélforgalma a 2001–2003. években

	2001. (fő)	2002. (fő)	2003. (fő)	Növekedés, illetve csökkenés mértéke %-ban éves és havi bontásban			Átlag forgalom (fő)
				2002/2001	2003/2002	2003/2001	
Összesen:	2060	1869	2294	90,7	122,7	111,4	2074,3

Függelék

**Statisztikai táblák és ábrák
a Magyar Köztársaság legfőbb ügyészenek
az ügyészség 2003. évi tevékenységéről
szóló országgyűlési beszámolójához**

TÁBLAJEGYZÉK

1. sz. tábla	Az ügyészi szervezet tevékenységének fontosabb mutatói az 1994-2003. években
2. sz. tábla	Az ügyészségi ügyforgalom alakulása
3. sz. tábla	A főügyészségek ügyiratforgalma a 2003. évben
4. sz. tábla	Az ismertté vált bűncselekmények számának alakulása
5. sz. tábla	Az ismertté vált bűnelkövetők számának alakulása
6. sz. tábla	A büntetett (nem visszaeső, visszaeső, különös és többszörös visszaeső) előéletű bűnelkövetők számának alakulása
7. sz. tábla	A külföldi állampolgárságú bűnelkövetők számának alakulása
8. sz. tábla	Vádemelési javaslattal érkezett nyomozati anyagok elintézésének megoszlása a 2003. évben
9. sz. tábla	Vádemelési javaslattal érkezett nyomozati anyagok feldolgozásának alakulása a 2003. évben
10. sz. tábla	Az ügyészségi nyomozások ügyiratforgalma a 2003. évben
11. sz. tábla	A nyomozó hatóságok határozatai elleni panaszok
12. sz. tábla	Az ügyészségi határozatok elleni panaszok
13. sz. tábla	Panaszok elbírálása a nyomozásfelügyelet során a 2003. évben
14. sz. tábla	Az előzetes letartóztatások számának alakulása a 2003. évben

15. sz. tábla	Az előzetes letartóztatások időtartamának alakulása a nyomozások során a 2003. évben
16. sz. tábla	Az elsőfokú bírósági tárgyaláson kifejtett ügyészi tevékenység
17. sz. tábla	Az elsőfokú bíróság érdemi határozata ellen bejelentett fellebbezések alakulása
18. sz. tábla	A hatályon kívül helyezések alakulása vádlottak szerint
19. sz. tábla	A váderedményesség alakulása
20. sz. tábla	A másodfokú ügyészségen az iratok érkezésétől a másodfokú bíróságra való továbbításig eltelt idő
21. sz. tábla	A rendkívüli perorvoslatokkal kapcsolatos ügyészi tevékenység I. Perújítások
22. sz. tábla	A rendkívüli perorvoslatokkal kapcsolatos ügyészi tevékenység II. Felülvizsgálati eljárások
23. sz. tábla	A büntetés-végrehajtási felügyeleti tevékenység a 2003. évben
24. sz. tábla	A bűnelkövetők, a fiatalkorú bűnelkövetők, valamint a gyermekkori elkövetők számának és gyakoriságának alakulása
25. sz. tábla	Ügyészi törvényességi vizsgálatok
26. sz. tábla	Az ügyészi törvényességi vizsgálatok alapján benyújtott és elbírált intézkedések
27. sz. tábla	Ügyészi törvényességi vizsgálatok eljáró ügyészségek szerint a 2003. évben
28. sz. tábla	Szabálysértésekkel kapcsolatos ügyészi tevékenység
29. sz. tábla	Elővezetések ügyészi jóváhagyása

30. sz. tábla	Törvényességi kérelmek száma és megoszlása
31. sz. tábla	Törvényességi kérelem alapján tett érdemi ügyészi intézkedések
32. sz. tábla	Az ügyészek által a polgári ügyekben tett intézkedések
33. sz. tábla	Az ügyészek által a polgári ügyekben tett intézkedések percsoportok szerint a 2003. évben
34. sz. tábla	Felelősségre vonás kezdeményezése a polgári jogi és a törvényességi felügyeleti tevékenység során
35. sz. tábla	Jogszabályok tervezetének előzetes észrevételezése
36. sz. tábla	A katonai büntetőeljárásban ismertté vált bűnelkövetők számának alakulása
37. sz. tábla	A katonai büntetőeljárásban a büntetett hadköteles bűnelkövetők (nem visszaeső, visszaeső, különös és többszörös visszaeső) számának alakulása
38. sz. tábla	A katonai büntetőeljárásban az ismertté vált bűncselekmények számának alakulása
39. sz. tábla	A katonai ügyészi szervek ügyiratforgalma a 2003. évben
40. sz. tábla	A katonai büntetőeljárásban a Katonai Főügyészséghez benyújtott panaszok elbírálása a nyomozásfelügyelet során a 2003. évben
41. sz. tábla	A nyomozás befejezése utáni nyomozati anyagok feldolgozásának alakulása a katonai büntetőeljárásban
42. sz. tábla	Az előzetes letartóztatások számának alakulása a katonai büntetőeljárásban a 2003. évben

43. sz. tábla	Az előzetes letartóztatások időtartamának alakulása a nyomozások során a katonai büntetőeljárásban a 2003. évben
44. sz. tábla	A katonai büntetőeljárásban az elsőfokú bírósági tárgyaláson kifejtett ügyészi tevékenység
45. sz. tábla	Az elsőfokú bíróság érdemi határozata ellen bejelentett fellebbezések alakulása a katonai büntetőeljárásban
46/a. sz. tábla	A Katonai Főügyészségen a fellebbezett ítéletek iratainak érkezésétől a Legfelsőbb Bíróságra továbbításig eltelt idő 2003.I.1-2003.VI.30-ig terjedő időszak adatai
46/b. sz. tábla	A Katonai Fellebbviteli Ügyészségen a fellebbezett ítéletek iratainak érkezésétől a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsához továbbításig eltelt idő 2002.VII.1-2003.XII.31-ig terjedő időszak adatai
47. sz. tábla	A hatályon kívül helyezések alakulása a katonai büntetőeljárásban vádlottak szerint
48. sz. tábla	A váderedményesség alakulása a katonai büntetőeljárásban
49. sz. tábla	A rendkívüli perorvoslatokkal kapcsolatos ügyészi tevékenység a katonai büntetőeljárásban I. Perújítások
50. sz. tábla	A rendkívüli perorvoslatokkal kapcsolatos ügyészi tevékenység a katonai büntetőeljárásban II. Felülvizsgálati eljárások
51. sz. tábla	A katonai ügyészségi nyomozások ügyirat-forgalma a 2003. évben
52. sz. tábla	A katonai ügyészségi nyomozások időtartama az összes ügy %-ában

53. sz. tábla	A magánjogi és közigazgatási jogi tevékenység alakulása a katonai ügyészségi eljárásban a 2003. évben
54. sz. tábla	Katonai ügyészi törvényességi vizsgálatok
55. sz. tábla	Katonai ügyészi vizsgálatok alapján benyújtott és elbírált intézkedések
56. sz. tábla	Ügyészek, fogalmazók és titkárok számának alakulása
57. sz. tábla	Ügyészek, fogalmazók és titkárok nemek szerinti arányának alakulása
58. sz. tábla	Ügyészek életkor szerinti megoszlása a 2003. évben
59. sz. tábla	Ügyészek megoszlása az ügyészi szervezetben töltött szolgálati idő szerint a 2003. évben
60. sz. tábla	Az egyes költségvetési előirányzatok alakulása (millió Ft, %)

ÁBRAJEGYZÉK

1. sz. ábra	Az ügyészi szervezet ügyforgalmának alakulása
2. sz. ábra	A főügyészségek ügyforgalma a 2003. évben
3. sz. ábra	Az ismertté vált bűncselekmények számának alakulása
4.-5.sz. ábra	A bűncselekménycsoportok megoszlása
6. sz. ábra	Az ismertté vált bűncselekmények megoszlása az elkövetés időpontja szerint
7. sz. ábra	Fokozott ügyészi felügyelet
8. sz. ábra	Ügyészségi nyomozások adatai
9. sz. ábra	A váderedményesség alakulása
10. sz. ábra	A katonai büntetőeljárásban az ismertté vált bűncselekmények számának alakulása
11. sz. ábra	A katonai büntetőeljárásban ismertté vált bűnelkövetők számának alakulása
12. sz. ábra	Az ügyészek, titkárok és fogalmazók számának alakulása az 1989-2003. években
13. sz. ábra	Ügyészi munkaerőmozgás az 1995-2003. években
14. sz. ábra	A főügyészségek ügyészi létszámának szolgálati idő szerinti megoszlása a 2003. évben
15. sz. ábra	A főügyészségek ügyészi létszámának életkor szerinti megoszlása a 2003. évben

A statisztikai adatok forrásai

1. Az 1. sz. összefoglaló tábla a 2-5. pontban felsorolt forrásokból tartalmaz adatokat
2. A legfőbb ügyész 7/1992. Legf.Ü. utasításával bevezetett büntetőjogi számítástechnikai bázisú ügyviteli rendszer (OSAP 1522. nyilvántartási szám);
2-3., 8-15., 21-23. sz. táblák
3. Az Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program (OSAP) 1228. nyilvántartási számú egységes rendőrségi és ügyészségi bűnügyi statisztikai rendszer;
4-7., 24. sz. táblák
4. A legfőbb ügyész 5/1982. Legf.Ü. utasításával bevezetett büntetőbíróság előtti ügyészi tevékenység számítástechnikai bázisú információs rendszere (OSAP 1523. nyilvántartási szám);
16-20. sz. táblák
5. A legfőbb ügyész 11/1963. Legf.Ü. utasítása az ügyészi szervezet ügyviteli szabályairól (OSAP 1522. nyilvántartási szám);
25-35. sz. táblák
6. A legfőbb ügyész 8/1987. Legf.Ü. utasításával a katonai ügyészi eljárásban bevezetett statisztikai rendszer;
36-55. sz. táblák
7. A legfőbb ügyész 6/1982. Legf.Ü. utasításával bevezetett, az ügyészi szervezet számítástechnikai bázisú személyi nyilvántartási rendszere;
56-59. sz. táblák
8. Az ügyészség éves költségvetése és zárszámadása;
60. sz. tábla

1. sz. tábla

AZ ÜGYÉSZI SZERVEZET TEVÉKENYSÉGÉNEK FONTOSABB MUTATÓI AZ 1994-2003. ÉVEKBEN
Büntetőjogi szakterület

Év	Ügyforgalom összesen	1 főre jutó ügyérkezés	Fokozott ügyészi felügyelet	Nyomozás eredményesség	Vádemelések száma (személyek)	Bíróság elé állítások (személyek)	Vád-eredményesség	A 30 napon belül elintéztett vádemelési javaslatok száma	Bv. felügyeleti ügyek
1994.	553 142	504	2 739	54,9	102 816	2 103	96,2	77 964	13 502
1995.	608 209	553	2 708	60,3	103 913	1 687	96,0	80 925	13 882
1996.	657 368	593	3 550	47,6	105 127	1 285	95,1	82 149	16 644
1997.	719 653	616	3 904	50,0	114 006	1 761	94,6	90 044	19 642
1998.	777 059	621	5 818	54,4	119 497	2 799	94,9	99 691	23 267
1999.	722 892	571	6 389	51,2	113 397	4 842	94,4	101 061	24 752
2000.	734 702	565	5 785	48,3	104 279	7 395	96,2	96 157	30 190
2001.	782 620	600	6 957	50,7	106 209	9 193	96,5	98 481	37 560
2002.	776 086	594	7 468	51,2	105 372	9 130	96,5	98 764	42 533
2003.	805 135	574	8 271	55,1	104 625	8 391	96,4	92 764	50 806

Magánjogi és közigazgatási jogi szakterület

Év	Közigazgatási jogi vizsgálatok	Közigazgatási jogi intézkedések összesen	Polgári jogi eljárások
1994.	3 028	55 930	6 242
1995.	3 513	60 494	5 754
1996.	3 110	62 082	11 988
1997.	3 660	69 969	15 204
1998.	4 188	70 419	17 581
1999.	3 990	44 828x	17 234
2000.	4 207	65 219xx	16 117
2001.	4 899	88 227	21 812
2002.	4 774	97 176	17 552
2003.	5 094	107 546	18 041

x = 1999. január 1. napjától az elzárások alkalmazásának korlátozása csökkentette az elővezetések számát.

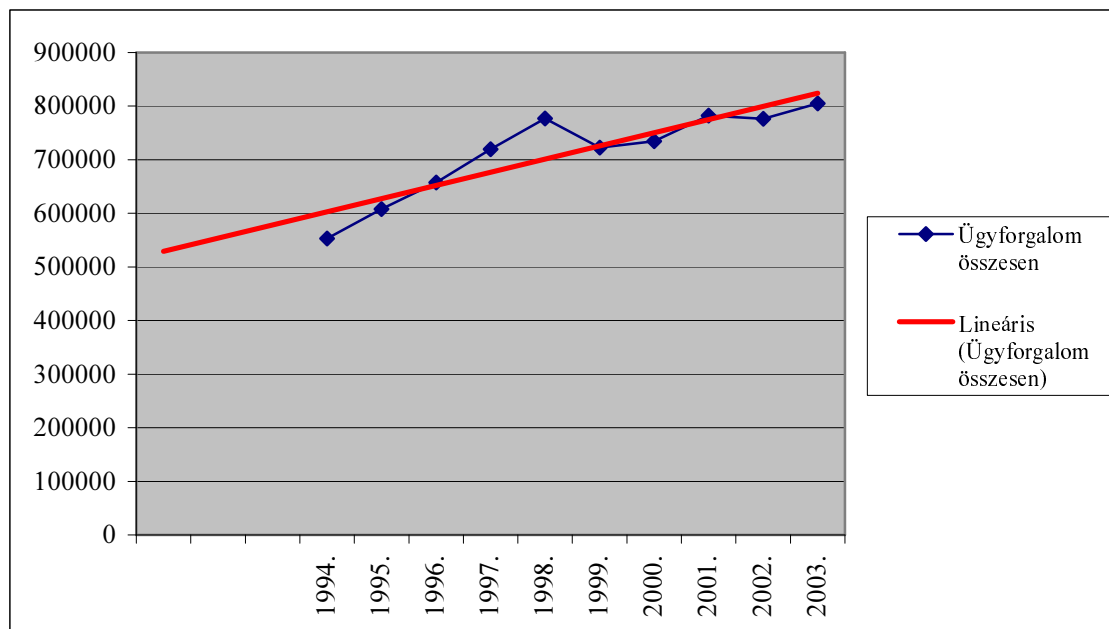
xx = 2000. március 1. napjától tartalmazza a szabálysértésekről szóló 1999. évi LXIX. tv. által megállapított ügyészi tevékenységek számát.

2. sz. tábla

Az ügyészségi ügyforgalom alakulása

Év	Ügyforgalom összesen	E b b ő l			
		Büntetőjogi		Magánjogi és közigazgatási	
		s z a k t e r ü l e t			
		szám	%	szám	%
1994.	553 142	490 705	88,7	62 437	11,3
1995.	608 209	539 232	88,6	68 977	11,3
1996.	657 368	582 324	88,6	75 044	11,4
1997.	719 653	633 115	88,0	86 538	12,0
1998.	777 059	688 756	88,6	88 303	11,4
1999.	722 892	662 075	91,6	60 817	8,4
2000.	734 702	654 470	89,1	80 232	10,9
2001.	782 620	672 941	86,0	109 679	14,0
2002.	776 086	661 856	85,3	114 230	14,7
2003.	805 135	678 332	84,3	126 803	15,7

Ügyforgalom és trend az elmúlt 10 évben

3. sz. tábla

A főügyészségek ügyiratforgalma a 2003. évben

Főügyészségek	Ügyiratok összesen		E b b ő l			
			Büntetőjogi		Magánjogi és közigazgatási jogi	
			s z a k t e r ű l e t			
	szám	%	szám	%	szám	%
Főváros	176 343	22,3	152 899	86,7	23 444	13,3
Baranya	29 005	3,7	25 144	86,7	3 861	13,3
Bács-Kiskun	44 542	5,6	37 523	84,2	7 019	15,8
Békés	27 685	3,5	22 220	80,3	5 465	19,7
Borsod-A-Zemplén	56 475	7,2	46 674	82,6	9 801	17,4
Csongrád	31 800	4,0	25 787	81,1	6 013	18,9
Fejér	36 430	4,6	32 372	88,9	4 058	11,1
Győr-M-Sopron	25 986	3,3	22 063	84,9	3 923	15,1
Hajdú-Bihar	40 374	5,1	33 814	83,8	6 560	16,2
Heves	23 727	3,0	20 077	84,6	3 650	15,4
Jász-N-Szolnok	30 929	3,9	23 668	76,5	7 261	23,5
Komárom-Esztergom	23 652	3,0	20 497	86,7	3 155	13,3
Nógrád	14 663	1,9	13 026	88,8	1 637	11,2
Pest	72 856	9,2	65 960	90,5	6 896	9,5
Somogy	31 041	3,9	27 297	87,9	3 744	12,1
Szabolcs-Sz-Bereg	41 330	5,2	33 894	82,0	7 436	18,0
Tolna	15 327	1,9	13 465	87,9	1 862	12,1
Vas	17 829	2,3	15 376	86,3	2 453	13,7
Veszprém	27 547	3,5	23 108	83,9	4 439	16,1
Zala	22 698	2,9	18 087	79,7	4 611	20,3
Összesen	790 239	100,0	672 951	85,2	117 288	14,8

4. sz. tábla

Az ismertté vált bűncselekmények számának alakulása

Év	Ismertté vált bűncselekmények		E b b ő l	
			A bűncselekmény elkövetője ismeretlen maradt	
	száma	1994 = 100,0 %	száma	aránya %
1994	389 451	100,0	174 440	44,8
1995	502 036	128,9	195 481	38,9
1996	466 050	119,7	242 239	52,0
1997	514 403	132,1	254 052	49,4
1998	600 621	154,2	268 258	44,7
1999	505 716	129,9	241 239	47,7
2000	450 673	115,7	229 862	51,0
2001	465 694	119,6	223 911	48,1
2002	420 782	108,5	200 784	47,7
2003	413 343	106,1	179 250	43,4

5. sz. tábla

Az ismertté vált bűnelkövetők számának alakulása

Év	Bűnelkövetők száma	1994 = 100,0 %
1994.	119.494	100,0
1995.	121.121	101,4
1996.	122.226	102,3
1997.	130.966	109,6
1998.	140.083	117,2
1999.	131.658	110,2
2000.	122.860	102,8
2001.	120.583	100,9
2002.	121.885	102,0
2003.	118.145	98,9

6. sz. tábla

A büntetett (nem visszaeső, visszaeső, különös és többszörös visszaeső) előéletű bűnelkövetők számának alakulása

Év	Büntetett előéletű összesen	1994 = 100,0 %
1994.	42.830	100,0
1995.	44.760	104,5
1996.	47.031	109,8
1997.	50.250	117,3
1998.	55.576	129,8
1999.	51.629	120,6
2000.	47.573	111,1
2001.	47.089	110,0
2002.	47.274	110,4
2003.	45.841	107,0

7. sz. tábla

A külföldi állampolgárságú bűnelkövetők számának alakulása

Év	Külföldi bűnelkövetők száma	1994 = 100,0 %
1994.	5.643	100,0
1995.	5.985	106,1
1996.	4.733	83,9
1997.	4.923	87,3
1998.	7.001	124,1
1999.	6.401	113,4
2000.	5.767	102,2
2001.	5.620	99,6
2002.	4.888	86,6
2003.	5.301	93,9

8. sz. tábla

Vádemelési javaslattal érkezett nyomozati anyagok elintézésének megoszlása a 2003. évben

Ügyészségek	Elintézett ügyek száma	Az elintézett ügyek megoszlása			
		Vádemelés %	Nyomozás megszüntetés %	Vádemelés elhalasztása %	Egyéb %
Főváros	22 449	63,3	8,3	3,4	25,0
Baranya	4 582	67,4	17,6	4,1	11,0
Bács-Kiskun	5 342	70,2	11,7	2,7	15,3
Békés	3 824	69,4	12,4	1,1	17,1
Borsod-A-Zemplén.	7 563	76,9	7,0	2,3	13,8
Csongrád	3 928	70,8	10,4	2,7	16,1
Fejér	3 774	57,4	19,1	7,6	15,9
Győr-M-Sopron	4 206	70,3	14,8	3,8	11,1
Hajdú-Bihar	5 115	77,7	8,1	2,9	11,3
Heves	3 576	65,1	8,8	7,8	18,2
Jász-N-Szolnok	4 411	68,4	11,1	2,7	17,8
Komárom-Esztergom	3 489	75,0	9,1	3,1	12,8
Nógrád	2 091	67,3	11,2	9,8	11,8
Pest	9 494	69,7	9,7	2,8	17,9
Somogy	3 551	68,1	10,5	4,4	17,0
Szabolcs-Sz-Bereg	6 290	77,8	10,5	3,6	8,1
Tolna	2 629	64,0	22,0	1,6	12,5
Vas	2 301	73,3	11,4	3,9	11,4
Veszprém	3 632	69,8	11,2	3,8	15,2
Zala	3 159	63,5	16,3	3,8	16,4
Összesen	105 406	68,9	10,9	3,6	16,6

9. sz. tábla

**Vádemelési javaslattal érkezett nyomozati anyagok feldolgozásának alakulása
a 2003. évben**

Ügyészségek	Elintézésre váró ügyek száma	60 napon belül feldolgozott ügyek aránya	60 napon túl feldolgozott ügyek aránya	Összes feldolgozott ügyek aránya
Főváros	24 549	90,4	1,1	91,5
Baranya	4 590	99,5	0,3	99,8
Bács-Kiskun	5 403	98,8	0,1	98,9
Békés	3 970	96,3	0,0	96,3
Borsod-A-Zemplén	7 597	99,5	0,1	99,6
Csongrád	4 195	93,5	0,2	93,7
Fejér	3 973	94,7	0,3	95,0
Győr-M-Sopron	4 281	98,2	0,0	98,2
Hajdú-Bihar	5 184	98,7	0,0	98,7
Heves	3 611	99,0	0,0	99,0
Jász-N-Szolnok	4 534	97,3	-	97,3
Komárom-Esztergom	3 539	98,5	0,1	98,6
Nógrád	2 168	96,0	0,4	96,4
Pest	9 755	96,4	0,9	97,3
Somogy	3 591	98,9	-	98,9
Szabolcs-Sz-Bereg	6 293	100,0	-	100,0
Tolna	2 680	98,0	0,2	98,2
Vas	2 302	100,0	-	100,0
Veszprém	3 638	99,6	0,3	99,9
Zala	3 204	98,5	0,1	98,6
Összesen	109 057	96,3	0,3	96,6
Országos átlag	5 453	96,3	0,3	96,6

10. sz. tábla

Az ügyészégi nyomozások ügyiratforgalma a 2003. évben

Nyomozó hivatalok	Elintézésre váró feljelentések		E b b ő l	Befejezett nyomozások	
	szám	%	Elintézett feljelentések %	szám	%
Főváros	1 563	25,2	97,8	999	23,6
Baranya	227	3,7	100,0	157	3,7
Bács-Kiskun	289	4,7	99,7	186	4,4
Békés	161	2,6	100,0	119	2,8
Borsod-A-Zemplén	392	6,3	99,0	238	5,6
Csongrád	255	4,1	99,6	169	4,0
Fejér	212	3,4	100,0	133	3,1
Győr-M-Sopron	211	3,4	97,6	139	3,3
Hajdú-Bihar	356	5,7	97,5	197	4,7
Heves	165	2,7	100,0	95	2,3
Jász-N-Szolnok	187	3,0	98,4	179	4,2
Komárom-Esztergom	179	2,9	100,0	150	3,6
Nógrád	126	2,0	100,0	68	1,6
Pest	515	8,3	99,6	436	10,3
Somogy	263	4,2	100,0	220	5,2
Szabolcs-Sz-Bereg	273	4,4	99,6	227	5,4
Tolna	152	2,5	100,0	129	3,1
Vas	131	2,1	100,0	97	2,3
Veszprém	174	2,8	100,0	107	2,5
Zala	155	2,5	99,3	106	2,5
Központi Ügyészégi Nyomozó Hivatal	218	3,5	99,6	81	1,9
Összesen	6 204	100,0	99,0	4 232	100,0

11. sz. tábla

A nyomozó hatóságok határozatai elleni panaszok

É v	A nyomozó hatóságok határozatai elleni panaszok									
	Összes elintézésre váró panasz		nyomozást			gyanúsítás **	bűnügyi őrizet	házkutatás	lefoglalással kapcsolatos panasz	egyéb panasz
			megtagadó*	felfüggesztő	megszüntető					
	határozat elleni panasz		elleni panasz							
szám	1994 = 100,0 %									
1994.	28.797	100,0	2.255	204	3.961	15.665	3.529	843	1.481	859
1995.	30.487	105,9	2.408	210	4.305	16.286	3.382	950	1.959	987
1996.	34.088	118,4	2.531	274	4.707	18.223	3.369	1.037	2.681	1.266
1997.	38.539	133,8	2.562	299	5.487	20.657	3.692	1.158	3.086	1.598
1998.	39.640	137,7	2.631	271	5.472	21.724	3.766	1.222	2.768	1.786
1999.	39.466	137,1	2.734	284	5.379	21.983	3.518	1.236	2.587	1.745
2000.	38.813	134,8	2.988	222	5.724	21.397	3.338	964	2.091	2.089
2001.	43.201	150,0	3.439	221	6.267	24.075	3.489	1.094	2.052	2.564
2002.	43.742	151,9	3.376	247	6.330	25.334	3.214	1.046	1.827	2.368
2003.	14.525	50,4	2.525	431	4.793	.	2.721	794	1.390	1.871

* = 2003. július 1-jétől: feljelentés elutasítása

** = a 2003. I. félévi gyanúsítás elleni panaszok és a II. félévi gyanúsítás elleni ellenvetések nélkül

12. sz. tábla

Az ügyészségi határozatok elleni panaszok

É v	Az ügyészségi határozatok elleni panaszok			
	Összes elintézésre váró panasz		másodfokon elbírált panasz	egyéb panasz
	szám	1994 = 100,0 %		
1994.	6.301	100,0	3.643	2.658
1995.	6.317	100,3	3.653	2.664
1996.	7.186	114,1	4.213	2.973
1997.	8.162	129,5	4.743	3.419
1998.	8.885	141,0	5.143	3.742
1999.	8.838	140,3	5.154	3.684
2000.	9.487	150,6	5.459	4.028
2001.	11.333	179,9	6.548	4.785
2002.	11.231	178,2	6.459	4.772
2003.	12.303	195,3	6.347	5.956

Panaszok elbírálása a nyomozásfelügyelet során a 2003. évben

Ügyészségek	Elbírált panasz összesen*		E b b ő l		
	szám	%	helyt adás	elutasítás/ felterjesztés	egyéb
Főváros	6 937	25,9	1 067	4 651	1 219
Baranya	1 081	4,0	128	837	116
Bács-Kiskun	1 180	4,4	132	867	181
Békés	582	2,2	100	422	60
Borsod-A-Zemplén	1 304	4,9	154	1 025	125
Csongrád	912	3,4	134	625	153
Fejér	955	3,6	131	755	69
Győr-M-Sopron	851	3,2	77	695	79
Hajdú-Bihar	1 163	4,3	157	943	63
Heves	826	3,1	142	510	174
Jász-N-Szolnok	794	3,0	121	597	76
Komárom-Esztergom	615	2,3	61	496	58
Nógrád	381	1,4	64	295	22
Pest	2 125	7,9	383	1 476	266
Somogy	1 073	4,0	182	788	103
Szabolcs-Sz-Bereg	850	3,2	153	642	55
Tolna	536	2,0	81	367	88
Vas	616	2,3	60	462	94
Veszprém	672	2,5	87	541	44
Zala	657	2,5	107	521	29
Központi Ügyészségi Nyomozó Hivatal	144	0,5	-	143	1
Legfőbb Ügyészség	2 574	9,6	130	1 843	601
Összesen	26 828	100,0	3 651	19 501	3 676

* A nyomozó hatóságok határozatai és az ügyészségi határozatok elleni panaszok összesített adatait tartalmazza.

14. sz. tábla

Az előzetes letartóztatások számának alakulása a 2003. évben

Ügyészségek	Az ügyész indítványt tett	Az elsőfokú bíróság			
		helyt adott		elutasította	
		szám	%	szám	%
Főváros	2 107	1 855	88,0	252	12,0
Baranya	297	277	93,3	20	6,7
Bács-Kiskun	413	382	92,5	31	7,5
Békés	123	122	99,2	1	0,8
Borsod-A-Zemplén	529	509	96,2	20	3,8
Csongrád	242	234	96,7	8	3,3
Fejér	239	204	85,4	35	14,6
Győr-M-Sopron	215	209	97,2	6	2,8
Hajdú-Bihar	256	245	95,7	11	4,3
Heves	118	105	89,0	13	11,0
Jász-N-Szolnok	226	218	96,5	8	3,5
Komárom-Esztergom	334	321	96,1	13	3,9
Nógrád	93	74	79,6	19	20,4
Pest	426	402	94,4	24	5,6
Somogy	209	186	89,0	23	11,0
Szabolcs-Sz-Bereg	223	211	94,6	12	5,4
Tolna	102	94	92,2	8	7,8
Vas	121	116	95,9	5	4,1
Veszprém	201	178	88,6	23	11,4
Zala	169	154	91,1	15	8,9
Központi Ügyészségi Nyomozó Hivatal	13	11	84,6	2	15,4
ÖSSZESEN	6 656	6 107	91,8	549	8,2

15. sz. tábla

Az előzetes letartóztatások időtartamának alakulása a nyomozások során a 2003. évben

Ügyészségek	Összes előzetes letartóztatás	30 napon belül %	1 hónap - 3 hónap között %	3 hónap - 6 hónap között %	6 hónap - 9 hónap között %	9 hónap - 1 év között %	1 éven túl %
Főváros	1 885	15,4	24,5	24,5	13,5	10,1	11,9
Baranya	289	15,2	30,1	36,0	15,2	3,1	0,4
Bács-Kiskun	409	28,1	39,6	24,7	6,6	1,0	-
Békés	150	21,3	35,3	23,3	9,3	6,7	4,0
Borsod-A-Zemplén	491	18,1	45,2	19,6	12,0	4,9	0,2
Csongrád	212	30,2	28,3	28,3	8,0	4,7	0,5
Fejér	219	27,0	25,1	28,3	12,3	5,0	2,3
Győr-M-Sopron	197	30,0	34,5	23,9	9,6	1,5	0,5
Hajdú-Bihar	248	9,7	31,1	42,8	14,5	2,0	-
Heves	119	19,3	28,6	37,0	10,9	2,5	1,7
Jász-N-Szolnok	215	21,4	29,3	35,8	8,8	3,3	1,4
Komárom-Esztergom	330	18,5	32,7	31,5	10,6	3,3	3,3
Nógrád	82	12,2	28,1	35,4	14,6	9,8	-
Pest	428	12,4	26,2	24,8	21,3	10,3	5,1
Somogy	225	18,2	28,5	40,0	12,0	1,3	-
Szabolcs-Sz-Bereg	261	19,6	49,0	20,7	5,7	5,0	-
Tolna	97	22,7	41,2	26,8	7,2	1,0	1,0
Vas	103	7,8	32,0	37,9	13,6	6,8	2,0
Veszprém	169	13,0	32,0	33,1	14,8	7,1	-
Zala	143	23,8	32,9	30,1	9,8	2,8	0,7
Központi Ügyészségi Nyomozó Hivatal	14	28,6	14,3	28,6	-	-	28,6
Összesen	6 286	18,3	31,1	27,8	12,3	6,1	4,5

16. sz. tábla

Az elsőfokú bírósági tárgyaláson kifejtett ügyészi tevékenység

É v	Első fokon tárgyalt ügyek száma		A tárgyaláson az ügyész			
			részt vett		nem vett részt	
	szám	1994 = 100,0 %	száma	%	száma	%
1994.	47.315	100,0	26.444	55,9	20.871	44,1
1995.	44.119	93,3	24.908	56,5	19.211	43,5
1996.	37.770	79,8	18.742	49,6	19.028	50,4
1997.	37.842	80,0	18.241	48,2	19.601	51,8
1998.	42.442	89,7	20.553	48,4	21.889	51,6
1999.	45.213	95,6	22.059	48,8	23.154	51,2
2000.	43.674	92,3	21.008	48,1	22.666	51,9
2001.	45.517	96,2	23.305	51,2	22.212	48,8
2002.	48.348	102,2	24.929	51,6	23.419	48,4
2003.	54.158	114,5	32.066	59,2	22.092	40,8

17. sz. tábla

Az elsőfokú bíróság érdemi határozata ellen bejelentett fellebbezések alakulása

Év	Azon vádlottak száma, akiknek ügyében fellebbezés volt		a fellebbezés					
			kizárólagos ügyészi		kölcsonös		egyéb	
	szám	1994 = 100,0 %	vádlt	%	vádlt	%	vádlt	%
1994.	12.242	100,0	3.277	26,8	1.416	11,6	7.549	61,7
1995.	11.602	94,8	3.114	26,8	1.132	9,8	7.356	63,4
1996.	10.821	88,4	2.845	26,3	1.060	9,8	6.916	63,9
1997.	11.909	97,3	3.143	26,4	1.351	11,3	7.415	62,3
1998.	13.605	111,1	3.751	27,6	1.470	10,8	8.384	61,6
1999.	15.154	123,8	4.228	27,9	1.807	11,9	9.119	60,2
2000.	16.510	134,9	4.963	30,1	2.074	12,6	9.473	57,4
2001.	18.261	149,2	4.991	27,3	2.336	12,8	10.934	59,9
2002.	17.684	144,5	4.940	27,9	2.478	14,0	10.266	58,1
2003.	18.428	150,5	5.046	27,4	2.555	13,9	10.827	58,7

18. sz. tábla

A hatályon kívül helyezések alakulása vádlottak szerint

É v	A másodfokú eljárásban szereplő vádlottak száma		A másodfokú bíróság az első fokú határozatot hatályon kívül helyezte		
	szám	1994 = 100,0 %	Összesen	E b b ő l	
				ügyészi indítvánnyal egyezően %	ügyészi indítványtól eltérően %
1994.	12.032	100,0	706	56,5	43,5
1995.	11.409	94,8	669	56,0	44,0
1996.	10.631	88,4	553	60,4	39,6
1997.	11.687	97,1	605	63,0	37,0
1998.	13.400	111,4	623	63,2	36,8
1999.	14.840	123,3	699	58,4	41,6
2000.	15.863	131,9	1.025	57,4	42,6
2001.	17.181	142,8	1.216	59,4	40,6
2002.	16.636	138,3	1.176	57,8	41,2
2003.	19.340	160,7	1.041	52,6	45,0

19. sz. tábla

A váderedményesség alakulása

É v	Eredményes vádemelések aránya %-ban
1994.	96,2
1995.	96,0
1996.	95,1
1997.	94,6
1998.	94,9
1999.	94,4
2000.	96,2
2001.	96,5
2002.	96,5
2003.	96,4

20. sz. tábla

A másodfokú ügyészségen az iratok érkezésétől a másodfokú bíróságra való továbbításig eltelt idő

É v	Másodfokú bíróságra került ügyek száma		Az érkezéstől a továbbításig eltelt idő %-ban				
	szám	1994 = 100,0 %	8 napon belül	8-15 nap között	16-30 nap között	1-2 hónap között	2 hónapon felül
1994.	8.045	100,0	59,9	21,6	9,8	5,2	3,5
1995.	7.784	96,8	58,3	21,3	10,2	7,3	2,8
1996.	7.314	90,9	54,9	23,7	12,0	6,7	2,7
1997.	7.874	97,9	50,8	24,7	13,4	8,2	2,9
1998.	8.924	110,9	53,0	22,5	14,4	7,4	2,7
1999.	10.003	124,3	53,6	22,6	14,1	6,3	3,4
2000.	10.822	134,5	54,1	23,0	13,8	6,6	2,6
2001.	12.215	151,8	53,5	24,5	14,5	5,6	1,8
2002.	11.824	147,0	48,1	25,4	18,5	6,0	2,0
2003.	13.059	162,3	45,9	26,5	18,6	6,7	2,2

21. sz. tábla

A rendkívüli perorvoslatokkal kapcsolatos ügyészi tevékenységI. (Perújítások)

É v	Összes jogerősen befejezett büntető ügy		P e r ú j í t á s i	
	szám	1994 = 100,0 %	nyomozás elrendelése	indítvány
1994.	61.966	100,0	51	28
1995.	61.095	98,6	41	46
1996.	62.468	100,8	51	41
1997.	61.413	99,1	44	56
1998.	69.343	111,9	54	58
1999.	72.706	117,3	72	64
2000.	68.338	110,3	55	67
2001.	72.087	116,3	91	93
2002.	75.968	122,6	82	149
2003.	73.387	118,4	57	72

22. sz. tábla

A rendkívüli perorvoslatokkal kapcsolatos ügyészi tevékenységII. (Felülvizsgálati eljárások)

É v	Felülvizsgálati eljárások iránti kezdeményezések*	Az ügyész a Legfelsőbb Bíróságtól érkezett ügyben nyilatkozatot tett**	Hivatalból benyújtott és fenntartott ügyészi felülvizsgálati indítványok
1994.	233	203	26
1995.	182	122	27
1996.	167	107	26
1997.	125	117	25
1998.	92	127	20
1999.	146	167	25
2000.	147	160	44
2001.	263	200	76
2002.	226	209	57
2003.	173	253	32

* Az adat nem tartalmazza az ügyészi felülvizsgálati indítványokat.

** A kérelem alapján indult felülvizsgálati eljárások számát tartalmazza.

23. sz. tábla

A büntetés-végrehajtási felügyeleti tevékenység a 2003. évben

Ügyészségek	Tevékenység	E b b ő l					
		Kezdeményezés alján tett intézkedés %	Bv. bíró előtti tevékenység %	Panaszintézés %	Fogda vizsgálat %	Egyéb vizsgálat, felterjesztett jelentés %	Bv. bíró ügydöntő határozatára tett nyilatkozat %
Főváros	7 039	30,4	12,2	12,7	5,0	7,0	32,8
Baranya	992	15,8	33,5	5,4	6,4	12,6	26,4
Bács-Kiskun	5 976	40,3	13,0	0,5	2,4	5,0	38,9
Békés	710	26,4	10,6	5,5	2,0	30,0	25,5
Borsod-A-Zemplén	3 319	22,5	14,9	3,0	5,0	23,9	30,7
Csongrád	3 577	31,7	19,8	9,6	2,6	5,3	31,1
Fejér	11 180	32,3	31,7	0,6	0,2	2,3	32,9
Győr-M-Sopron	1 194	18,0	25,1	2,7	5,0	14,9	34,3
Hajdú-Bihar	1 600	17,6	23,9	1,1	2,6	15,6	39,2
Heves	479	21,3	7,7	2,5	6,9	23,4	38,3
Jász-N-Szolnok	696	25,3	4,7	3,7	7,5	10,5	48,3
Komárom-Esztergom	1 003	20,1	13,5	4,3	2,8	6,6	52,8
Nógrád	1 033	46,8	15,0	1,9	1,1	8,7	26,5
Pest	5 639	34,0	2,6	10,9	2,7	10,9	39,0
Somogy	1 032	14,5	22,3	6,8	11,1	34,7	10,7
Szabolcs-Sz-Bereg	854	26,9	8,8	3,1	9,3	17,2	34,8
Tolna	639	25,5	20,4	2,8	6,3	21,6	23,5
Vas	957	17,3	13,6	8,8	12,8	33,9	13,7
Veszprém	947	22,8	4,8	10,7	2,5	13,4	45,9
Zala	858	18,8	4,2	1,9	9,0	33,0	33,2
Legfőbb Ügyészség	1 082	-	-	13,2	-	86,8	-
Összesen	50 806	29,3	17,0	5,4	3,3	11,9	33,2

α = Bv. ügyek, pártfogó, bv. intézet kezdeményezése

24. sz. tábla

A bűnelkövetők, a fiatalok bűnelkövetők, valamint a gyermekkorú elkövetők számának és gyakoriságának alakulása

Év	Ismertté vált bűnelkövetők száma összesen	1994 = 100,0 %	10.000 lakosra jutó bűnelkövetők száma	Fiatalok bűnelkövetők		1994 = 100,0 %	10.000 fiatalok lakosra jut	Gyermekkorú elkövetők száma	1994 = 100,0 %
				száma	aránya				
1994.	119.494	100,0	116,3	14.479	12,1	100,0	217,4	4.168	100,0
1995.	121.121	101,4	118,2	14.321	11,8	98,9	226,7	4.168	100,0
1996.	122.221	102,3	119,7	13.544	11,1	93,6	226,3	3.689	88,5
1997.	130.966	109,6	128,7	13.955	10,7	96,4	246,7	4.287	102,9
1998.	140.083	117,2	138,2	12.866	9,2	88,9	241,0	3.866	92,8
1999.	131.658	110,2	130,5	11.540	8,8	79,7	225,9	4.136	99,2
2000.	122.860	102,8	122,3	11.081	9,0	76,5	222,1	3.965	95,1
2001.	120.583	100,9	118,2	11.631	9,7	80,3	223,7	3.730	89,5
2002.	121.885	102,0	119,8	11.689	9,6	80,7	226,8	3.959	95,0
2003.	118.145	98,9	116,5	10.473	8,9	72,3	205,1	3.553	85,3

25. sz. tábla

Ügyészi törvényességi vizsgálatok

É v	Összesen		Minisztériumi, országos hatáskörű közig.	Önkormány- zati *	Nem önkor- mányzati helyi ter. közig.	Gazdálkodó	Szabálysér- tési bírságoló	Alapítvány- nál	Egyesület- nél	MRP-nél	Egyéb szervnél
	Szám	1994 = 100,0 %									
1994.	3.028	100,0	.	1.001	.	77	573	372	706	.	299
1995.	3.513	116,0	.	823	.	31	750	1.057	611	.	241
1996.	3.110	102,7	17	636	197	429	328	787	395	165	156
1997.	3.660	120,9	18	1.306	163	212	334	782	759	2	84
1998.	4.188	138,3	17	1.141	288	78	343	646	1.170	-	505
1999.	3.990	131,8	12	1.298	247	115	395	747	1.042	-	134
2000.	4.207	138,9	14	1.151	156	182	268	987	1.240	98	111
2001.	4.899	161,8	16	1.249	164	164	710	868	1.424	1	303
2002.	4.774	157,7	10	803	158	184	781	934	1.794	1	109
2003.	5.094	168,2	5	1.159	245	323	628	764	1.204	13	753

. = 1996-tól megfigyelt adat

* = 1993-1995. között az "Állami hivatali szerv" megnevezés alatt gyűjtött adatokat tartalmazza.

26. sz. tábla

Az ügyési törvényességi vizsgálatok alapján benyújtott és elbírált intézkedések

É v	Érdemi intézkedések száma összesen		E b b ő l				A tárgyidőszakban elbírált intézkedések							
			Óvások	Felszólá- lások	Figyelmez- tetések	Jelzések	Óvások		Felszólalások		Figyelmeztetések		Jelzések	
	szám	1994 = 100,0 %	s z á m a				Összesen	ebből eredményes	Összesen	ebből eredményes	Összesen	ebből eredményes	Összesen	ebből eredményes
1994.	2.120	100,0	813	1.259	48	.	673	666	947	942	36	36	.	.
1995.	3.060	144,3	1.429	1.588	43	.	1.327	1.313	1.468	1.458	58	58	.	.
1996.	4.108	193,8	937	1.714	74	1.383	876	865	1.376	1.367	44	44	1.184	1.176
1997.	5.138	242,4	1.564	2.023	53	1.498	1.123	1.118	1.718	1.712	37	36	1.324	1.318
1998.	6.362	300,1	1.975	2.503	120	1.764	1.835	1.814	2.120	2.109	35	35	1.591	1.578
1999.	7.287	343,7	3.133	2.422	63	1.669	2.906	2.854	2.252	2.219	29	29	1.563	1.539
2000.	7.168	338,1	2.777	2.627	96	1.668	2.481	2.435	2.212	2.192	30	30	1.523	1.502
2001.	6.849	323,1	1.958	2.944	115	1.832	2.216	2.186	2.758	2.739	27	27	1.884	1.873
2002.	6.689	315,5	1.862	2.973	115	1.739	1.851	1.816	2.581	2.555	95	89	1.625	1.613
2003.	7.258	342,4	2.229	3.137	144	1.748	1.796	1.783	2.856	2.842	79	79	1.746	1.742

. = 1996-től megfigyelt adat

27. sz. tábla

Ügyészi törvényességi vizsgálatok eljáró ügyészségek szerint a 2003. évben

Ügyészségek	Összesen		Önkormányzati	Nem önkormányzati helyi ter. közig.	Gazdálkodó	Szabálysértési bírságoló	Alapítvány-nál	Egyesület-nél	Egyéb szervnél
	szám	%							
Főváros	356	7,0	55	25	44	31	122	66	13
Baranya	167	3,3	85	10	22	1	7	11	31
Bács-Kiskun	258	5,1	22	3	3	20	27	147	36
Békés	307	6,0	86	6	6	85	37	33	54
Borsod-A-Zemplén	520	10,2	247	17	31	102	53	34	36
Csongrád	194	3,8	49	5	21	30	38	24	27
Fejér	278	5,5	36	3	6	1	12	63	157
Győr-M-Sopron	437	8,6	16	44	22	11	69	204	71
Hajdú-Bihar	275	5,4	53	-	-	134	29	15	44
Heves	268	5,3	7	6	34	51	29	77	64
Jász-N-Szolnok	384	7,5	129	32	9	1	38	125	50
Komárom-Esztergom	147	2,9	16	7	33	-	47	27	17
Nógrád	115	2,3	1	1	14	22	17	24	36
Pest	261	5,1	42	51	38	58	32	29	11
Somogy	167	3,3	13	4	23	5	6	99	17
Szabolcs-Sz-Bereg	267	5,3	59	8	1	48	35	98	18
Tolna	110	2,2	21	1	5	-	24	36	23
Vas	195	3,8	109	2	4	26	21	14	19
Veszprém	167	3,3	59	7	-	2	55	32	12
Zala	210	4,1	54	13	7	-	65	40	31
Legfőbb Ügyészség	11	0,2	-	-	-	-	1	6	4
Összesen	5094	100,0	1159	245	323	628	764	1204	771

28. sz. tábla

Szabálysértésekkel kapcsolatos ügyészi tevékenység

Év	Szabálysértési hatóság megszüntető határozata	Panasz elutasítása	Panasz alapján		
			határozat hatályon kívül helyezése	utasítás az eljárás folytatására	egyéb
2000.*	21.520	392	107	73	201
2001.	40.057	1.173	290	176	360
2002.	44.002	1.078	205	221	124
2003.	49.205	912	146	215	185

* A táblázat az adatokat az 1999. évi LXIX. tv. alapján 2000. március 1. napjától tartalmazza.

29. sz. tábla

Elővezetések ügyészi jóváhagyása

Év	Ügyek száma		E b b ő l	
	szám	1994 = 100,0 %	jóváhagyás	megtagadás
1994.	43.312	100,0	41.846	1.466
1995.	45.466	105,0	43.819	1.647
1996.	45.999	106,2	44.140	1.859
1997.	51.122	118,0	49.604	1.518
1998.	48.955	113,0	47.105	1.850
1999.	22.222	51,3	21.494	728
2000.	18.021	41,6	16.515	1.506
2001.	18.122	41,9	16.779	1.343
2002.	23.158	53,5	21.082	2.076
2003.	27.460	63,4	25.455	2.005

30. sz. tábla

Törvényességi kérelmek száma és megoszlása

É v	Az érkezett törvényességi kérelmek száma		Tárgy szerinti megoszlása								
	szám	1994 = 100,0 %	alapítványi ügy	társadalmi szervezeti, egyesületi ügy	adó, pénzügy	építésügy	Szabálysértési ügy	telek, földügy	munkaügy	egyéb közigazgatási ügy	egyéb
1994.	2.839	100,0	120	189	95	173	780	376	99	.	1.007
1995.	2.741	96,6	75	138	104	191	855	297	81	.	1.000
1996.	2.813	99,1	101	241	117	198	797	299	123	365	572
1997.	2.947	103,8	78	291	86	268	760	321	93	351	699
1998.	3.122	110,0	66	313	77	286	875	296	77	439	693
1999.	2.807	98,9	90	318	83	283	779	246	96	401	511
2000.	3.497	123,2	104	352	102	351	962	320	93	450	763
2001.	3.998	140,8	110	496	114	409	1.058	412	90	536	773
2002.	4.297	151,4	188	575	95	359	1.412	349	82	558	679
2003.	4.185	147,4	120	409	109	433	1.360	338	116	612	688

. = 1996-től megfigyelt adat

31. sz. tábla

Törvényességi kérelem alapján tett érdemi ügyészi intézkedések

É v	Összesen		Óvás	Felszólalás	Figyelmeztetés	Jelzés
	szám	1994 = 100,0 %				
1994.	480	100,0	357	115	8	.
1995.	549	114,4	425	115	9	.
1996.	529	110,2	275	138	10	106
1997.	567	118,1	313	136	15	103
1998.	566	117,9	295	154	8	109
1999.	632	131,7	335	166	13	118
2000.	596	124,2	314	167	4	111
2001.	866	180,4	497	204	13	152
2002.	1 065	221,9	734	189	21	121
2003.	1 184	246,7	752	233	9	190

. = 1996-tól megfigyelt adat

Az ügyészek által a polgári ügyekben tett intézkedések

É v	Összes intézkedés		E b b ő l					
	szám	1994 = 100,0 %	kereset, fizetési meghagyás kibocsát. indítvány	egyéb eljárás kezdemenyezése	perbe lépés, fellépés	fellebbezés	II. fokú fellépés	egyéb intézkedés
1994.	6.242	100,0	401	148	43	154	72	5.419
1995.	5.754	92,2	428	426	51	167	34	4.648
1996.	11.988	192,1	737	650	110	496	20	9.975
1997.	15.204	243,6	1.012	603	95	487	15	12.992
1998.	17.581	281,7	1.158	1.185	301	757	13	14.167
1999.	17.234	276,1	1.199	1.131	89	936	4	13.875
2000.	16.117	258,1	1.240	920	59	598	8	13.292
2001.	21.812	349,4	1.504	3.292	38	568	9	16.401
2002.	17.552	281,2	1.951	676	76	562	3	14.284
2003.	18.041	289,0	1.975	540	44	490	7	14.985

Az ügyészek által a polgári ügyekben tett intézkedések percsoportok szerint a 2003. évben

Ügyészségek	Intézkedések száma összesen		E b b ő l								
	szám	%	Család-jogi perek	személy-állapotra vonatkozó perek	alapítványok	társadalmi szervezetek, egyesületek	kötelmi jogviszonyból eredő	cégügyek	környezetvédelem	egyéb	egyéb perenkívüli ügyek
Főváros	3258	18,1	27	26	1597	1112	7	298	5	95	91
Baranya	304	1,7	-	26	68	141	37	20	1	7	4
Bács-Kiskun	937	5,2	19	33	229	520	20	53	28	22	13
Békés	311	1,7	2	1	72	168	11	14	-	11	32
Borsod-A-Zemplén	765	4,3	24	52	149	327	34	73	36	34	36
Csongrád	360	2,0	5	13	85	154	21	45	4	16	17
Fejér	565	3,1	13	2	123	386	7	12	3	13	6
Győr-M-Sopron	817	4,5	12	34	202	441	42	26	21	21	18
Hajdú-Bihar	1250	6,9	31	13	297	484	35	33	4	347	6
Heves	464	2,6	2	8	128	230	7	37	9	6	37
Jász-N-Szolnok	758	4,2	13	7	169	292	167	72	12	14	12
Komárom-Esztergom	314	1,7	24	13	54	134	9	58	2	15	5
Nógrád	217	1,2	3	5	30	125	3	37	3	6	5
Pest	963	5,3	43	8	219	400	31	197	7	32	26
Somogy	505	2,8	9	9	70	329	21	18	24	14	11
Szabolcs-Sz-Bereg	511	2,8	13	24	90	264	31	35	25	26	3
Tolna	136	0,8	3	6	31	73	3	7	1	5	7
Vas	138	0,8	2	12	17	81	2	15	6	2	1
Veszprém	661	3,7	-	20	249	289	12	18	9	12	52
Zala	1085	6,0	3	11	566	434	22	3	8	14	24
Legfőbb Ügyészség	3092	17,1	23	43	696	1361	57	497	64	220	131
Fővárosi Fellebbviteli Főügyészség	454	2,5	-	-	92	320	2	30	-	7	3
Pécsi Fellebbviteli Főügyészség	91	0,5	-	-	17	69	1	3	-	1	-
Szegedi Fellebbviteli Főügyészség	85	0,5	-	-	30	54	-	-	-	1	-
Összesen	18041	100,0	271	366	5280	8188	582	1601	272	941	540

34. sz. tábla

Felelősségre vonás kezdeményezése a polgári jogi és a törvényességi felügyeleti tevékenység során

É v	Felelősségre vonás kezdeményezése összesen		E b b ő l					
			polgári jogi	törv. felügyeleti	a törvényességi felügyeleti tevékenységből			
	szám	1994 = 100,0 %	tevékenység során		büntető	fegyelmi	szabály- sértési	kártérítési
1994.	518	100,0	355	163	113	11	38	1
1995.	359	69,3	192	167	109	13	44	1
1996.	333	64,3	175	158	115	8	35	-
1997.	524	101,2	301	223	114	18	89	2
1998.	237	45,8	33	204	132	12	58	2
1999.	342	66,0	48	294	215	14	63	2
2000.	347	67,0	64	283	187	22	72	2
2001.	564	108,9	116	448	382	12	54	-
2002.	404	78,0	75	329	281	7	39	2
2003.	468	90,4	47	421	347	14	58	2

35. sz. tábla

Jogszabályok tervezetének előzetes észrevételezése

É v	Észrevételezett jogszabályok		E b b ő l érdemi észrevétel	
	szám	1994 = 100,0 %	szám	%
1994.	428	100,0	118	27,6
1995.	704	164,5	239	33,9
1996.	758	177,1	292	38,5
1997.	930	217,3	233	25,0
1998.	801	187,2	177	22,1
1999.	805	188,1	227	28,2
2000.	677	158,2	186	27,4
2001.	807	188,6	257	31,9
2002.	591	138,1	171	28,9
2003.	1074	250,9	282	26,3

36. sz. tábla

**A katonai büntetőeljárásban ismertté vált bűnelkövetők
számának alakulása**

Év	Bűnelkövetők száma	1994 = 100 %
1994	3.181	100,0
1995	2.961	93,0
1996	2.808	88,3
1997	3.067	96,4
1998	2.434	76,5
1999	2.232	70,2
2000	2.417	76,0
2001	2.135	67,1
2002	2.121	66,7
2003	1.686	53,0

37. sz. tábla

**A katonai büntetőeljárásban a büntetett hadköteles bűnelkövetők
(nem visszaeső, visszaeső, különös és többszörös visszaeső)
számának alakulása**

Év	Büntetett előéletű összesen	1994 = 100 %
1994	283	100,0
1995	245	86,6
1996	283	100,0
1997	285	100,7
1998	162	57,2
1999	118	41,7
2000	138	48,8
2001	119	42,0
2002	139	49,1
2003	94	33,2

38. sz. tábla

A katonai büntetőeljárásban az ismertté vált bűncselekmények számának alakulása

Év	Ismertté vált bűncselekmények		E b b ő l	
			A bűncselekmény elkövetője ismeretlen maradt	
	száma	1994 = 100 %	száma	aránya %
1994	4.447	100,0	380	8,5
1995	4.563	102,6	462	10,1
1996	4.881	109,8	604	12,4
1997	5.549	124,8	695	12,5
1998	4.901	110,2	400	8,2
1999	3.732	83,9	316	8,1
2000	4.322	97,2	281	6,5
2001	3.515	79,0	302	8,5
2002	4.814	108,3	320	6,6
2003	2.915	65,5	184	6,3

39. sz. tábla

A katonai ügyészi szervek ügyiratforgalma a 2003. évben

Katonai ügyészség	Ügyiratok összesen	Ebből	
		Büntetőjogi	Magán- és közigazgatási jogi
Budapesti	1642	1073	569
Debreceni	566	279	287
Győri	435	357	78
Kaposvári	407	271	136
Szegedi	543	443	100
Katonai Fellebbviteli	524	256	268
Katonai Főügyészség	586	315	271
Összesen	4703	2994	1709

40. sz. tábla

**A katonai büntetőeljárásban a Katonai Főügyészséghez benyújtott panaszok
elbírálása a nyomozásfelügyelet során a 2003. évben**

Katonai ügyészség	Érkezett panasz összesen	Ebből		
		Helytadott	Elutasított	Egyéb
Összesen	324	35	214	75
Ebből a katonai ügyészségek szerinti megoszlás				
Budapesti	159	20	115	24
Debreceni	65	1	32	32
Győri	54	6	38	10
Kaposvári	14	4	10	0
Szegedi	32	4	19	9

41. sz. tábla

A nyomozás befejezése utáni nyomozati anyagok feldolgozásának alakulása a katonai büntetőeljárásban

Év	Nyomozott ügyek száma	15 napon belül	30 napon belül	Összes
				Feldolgozott ügyek aránya %
1994	2.627	2.137	351	94,7
1995	2.423	1.890	383	93,4
1996	2.411	1.883	343	92,3
1997	2.759	2.147	411	92,7
1998	2.065	1.712	258	95,4
1999	1.884	1.598	249	98,1
2000	2.245	1.816	297	94,1
2001	2.202	1.737	294	92,2
2002	2.112	1.728	272	94,7
2003	1.814	1.312	195	83,1

42. sz. tábla

Az előzetes letartóztatások számának alakulása a katonai büntetőeljárásban a 2003. évben

Katonai ügyészségek	Az ügyész indítványt tett	Az elsőfokú bíróság			
		Helyt adott	%	Elutasított	%
Budapest	70	67	95,7	3	4,3
Debreceni	27	27	100,0	-	-
Győri	9	9	100,0	-	-
Kaposvári	7	7	100,0	-	-
Szegedi	6	6	100,0	-	-
Összesen	119	116	97,5	3	2,5

43 sz. tábla

Az előzetes letartóztatások időtartamának alakulása a nyomozások során a katonai büntetőeljárársban a 2003. évben

Katonai Ügyészségek	Összes előzetes letartóztatás	30 napon belül	1 hónap-3 hónap	3 hónap-6 hónap	6 hónap-9 hónap	9 hónap-1év	1 éven túl
		között %					
Budapesti	67	28,8	34,1	31,1	6,0	-	-
Debreceni	27	11,2	33,3	11,1	29,6	-	14,8
Győri	9	33,3	11,1	-	55,6	-	-
Kaposvári	7	-	42,9	57,1	-	-	-
Szegedi	6	33,3	66,6	-	-	-	-
Összesen	116	24,1	33,6	24,1	14,7	-	3,4

44. sz. tábla

A katonai büntetőeljárásban az elsőfokú bírósági tárgyaláson kifejtett ügyészi tevékenység

É v	Első fokon tárgyaló ügyek száma		A tárgyaláson az ügyész			
			részvett		nem vett részt	
	szám	1994 = 100,0 %	száma	%	száma	%
1994.	1482	100,0	936	63,2	546	36,8
1995.	1329	89,7	869	65,4	460	34,6
1996.	1192	80,4	732	61,4	460	38,6
1997.	1631	110,1	890	54,8	741	45,4
1998.	1035	69,8	887	85,7	148	14,3
1999.	938	63,3	792	84,4	146	15,6
2000.	963	66,1	796	82,7	167	17,4
2001.	956	64,5	889	93,0	67	7,0
2002.	860	58,0	763	88,7	97	11,3
2003.	697	47,0	547	78,5	150	21,5

45. sz. tábla

Az elsőfokú bíróság érdemi határozata ellen bejelentett fellebbezések alakulása a katonai büntetőeljárásban

Év	Azon vádlottak száma, akiknek ügyében fellebbezés volt		a f e l l e b b e z é s					
			kizárólagos ügyészi		kölcsonös		csak védelmi vagy vádlotti	
	szám	1994=100 %	vádlott	%	vádlott	%	vádlott	%
1994	154	100,0	77	50,0	12	7,8	65	42,2
1995	161	104,5	62	38,5	12	7,5	87	54,0
1996	101	65,6	39	38,6	8	7,9	54	53,5
1997	275	178,6	130	47,3	18	6,5	127	46,2
1998	235	152,6	109	46,4	24	10,2	102	43,4
1999	226	146,8	88	38,9	22	9,7	116	51,3
2000	244	158,4	100	41,0	34	13,9	110	45,1
2001	227	147,4	76	33,5	35	15,4	116	51,1
2002	244	158,4	115	46,7	41	16,8	88	36,1
2003	329	213,6	129	39,2	55	16,7	144	43,8

46/a. sz. tábla

A Katonai Főügyészségen a fellebbezett ítéletek iratainak érkezésétől a Legfelsőbb Bíróságra továbbításig eltelt idő

2003. I. 1 - 2003. VI.30-ig terjedő időszak adatai

Év	A Legfelsőbb Bíróságra került ügyek		Érkezéstől a továbbításig eltelt idő				
	száma	aránya	8 napon belül	8-15 nap között	16-30 nap között	1-2 hó között	2 hónapon felül
2003	85	100,0	64,7	35,3	-	-	-

46/b. sz. tábla

A Katonai Fellebbviteli Ügyészségen a fellebbezett ítéletek iratainak érkezésétől a Fővárosi Ítéltábla Katonai Tanácsához továbbításig eltelt idő

2003. VII. 1- 2003. XII. 31-ig terjedő időszak adatai

Év	Az Ítéltáblára került ügyek		Érkezéstől a továbbításig eltelt idő				
	száma	aránya	8 napon belül	8-15 nap között	16-30 nap között	1-2 hó között	2 hónapon felül
2003	146	100,0	80,1	19,9	-	-	-

47. sz. tábla

**A hatályon kívül helyezések alakulása a katonai büntetőeljárásban
vádoltak szerint**

Év	Másodfokú eljárásban szereplő vádlottak		II. fokú eljárásban az I. fokú határozatot hatályon kívül helyezte		
	Száma	1994=100 %	Összesen	Ebből	
				Ügyészi indítvánnyal egyezően %	Ügyészi indítványtól eltérően %
1994	154	100,0	4	50,0	50,0
1995	110	71,4	8	50,0	50,0
1996	101	65,6	-	-	-
1997	142	92,2	2	50,0	50,0
1998	173	112,3	3	66,6	33,4
1999	260	168,8	2	50,0	50,0
2000	177	114,9	5	40,0	60,0
2001	203	131,8	9	11,1	88,9
2002	244	158,4	10	10,0	90,0
2003	175	113,6	8	25,0	75,0

48. sz. tábla

A váderedményesség alakulása a katonai büntetőeljárásban

Év	Eredményes vádemelések aránya %-ban
1994	96,6
1995	97,4
1996	96,7
1997	96,3
1998	96,1
1999	96,1
2000	97,1
2001	95,4
2002	92,8
2003	93,5

49 .sz. tábla

A rendkívüli perorvoslatokkal kapcsolatos ügyészi tevékenység a katonai büntetőeljárársban
I. Perújítások

Év	Összes jogerősen befejezett büntető ügy		Perújítások száma
	száma	1994=100%	
1994	1.379	100,0	28
1995	1.329	96,4	3
1996	1.184	85,9	6
1997	1.572	114,0	6
1998	1.342	97,3	7
1999	1.166	84,6	5
2000	1.151	83,5	6
2001	1.158	84,0	1
2002	1.149	87,4	2
2003	922	66,9	6

50. sz. tábla

A rendkívüli perorvoslatokkal kapcsolatos ügyészi tevékenység a katonai büntetőeljárársban

II. Felülvizsgálati eljárások

Év	Felülvizsgálati eljárások	Az ügyész a Legfelsőbb Bíróságtól érkezett ügyben nyilatkozatot tett	Az ügyész felülvizsgálati indítványt tett hivatalból
1994	27	20	7
1995	12	10	2
1996	11	8	3
1997	6	5	1
1998	10	3	7
1999	6	3	3
2000	5	3	2
2001	7	3	4
2002	9	7	2
2003	5	1	4

51. sz. tábla

A katonai ügyészségi nyomozások ügyiratforgalma a 2003. évben

Katonai ügyészségek	Elintézésre váró feljelentések		E b b ő l		Ebből	
	száma	%	Elintézett feljelentések %	Lenyomozott ügyek %	Vád-emelés %	Megszüntetés %
Budapesti	1073	44,3	85,7	82,8	57,1	42,9
Debreceni	279	11,5	91,0	76,8	68,2	31,8
Győri	357	14,7	91,6	90,5	61,5	38,5
Kaposvári	271	11,2	95,9	81,2	61,6	38,4
Szegedi	443	18,3	97,3	81,2	45,4	54,6
Összesen	2423	100,0	90,5	82,8	57,3	*42,8

Megjegyzés: * A nyomozás megszüntetéséből 49 ügyben (6,3 %) 57 gyanúsított ellen a vádemelés elhalasztásáról rendelkeztek. 99 esetben (12,8 %) a nyomozást ismeretlen tettes ügyében felfüggesztették.

52. sz. tábla

A katonai ügyészségi nyomozások időtartama az összes ügy %-ában

Év	A nyomozással befejezett ügyek	Ebből				
		1 hónapon belül	1-2 hó között	2-3 hó között	3-6 hó között	6 hónapon túl
1994	2.627	48,7	35,1	8,2	7,5	0,6
1995	2.403	49,0	38,6	5,2	6,6	0,6
1996	2.411	50,1	40,8	3,6	5,0	0,5
1997	2.759	46,5	41,9	5,4	5,6	0,7
1998	2.065	51,0	37,4	5,2	5,4	-
1999	1.884	54,3	36,1	4,8	4,4	0,4
2000	2.245	47,7	38,0	5,2	7,0	2,1
2001	2.202	43,9	39,2	7,0	8,3	1,6
2002	2.112	39,6	42,3	6,0	10,0	2,1
2003	1.814	-	84,2*	5,3	8,8	1,7

* = Két hónapon belül

53. sz. tábla

A magánjogi és közigazgatási jogi tevékenység alakulása a katonai ügyészségi eljárásban a 2003. évben

I.	Ügyészi vizsgálatok száma		304
	Vizsgálat alapján tett ügyészi intézkedések	Óvás	9
		Felszólalás	30
		Figyelmeztetés	29
II.	Törvényességi kérelmek száma		91
	Kérelmek alapján tett ügyészi intézkedések	Óvás	-
		Felszólalás	-
		Figyelmeztetés	-
III.	Eljárás kezdeményezések száma		124
	Ebből	Kártérítés	5
		Fegyelmi eljárás	102
		Egyéb vizsgálat	17
IV.	Jogi ismeretterjesztő előadások száma		62
	Az előadásokon résztvevők száma		10552
V.	Katonai ügyészi fogadóórák száma		52
	A fogadóórán megjelentek száma		158
VI.	Fegyelmi értekezleteken való részvételek száma		60
VII.	Jogszabályok tervezetének előzetes észrevételezése		70

54 sz. tábla

Katonai ügyészi törvényességi vizsgálatok

Év	Összesen		Honvédségi	Rendőrségi	Határőri	Büntetésvégre- hajtási
	száma	1994=100 %				
1994	237	100,0	173	29	35	0
1995	202	85,2	177	5	18	2
1996	166	70,1	137	2	27	0
1997	191	80,6	155	13	15	8
1998	212	89,5	176	8	20	8
1999	195	82,3	157	13	16	9
2000	167	70,5	144	8	10	5
2001	130	54,9	6,6	12	18	34
2002	226	95,4	117	63	23	23
2003	300	126,6	163	57	41	39

55. sz. tábla

Katonai ügyészi vizsgálatok alapján benyújtott és elbírált intézkedések

Év	Érdemi intézkedések száma összesen		E b b ő l					
	száma	1994=100 %	Óvások	Felszólalások	Figyelmeztetés	Intézkedések	Parancsnoki intézkedések	Felelősségre vonás
1994	178	100,0	40	35	20	65	18	-
1995	80	44,9	27	29	9	8	7	-
1996	34	19,1	4	9	18	3	-	-
1997	64	36,0	8	33	20	3	-	-
1998	35	19,7	8	19	3	5	-	-
1999	59	33,1	5	33	14	7	-	-
2000	53	29,8	5	32	15	1	-	-
2001	15	8,4	2	7	4	2	-	-
2002	39	21,9	1	20	12	6	-	-
2003	70	39,3	9	30	29	2	-	-

56. sz. tábla

Ügyészek, fogalmazók és titkárok számának alakulása

É v *	Főállású ügyészek		Fogalmazók, titkárok	
	szám	1994 = 100,0 %	szám	1994 = 100,0 %
1994.	1.098	100,0	190	100,0
1995.	1.100	100,2	179	94,2
1996.	1.109	101,0	172	90,5
1997.	1.169	106,5	203	106,9
1998.	1.251	113,9	312	164,2
1999.	1.265	115,2	337	177,4
2000.	1.301	118,5	327	172,1
2001.	1.305	118,9	381	200,5
2002.	1.307	119,0	488	256,9
2003.	1.401	127,6	452	237,9

* = A december 31-i állapot

57. sz. tábla

Ügyészek, fogalmazók és titkárok nemek szerinti arányának alakulása

É v*	Ügyészek				Fogalmazók, titkárok			
	férfi		nő		férfi		nő	
	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%
1994.	542	49,0	556	51,0	76	40,0	114	60,0
1995.	519	47,0	581	53,0	75	42,0	104	58,0
1996.	508	46,0	601	54,0	81	47,0	91	53,0
1997.	528	45,0	641	55,0	90	44,0	113	56,0
1998.	564	45,0	687	55,0	127	41,0	185	59,0
1999.	559	44,0	706	56,0	135	40,0	202	60,0
2000.	576	44,0	725	56,0	131	40,0	196	60,0
2001.	569	43,0	748	57,0	148	39,0	233	61,0
2002.	566	43,0	753	57,0	188	39,0	300	61,0
2003.	592	42,0	819	58,0	173	38,0	279	62,0

* = A december 31-i állapot

Ügyészek életkor szerinti megoszlása a 2003. évben

Ügyészségek	Ügyészek száma	30 év és az alatt		31-40 év között		41-50 év között		51-54 év között		55-59 év között		60 év és felette	
		szám	%	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%
Ügyészségek összesen	1.411	162	11,0	573	40,0	326	23,0	133	9,0	104	7,0	113	8,0
Legfőbb Ügyészség	107	3	2,0	21	19,0	24	22,0	15	14,0	21	19,0	23	21,0
Területi ügyészségek	1.304	159	12,0	552	42,0	302	23,0	118	9,0	83	6,0	90	6,0

Ügyészek megoszlása az ügyési szervezetben töltött szolgálati idő szerint a 2003. évben

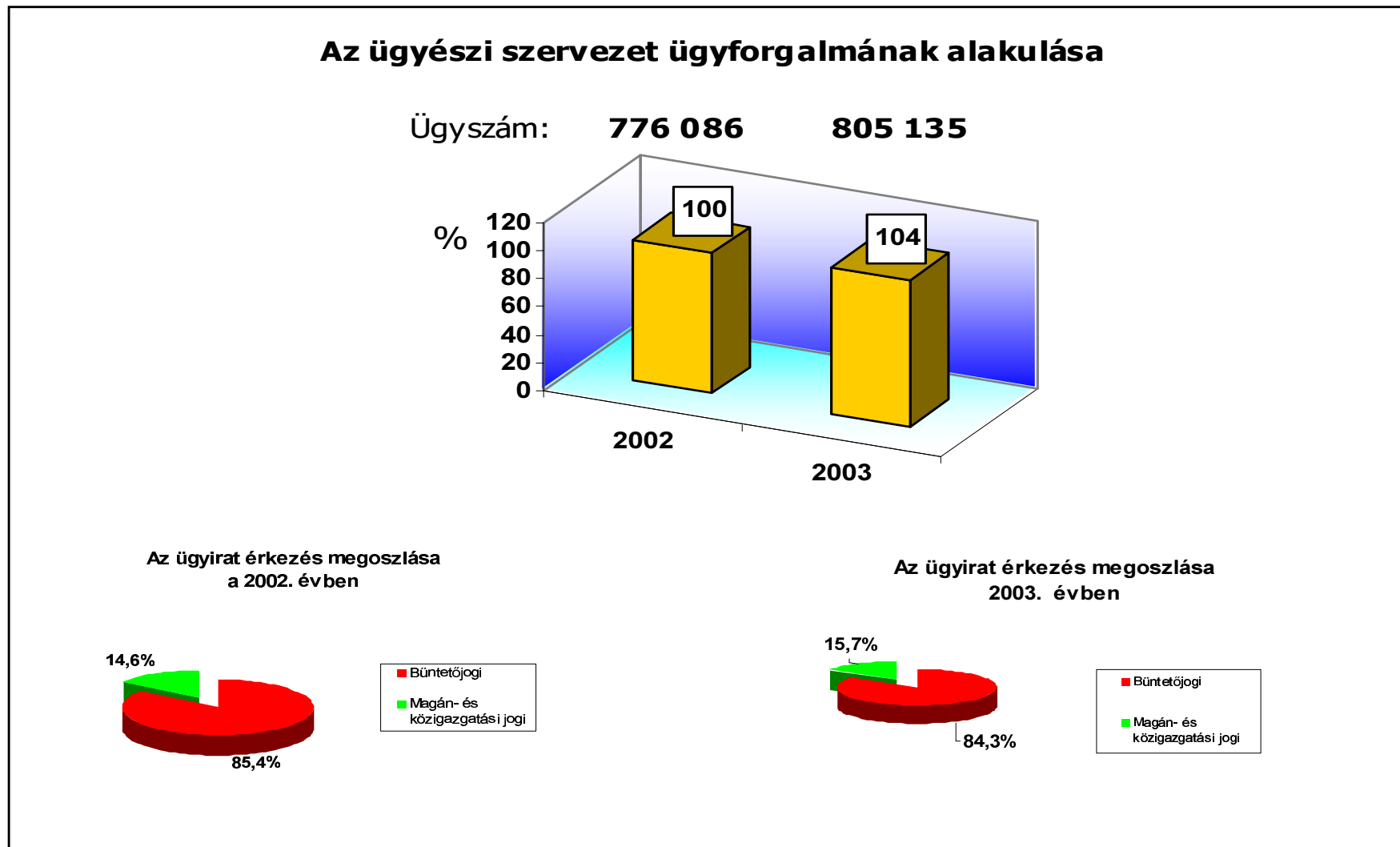
Ügyészségek	Ügyészek összesen	5 év és az alatt		5-9 év között		10-19 év között		20-29 év között		30 év és felette	
		szám	%	szám	%	szám	%	szám	%	szám	%
Ügyészségek összesen	1.411	96	6,0	427	30,0	524	37,0	207	14,0	157	11,0
Legfőbb Ügyészség	107	6	5,0	12	11,0	30	28,0	27	25,0	32	9,0
Területi Ügyészségek	1.304	90	6,0	415	31,0	494	37,0	180	13,0	125	9,0

60. sz. tábla

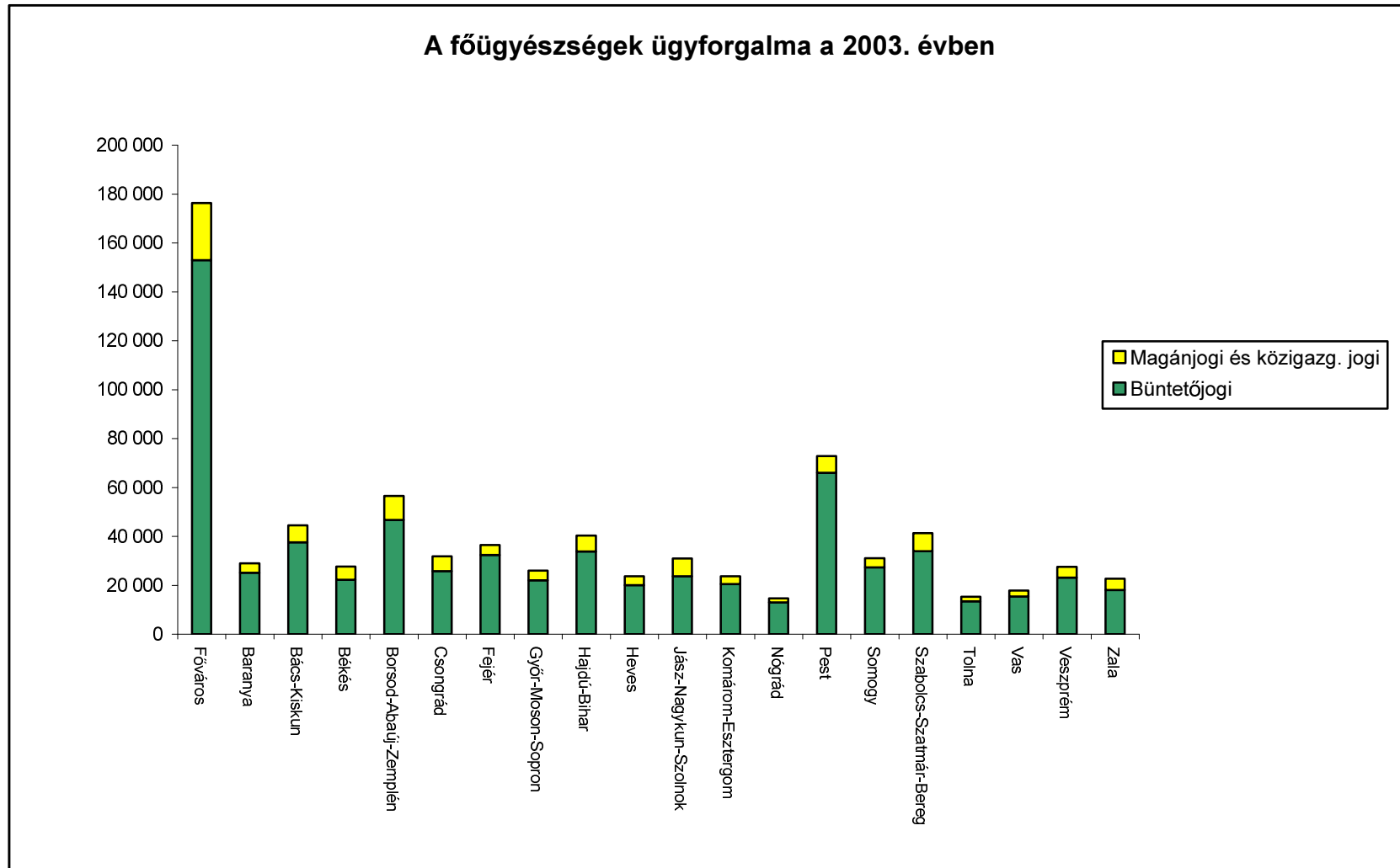
Az egyes költségvetési előirányzatok alakulása (millió Ft, %)

Megnevezés	1999.		2000.		2001.		2002.		2003.		Index %	
	előirányzat	teljesítés	előirányzat	teljesítés	előirányzat	teljesítés	előirányzat	teljesítés	előirányzat	teljesítés	2003; 2002. előirányzat	2003; 2002. teljesítés
Személyi juttatás	6.507	6.484	7.440	7.466	8.660	8.754	9.328	9.892	11.760	12.040	126,0	121,7
Munkaadót terhelő járulék	2.582	2.471	2.896	2.746	2.939	3.138	2.750	3.264	3.523	4.015	128,1	123,0
Dologi kiadás	756	920	943	1.076	1.530	1.337	1.364	1.576	2.926	2.041	214,5	129,5
Pénzeszköz átadás	21	54	21	21	201	270	87	560	80	1.361	91,9	243,0
Felújítás	163	159	163	133	243	251	243	263	150	169	61,7	64,2
Egyéb intézményi beruh.	62	46	128	64	530	240	313	258	1.389	696	443,7	269,7
Központi beruházás	1.272	890	600	958	1.017	1.142	1.968	1.705	670	1.066	34,0	62,5
Összesen	11.363	11.024	12.191	12.464	15.120	15.132	16.053	17.518	20.498	21.388	127,6	122,1

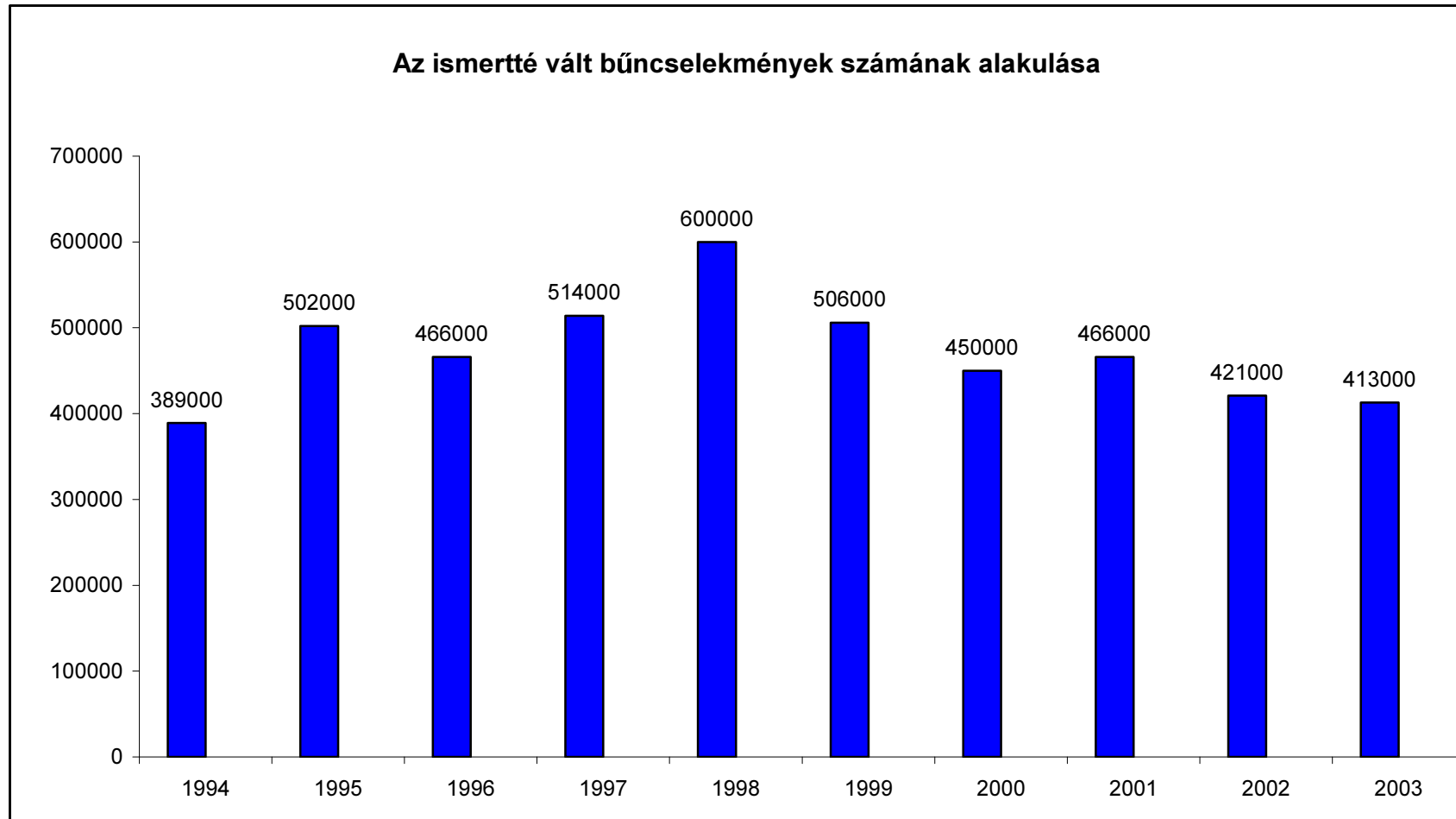
1.sz. ábra

2. sz. ábra

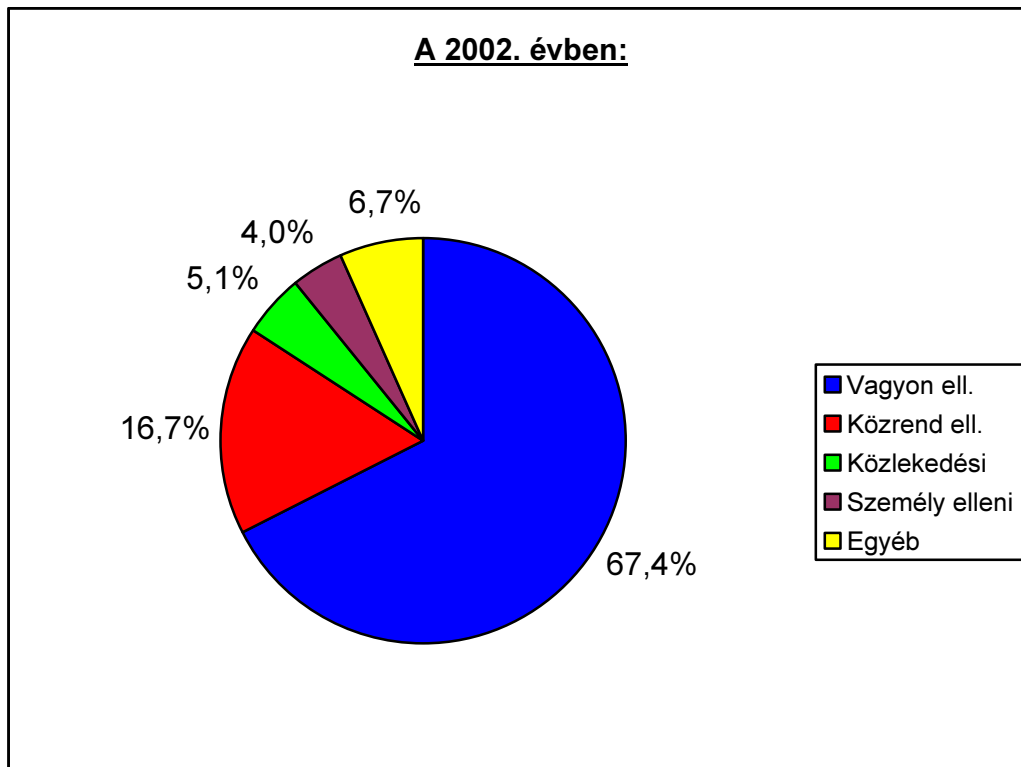

3. sz. ábra

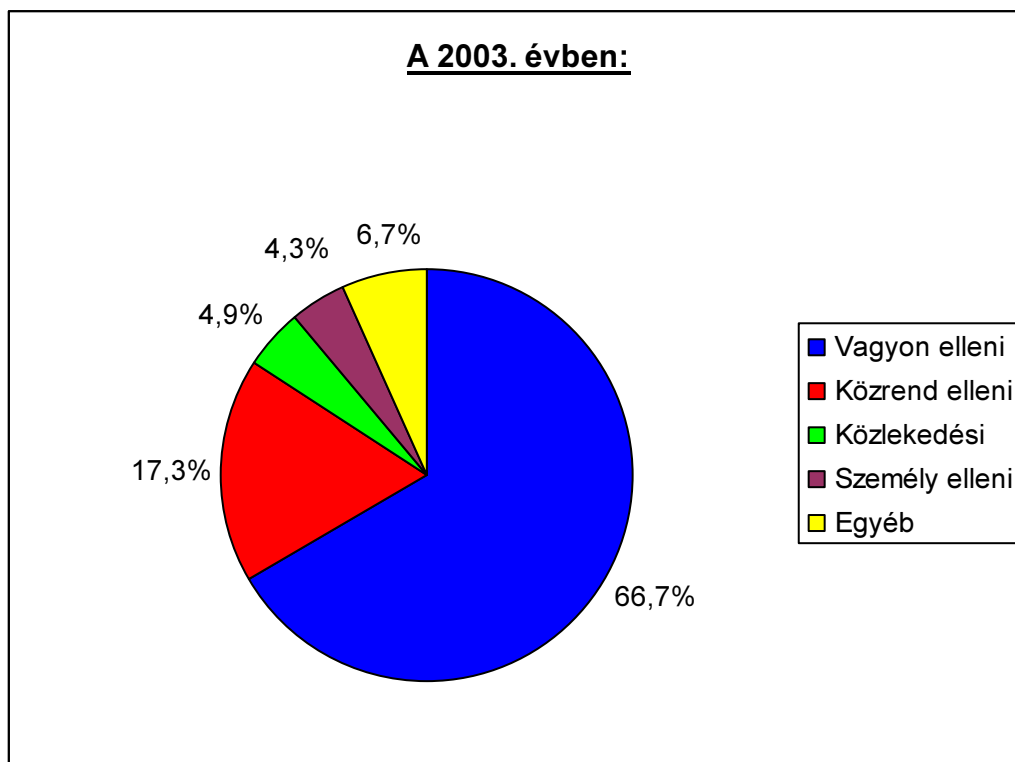

A bűncselekménycsoportok megoszlása

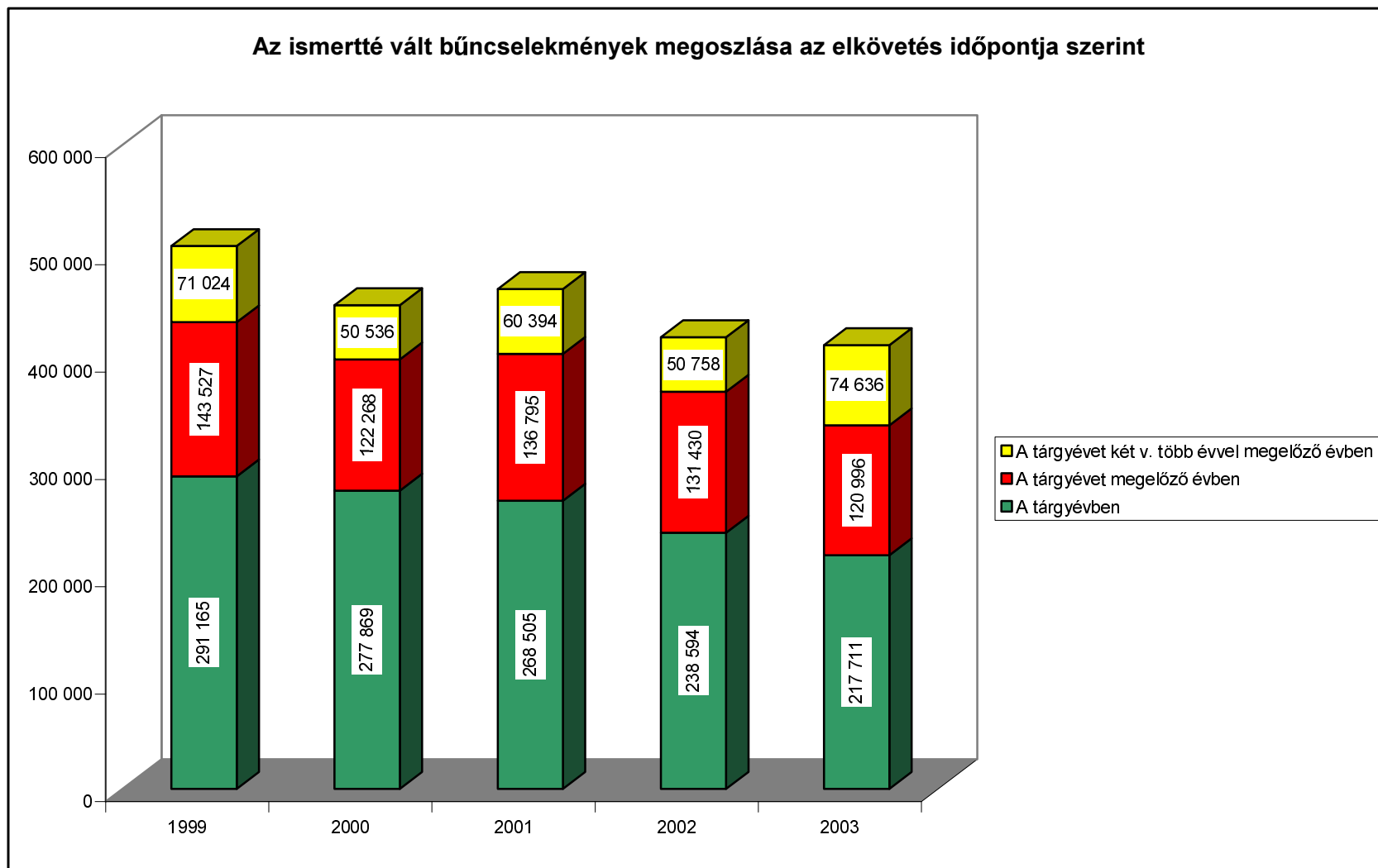
4. sz. ábra

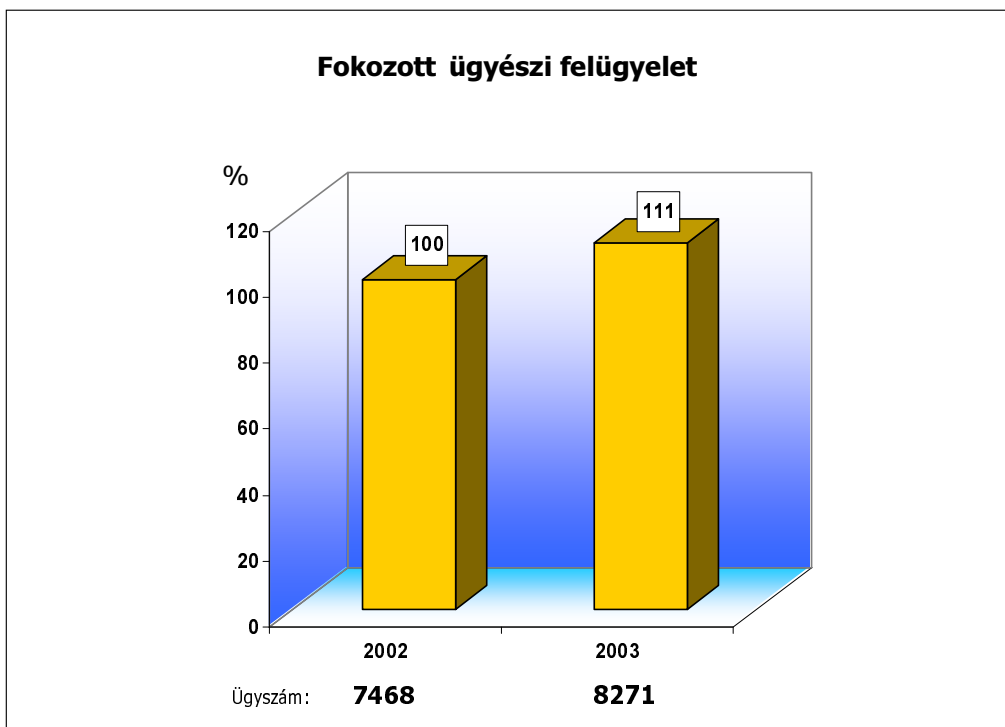
5. sz. ábra

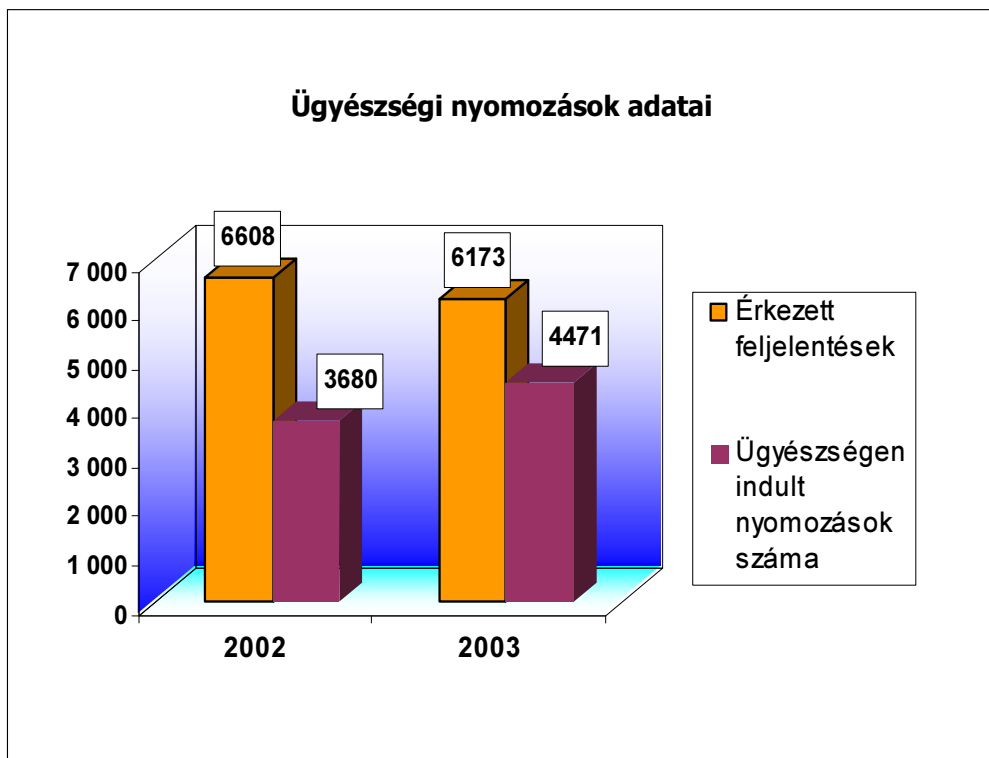
6. sz. ábra

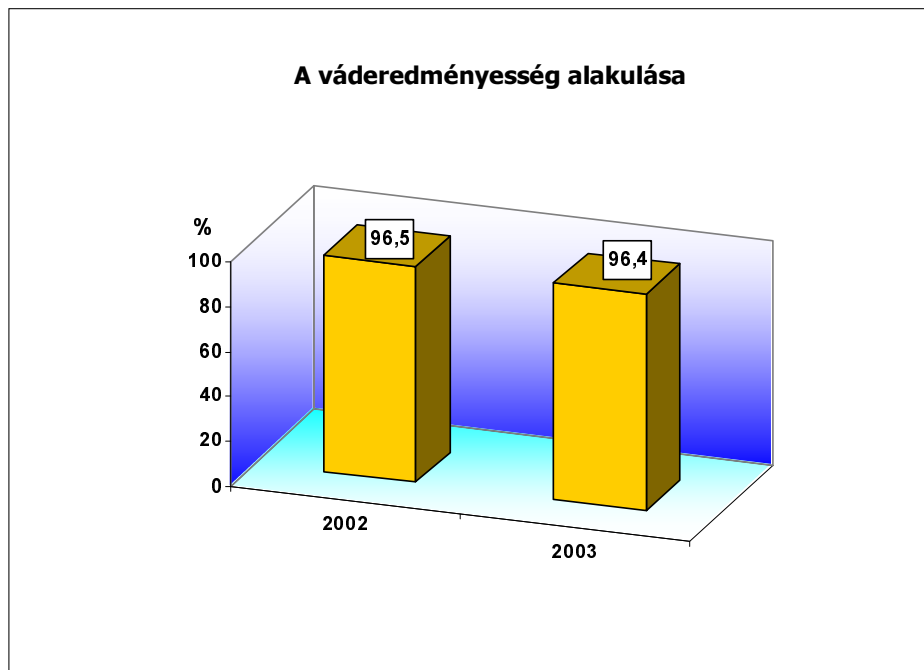
7. sz. ábra

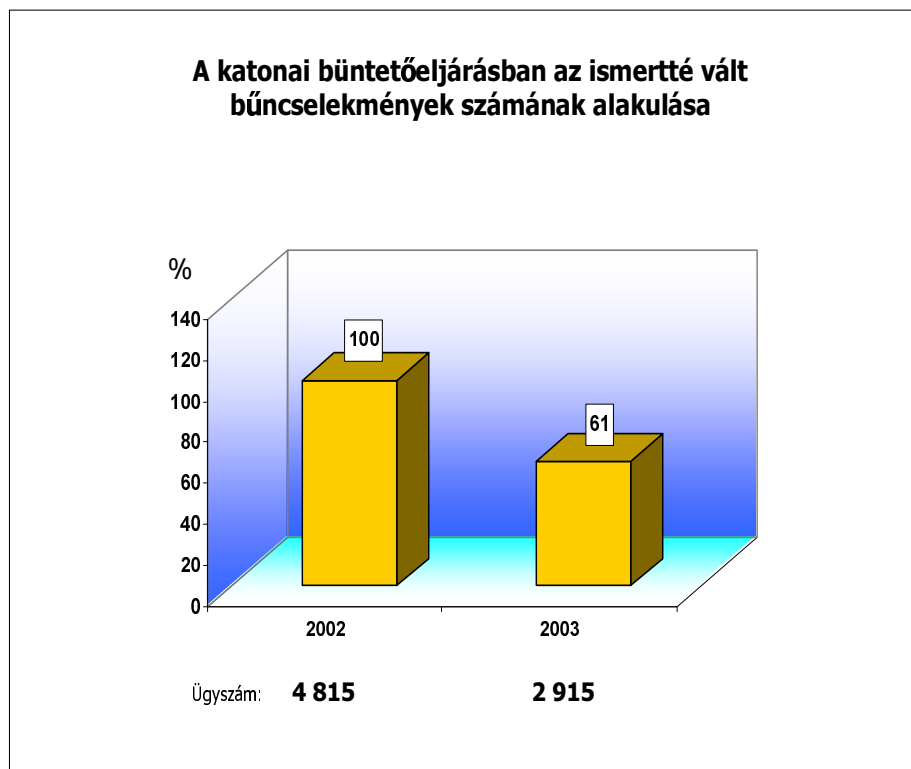
8. sz. ábra

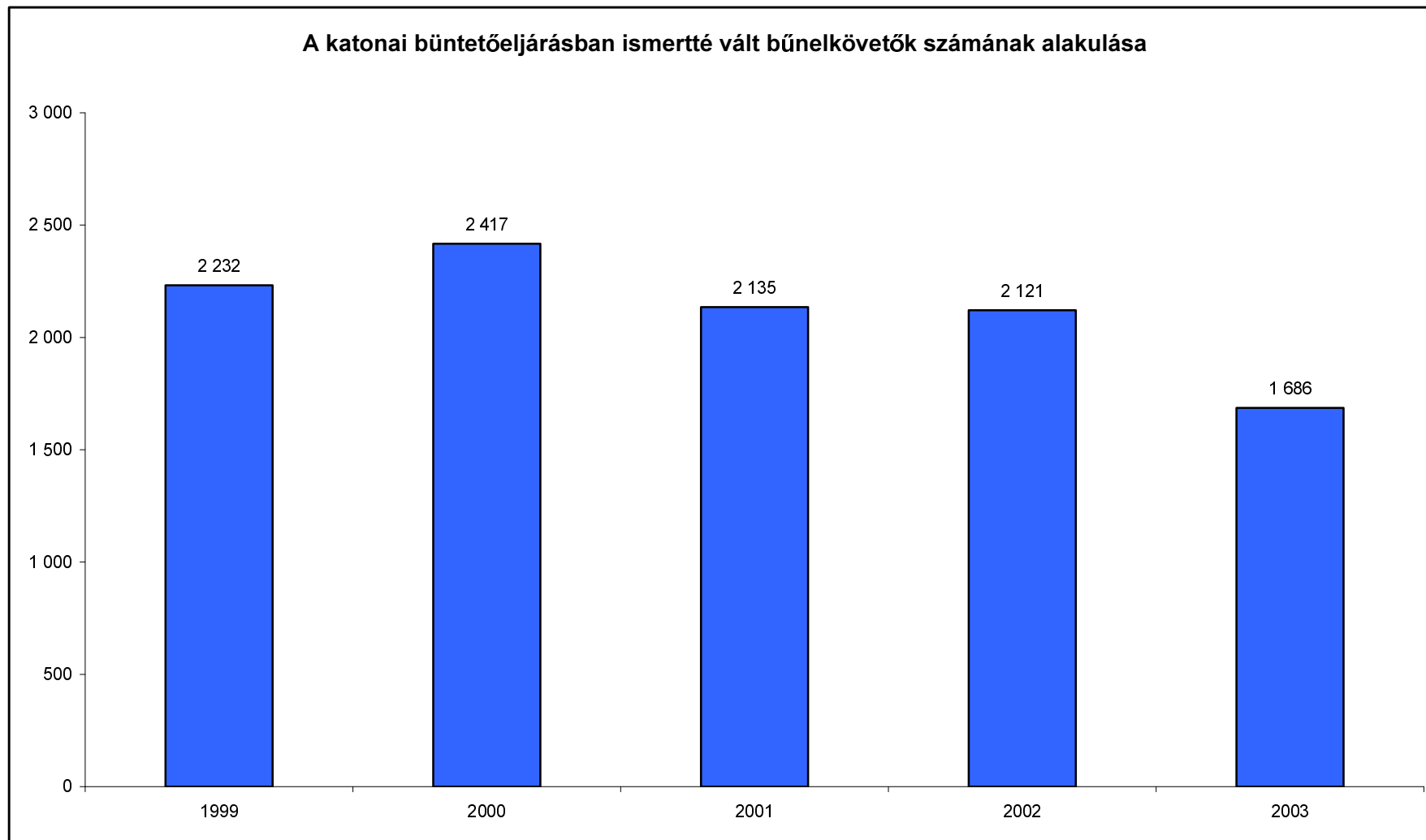
9. sz. ábra

10. sz. ábra

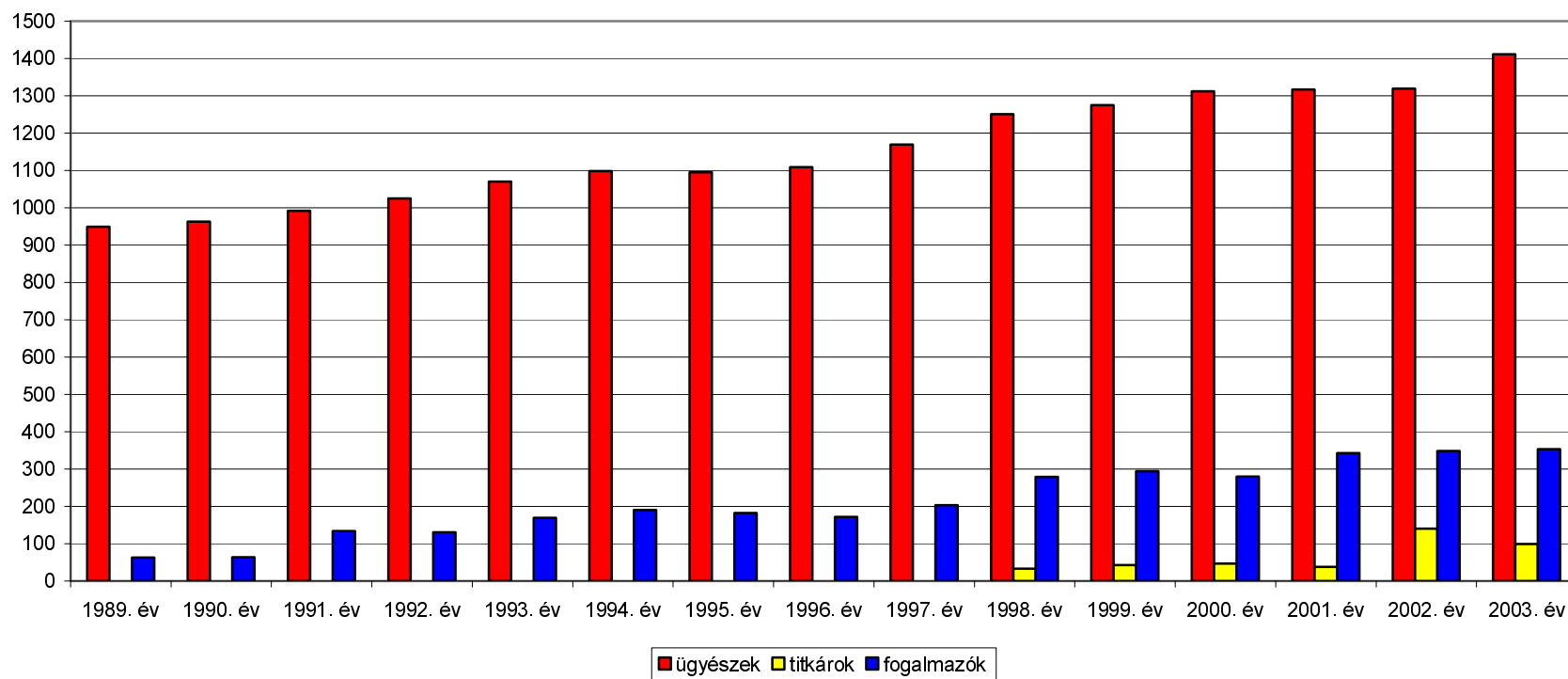

11. sz. ábra

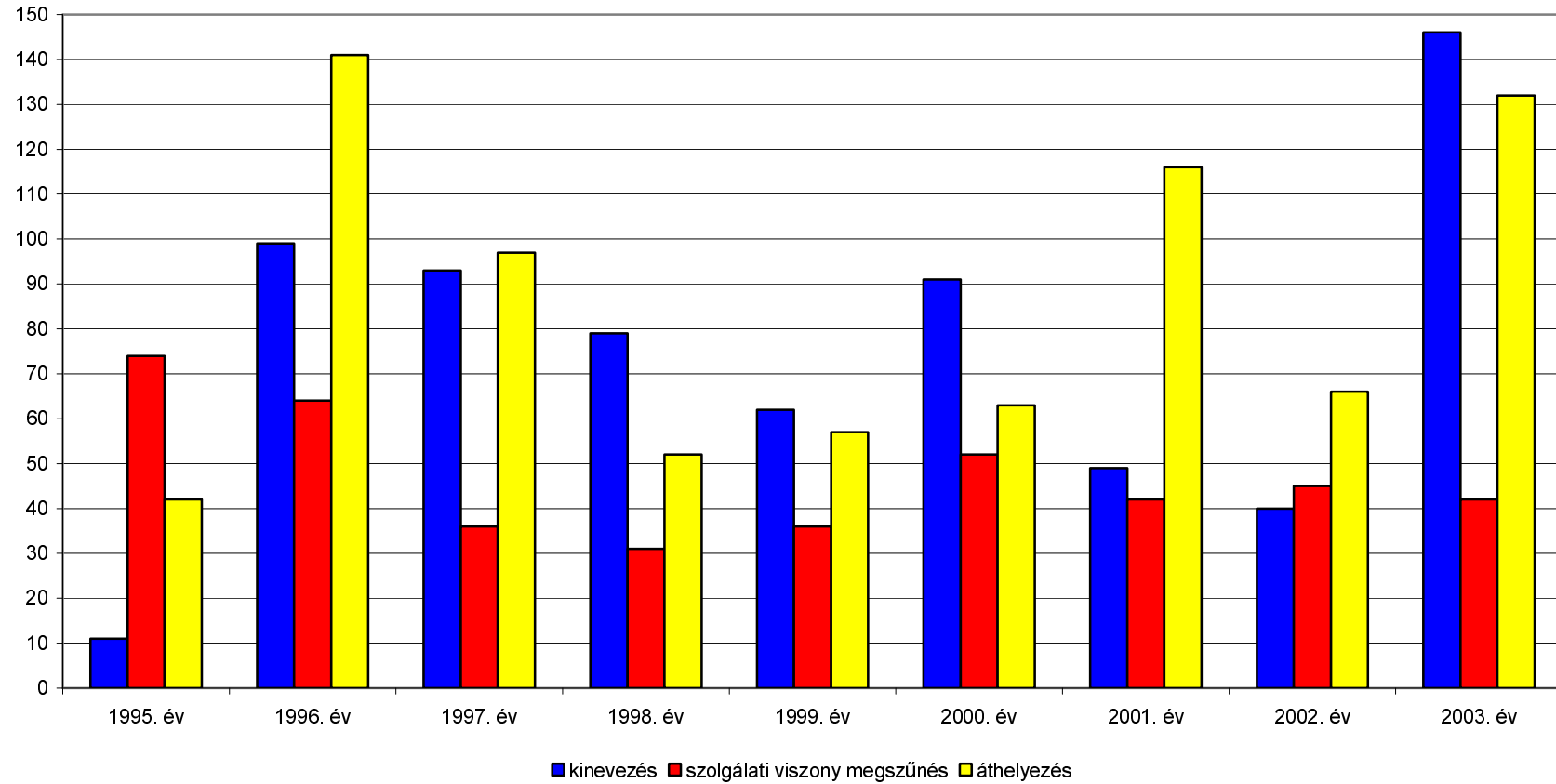
12. sz. ábra

Az ügyészek, titkárok és fogalmazók számának alakulása az 1989-2003. években

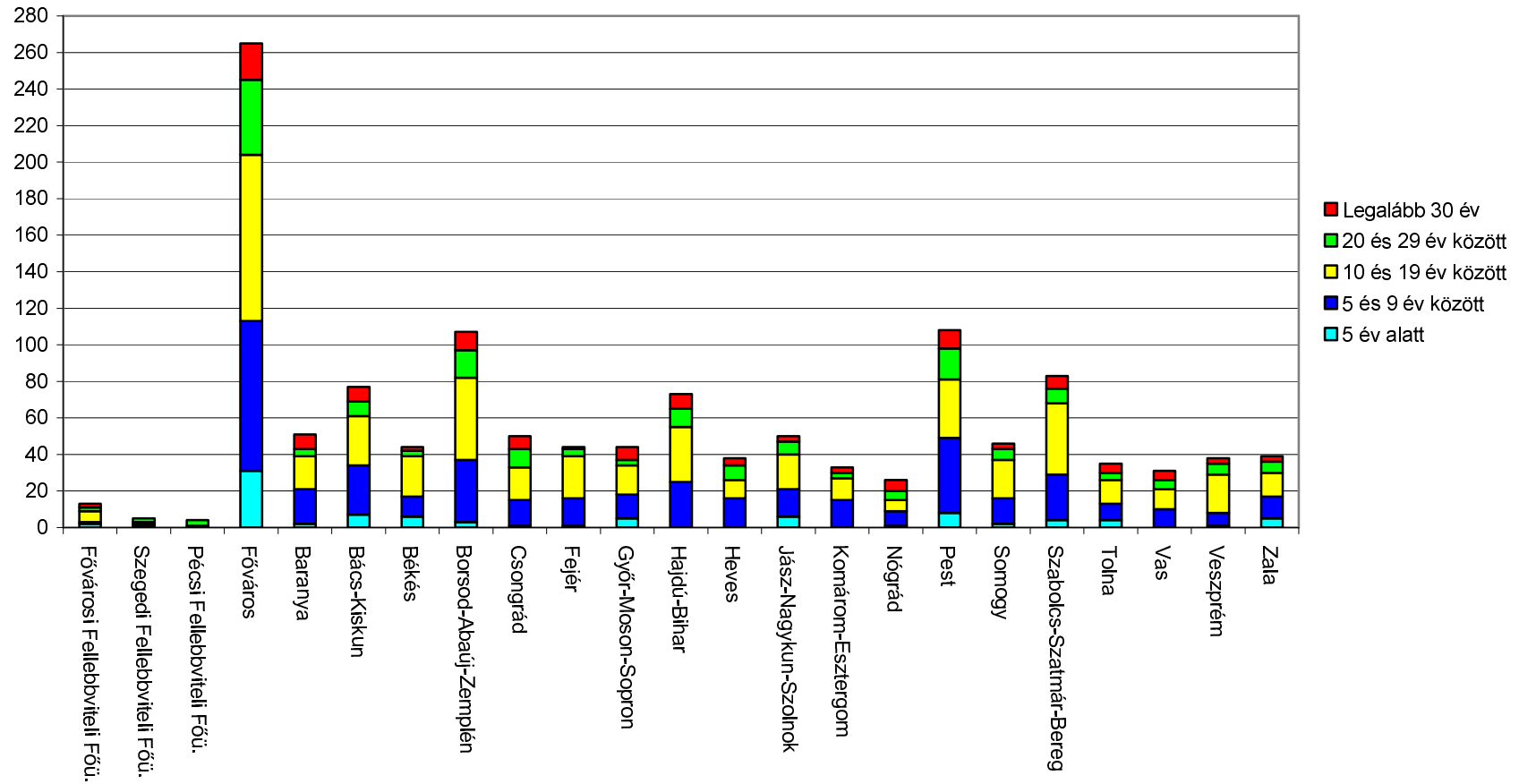
13. sz. ábra

Ügyési munkaerőmozgás az 1995-2003. években

14. sz. ábra

A főügyészségek ügyészi létszámának szolgálati idő szerinti megoszlása a 2003. évben

15. sz. ábra

A főügyészségek ügyészi létszámának életkor szerinti megoszlása a 2003. évben

